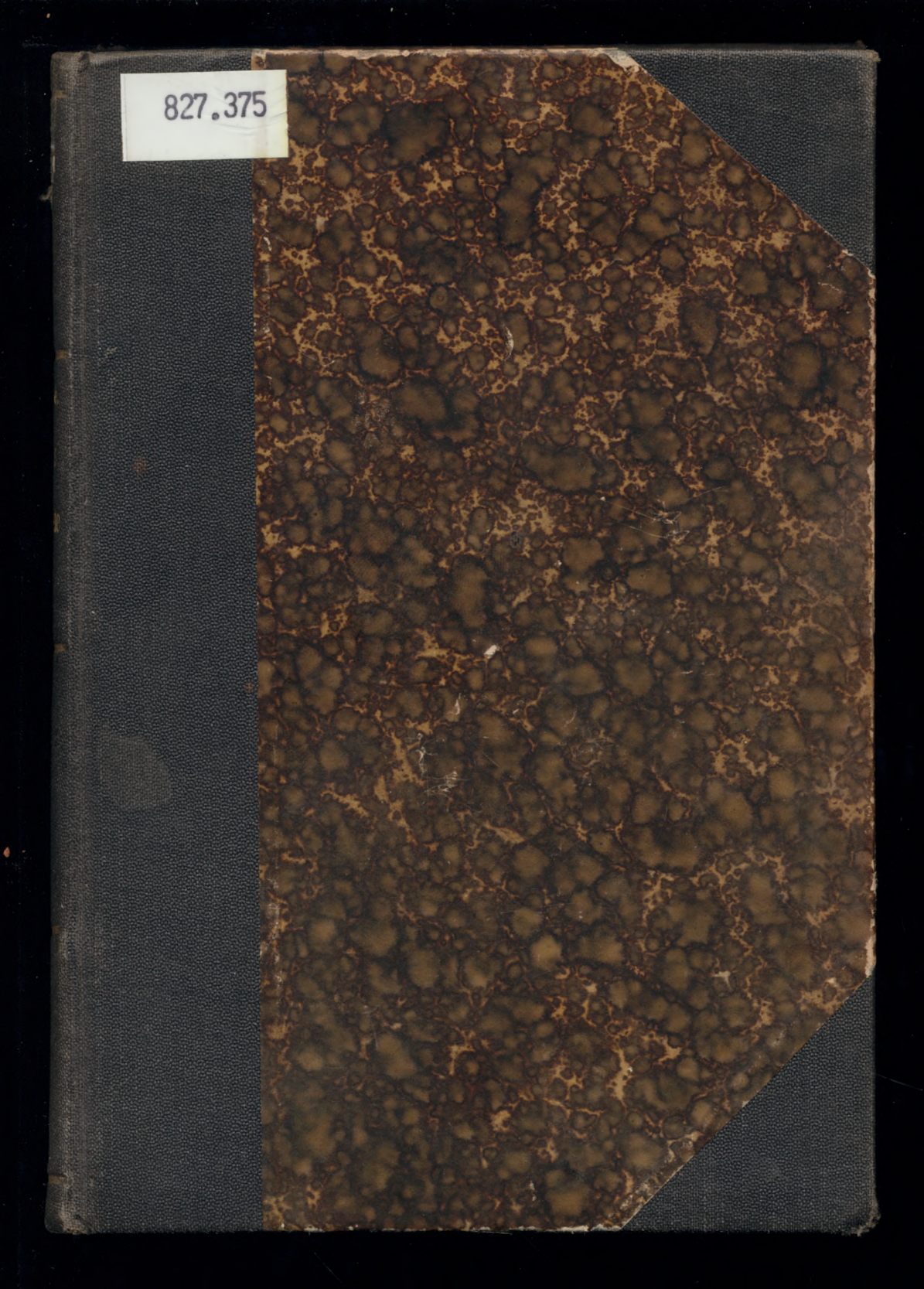
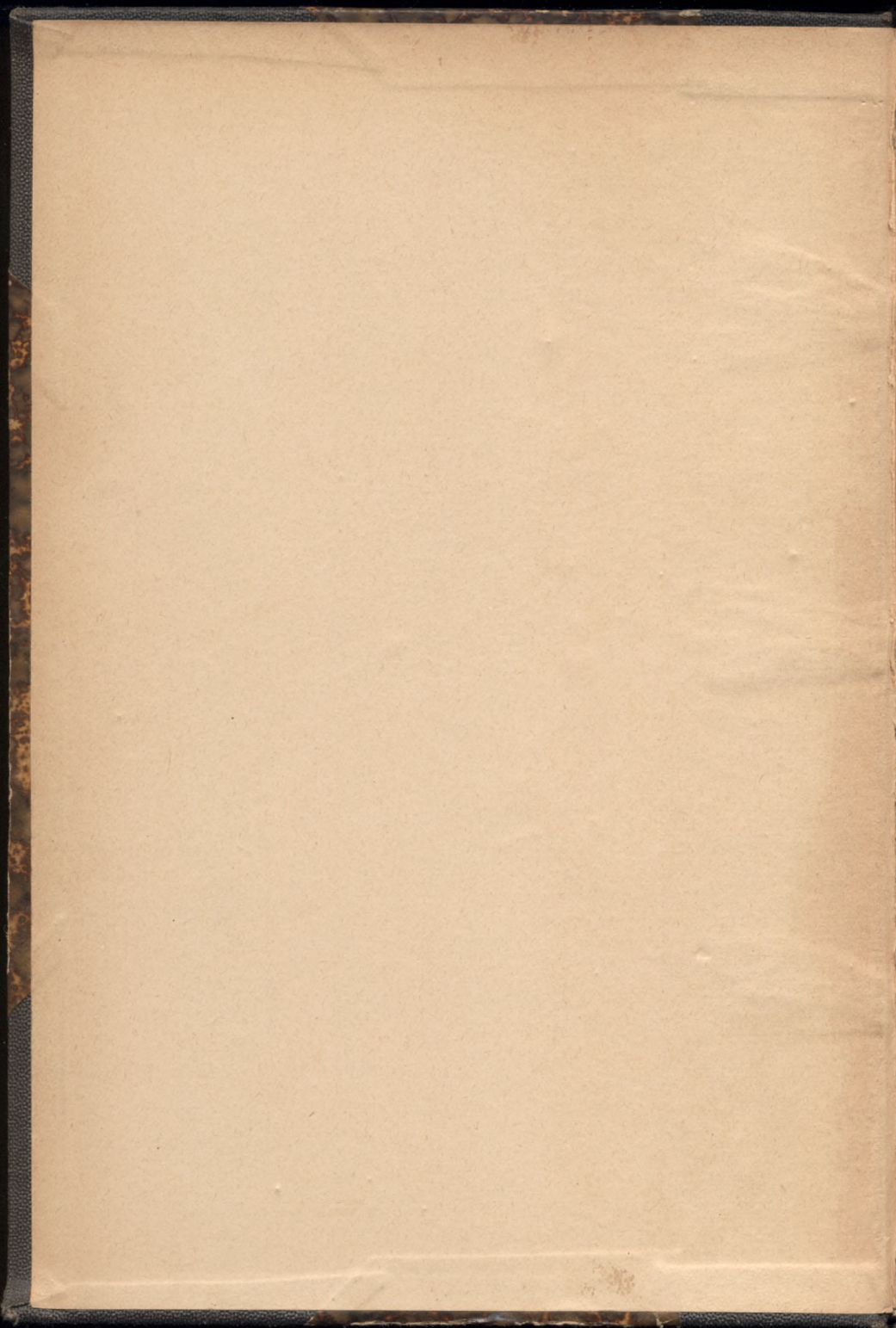
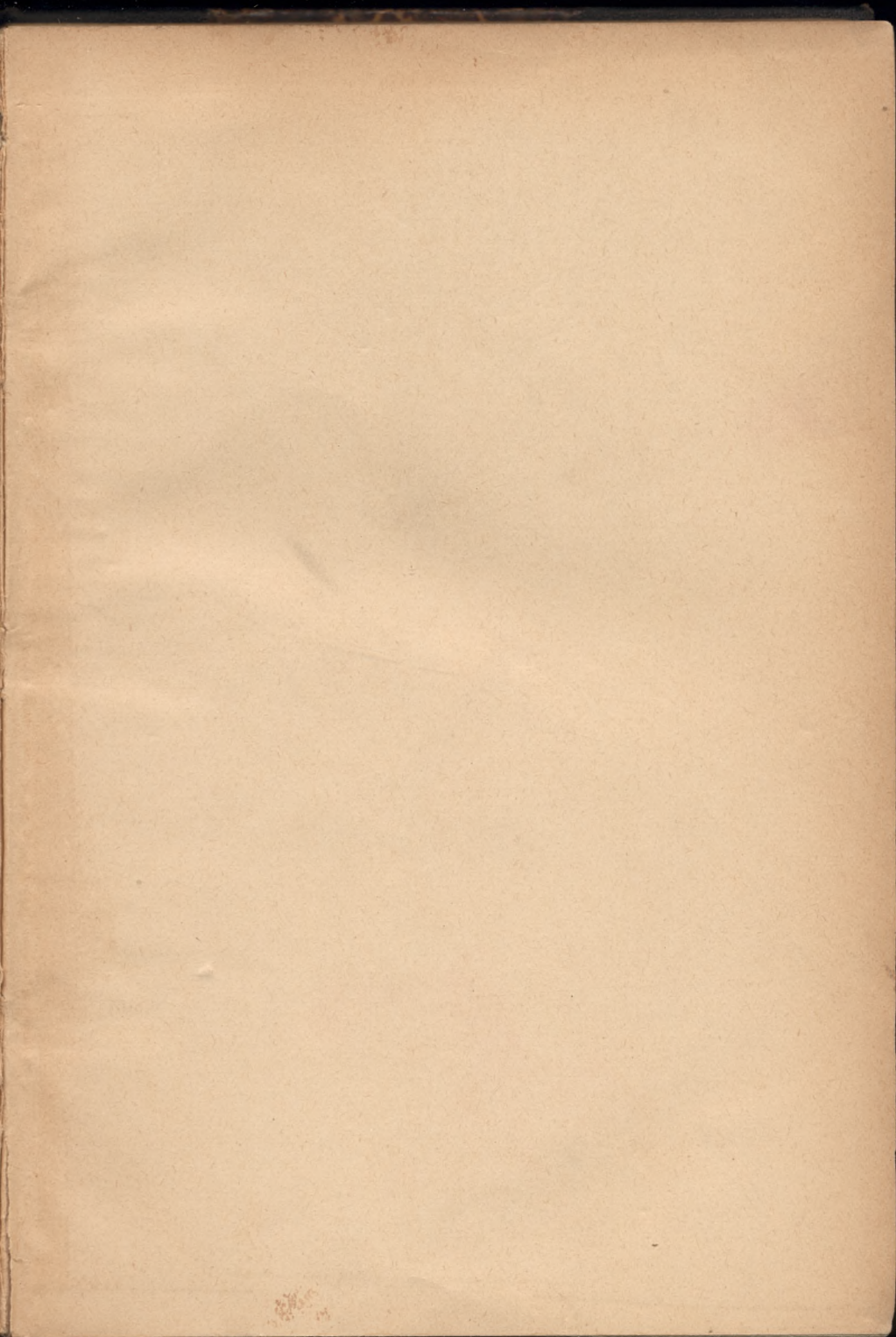
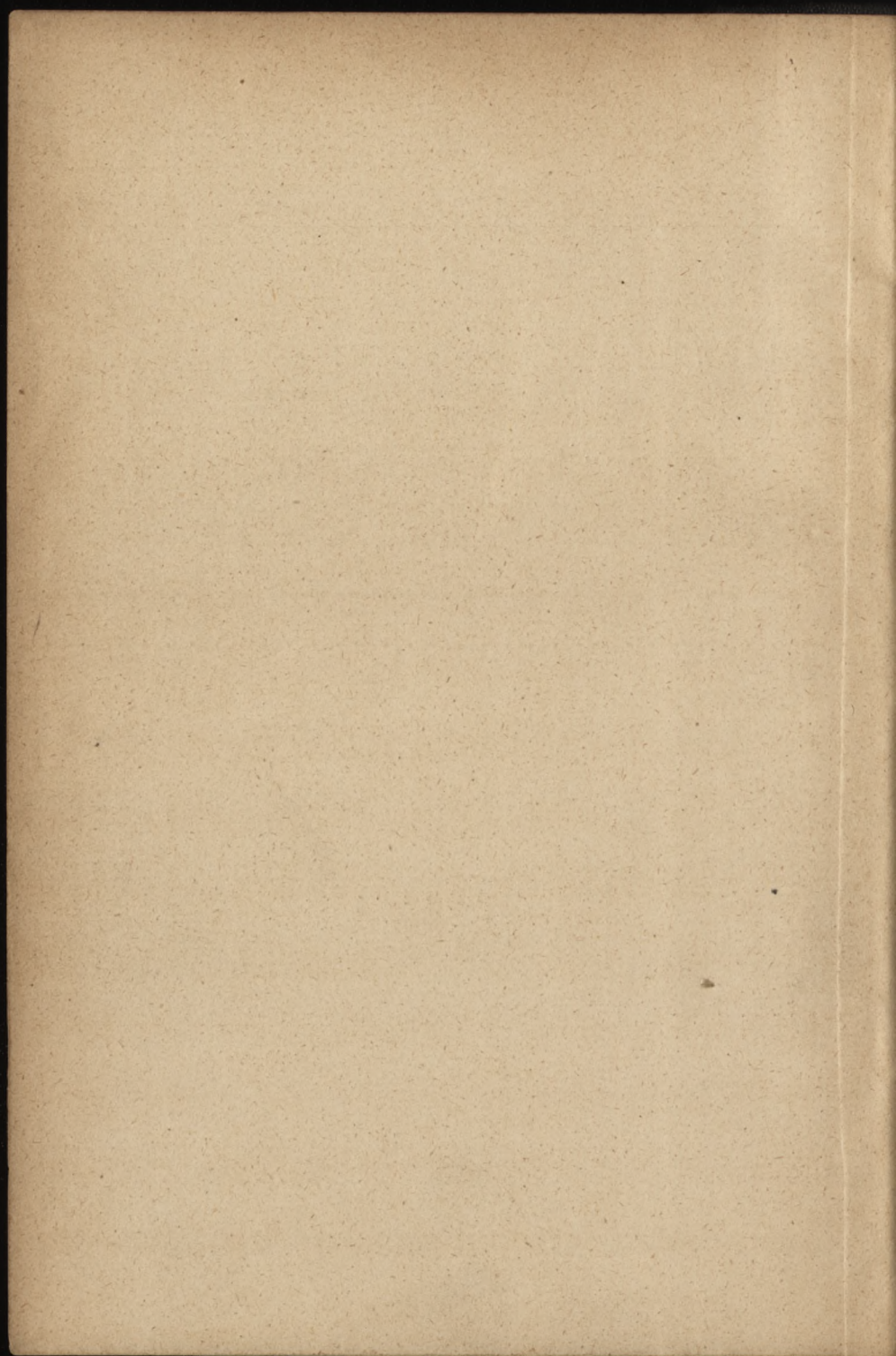

827.375

The image shows the front cover of a book. The spine is bound in a dark, textured material, likely black or dark grey cloth or leather. A white rectangular label is attached to the upper part of the spine, containing the number '827.375' printed in black. The main cover area is decorated with a brown marbled paper pattern, featuring irregular, dark brown spots and veins on a lighter brown background. The marbled paper is partially covered by the dark textured material at the top and bottom corners, and along the spine edge.

dgml.

C. d.

19.

DR. BOISSARIE.

LOURDES TÖRTÉNETE
ORVOSI SZEMPONTBÓL.

AZ ESZTERGOMI FŐEGYHÁZMEGYEI HATÓSÁG ENGEDÉLYÉVEL

MAGYAR NYELVEN KÖZZÉTESZI

Dr. HAICZL KÁLMÁN,

GARÁM-SZENT-BENEDEKI PLEBÁNOS.

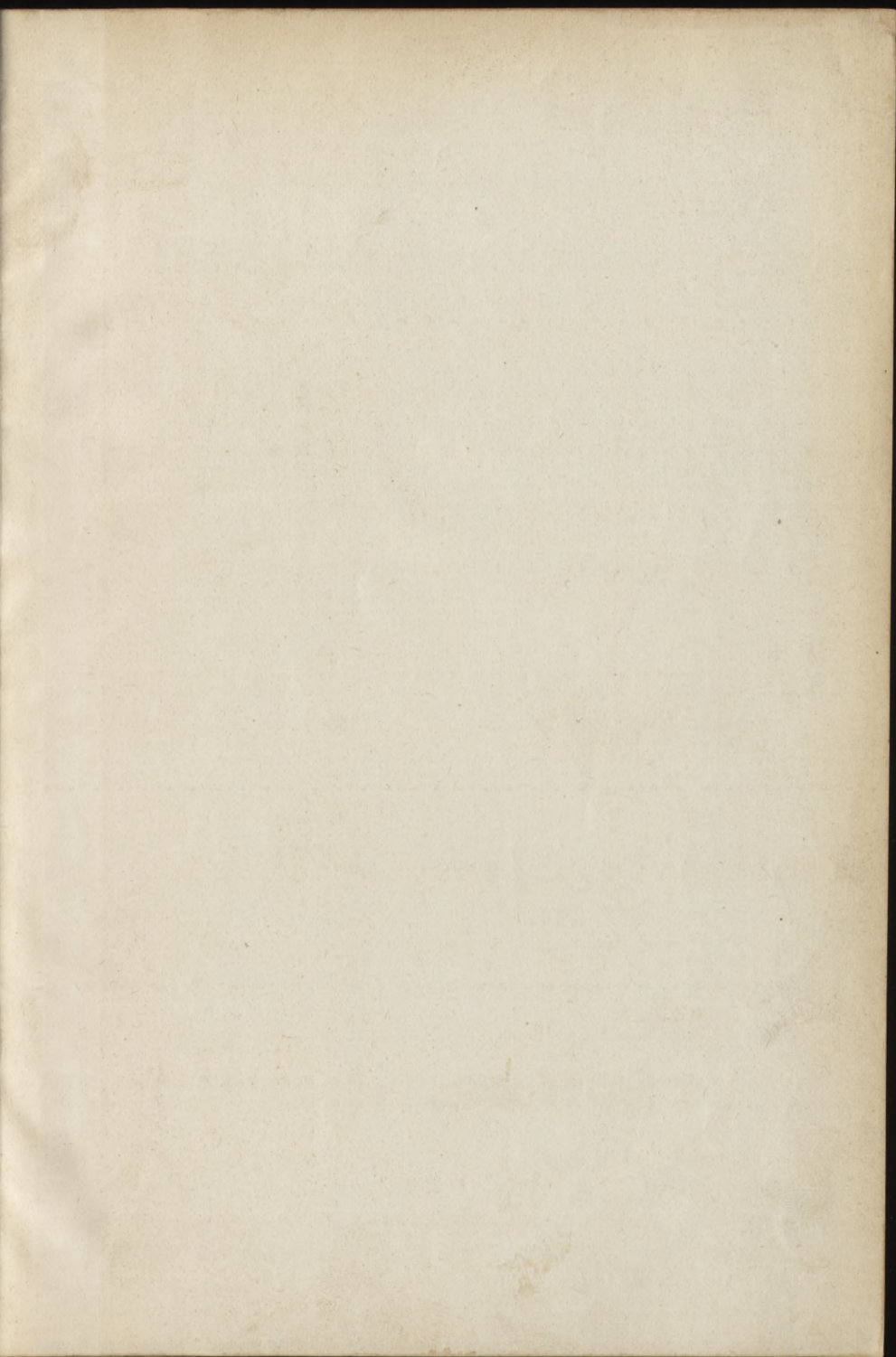

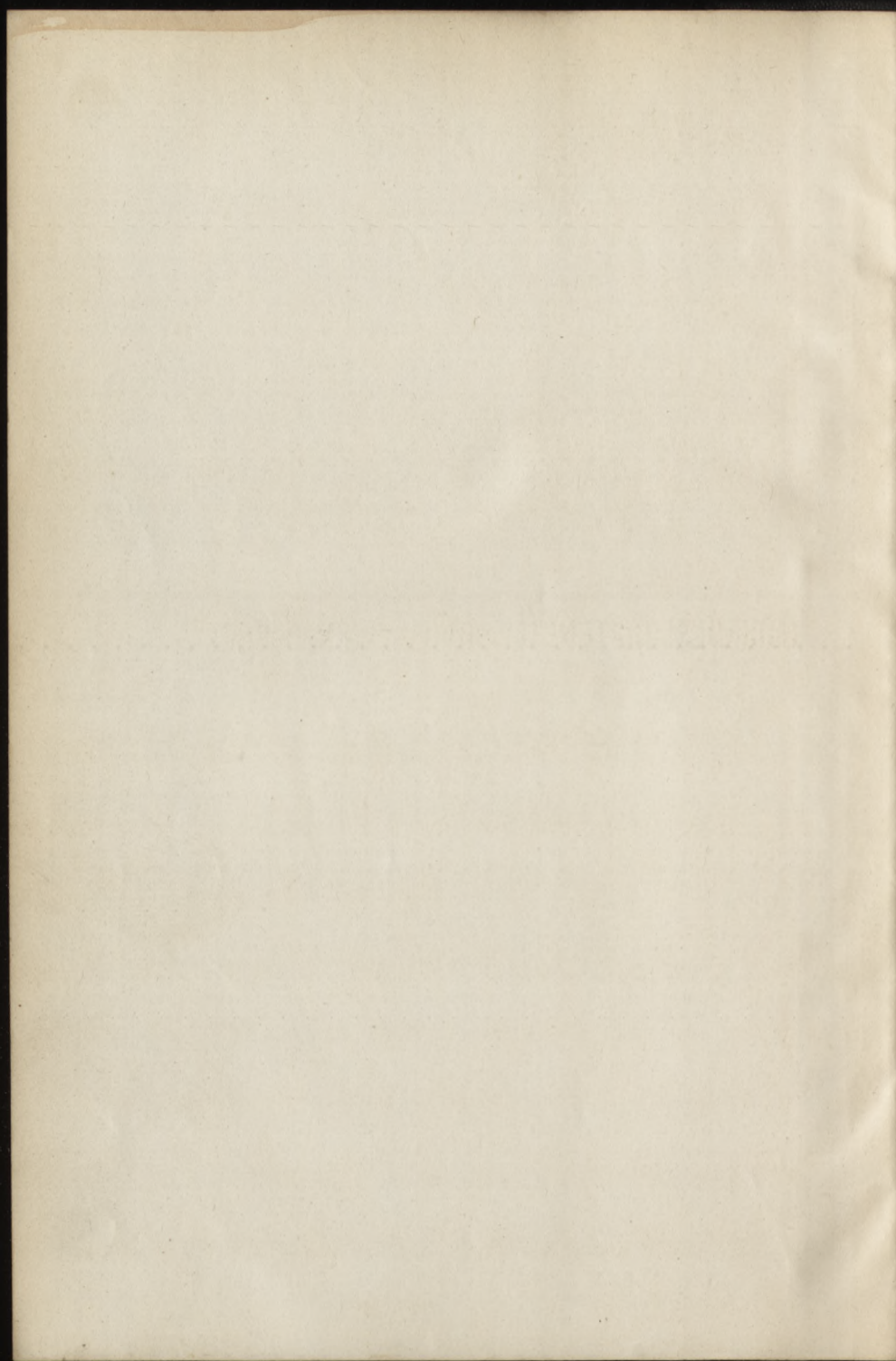
ESZTERGOM

BUZÁROVITS GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA

1896.

Regm.
600 d.

LOURDES TÖRTÉNETE ORVOSI SZEMPONTBÓL.

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

DR. BOISSARIE.

LOURDES TÖRTÉNETE

ORVOSI SZEMPONTBÓL

1858—1891.

—+-----+
| Lourdes története az orvosok tollából. — 300 orvosi bizonyítvány
| a gyógyulásokról. — Mikép állapítják meg a csodát? — A lourdesi
| klinika. — A nemzeti zarándoklat és ezer betege. — A hiszteria
| Lourdesban. — Szuggesztió és csoda.
+-----+
—

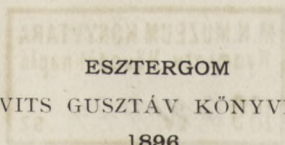
AZ ESZTERGOMI FŐEGYHÁZMEGYEI HATÓSÁG JÓVÁHAGYÁSÁVAL

MAGYAR NYELVEN KÖZZÉTESZI

Dr. HAICZL KÁLMÁN,

GARAM-SZENT-BENEDEKI PLEBÁNOS.

>

BUZÁROVITS GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA

1896.

827.375

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
Nyomatv. Növedéknapló
1896. év. 744. sz.

MÉLTÓSÁGOS ÉS FŐTISZTELENDŐ

MESZLENI

MESZLÉNYI GYULA,

SZATMÁRI PÜSPÖK URNAK

STB. STB.

HÁLÁS TISZTELETE JELÉÜL

AJÁNlja

A FORDITÓ.

ELŐSZÓ.

Az alábbiakban tudományos szempontból megvizsgálni és elbírálni szándékozom ama számtalan csodás eseményt, melynek a lourdesi barlang több mint 30 év óta színhelye.

Elhatározásom nem könnyű; sőt tekintve azt, hogy orvos vagyok, nem csekély megfontolást igényelt.

E rendkívüli gyógyulások közül igen sok szembeszáll minden tudományos vizsgálat, minden szigorú birálattal. Csakhogy az emberek ilyen téren ritkán ismernek türelmet, sőt a részrehajlatlan vizsgálatot sem akarják megengedni.

A mi tanintézeteinkben és iskoláinkban Lourdes neve rossz hangzásu. Csak a legnagyobb tartózkodással ejtik ki. Azok, a kik a szellemi világban jelenleg irányadók, a Lourdes-kérdést már rég eldöntötték: a hit dolga, mondják, melylyel csak a fanatikus és rajongó lelkek foglalkozhatnak.

Különben ismeretlen tényt csupán katedréről, minden közelebbi vizsgálat nélkül, jól meg-

ítélni lehetetlenség. A mit a kérdésről hallunk, mindaz csak az elméletek és előítéletek visszhangja.

Klasszikus tanu és illetékes biró itt egyedül a betegek orvosa lehet. Ő mint orvos, mint a tapasztalat embere szól; azt mondja el, a mi szemei előtt történik. Ha Lourdes történetét az ő adatai után s utmutatása mellett írják meg, ugy az megdönthetlen alapokon nyugszik.

Tekintve a csodás gyógyulások valóságának mind számosabb és nyomósabb bizonyítékait, a közvéleményben fordulat állott be. A Salpêtrière és a nancy-i iskolák a tagadás régi elvével felhagytak, miután annak tarthatlanságáról meggyőződtek.

Beismerték, hogy a barlangnál oly gyógyulások történtek, melyek a legtudósabb szakférfiakat is bámulatba ejthetik, ezen gyógyulásokat azonban ők a szuggesztió elméletével magyarázzák.

Én a megfigyeléseket, melyeket tudós és lelkiismeretes orvosok Lourdes-ban 1858. óta tettek, átolvastam és valóságukat megvizsgáltam; s azon eredményre jutottam, hogy ezen orvosok a tényeket az igazságnak megfelelőleg tárták fel, továbbá, hogy ezen események általában ismeretünk körét felülmulják.

Azt az ellenvetést teszi valaki: csodákról beszélni nem szokás, egyszerű vállvonogatás vagy fejcsóválással végeznek velük. Erre Diday következő szavaival felelek: „Vakhitet és vaktagadást minden megelőző vizsgálat nélkül, csak keskeny fal választ el egymástól; mindkettő a türelmetlenek számát növeli.“

Az orvos a megfigyelés embere. Mielőtt valami elmélettel foglalkoznék, előbb mindent össze kell hordania és megrostálnia, a mi kutatásainak alapjául szolgálhat.

Én azon orvostársaimat, kik ilyenmü gyógyulásoknak szemtanui valának, a tényálladékok iránt megkerestem. Magamnak is alkalmam nyílt orvosi működésem alatt rögtöni gyógyulásokat észlelhetni és ismerve a körülményeket, azon helyzetben valék, hogy azok jelentőségét megítélhettem. Mint a lourdesi orvosi bizottság tagja, a nagy zarándoklatok alkalmával öt éven át kísérhettem figyelemmel a betegek, gyógyultak, sőt egyuttal életre keltek számtalan seregét. Hozzászoktam a tömeg buzgóságához és lelkesedéséhez. Tanulmányozhattam a vigasztaló önképzélgést, az újjáéledő bizalmat és minden felmerülő jelenséget, mely csak a kedély legnagyobb foku izgatottságából származik.

Találkoztam azonban oly gyógyulásokkal

is, melyeket a tudomány megmagyarázni semmikép sem képes, s a mit én láttam, látta hasonlókép 50, sőt 100 orvos is.

A könyv tehát, melyet ezennel a nyilvánosság elé bocsátok, nem annyira önálló munkának gyümölcse, mint inkább hosszú, szorgos gyűjtés és kritikai megfigyelés eredménye. Előadásom alapjául csakis oly tanuk közlései szolgáltak, a kiknek módjukban állt a gyógyulásokat legjobban megfigyelni és megítélni. Én ezen közléseket rendezem, hasonló eseteket egymás mellé állítok és kutatom, vajjon nem lehetne-e azokat valamikép természetesen megfejteti. A különbség ezen gyógyulások és mindennapi tapasztalatunk gyógyulásai közt oly mélyreható és szembeszökő, oly világos, hogy mindenkit meglep.

Kórházaink csodái, melyekben a természet és tudomány hatalma aratja legnagyobb diadalait, csak gyermekjáték azon titkos hatalommal szemben, mely Lourdesban nyilatkozik. A hol az ember tevékenysége megszűnik, ott kezdődik a természetfölöttiek működése. Az orvos, ki a természeti törvények ilyen meghazudtolását először látja, elhül és annak magyarázatát hiába keresi.

De ha a tények valóban oly világosak,

honnan van az, hogy oly sok kétkedéssel és ellenmondással találkozunk?

Ha a beteg nem a mi gyógykezelésünk alatt áll, nem ismerősünk vagy barátunk, igen nehéz néhány pillanat alatt ama változások természetét és fontossága fölött itélni, melyek szemünk előtt végbemennek. Mélyreható kutatásokra van szükség és az időnek kell a gyógyulás eredményét igazolnia.

14 évig vártam, mire egyik betegem fölött ejtett megfigyeléseimet közrebocsátottam; ezen tartózkodás, ezen lassu előmenetel, ezen hosszadalmas kutatások koránt sincsenek a közönség inyére. Innen van, hogy egy és ugyanazon eset felől sokszor ellentétes nézetek kerülnek forgalomba.

A mi pozitív, de szkeptikus társadalmunkban jelenleg a titkos dolgok iránt bizonyos előszeretettel észlelhető. A 19-ik század oly eszmékkel és jelenésekkel záródik, melyeket csak kevéssel ezelőtt babonának és szemfényvesztésnek bélyegeztek volna. Mit fognak utódaink az orvosszereknek a távolban való működéséről, a translatio jelenségeiről, a magnetizmus erejéről gondolni?

A lourdesi gyógyulások gondolatainkat magasabbra emelik, de semmiféle nehéz feladatot

nem nyújtanak. A tényeket könnyű megállapítani. Egy seb behegedése, daganat elmulása sokkal könnyebben megállapítható, mint a szemmel való szuggesztíó vagy a személy változása. Ezen gyógyulások megfejtésénél kétségkívül felül kell az anyagi világon s annak törvényein emelkednünk. A világegyetem s a benne lévő összhang hasonlókép megoldhatatlan talányokkal szolgál; és a végtelenség fogalma éppugy természetfölötti, mint a vallás csodái.

E gondolatoknak adott Pasteur szembetűnő kifejezést a francia akadémiába való felvételekor tartott felolvasásában:

„Mi van a csillagok felett? Uj csillagos ég, jó; és azon tul?

„Az emberi szellem, láthatlan erő által ösztönözve, nem szünik meg kérdezni: Mi van azon tul?

„Megállapodhatik-e az időben vagy a térben? Minden pont, a melynél meg akar állapodni, végtelen nagyság s alighogy ennek ismeretéhez eljutott, a kérlelhetlen kérdés ujból visszatér.

„Mit sem ér, ha azt mondjuk: azon tul van a tér, az idő, a végtelenség. E szavakat senki sem érti.

„A ki a végtelenség fogalmát elismeri, — és ez elől senki sem zárkozhatik el — ezen

állításában több természetfölöttit egyesít, mint a mi a vallások csodáiban van; a végtelenség fogalma kettős tulajdonsággal bír: folyton előtérbe lép és mégis megfoghatatlan.

„A végtelen fogalma megvan a világban és annak elvitázhatlan kifejezéseit látjuk mindenütt. Istennek eszméje a végtelenség eszméjének egyik formája.“

Mit tehetnénk hozzá a mai tudomány nagymesterének e szavaihoz? Megcáfolják ezek ép oly ékesszólással, mint tekintélyvel mindama materialisztikus tanítást, melynek eddig rabjai valánk.

Soká haboztam, nyilvánosságra bocsássam-e első kísérleteimet. Az orvos nem minden aggodalom nélkül lép oly térre, a hol előtte minden új, minden ismeretlen. Ft. Sempé atya, a lourdesi rendház előbbi főnöke látta bizonytalanságomat; megfogta a kezemet s így szólt:

„Hivatkozom azokra, a kik egy lourdesi klinika felállítására iránt érdeklődtek, melyben az előforduló gyógyulások tanulmányozása az orvosok előtt mindig nyitva állana. Teszem ezt Veillot Lajos kívánságának megfelelőleg, a ki utolsó ittlétekor ennek előttünk kifejezést adott. Feltételeim részben, nagy öröömre megvalósultak. Egy tudós orvos állandóan a barlang közelé-

ben tartózkodik, hogy azon észleleteket gyűjtse, melyeket vele orvostársai közölnek.

„Az aratás nagy, jöjjön hozzánk, tanulmányozza, figyeljen meg mindent teljesen szabadon és közölje azután velünk tapasztalatait.“

A felajánlott kezet elfogadtam és négy éven keresztül kísérhettem szemeimmel minden gyógyulást és vizsgálhattam azon számos betegeket, a kik általunk akartak meggyógyulásukról meggyőződni.

A lourdesi misszionárius atyák igen megkönnyíték feladatomat. De Saint-Maclou dr. minden lehető felvilágosítással szolgált. Lourdes összes irodalmát átolvastam. Két-háromszáz orvosi véleményt átvizsgáltam. Tanulmányaim eredményét a következő lapok tartalmazzák.

ELSŐ KÖNYV.

I. FEJEZET.

TÖRTÉNET ÉS LEGENDA.

Lourdes történetirói. — Hitetlenek és hívők. — A betegségek és gyógyulások. — Kegyelmekek és csodák. — A szervi és idegbetegségek. — Lourdes történetét mindenki saját íze szerint írja le.

Lourdes történetét már igen sokan megírták. Megírták oly férfiak, a kiknek, mint az első események tanuinak, minden lehető eszköz rendelkezésükre állott, hogy maguknak kellő itéletet szerezhessenek, a kik Bernadette-et ismerték, sőt barátai voltak, első-rangu történetirók, tudósok és orvosok.

Ki ne olvasta volna Lasserre Henrik könyvét? Azt a könyvet, melyet 22 nyelvre fordítottak és oly számos kiadást ért, amennyivel korunk legnevezetesebb és korszakalkotó művei nem dicsekedhetnek.¹ Az évkönyvekben, melyek 1868-tól vezetnek és majd 22 kötetre terjednek, látjuk a lourdesi zárandoklatok hivatalos történetét: oly anyag ez, mely fölött történetiró tökéletesen uralkodni nem képes. Csak ez eredeti jelentéseknek segélyével, melyek napról-napra minden eseményt kellő rendben, egymásután és minden mozzanatával feljegyezve tartalmazznak, lehet e tényeket tanulmányozni.

¹ Drumont, La dernière bataille.

A tényeknek némileg egyhangu egymásutánja, mely folyton ugyanazon módon tér vissza, végre is figyelemre késztet és meggyőzőleg működik. A jelentés-írók, a tanúk, a személyek változnak, a tények azonban ugyanazon jellegük maradnak. A szent Szűz Bernadette lelkébe tökéletes és változhatlan képet vésett s úgy látszik, ugyanazon szent Szűz 30 év óta minden kinyilatkoztatására hasonló bélyeget nyom.

Ha az évkönyvekből csak a legfontosabb megfigyeléseket választanók is ki, jelentékeny munkanyaghoz jutnánk. Az nyujtaná a legvilágosabb bizonyítékát annak, hogy a lourdesi gyógyulások az eszközöket, módot és eredményt tekintve, a közönséges gyógyulásoktól egészen elütnek.

E munkához egykor bizonyosan hozzálátnak. Az említett levéltárakból minden megfigyelést elő fognak keresni, osztályozni s mindazon orvosok oltalma és tekintélye alá helyezni, kiknek nevét viselik. Ily módon megbecsülhetlen orvosi munkául fog szolgálni. Mi sokkal közelebb állunk az eseményekhez, mintsem hogy azokat szentesithetnők; ez az időnek feladata. Jelenleg még lehetetlen tanulmányozás közben minden előítélettől, minden előzetes véleménytől szabadulnunk. Mindenki saját módja szerint írja meg a történetet és csinálja önönmagának az egyéni véleményt.

A hitetlenek nézete szerint az ész Lourdesban minden jogát elveszti. A legokosabb ember örültté lesz; ott a levegő telve van szuggesztíóval, s ez az örület mindenkire átragad. Lourdes sötét feltja felvilágosult századunknak, a középkor maradványa annak babonáival. Valamint a romok századokról-századokra megőrzik a mult emlékéit az utóvilágnak, úgy terjeszti

ki Lourdes a Gave partján levő barlangjával karjait amaz erős vár felé, mely a völgyet uralja és megőrzi a lelkekben az elmúlt századok minden babonáját époly sértetlenül, mint vártornyanak falai a középkori műépítészeti remek és nagyszerű emlékeit. A fényes nap, mely 1789. óta a mult nagy sötétségét eloszlatta, nem vala képes a pyrenaei hegyek végén e sötét árnyat eltüntetni.

Nem szünnék meg felhívni arra, hogy semmissüik meg a babona és tudatlanság műveit. »A babona« mondja Diday, »olyan mint a ragály. Egyformán terjednek. Éppen azért mindkettőt egyaránt kell elfojtani, még akkor is, ha azok, a kik azt bizonyos okokból terjeszteni akarják, kárt vallának.«

Ez a liberálisok életbölcössége. Saját szabadságukat szentélynek nyilvánítják, másét azonban elnyomják — annak esetleges kárával is — vagyis erőszakkal is, a rendőrség segítségével, pénz- vagy fogságbüntetéssel s úgy védik a veszedelemben forgó ész magasabb érdekeit.

Azon zarándokok szemében azonban, kik a világ minden részéből ide özönlenek, azon sereg előtt, mely a Gave partjain tolong, Lourdes a csodák városa, s a ki megszentelt földjére lép, vissza nem tér onnan a nélkül, hogy különös jótétemény- vagy kegyelemben ne részesüljön. Sőt tovább mennek, azt állítják, hogy minden ott előforduló gyógyulás természetfölötti jellegű, az eseményeket a legkisebb részletekig megbeszélik, azoknak tarthatatlan értelmet tulajdonítanak, sőt sokszor figyelemreméltó gyógyulást elnéznek s egy egészen természetes eseményt csodává emelnek.

Ezen benyomások terjesztésre lelnek a sajtóban és a nép ajkán, százféleképen magyarázzák, sokszor ily eseményre ráismerni nem lehet, a nép ajka eredeti alakjából annyira kivetköztette.

Míg a hitetlenek előzetesen, minden kutatás nélkül tagadnak, addig a másik oldalon sokszor elégséges ok nélkül is hisznek, éppen azért igen nehéz e kérdésben ezek alapján pártatlanul itélni.

Ily módon képződött Lourdes történetéből egyesek ize és állításai szerint a sokoldalú legenda. Ez szülte a manapság még mindig fennálló zavart és legyőzhetetlen bizalmatlanságot.

Az orvosok általában Lourdes történetét a hit és ábránd dolgának tartják, s a nyilván rendkívüli gyógyulásokat felizgatott idegállapotnak, melyet az emberek félreértenek. A katolikusok részéről meg más előítélettel is találkozunk. Azt hiszik, hogy e nagy lelkesedés és a propaganda mozgalma veszélybe ejti magát a vallást, mert az események pártatlan méltatására ügyet nem vetnek.

Igen fontos a dolgot a maga valóságában feltüntetni, hogy minden félreértést kikerülhessünk.

Legtöbben azok közül, kik a lourdesi események bírálatára magukat hivatva érzik, azokat vagy végkép nem, vagy csak kevéssé ismerik és saját elméletük, rendszerük, vagy egyes eseményekből itélnék, melyek a kellő garanciát nélkülözik. A makacs ellenségek sohasem vegyültek a barlang előtt álló tömegbe, sohasem vettek annyi fáradságot maguknak, hogy e kérdés felől komoly tájékozást szerezzenek.

Jónak látom mindjárt itt feltüntetni, mily fajta betegek találhatók Lourdesban, mily jellegűek az elő-

forduló gyógyulások s mennyiben lehet hitelt adni a csodákról szálló híreknek?

A dolog lényege abban áll, hogy pontosan megállapítsuk a határt a természetes gyógyulások s a csodák közt s jelezzük az eszközt, melylyel az ellenőrizhető; csak ennek alapján lehet tovább haladni.

A lourdesi betegek ugyanazok, a kikkel minden kórházban találkozunk. A nemzeti zarándoklat alkalomával 1000—1500 beteg imádkozik a barlangnál; oly szám ez, mely a párisi »Hôtel-Dieu«-t messze fölülmúlja.

A komoly betegségek: láz, tüdőgyulladás, tifusz-tól eltekintve, minden lehető kronikus betegséggel találkozunk: ftizis, rák, különféle gyomor- és idegbajokkal. Ott látjuk a nagyvilági delnőt, ki minden fürdőt bejárt, s minden orvost konzultált, a Salpêtriére szerencsétlen lakójával, a kit a súlyos betegek termében vagy a gyógyíthatatlanok osztályában minden lehető régi¹ és új módszer kipróbálására és tanulmányozására használtak.

E betegségeket közös rovat alá vonni nem lehet. A ki azt állítja, hogy itt csak idegbajosok vannak, az ezt a nagyszerű betegkiállítást sohasem látta. Mindennemű fizikai betegségek egész gyűjteményét lehet ott találni, a görvélyes gyermekek fekélyeivel és sebeivel, szerencsétlen mellbajosokat, a kik, úgy látszik, szenvedéseik végét járják, mindenféle gerincbetegeket, születésüktől fogva siketnémákat, vakokat.

A mit mindenütt találni, a hol a betegek gyógyulást vagy enyhülést keresnek, azt itt is megtaláljuk. A testi betegek mellett láthatók a lelkibetegek. Egy-
más mellett van minden csapás, minden nyomorúság, ami embert érhet. Szomorú kép és kétségtelenül arra

int, hogy az ember élete több szenvedés mint örömmel jár, másrészt azonban a leggazdagabb anyagot szolgáltatja az érdekes tanulmányozásokra azoknak, kik azzal elfogulatlanul foglalkozni akarnak. Szomorú kép, de enyhíti azon határtalan bizalom, mely ezen szerencsétleneket élteti s fentartja; mert láthatólag újraélednek az által, hogy egy reménysugár hatol kétségbeesésük éjszakájába.

Ezek tehát a lourdesi betegek, minden tekintetben hasonlók azokhoz, a kikkel lépésről-lépésre találkozunk.

Sokszor állítják azt is, hogy csak ideg- és gyomorbajosok szereznek gyógyulást, mialatt a többiek csak átmeneti csalódás áldozatai s azért zarándoklatuknak tartós hasznát nem vehetik.

A kórházakban a hiszterikusokon a legfeltűnőbb jelenségeket észlelhetni. A legkülönösebb tünetenyeket állapították már meg; mert a hiszteria sok meglepetéssel szolgál az orvosoknak. Kutatják tehát, vajjon Lourdes összes gyógyulásai nem hozhatók-e ezen rovat alá, mint analog esetek? Ha ez egyes esetekben sikerül, a többit minden további kutatás mellőzésével egyszerűen elvetik. Ez a legrövidebb eljárás, oly eljárás, mely gúnyt űz minden tudományos vizsgálatból.

Sok lourdesi gyógyulást természetes módon könnyen megmagyarázhatunk. A betegre magára nézve nagy kegyelem, nagy jótétemény lehet; mert Isten keze a szenvedéseket minden lehető módon megszüntetheti; az orvos szemében azonban az ily gyógyulások minden természetfölötti jelleget nélkülöznek. Ily eseteket a nép rosszul fog fel és túlbecsül; innen származnak azután a félreértések. Észre nem vesszük, hogy ezek

döntő tekintélyvel nem bírnak s hogy éppen azért természetfölötti gyógyulások gyanánt fel sem hozhatók.

De Saint-Maclou dr. a kegyelem és csodáról szóló egyik cikkében felhossa, mily fontossággal bír e kettőnek egymástól való helyes megkülönböztetése. Oly gyógyulásokat, melyek, habár ritkán, a kórházakban vagy másutt az orvosok szemeláltára minden természetfölötti ok közbejötté nélkül történnek, nem volna szabad csodák közé számítani. Mivel pedig — folytatja tovább — barátaink közül számosan e különbséggel tisztában nincsenek, segédkezet nyújtanak a többékevésbé naturalizmussal megmételyezett orvosoknak arra, hogy a lourdesi csodákban való hitet tévedésnek tüntessék fel, mely felett a modern tudomány diadalt aratott. Így szolgál azután a mi tévedésünk az ő tanai terjesztésére s lép előtérbe egyiknek ügyessége a másiknak elővigyázatlanságával szemben. Az előbbiek ugyanis kikeresik az aszketikus iratokból és épületes könyvekből, melyekben Istennek sok kegyelmét és jótéteményét csodává teszik, az alkalmas helyeket és kimutatják, hogy ezen állítólagos csodák minden nehézség nélkül természetesen is megmagyarázhatók. Így vesznek elő sok hiányosan megfigyelt vagy elforgatott esetet és a tévedést kihasználva, az egészet megbélyegzik.

Egyetlen orvosi jelentésben találjanak hibát, többet azután látni, hallani sem akarnak.

Habár a gyógyulások Isten művei, azoknak magyarázata emberi mű, s az ember mindig tévedhet. Ki tudná ama hibákat elősorolni, melyeket az emberi tudomány elkövet?

Megfigyelnek azonban Lourdesban gyógyuláso-

kat minden lehető bajoknál, legyenek azok szervi betegségek, fekélyek vagy sebek, anélkül, hogy azokat természetesen megmagyarázhatnák. Történnék kétségtelenül oly gyógyulások, melyek a természeti erőket felül nem mulják ugyan, de mégis rendkívüli körülmények közt történnek. Szokatlan gyakran fordulnak elő s már azért is különös figyelemreméltók. Megemlítendők még az idegbajosok gyógyulásai, melyek sokszor igen érdekesek; a legmagasztosabb megfigyelésekre készítenek, de ítéletünk kimondásánál tartózkodóvá tesznek.

Ezen eseményeket itélik és beszélnek meg azon zarándokok, kiknek a Gave partján ezrei láthatók. A Lourdesban jelenlévő orvosok minden előforduló esetet gondosan tanulmányoznak; mindazonáltal csakis a beteg orvosa képes biztos és elvitázhatlan tekintélyű döntő ítéletet hozni. Annyi sokféle tanunál a véleményeltérések ki nem kerülhetők.

Nyilván kívánatos lenne, ha mindenki az ész és tudomány nyelvén beszélhetne. Ez azonban pusztán jámbor óhaj volt és marad is.

Mielőtt a történelem egy eseménynek pontos leírásában megállapodnék, megalakul a legenda, mely az egyesek izlése és hajlamaihoz alkalmazkodik. A vallásos sajtó az eseményeket sokszor helytelenül magyarázhatja, közölheti azokat a kellő ellenőrzés és elégséges ok nélkül, ritkán várva az idő szentesítésére. De ő a nép viszhangja, melyet a lelkesedés és izgalom elragadott, a mit a tudomány alig ismer és sem a kritika, sem a kutatás bevárni nem akar. Mindenkinek a magáét! Hagyjuk meg a szerencsétleneknek, a betegeknek az ő alapos reményüket és vigasztaló

illúziójukat, hagyjuk a vallásos lapoknak előzetes határozataikat, rövid diagnózisaiikat. Nekünk orvosoknak óvatosságot kell ajánlanunk, de e téren felelősek nem vagyunk, hiszen ezzel semmi elvet nem veszélyeztetünk.

A Lourdesban jelenlevő orvosok is tévedhetnek.

Ily akaratlan tévedésben egyszer önönmagamat is rajtakaptam. Lehetséges-e ez másképp oly betegekkel szemben, kik előttünk ismeretlenek, oly gyógyulásokkal szemben, a melyek jelentőségét és tartamát eléggé meg nem becsülhetjük? Legyen szabad mégis kijelentenem, hogy mi minden lehető elővigyázati rendszabályt megtartottunk, hogy magunkat minden tévedéstől megóvjuk. Gyakran azonban a kellő információ hiányzik. Az orvosi jelentések sokszor a kétségbeesésig lakonikusok és még többször vagy egészen vagy részben elhallgatják az igazságot.

Sőt gyakran egyenesen félre akarnak bennünket vezetni. Egy esetre emlékszem, mely a nemzeti zarándoklat alkalmával történt. Egy erős, izmos, egészséges arcszinű nő erőnek erejével konstatáltatni akarta, hogy háromféle halálos betegségből, és pedig rák, méhbaj és izületgyuladásból gyógyult ki. Zsidó orvosa azt állította, hogy ezt a három betegséget a nőn észlelte. Ez sok, igen sok volt. Izmosága, jó arcszine, minden arra vallott, hogy ha e nő valaha beteg volt, az legalább is régen lehetett. A kelepécét ügyetlenül készítették el. Nagy fáradságunkba került, mire a nőt elutasíthattuk; erővel a csodásan gyógyultak közé akart felvételni.

Az orvosi jelentések behatóbb megbeszélést érdemelnek. Ha a betegek Lourdesban gyógyulást keres-

nek, először rendszerint orvosukat keresik fel, hogy betegségük nevét és jellegét megtudhassák. Az orvos többnyire minden nyilatkozatot megtagad; ha pedig ilyet mégis kiad, azt határozatlan, kétértelmű kifejezésekkel teszi. A régi jósdák módjára kétféle értelmet lehet nekik tulajdonítani, úgy hogy mindkét eshetőségre illenek. Akár meggyógyul a beteg, akár nem, a jelentés az eredményt többé-kevésbé magában tartalmazza.

Mielőtt mégis orvostársaimat megszólánám, kénytelen vagyok beismerni, hogy magam is úgy tettem. Osztottam elöitéleteiket és minden bizonyítványt megtagadtam. Egy esetet fogok életemből elbeszélni, melyből az olvasó helyes képet alkothat magának az orvosok álláspontjáról a lourdesi gyógyulásokkal szemben.

II. FEJEZET.

AZ ORVOSI BIZONYÍTVÁNYOK.

Az orvosok vonakodnak a gyógyulások megállapításától, — vonakodnak a betegségek konstatálásától, — Lourdes nevének kiejtésétől. — A kedvező bizonyítványok. — Mikép keletkeznek és mikép kerülhetők el a tévedések. — Lourdes története nem legenda.

1871. év utolsó hónapjaiban, kevéssel a háború befejezése után, Páli sz. Vincze leányainak egyik főnöknője jött hozzám azon kéréssel, hogy egy nővér gyógyulásáról orvosi bizonyítványt állítsak ki. Valamelyik zarándoklat alkalmával gyógyult meg rögtön és rendkívüli körülmények között. A nővéren meglátaszott, hogy tökéletesen egészséges.

A főnöknő kívánsága mégis különösnek tünt fel előttem. Alig voltam képes meglepetésemet és zavaromat eltitkolni. Nem tudtam magamat elhatározni arra, hogy ilyen okmányt aláírjak. A dolog maga hozzám nem tartozott, körömön kívül esett. Gondolhat és ítélni a papság ez esemény felől akármit, az az ő dolga; részemről azonban döreség lenne ily kérdésbe avatkozni.

Mindazonáltal, én e nővért ismertem s nem volt okom arra, hogy őszinteségében kétkedjem; hónapokon át gyógykezelttem, azonban minden fáradozásom, gondozásom eredménytelen volt. Súlyos gyomorbetegszenvedett, minden ételt, még a kis vizet is, amit

lenyelt, ki kellett hánynia, szóval a gyöngeség és marasmus legnagyobb fokát elérte és most előttem áll egészen megváltozva, ép életerőben. Honnan ez a rög-töni, tökéletes javulás? . . . Ó, én nem voltam rá kíváncsi! Én azt tudni nem akartam; azon pillanattól kezdve, melyben a betegség rendes utjáról letér, nekünk orvosoknak a beteghez többé semmi közünk. Mit mondanának különben barátaim, orvostársaim, ha nevemet ily bizonyítványon látnák?

Már láttam az ő gúnyos mosolyukat. Csak nem fogok azon útra térni, mely szellemi bukásom első lépcsőjét jelentené! Az egyetemen magamba szítt tanok emlékéit, hagyományaimat, multamat, mindennemmet kompromittálnám: — szóval bukott emberré lennék!

Tisztelendő főnöknő, válaszolám végül, én Önnek a kívánt bizonyítványt ki nem adhatom. Különben ez bizonyíték gyanánt amúgy sem szolgálhatna, mert hiszen én az esemény szemtanúja nem voltam, a gyógyulás részleteit sem ismerem. Mit adhatnék én ahhoz, amit ön már úgyis tud? Ön minden szükséges adatot megszerezhet s állításai hitelre fognak találni. Minek lépjek én egyáltalán ez idegen térre s nyilatkozzam oly kérdés felől, melyre illetékes nem vagyok?

A főnöknő ragaszkodott ugyan kérelméhez, de hiába. Elhatározásom rendíthetlen volt.

Mikor a nővérek eltávoztak, nagy kő esett le szivemről. Megszabadultam a komoly veszedelemtől. Ha a csodát igazoló okmányt aláírom, azt a katolikus lapokban kinyomtatják, az által azonban állásom és orvosi hírnevem forgott volna kockán és szerencsémét saját kezemmel tettem volna tönkre. Nagy örömmel

tettem el hát erre vonatkozó jegyzeteimet, hogy azokat többet ne is lássam.

Az eset mégis igen érdekes volt. Félévig gyógykezelttem a nővért. Csillapíthatlan hányásingere és egyéb gyomorbántalmai voltak, nyomorékká soványodott és a gyöngeségtől egyenesen állani sem tudott. És mégis erejét, egészségét egy pillanat alatt, minden átmenet nélkül, visszanyerte, holott addig minden orvosság hasztalannak bizonyult. Mindez idegességből is származhatott, de azt is előbb meg kellene állapítani. Nem! Én semmit sem akartam tudni s különben is eszem ágában sem volt, hogy magamat ily dologgal kompromittáljam.

Mindamellettem nem tartoztam a hitetlenek közé. Isten ments! Talán a modern tudomány szelleme hatott rám? Nem tudom. Én éppen azon lelkiállapotban voltam, melyet az egyetemről mindnyájan magunkkal hozunk, egymással közös érdek szülte kapocscsal összekötve, még mindig a hallott tanítások befolyása alatt.

Az idő maga szentesíté azon gyógyulást, melyet én megállapítani nem akartam. Cecilia nővér most Spanyolországban az irgalmas nővérek egyik zárdájának főnöknője. Egészsége, melyet oly hirtelen nyert vissza, mai napig épségben megmaradt.

Elmondtam, hogy egy orvosi bizonyítványt megtagadtam. Azóta már tovább mentek. Én a gyógyulás megállapítását tagadtam meg, most a betegség megállapítását tagadják meg. Nekem volt rá ürügyem, mert a gyógyulás elveink, gyógykezelésünk ellenére történt; a betegség azonban egyenesen a mi illetőségünkhöz tartozik, legkisebb okunk sincs tehát arra, hogy az elől visszavonuljunk.

Mindazonáltal azon betegek, kik Lourdesba menni akarnak, orvosuktól bizonyítványt csak igen nehezen kapnak. Azon szerencsétlenek, kik a kórházakból kijönnek, semmiféle hivatalos bizonyítványt sem szerezhetnek. A legfurfangosabb eszközökhöz és cselekhez kell folyamodniok. Szolgálatukból néhány nappal elutazásuk előtt kilépve, minden orvoshoz fordulnak, aki őket betegségük kezdete óta kezelte. Felhoznak mindenféle ürügyet, hogy segílyt kérnek, állást keresnek, családi érdeket, hogy gyermekeiknek helyet keresnek stb. Számptalan utánjárásra végre kapnak egyes frázisokat, vagy szavakat, melyeket az orvosok sietve, minden vizsgálat nélkül odavetnek s amelyekből az illető személyre és bajára csak igen ritkán lehet következtetni.

Ezen bizonyítványok a maguk nemében igen eredetiek. Oly semmitmondók, hogy kiállítójukat semmi esetre sem kompromittálhatják.

Élénken emlékszem Mériel Celesztin bizonyítványára. »Ezennel bizonyitom, — szól az irat — hogy a beteg sem nem beszél, sem nem hall, s hogy életveszély nélkül kelhet utra.« Már pedig ez a beteg nő 5—6 évig feküdt a Salpêtrière-ben, a súlyos betegek osztályában, a nélkül, hogy beszélt vagy mozdult volna, miután hosszas fülgennyedsége és mindkét dobhártyájának átfuratása folytán hallását elvesztette. Mindezt annak a három szónak kellett kifejeznie. Betegségének okát és természetét kitalálni, a mi feladatunk maradt, ha arra egyáltalán képesek voltunk.

E bizonyítványnak mégis volt jó oldala is. Legalább valamit mondott s a mit mondott, az igaz volt. Azonban hány szerencsétlen beteg fordul, különösen a nagy nemzeti zarándoklat alkalmával, hiába orvo-

sához a nélkül, hogy betegségének csak nevét is megtudná.

James Konstantin mondja, hogy dr. Charcot előadásaiban a Lourdes szót soha ki nem ejti s ugyanez a tanár mégis azt írta kollegáknak:

»A Salpêtrière évenként 50—60 beteget küld Lourdesba. Mindnyájukat áttanulmányozom elutazásuk előtt és visszatérésük után ismét.«

Dr. James Konstantin hozzáteszi: »Mit gondol dr. Charcot a lourdesi csodák felől, az az ő dolga. Azt hiszem azonban, úgy értettem őt, hogy egyáltalában nincs szándékában e felől egyhamar nyilatkozni.«

Ha 15—20 év óta a Salpêtrière-ből évenként 50—60 beteg megy Lourdesba, mily gazdag tanulmányanyagot szolgáltat ez a kórház! Az ily megfigyelések tudományunk leghiresebb mestereinek szemei előtt a dologra mégis csak új fényt deríthetnének; mert azokat elemezik és minden irányban megvizsgálják. Ha a betegség története kéznél van s a beteg állapotát Lourdesból való visszatérése után ismét megvizsgáljuk, az elért eredményeket egészen bátran lehetne a nyilvánosság elé bocsátani. Tévedés és elnézés itt egészen lehetetlenné válnék. Kiki nyilváníthatná saját nézetét, miután a tényállást pontosan ismeri. És mégis — dacára annak, hogy a tényállást alaposan ismerik — vonakodnak felőle nyilatkozni; mindenki magának tartja fenn véleményét, kinyilvánítani nem akarja.

Mire való e nagy elővigyázat és tartózkodás?

Minek ez a titkolózás? Attól félnek talán, hogy oly ismeretlen térre lépnek, mely csupa veszélyt és meglepetést rejt magában?

Mégis csak tisztességesebb lenne, s mondjuk ki nyíltan, több tudományra mutatna, kimondani azt, hogy nem lehet mindent a szuggesztió-elmélettel kimagyarázni s hogy Lourdesban nemcsak az idegbajok, hanem súlyos szervi bántalmak és testi sérülések is rögtöni gyógyulásra találtak. Hanem hogy a tények logikája alól magukat kivonhassák, egyszerűen megtagadják a betegségnek az elutazás előtti konstata-
tálását, hogy ne kelljen a beteg visszajöveletekor a gyógyulást beismerniök.

Körülbelül 20 éve mult el annak, hogy az említett bizonyítvány kiállítását megtagadtam, azóta megtagadtam még egyet, de egészen más körülmények között.

10—11 év előtt egy ifju leányt gyógykezelttem, ki súlyos purpura haemorrhagica-ban szenvedett. A vér száján, fülein, szemein, orrán, oldalán és mindenütt kitört. Kékes foltokkal volt egész teste elboritva. Mindent megkísérlettem, hogy ez aggasztó állapotnak véget vessek, de minden kísérletem eredménytelen maradt.

Egyik kollegámat, dr. R-t P . . . ből tanácskozásra hittam. Együttesen ergotinnal befecskendezéseket tettünk s a vérzés egy-két napra rá rögtön megszünt. Ez idő óta a leány igen jól érzi magát, vagy legalább újabb vérzése nem volt. A rögtöni és váratlan eredmény kissé meglepett. Minthogy azonban ez a purpuránál olykor észlelhető, semmi szokatlant sem látok rajta.

Mult (1890.) évi márczius 22-én a leány anyjától a következő levelet kaptam :

«Az elmúlt héten P-ben tartózkodván, felkerestem R. drt, a kit 1879. junius 2-a óta el nem feledhetek.

Nagy öröömre szolgált, hogy leányomat a legjobb egészségben mutathattam be neki. Ő még élénken visszaemlékezett azon veszedelmes állapotra, melyben leányom 10 év előtt sinlődött.

A társalgás folyamán nyíltan és őszintén feltártam előtte látogatásom célját. Azt kívántam ugyanis, erősítsen meg azon benső meggyőződésemben, hogy leányom felgyógyulása csoda útján történt. Felhoztam neki, hogy leányom egészsége a lefolyt 10 év alatt mit sem változott s hogy ő orvosi gyakorlatában bizonyosan tapasztalá, a mit egyébként az egyszerű emberi ész is belát, hogy egy beteg egészségének helyeállítása s oly sok vérveszteség pótlása csak nehéz és emberi számítás szerint hosszabb gyógyulás által érhető el.

Csakhamar észrevettem, hogy kedvező fogadtatásra találtam; R. dr. csodálatos rögtön kész volt arra, hogy kérésemet teljesítse. Elmondta nekem, hogy ugyanazt a gyógymódszert már többször alkalmazta, azonban hasonló eredmény nélkül. Hozzátette még, hogy oly körülmények között a rögtöni gyógyulás csak akkor történhetik meg, ha Isten keze is közreműködik.

— Boldog lennék — fejezé be X. asszonyosság levelét, — ha az igazságról bizonyosságot tehetnék és kollegájával együtt Önnek bizonyítványát is nyilvánosságra bocsáthatnám, hogy így leányom csodás felgyógyulását köztudomásra hozhassam.«

Válaszom ez volt: »Már régóta tanulmányozom a lourdesi gyógyulásokat. Abból beláthatja, hogy képes vagyok Önnek kérdésére válaszolni. Attól félek mégis, hogy válaszom az Ön óhajának megfelelni nem fog.

Hogy leányának gyógyulását csodának tulajdoníthassam, két feltételnek kell teljesednie: 1. felül kell mulnia kétségtelenül a természeti erőket; 2. minden orvosi beavatkozás nélkül kell végbemennie. E kellékek itt hiányzanak. A purpura nem gyógyíthatlan betegség, sőt ellenkezőleg gyakrabban és néha rögtön is meggyógyítható, másrészt pedig mi a legenergiusabb eszközöket is alkalmaztuk ellene.

Ily körülmények között teljesen lehetetlen, hogy én a kívánt bizonyítványt kiállítsam. Ha kollégám másképp gondolkozott, nagyra kell az ő nézetét becsülnie. Ebből láthatja, hogy ily fontos és nehéz dologban különbözők lehetnek a nézetek. Be fogja továbbá látni, hogy sokszor a hívő orvosok csupa lelkiismeretességből kevésbé hajlandók egy gyógyulást csodának magyarázni, mint orvostársaik.

X. asszony értelmes katolikus nő létére, kérésével többet nem ostromolt, hanem adott válaszzal megelégedett. Mégis, ismétlem, érdekes lenne e gyógyulást oly szakférfi, milyen R. dr., ítéletének alávetni. Oly orvosok, kik éles szemmel és előítélet nélkül vizsgálják e kérdéseket, mindig becses adatokkal szolgálnak a nehéz talány megfejtéséhez.

Ha a lourdesi gyógyulások megtámadható föltevésen alapulnának, ha azokat elégséges bizonyíték nélkül állapítanák meg, ha nem vizsgálnák és figyelnék meg a legpontosabban és lelkiismeretesen, nem kellene ellenük a természet változhatlan törvényeivel küzdeni: nem kellene hipnózis és szuggesztióról beszélni, a teoriát egyszerűen mellőznék és a megfigyeléseket beszélnek meg vagy vetnék el, hogy megmutassák, mily gyöngye alapon épültek, s mily kevésbé állhatnak helyt a komoly kritikának.

Azonban nem ezt az eljárást követik. Elleneinknek tartózkodása és elővigyázata, oly kelletlenül kiállított bizonyítványaik semmi egyéb, mint elismerése a természetfölöttiek ellenségei részéről azon nagyszerű megfigyeléseknek, melyek Lourdesban több, mint 30 év óta történtek.

Minden bizonyítvány kiállítójának személyes nézetét tükrözi vissza. Könnyen érthető, hogy az emberi szellem nem eléggé független arra, hogy az igazságot keresse és a megtaláltat elismerje. A betegek történetéről, a hosszas szenvedések elősorolásáról, a felhasznált gyógyeszközök sikertelenségéről, minderről a bizonyítványok alig szólnak. Ha már most rögtöni gyógyulás következik be minden további visszaesés nélkül, azt egészen természetszerű kifejlődésnek tekintik, mely csak a népnek bámulatát kelti fel, a tudomány emberei részéről azonban figyelmet nem érdemel. Ezen szigorú és nyilván egyoldalú bírákkal szemben a lourdesi orvosok a legnagyobb elővigyázatot tanusítják; habár számtalan gyógyulás történik szemeik előtt, ennek dacára késedelem nélkül mellőzik mindazon megfigyeléseket, melyek bármi tekintetben hézagosak s éppen azért a támadásnak engedhetnének. Elővigyázatuk talán tulságos; mivel azonban ők félreismert elvek és tények védelmét vették kezeikbe, a természetfölöttieket a tudomány útján akarják kimutatni. Ily komoly vizsgálódásoknál szándékuknak és módszerüknek minden gyanútól mentnek kell lennie és minden alapos kifogással szemben biztos alapon állania.

Néha előfordul, hogy várakozásunkban idők folytán csalódunk.

Egyik szerzetes, ki hónapok óta béna, elhagyja

a medencét, önmaga ölti fel ruháit és jár, néhány hóval később e jelenetek ismétlődnek. Ez az ideg-bénultság egy esete.

Egy beteg, ki 50 év óta kettős sérvben szenvedett, akarja gyógyulását megállapíttatni. Látszólag minden szerve rendben van: a sérv nyílása is látszólag eltűnt. Később a párisi jótékony egyesület orvosa felkeresi a beteget, a kit már előbb gyógykezelt és minden habozás nélkül írásilag konstatálja meggyógyulását. Azt kellene hinnünk, hogy minden biztosíték megvan. Akkor az évkönyvekbe azt irtuk: »Ez ősz zarándok gyógyulásának azon esetben, ha tartós, a legnevezetesebbek közé kell tartoznia!« Ezt a próbát azonban ki nem állotta. A tél folyamán a beteget felkerestem és konstatáltam, hogy a sérv újból fellépett. A zarándok erkölcsi viselete felől tett tudakozásaim egyébként szavahihetősége iránt bennem kétséget támasztottak.

A betegek sokszor egymásnak ellenmondó bizonyítványokat adnak át, s azokból mi személyes meggyőződést nem szerezhethünk. Sokszor ennek folytán fontos megfigyeléseket is félretenni vagyunk kénytelenek.

Mindez azonban magát a munkát összességében nem érinti. A felhozott esetek csak kivételek. Azon tekintélyes számú gyógyulási esetek közül hőtük fel ezeket, melyekkel évek folyamán találkoztunk. Gyors elhatározást kívánnak tőlünk tökéletlen jelentések alapján. A türelmetlen közvélemény sürgetőleg lép fel. Azért vannak egyes eseteknél a nagy zarándoklatok alkalmából néha tévedésnek kitéve az orvosok, kik a betegeket közelebbről nem ismerik. Ha azonban oly orvost keresnek meg, hogy egy beteg felől nyilatkozzék, a kit ő évek vagy hónapok óta gyógykezel, a

kinék szervezetét és életét ismeri ; megdönthetlen alappal rendelkezünk. Az orvos nem áll egyedül az ő bizonyítványával. Ő a tény összes tanui jelenlétében szól s nyilatkozatát mindazon orvosok, kik vele együtt a beteget kezelték, ellenőrzik.

Itt már theoriák, szuggesztió és hipnózis sáncai mögé vonulni nem lehet. A szakférfiakkal lépésről-lépésre kell a tényállást megbeszélni. Ily alapra építve azután Lourdes története megcáfolhatatlan.

A természetfölötti dolgok és csodák ellenségei azt akarják kimutatni, hogy e gyógyulásokat rosszul fogják fel, s hogy azok a természet törvényeit semmikép sem mulják felül. E célból rájuk nézve kedvező példákat hoznak fel, s oly világitásba helyezik azokat, mely feltevésüknek kedvez.

Ezen bizonyításmód azonban erővel nem bir.

Nincs ugyanis arról szó, hogy Lourdes számtalan gyógyulásai között akad néhány olyan is, amelyet az orvosi tudomány megfejtethet. Ezzel mindnyájan tisztában vagyunk.

De itt arról van szó, hogy meg kell állapítani, vajjon ezen gyógyulások közt akad-e határozott számban olyan, legyen bár száz vagy tiz, egyre megy, még ha egyetlen egy lenne is, a mely csalhatatlan jelét mutatja annak, hogy egy természetfölötti erő működött benne közre. Arról van tehát szó, hogy bebizonyíthatja-e a csodát a tudomány? Más szóval: Nem a számról, hanem az elvről van szó. Hozhatnak fel bár minden elgondolható hibát megfigyeléseink ellen, az bennünket érinteni nem fog, ha csak egyetlen példával is meggyőzőleg és elvitázhatatlanul kimutatjuk, hogy minden fizikai törvény kárt vallott és

hogy az eredmény minden ismert természeti erőt felülmul.

Lourdes története nem szent legenda s ahhoz, hogy azt megcáfolhassuk, nem elégséges bebizonyítani, hogy egyes tényeket félremagyaráztak; ez oly tanulmány, mely fontos tanulságot tartalmaz, s mely minden őszintén gondolkodó férfi figyelmét felkelti.

Az orvosvilágnak e nagy kérdésben sokkal több része van, mint sem gondolnók. E megfigyelések félreismerhetlen tudományos garanciát nyújtanak; azért bir oly nagy fontossággal azokat a kellő világításba helyezni.

III. FEJEZET.

A LOURDESI CSODÁK ELSŐ TANUI.

Az orvosok mint a lourdesi jelenségeknek első tanui. — Lourdes története tudományos alapon nyugszik. — Bernadette. — Az orvosok megfigyelik lélekállapotát. — Ellenmondó ítéletek. — Van még csoda korunkban. — Feladatunk felosztása.

Ha Lourdes történetét 1858-tól mai napig gondosan és behatóan tanulmányozzuk, s az évkönyvekben előforduló gyógyulásokat tudományos alapon vizsgáljuk, meglep az a lelkiismeretesség, melylyel minden tényt leírnak, megbeszélnek és világításba helyeznek. A jelenések első fellépése óta korunk e nevezetes valósi eseménye sohasem volt hijával az orvosi ellenőrzésnek.

Oly korban, a midőn a tudomány önmagát csalhatatlannak tartja, az indifferentizmus és kétely korszakában ezen eseményeket a napi események mértékével akarják mérni. Ezek látszólag kevesebb súlyt helyeznek a hitre, mint az észre. A mi csodáink vizsgálatánál minden elgondolható szigort és pontosságot alkalmaznak, a mit a mai tudomány kezükhöz szolgáltat.

Az orvosok Bernadette életét első napjaitól kezdve minden részleteiben tanulmányozták; családját, gyermekségét, nevelését, szóval mindent átkutattak és szorgos megfigyelés alá vettek; életének egyetlen órája sem került ki a kritikát és kutatást. Tudjuk, hogy

gyöngé egészségü volt és oktatásban nem részesült. Multjában semmi feltűnőt sem találhattak, mindenben kortársainak színvonalán alul volt.

A jelenések idején ezen visszavonultságából átmenet és előkészület nélkül kilépett és az általános érdeklődésnek tárgyává lett.

Nem ismerek a történelemben alakot, melyet többet vizsgáltak, tanulmányoztak volna, mint e gyermeket: Diday Lyonból őt hallucinálónak nyilvánította. Voisin, a Salpêtriére-ből, azt mondta róla, hogy elmebeteg. Máskép jellemzi testi-lelki adományait és tulajdonságait Dozous. Minden oly feltevést elvet, mely az ő lelki egyensúlyát kétségbe vonná. Ez a nevers-i orvos, a kinek minden nap alkalma nyílt őt ismerhetni s vele beszélni, Bernadetteről igen fontos, most már történelmi adatot hagyott hátra.

Ezen ellentmondó állítások oly fényes világot vetnek az ő alakjára, hogy nincs vonás, a melyet figyelmen kívül hagyhatnánk; azért vagyunk mi most oly helyzetben, hogy képét biztos kézzel vethetjük papírra, mert sohasem foglalkoztak az orvosok behatóbban és számosabban az ily természetű eseményekkel, mint ekkor.

Szándékunk először ezen első korszakot feltüntetni, melyet Bernadette élete tölt be, s megjegyezzük, hogy a jelenések sem érzékképrázat, sem elmezavarból nem származtak. Mi a legtökéletesebb, tudományos bizonyítékot fogjuk felhozni arra nézve, hogy azok csak természetfölötti módon magyarázhatók, az által, hogy egyrészt e tudatlan, korlátolt gyermek képességeit, másrészt azon eszményi Szűznek megjeleneését figyelembe vesszük, mely eddig ismeretlen módon

történt úgyannyira, hogy a legnagyobb művészi lángelme sem képes elképzelni és csak nehezen utánozni.

A szűz neve és szavai, melyeket kinyilatkoztott, a leány felfogási képességét messze felülmulják.

Ha az általánosan elfogadott alapelvet tekintjük: hogy a hallucináció egy elmúlt érzéki benyomásra való visszaemlékezésből ered, világos, hogy Bernadette szemei és fülei előtt mindaz idegen volt, amit a barlangban látott és hallott.

Nem akarok itt különös súlyt helyezni a gyógyulások és a jelenés közti összefüggésre, arról sem akarok szólni, hogy ha a gyógyulások isteni bélyeget viselnek magukon, akkor a jelenéseknek is isteni eredetűeknek kell lenniök, mert kiinduló pontját képezték az előbbieknél, és e két rendbeli esemény bizonyos tekintetben egymással összefügg; azt azonban már most is fel kell említenem, hogy az orvosi tudomány a jelenéseknek anyagi és elfogadható magyarázatot adni nem képes.

Ha azonban a lourdesi eseményeket a maguk összességében tekintjük, a kérdés tágabb kiterjedést és még nagyobb fontosságot nyer.

1858. február 15-e óta, a mely napon Bernadette kezei alatt, a barlangban a forrás fakadt, 30 évnél több mult el, s meg nem szüntek azóta a gyógyulások ez áldáshozó víz használata folytán.

»E gyógyulások most már megszámlálhatlanok, s egy hosszú láncnak szemeiként folytatódnak napjainkig. Minden teoriát halomra döntenek, nem törődnek a baj makacsságával, sem idültségével. Mindez a legnagyobb bámulatba ejt.

Az bizonyos, hogy itt egy természetfölötti hata-

lom játszik közre, oly hatalom, mely a barlang vizét külső jelként használja ugyan, de annak lényegét nem képezi.«¹

Hozzátehetjük, hogy ez események 30 éves láncolata századunk előtt egészen idegen látványt tüntet fel; e században, melyben az emberi ész vívmányaira oly büszke, melyben az orvosi tudomány a betegségek tanulmányozására és felismerésére szolgáló eszközöket matematikai pontossággal szolgáltatja; a melyben, miként most, midőn Pasteur felfedezéseit közzétette, Franciaországban éppúgy, mint más művelt országokban, napról-napra új meglepetésekre találunk, melyek mindazzal, a minek látásához, megfigyeléséhez szokva voltunk, teljes ellentétben állanak.

A tudósok megigérték, hogy korunkat oly fényesen fogják megvilágítani, hogy minden más fénynek el kell homályosodnia mellette. A vallási babonának — mondják — árny gyanánt kell eltűnnie, a tudományos igazság fáklyája előtt.

Éppen azon pillanatban, melyben nekünk ez elveket hirdetik, a mikor az emberi ész azt hiszi, hogy diadalának tetőpontjára hágott, emelnek az észnek áthidalhatatlan gátat a lourdesi gyógyulások. A természetfölöttiség nincs már többé a mult homályába takarva, itt van előttünk oly világosságban, mely minden tagadást lehetetlenné tesz.

Lourdes csodái igen szerény kezdetűek. Egy gyermeknek hire terjedt el a nép között, s e hirt csak egyetlen egy orvos erősítette meg megfigyelési által. Vergez dr. azután csakhamar odajött, hogy tekin-

¹ Vergez dr. jelentése,

télyének súlyával e kérdésre világot vessen; végül számtalan orvos, egymástól függetlenül, a legkülönbözőbb országokból, legkülönbözőbb iskolákból voltak az első csodák tanúi s igazolták betegek rendkívüli meggyógyulását.

Az évkönyvek följegyezték számunkra ezen csodák történetét és 2—300 orvosi véleményt örökítettek meg.

De Saint-Maclou dr. ösztönzésére ez irányban igen fontos lépés történt. Meg van az írásbeli és szó-hagyomány; minden esemény keletkezését, körülményeit, melyek azt kísérik, és számos tanuit, a kik annak tekintélyt kölcsönöznek, tanulmányozzák.

Éppen azért hamis felfogás, ábrándokról, ellenőrzés és vizsgálat hiányáról beszélni.

Lourdes egyébként, mint minden jelentőségteljes mű, az ellentmondásnak, a rendszeres tagadásnak köszönheti a legnagyobb propagandáját, legbiztosabb és legjobb bizonyítékait. Napjainkban a csodákat a hipnotizmussal szeretik összetéveszteni; azért még a legközönyösebb emberek is, a kik eddig a kérdéstől visszahúzódtak, most azokat közelebbről szemlélgetik és tanulmányozzák. A hipnotizmus elmélete, mely most még divatját éli, már rég feledésbe megy akkor, mikor egy James Constantin, egy Méric, Bonniot és Franco kitűnő munkálatai még mindig érvényükben fognak maradni.

Lourdes nagyszerű eseményeit még egykor behatóbb tanulmányozás tárgyává fogják tenni. Mindenki személyes meggyőződést akar majd felöle szerezni. Különösen az orvosok fogják azokat Dozous dr. szavai és példája után indulva, figyelmesen tanulmányozni, s nem előzetes elfogultsággal, hanem saját tapasztala-

taikhoz mérten fogják a természetfölöttiség nagy kérdését alaposan megítélni.

Örömkre fog szolgálhatni az, hogy e szellemi munkában őket számos orvostársuk megelőzte, s elkészítette azt az utat, melyen ők biztosan tovább haladhatnak.

Lourdes története 1858. február 11-től napjainkig terjed. Négy részre oszlik:

1. Az első rész Bernadette életét és látomásait foglalja magában.

2. A második rész a Dozous és Vergez doktorok szemeláltára történt gyógyulásokat, továbbá a vizsgáló-bizottság munkálkodását tartalmazza.

3. A harmadik rész az évkönyvek megjelenésével kezdődik és napjainkig terjed.

4. A negyedik részben a konstatáló bizottságnak De Saint-Maclou főfelügyelete alatt történt utolsó munkálatait és a lourdesi klinikának a nagy zárándoklatok tartamára szóló megnyitását fogjuk tárgyalni.

IV. FEJEZET.

BERNADETTE ÉS A JELENÉSEK.

A jelenések elbeszélése. — Bernadette előléte, jelleme, lelki állapota. — Általános figyelem tárgya. — Állításait ezer és ezer tanu előtt ismétli.

A barlang melletti sziklákba mélyesztett nagy-szerű foglalatu márványtábla következő felirást tartalmazza :

A 18 JELENÉS NAPJAI
ÉS

A SZENT SZŰZ SZAVAI.

»AZ ÜDV 1858. ESZTENDEJÉBEN,

A SZIKLA MÉLYEDÉSÉBEN, A HOL MOST AZ Ő SZOBRA ÁLL,
MEGJELENT A SZENT SZŰZ SOUBIROUS BERNADETTENEK

TIZENNYOLCSZOR :

FEBRUÁR 11. ÉS 14-ÉN ;

FEBRUÁR 18.ÁTÓL MÁRCIUS 4-IG KÉT NAP KIVÉTELÉVEL
NAPONKINT. MÁRCIUS 25-ÉN ; — ÁPRIL 7-ÉN ; — JULIUS 16-ÁN.«

FEBRUÁR 18-ÁN A SZENT SZŰZ IGY SZÓLT A GYERMEKHEZ :

»AKARSZ-E KEDVEMÉRT 14 NAPON ÁT NAPONKINT IDEJÖNNI?
ÉN MEGIGÉREM NEKED, HOGY BOLDOGGÁ TESZLEK, NEM
UGYAN EZEN, DE A MÁS VILÁGON.

KIVÁNOM, HOGY AZ EMBEREK IDEJÖJJESEN.«

A SZENT SZŰZ A 14 NAP ALATT KÖVETKEZŐLEG NYILAT-
KOZOTT :

»IMÁDKOZZÁL A BŰNÖSÖKÉRT : CSÓKOLD MEG A FÖLDET
A BŰNÖSÖKÉRT.

BŰNBÁNAT ! BŰNBÁNAT ! BŰNBÁNAT !

MENJ ÉS MONDD MEG A PAPOKNAK, HOGY KÁPOLNÁT
EMELTESSENEK !

AKAROM, HOGY IDE KÖRMENETILEG JÖJJENEK !
 JÖJJ ÉS IGYÁL A FORRÁSBÓL ÉS MOSDJÁL MEG BENNE !
 JÖJJ ÉS EGYÉL AZON FÜVEKBŐL, MELYEK ITT TEREMNEK !
 MÁRCIUS 25-ÉN A SZENT SZŰZ EKKÉP NYILATKOZOTT :
 »ÉN VAGYOK A SZEPLŐTELEN FOGANTATÁS!«

Ez rövid szavakban Lourdesnek története. Egy tizennégy éves, Bernadette nevű leányka,¹ ki oktatás nélkül nőtt fel, csak szülőföldje nyelvét ismerte, igen szegény szülők gyermeke, 1858. február 11-én nővére és egyik barátónje társaságában a Gave partján gallyszedéssel foglalkozott.

Bernadette mellett egyszerre széláramlat keletkezik; ő a rögtöni légmozgásra megijed és feláll. Minden csendes, a parti nyárfák egyetlen ága sem zörren. Most egyszerre második fuvallatot érez. A leányka aggódva körültekint és szemait a barlangra veti. Egy hatalmas rózsabokor, melynek leveletlen ágai a földre értek, volt a fülkében látható.

A rózsabokor egyszerre fényessé lesz, és a fényár közepette a fülkében csodaszép ifju női alak jelenik meg. Bernadette, az ijedtségtől megkövülve, térdre esik s szent borzadály hatja át tagjait.

Ugy maradt mozdulatlanul, olvasóját kezeiben tartva, halványan, szemait szüntelenül a titokteljes és mégis oly kedves nőre irányozva, egyuttal lebilincselve e mennyei jelenség által. A nő komoly, de szelid mozdulattal keresztet vet, Bernadette követi példáját. Így térdelhetett a látványba elmerülve, körülbelül negyedóráig, mire a fönséges női alak magát szeliden meghajtotta, mosolygott és eltűnt.

¹ A következőkben kútfők gyanánt szolgált az évkönyvek két első kötete és Lasserre könyve.

Bernadette ismét csak a puszta sziklát, a száraz rózsabokrot, és az üres fülkét látja maga előtt. Felkel s társnőit játék mellett találja. Ők látták ugyan őt letérdelni és imádkozni; azonban munkájukkal elfoglalva, nem törődtek vele többet.

Rövid habozás után Bernadette elmondta nővéreinek a maga módja szerint a csodálatos jelenést.

A látomás ugyanazon hónap 14- és 18-án ismétlődött. 18-án a nő azt kívánta Bernadettétől, hogy 14 napon át naponkint jöjjön a barlanghoz, a mit ez meg is ígért. És a félnék, magára hagyatott leányka szavához hiven a barlangnál március 4-éig mindennap megjelenik. Bernadette követi a titokteljes hívást, minden akadály, a rendőrség minden tilalma és fenyegetése dacára, még akkor is, mikor ellene minden összeküdni látszott s maga a papság is küldetésével szemben inkább ellenséges, mint kedvező állást foglalt el.

Ezen 14 nap alatt szorgosan gyűjtötte a »fényes asszony« szavait, azon szavakat, melyek hasonlíthatlan erővel bírnak, valósággal az égnek parancsszavai, melyeket pontosan kell teljesíteni.

14 nap múlva a jelenések megszűntek. Bernadette napról-napra kiment a barlanghoz, követve a kíváncsiak egész seregétől; de hiába. A rendes helyen naponkint imádkozik, de a nő nem mutatkozik.

Csak március 25-én jelenik meg újra és a gyermek háromszoros kérésére megmondja nevét: »Én vagyok a szeplőtelen fogantatás,« oly név, melyet a pásztorleányka még sohasem hallott, és értelmét fel nem fogta. Hogy a nevet el ne felejtse és a lourdesi plébánossal hiven közölhesse, lépésről-lépésre kellett magában a »szeplőtelen fogantatás« szavakat ismételnie.

Ez utóbbi jelenésnek Bernadette lelkében kiolt-hatatlan benyomást kelle gyakorolnia; mert valahányszor e főséges jelenetet elmondani megkísérlette, mozdulatainak oly előkelő méltóságot és kellemet kölcsönzött és szemeiben oly nemesség tükröződött vissza, hogy mindenkit önkéntelen csodálatra és ájtatos tiszteletre gerjesztett.

Bernadette küldetése be volt fejezve.

Február 11-én vette kezdetét és március 25-én végződött. Bernadettenek volt ugyan még két jelenése, a szent Szűz azonban, mint a két elsőnél, semmit sem szólt. A Boldogságos Szűz, úgy látszik, csak buzdítani akarta őt, és bucsut akart tőle venni.

Hat hét alatt tehát Bernadette küldetése véget ért; mert egész hátralévő életében több jelenése vagy látomása nem volt.

Családja körébe huzódott vissza. Semmiben sem különbözött többé kortársaitól. Nyílt elméjü és egészséges gondolkozásu gyermek volt ugyan, de oly fényes tulajdonságokkal nem birt, melyekkel a figyelmet magára vonta volna; ellenkezőleg az elemi ismereteket is csak nehezen sajátíthatta el.

Isten tehát e leánykát választotta eszközül arra, hogy parancsait közvetitse, melyek most már 30 év óta Franciaországot és az egész világot átjárták s a keresztes hadjáratok óta majdnem feledésbe ment nagy zarándoklatokat újra felidéztek. Küldetése csak rövid tartamra szólt és jövőjére kihatással nem birt.

Alázatossága dacára Bernadette megjelenésében a nagyság oly sugara ömlött el, melyet semmi sem homályosíthat el. Nyolc éven át volt Lourdesban az általános kíváncsiság tárgya, azonban lelke egysze-

rüségét semmi sem zavarhatta meg, és mindent mindig ugyanegy módon és szavakkal beszélt el. Ellenmondásokba sohasem keveredett, s emlékezetének ritka biztonságán és hűségén minden faggatás hajótörést szenvedett.

Milyen kiváló tanu! Egy leányka lát és hall olyant, a mit környezetéből senki nem láthat, nem hallhat.

Minden anyagi bizonyítékot és garanciát nélkülöző állításai csakhamar mindenfelé nagy zajt keltettek. Az emberi bölcsesség itt tökéletesen cserben hagy bennünket.

Jól tudom, hogy hitünk e nagyszerű nyilvánulásának leirhatatlan mozgalmat kellett előidéznie napjainkban, mikor a kétely, hitetlenség, gúny és rágalom korszakát éljük. Természetesnek találom, hogy a hitetlenek, a tudósok legnagyobb része mindent tagad. Értem, miért tartózkodtak maguk a katolikusok is e jelenések elismerésétől. Meg tudok fejteni minden tartózkodást és kétséget, hiszen azokat magam is jó ideig osztottam. Ritkán lépnek fel nagyobb követeléssel az emberi észszel szemben. Nem látunk-e Bernadetteben, hogy ugy mondjuk, két személyt, két különböző, egymással ellenkező értelmiséget? Egyfelől látjuk a tanulatlan, közepes lelkihetséggel ellátott gyermeket, másfelől ott van a ritka képességű és gondolkozású leányka, akit zavarba hozni és ellenmondásokba keverni nem lehet. — Azt mondják, hogy betanult mondóka! Vigyázzatok!

Bernadette 8 évig maradt Lourdesban. Ez idő alatt minden pillanatban számtalan keresztkérdésnek és kihallgatásnak volt alávetve. Napjában huszszor is el kell beszélnie, mit látott, mit hallott, számtalan ellenvetésre és kétkedésre kell válaszolnia. Dacára a

sok törnek, melyet neki vetettek, egyetlen egyszer sem voltak képesek őt más állításra bírni. Lelke rendületlenül hű maradt emlékeihez, a mint szive is minden kísértésnek ellentállott. Nyolc éven át folytonos vitatkozás tárgya volt; lelke nyílt könyv vala, melyből mindenki olvashatott. Gyermek lelkét ily módon és ennyire még sohasem faggatták!

Életirői azt írják róla:¹ Bernadette Lourdesban maradt, de önönmagával nem rendelkezett. Idegenek vivtak harcot idejeért s rabolták el szabadságát. Nincs a világon ember, a ki annyi látogatást fogadott volna, mint e kis szegény teremtés. A ki ezt látta, részvétre gerjedt iránta. Élete abból állott, hogy magát folyton mutatnia kellett, a jelenések történetét elbeszélnie, ezer kérdésre válaszolnia, ellenvetéseket, tolakodásokat, dicséretet és megalázást eltűrnie. A mily kelletlenül tette ezt és fájdalmasan esett szabadságának e feláldozása, ugy minden szó, az unalom legkisebb jele nélkül tette azt; s habár hangján a fáradtságot észrevették, még sem voltak kimélettel iránta.

Elmondta ő ezerszer is egyszerüen és szárazon a maga történetét, azután hallgatott. Hanem azért valahányszor kérdezték, kielégítő sőt gyakran szellemes feleleteket adott. Az ellenmondásokra gyakran találó elmés cáfolattal válaszolt.

E pásztorleányka sokszor valóságos dialektikai erővel zavarta meg a legtudósabb férfiakat, kik vele vitatkoztak, és józan elméjével elnémitotta azok ellenvetéseit.

Igen, Bernadette, a jelenések élő tanuja, már

¹ Az évkönyvekből. (A lourdesi Bold. Szűz rövid története.)

nem volt többé a bartrès-i egyszerű, félénk pásztorleányka. Ha állításait vita tárgyává tették, rögtön a természetfölötti világosság sugara hatotta át lelkét, s e különben éppen nem élénk gyermek bámulatos változáson ment át, valahányszor azon emlékeknek, melyek tanuja volt, igazságát és tiszteletét kellett védelmeznie. Ezen változás, mondhatjuk, dualizmus, minden gondolkodó embert bámulatba ejtett; arca valami különös, figyelemreméltó kifejezést öltött.

Bernadette szegény volt, és ezen szegénysége rá nézve könnyen veszedelemmé, kísértéssé válhatott. A szerencse minden alakban megkísértette. Azonban semmi, még a legvégső szükség sem volt képes őt eltántorítani. Még akkor is, midőn szülei pénzzavarban voltak, minden adományt — történt bár az alamizsna örve alatt — visszautasított.

Mily erkölcsi bizonyítékkal bír ennyi erény? A hiszterikus természetű emberek ily tulajdonságokkal nem dicsekedhetnek. Elmebetegék és hallucinálók előtt az ilyen finom találékonyság, mely a testi és szellemi élet tökéletes összhangját mutatja, ismeretlen.

Hallucinációval és elmebajjal akarták az orvosok a jelenségeket megfejteni. Dozous és Diday doktorok Bernadettet e szempontból alapos vizsgálat alá vették. Kisérti akarjuk őket e téren is, s a pro és contra meg-ejtett vizsgálatot az alábbiakban közöljük.

V. FEJEZET.

BERNADETTE AZ ORVOSOK ELŐTT.

A lourdesi orvosok. — Dozous elvállik társaitól. — A gyertyacsoda. — Az eksztázis. — A hiszterikus eksztázis. — Az experimentál eksztázis. — Bernadette egész életében csak 18 napig volt eksztázisban és hiszteriában. — Bernadettet elmebeteg gyanánt kezelik. — Nem merik őt az őrületek házába vitetni. — Ilyen véleményt még a legellenségesebb orvosok is vonakodnak kiállítani.

A jelenések már mindjárt kezdetben nagy mozgalmat keltettek. Az orvosokat minduntalan kérdésekkel ostromolták barátaik, betegeik, közigazgatási és bírósági közegek, úgy hogy végre is állást kellett foglalniok.

Mindnyájan hitetlen alapon álltak; nevelésük, tanulmányaik nem engedték meg, hogy a természetfölöttiben vagy csodákban higgyenek. Az ő bizonyítványuk tehát minden gyanút kizárt.

Első kijelentésük tagadás volt, és pedig tagadás vizsgálat nélkül. Egyszerűen mindent elvetettek. Lourdes felvilágosodott lakói az orvosok példáját követték s azt a fáradságot sem vevék maguknak, hogy az ily gyerekségek felett gondolkodjanak.

A hír azonban, melyet eleinte csak néhány gyermek terjesztett, folyamként növekedék és lassanként a nép minden rétegébe elhatolt. Az események hatása alatt a tagadás elméletével fel kellett hagyni. A leánykát most már csalással vádolták. »Haszontalan komédia

— mondák — az egész, melyet a gyermek szülei koholtak, hogy a nép hiszékenységéből tőkét csináljanak. A papság kötelessége lenne ezen gonosz üzemeknek véget vetni.«

Mint hogy a Soubiours családot a kis helységben, hol az események történtek, mindenki igen becsületesnek ismerte, a csalás vádja komolyan vehető nem volt. Éppen azért mást kellett kigondolni. Az ügyes ámitó gyermekből most hallucináló, kataleptikus beteg lett.

Először tagadni a tényeket, azután, ha a tények el nem tagadhatók, gyanusítani a szereplő személyeket és tanukat, s ha a csalás vádja tarthatatlan, a köznép előtt ismeretlen térre, a tudományra hivatkozni és annak nevében mindent elítélni, — ez a legkedveltebb módja annak, mikép kell ily kérdésekkel végezni anélkül, hogy megoldatnának.

A lourdesi orvosok, mint a többiek, a kik 30 év óta nyomukban jártak, elfogultságukban minden vizsgálatról vonakodtak. Ha azt mondták nekik, nézzék meg a dolgot közelebről, kérdezzék ki a gyermeket, keressék fel a barlangot, vizsgálják meg ezen idegenszerű jelenségeket minden részletükben, egy-egy mosollyal és fejcsóválással megelégedtek. Tudjuk már azt, felelék, természetfölötti világ nem létezik. A tudomány már kimondta az ítéletet. A tudomány mindent megmagyaráz, és csak a tényekkel foglalkozik. A természetfölötti dolgok jók voltak a tudatlanság századaiban, mikor a világ babonába merült s megfigyeléseket tenni még meg nem tanultak. Bernheim M. azt kiáltja felénk: Mennyi babonát, vakságot és otromba csalódást kell a tudomány fáklyájának, mint a napnak a ködöt, még napjainkban is szétoszlatnia! Még mindig ugyanaz a

szemfényvesztés, ugyanazon észkultusz, dacára a jelenkor csalódásainak és a mult tapasztalatainak!

A lourdesi orvosok egyike, Dozous dr., e pontban mégsem egyezett meg társaival. Oly hitetlen és közönyös volt mint ők, természeténél fogva szkeptikus, s életének legnagyobb részét vallástalanságban töltötte el. Kiváncsisága és természetes egyenessége azonban arra birták, hogy mindent maga vizsgáljon meg. Február 21-én Bernadette körül időzött s végig mellette maradt, a jelenések minden részletét gondosan tanulmányozva. Dozous, e javakorbeli férfiú egyike volt Lourdes leghiresebb orvosainak. A montpellier-i fakultásba is felvették. Minthogy ő e vidék lakóinak szokásait és jellemét igen jól ismerte s ezenfelül a Soubirous család házi- orvosa volt, szava e kérdésben különös fontossággal bír.

Mikor kollégáitól elvált, nyíltan kijelentette: »Ily események ritkák; én tehát részemről e kínálkozó alkalmat annak szorgos tanulmányozására fogom fordítani. A természetfölötti dolgok hivei annyiszor állanak a tudomány képviselőivel szemben, hogy én éppen most, midőn mindez szemem előtt történik, kíváncsian nézek elébe, hogy e nevezetes kérdést valahára pontos, személyes kutatással megoldjam.«

Hogy a leányka állapotát biztosan megfigyelhesse, szívós kitartással lépésről-lépésre követte. Mielőtt a jelenések tanulmányozásába fogott volna, a gyermek nevelése, hajlamai és jelleme felől akart tájékozást szerezni. Figyelmes vizsgálatom tárgyává tettem, mondja ő maga, minden szellemi és kedélytulajdonságát. Erre vonatkozó hosszadalmas tanulmányozásaim következő eredményre vezettek: Berna-

dette egészséges elméjü, ritka jellemtisztasággal, értelemmel bír s a képzelgésre és vallási rajongásra semmi hajlammal sem bír. Ezen tény megállapításával Bernadette-el szemben minden elöítéletnek meg kellett szünnie, s Dozous most már elfogulatlan lélekkel mehetett a barlanghoz s minden eseményt a legkisebb részletig ott helyben megvizsgálhatott. Így volt ő tanuja a gyertyacsodának, valamint a forrás keletkezésének is. Továbbá mindennap tanuja volt Bernadette elragadtatásának s vele együtt ezer és ezer ember.

Érezte a gyermek érverését, mely semmi belső izgatottságot sem árult el. Bernadette ott, úgy mint máskor, érzékeinek és minden mozdulatának ura volt, a barlang elhagytaival sem fáradtságot sem gyöngeséget nem érzett, a jelenések tartama alatt környezetével beszélgetett, azok kérdéseire válaszolt és közölte velük, a mit látott.

Ezen állapot hosszu, mintegy 18 napi tartama Dozous szerint igen figyelemreméltó. Ha agybántalmak lettek volna szem és fülhallucinációkra való hajlandósággal, e baj semmi esetre sem tünhetett volna el nyom nélkül pontosan az utolsó jelenés után.

Maguk a jelenések 14 nap óta elmaradtak, akkor is, mikor Bernadette várta, óhajtotta és szomoruan tért vissza, mert semmit sem látott. Azóta többször kiment ugyan a barlanghoz, azonban többé jelenésre nem méltattatott.

Beteg agynak képzelete játékaiban vagy elmezavarában oly pontos szabályt és rendszert követnie lehetetlen. Dozous mint szemtanu elmondja a gyertyacsoda történetét.

A leányka térden állva kezében földig érő égő

gyertyát tartott. Elragadtatásában kezét összetette úgy, hogy ujjai éppen a láng felett záródtak össze. A gyertya égett és a láng egy elég erős légáramlat folytán ujjain átcsapott. Mindennek dacára az ujjak sértetlenek maradtak.

Meglepve e különös esemény által, írja Dozous, iparkodtam megakadályozni, hogy annak idő előtt véget ne vessenek. Órával kezemben teljes negyed-óráig pontosan kísérhettem azt. Bernadette imája végeztével fölkelt és a barlangot elhagyni készült. Én azonban egy pillanatra visszatartottam és kezét a lehető leggondosabb vizsgálat alá vettem, mindazonáltal a legkisebb sérülést sem vettem rajta észre. Azután, mintegy véletlenségből, az égő gyertyával kezeihez akartam közeledni, de Bernadette gyorsan visszarántotta e szavakkal: »Hiszen megéget.«

Ez eseményt sokszor közölték már, de tökéletlenül; hogy azt kellőképp méltányolhassuk, két egészen különböző tényt kell figyelembe vennünk, t. i. az érzéketlenséget és az égési seb hiányát. Bernadette ugyan elveszithette az eksztázis alatt érzékenységét a fájdalom iránt, hiszen e jelenséggel az idegbajoknál, a hipnózis-, a kloroform-, kokainnál stb. is találkozunk. Az érzéstelenség tehát ellent nem mond a tapasztalatnak, bizonyos fizikai jelenségek mellett felléphet és egészen természetes módon megmagyarázható; azonban a hőség következtében mindig előáll az égési seb, az idegszövetnek összeroncsolása, járjon az bár fájdalomérzettel, vagy nem. Érints meg tüzes vassal egy holttestet, a testszövet megszenesedik, érints meg egy kloroformmal elaltatott embert, megperzseled. Tartsd kezedet negyedórán át az égő gyertya fölé, az epi-

dermis, a bőr, sőt a mélyebben fekvő részek is megfeketednek, összeroncsolódnak, megégnek, akár érzed azt, akár nem. Akármennyi magyarázatot hozzanak is fel, feltevést feltevésre halmozhatnak: sohasem lesznek képesek világosan megmagyarázni, miképp maradhatott meg ily körülmények közt Bernadette keze sértetlenül.

Dozous-n kívül még sokan állottak Bernadette-hez elég közel arra, hogy a lángot, amint ujjait körülnyaldosta, láthatták; sőt, ha Dozous ettől őket vissza nem tartja, a közelállók a gyermek kezéből a gyertyát ki is veszik. Ez eseményt azért mondjuk el ily behatóan, mert igen gyakran félreértették és rosszul magyarázták s azért az igazság feltüntetése nagy jelentőséggel bír.

Dozous elbeszéli a forrás keletkezését is: »Ki juthatna ama gondolatra, hogy a tényeket egy beteg elme szüleményeiként magyarázza? Vajjon megtette volna-e Bernadette ily betegség behatása alatt azt, hogy helyét a barlangban elhagyja és a Gave-hoz megy, abból iszik és arczát megmossa, s azután az asszony által tévedésére figyelmeztetve, a forráshoz visszatér? Mily elmezavar mutathatta volna meg neki oly pontosan a helyet, ahol a később oly híres forrásnak fakadnia kellett?

Mihelyt Bernadette a barlanghoz ért, eksztazisba esett s arca az összegyűlt tömeg előtt megdicsőültnek látszott. Ez volt az egyetlen jel, amelyből környezete a jelenés beálltát és megszűntét felismerhette. Arca túlvilági kifejezést vőn, tekintete mozdulatlan s mintegy gyönyörteljes képet öltött magára. Ajkai különösen sápadtak valának, s úgy látszott, mintha

szemeit egy fényes sugár vakította volna. Tekintetéről bizonyos félelmes csodálkozás volt leolvasható. Mindez azonban csak a belső világosságnak volt tükré, mely vonásait dicsőültté tette s azoknak kimondhatatlan nyugalmat kölcsönzött.

Ezen külső elragadtatás, melyet egyedül lehetett a szemlélőnek észrevennie, korántsem fosztotta meg, mint azt a hipnózisnál észlelni, személyiségétől és szabad akaratától. Beszélt, a parancsokat teljesítette, a kialudt gyertyát ismét meggyújtotta, és magához tértekor mindenre visszaemlékezett. A belső elragadtatás, mely gondolatait, figyelmét, minden erejét, sőt egész lényét lefoglalva tartotta, lelkének hatalmas, kizárólagos összpontosítása volt egyetlen egy tárgy felé; nem volt ez ama hallucináció, érzés és gondolatzavar, amivel a hiszteria jár, még kevésbbé az a rendellenes izgatottság, melyet a hipnotizmusnál észlelünk, az a mámorféle, mely a mérgezéseknél, vagy az opium és haschisch használatánál áll be. Nála csakis az ő szellemének hatalmas, szabályos, rendes működéséről lehet szó.

A külső elragadtatás kevésbbé volt tökéletes, mert a gyermek egyéniségét érintetlenül hagyta. A belső elragadtatás lelkének szabad teret engedett, az agyvelő beteges működésével tehát semmi összekötetésben nem áll.

Az eksztatikus emberek állapotából egy jelenés vagy látomás természetfölötti jellegére biztos következtetést vonni nem lehet. Bámulatot, csodálatot, meglepetést tüntetnek fel s érzéseinek mindenki saját módja szerint ad kifejezést. »A hiszterikus eksztazis — Charcot szerint — nem bir oly karakterisztikus vonással, mely azt a többitől határozottan megkülön-

böztetné. Felismerésénél okvetlenül szükséges, hogy a szünetek alatt a személyt pontos megfigyelés alá vegyük és a megelőző s következő jelenségeket vizsgáljuk. Hogyha a hiszteriának bélyegét viseli, ha az ekasztazis beálltakor a hiszteriának jeleit látjuk, csakis akkor lehet a hiszteriára következtetni; mert az ekasztazis külső jelenségei annak meghatározására egyedül nem elégségesek. Amely festő az ekasztazis különböző formáit akarja feltüntetni, a hiszterikusokban találja meg a legbecsesebb modelleket.»

Szívesen elismerem, hogy a hiszterikusok utánzási képességükkel és izgatottságuknál fogva, a legtökéletesebb színészek módjára, képesek minden lehető szenvedélyt kifejezni. Alkalmam nyílt a Charité-ben Luys dr.-nál ennek kitűnő példáját láthatnom. Mikor e személynek kezeit imához hasonlóan összekulcsolták, rögtön ekasztazisba esett és a buzgóság, ájtatosság kifejezését öltötte magára; ebben semmi különös sincs; ha azonban az ő tekintetét a szoba padlójának bizonyos helyére irányították, rögtön látta a lourdesi szent Szüzet és le is irta őt néha csekély változtatásokkal, amennyiben pl. fehér ruha helyett kéket mondott stb. Ez a tapasztalati ekasztazis szuggerált hallucinációval, a rajongás egyik kifolyása, egy orvosi esemény, mely a tapasztalati csodához közel áll. Mindez azonban legjobb cáfolata elleneink állításainak. Az illető nő ugyanis egy betanult történetet mondott el. Nála minden gépszerű, keresett és tettetés volt.

Arcán ugyan látni lehetett a belső érzés visszautkrözését, de ez nem volt természetes, önkénytelen és szabad; mihelyt felébredt, mindent elfelejtett. A padló bizonyos pontja szüntelenül a lourdesi Bold.

Szüzet mutatta neki. Hogy a vízió alatt hipnotikus állapotban volt, világos. A külvilág rá nézve nem létezett s minden benyomása mesterkélt és betanult volt.

Ha ily eset az orvos szemei elé kerül, mindjárt kész az ítélettel. Ezen hiszterikus jelenségeket sohasem fogja összetéveszteni azokkal a tényekkel, melyek Bernadette-n voltak észlelhetők.

Bernadette eksztazisa alatt önuralmát megtartotta. Korántsem volt a világtól elzárva. Nem volt elég őt a barlang elé vezetni, mint a hiszterikus nőt a padló elé, hogy a jelenés tetszés szerint előidézhető legyen. Sokszor jött ő a barlanghoz imádkozni, a Bold. Szűz azonban sem a kívánt időben, sem a kiválasztott helyen meg nem jelent.

Bernadette-n a hiszteriának semmi jele sem volt felfedezhető. 14 évvé lett anélkül, hogy ilyfajta bajra való legkisebb hajlandóságot is mutatott volna. Két hónapi időtartam alatt 18 eksztazisa volt, azontúl minden eltűnt. Akkor a magánéletbe tért vissza, és sohasem voltak többé hasonló jelenései.

Egyáltalán lehetséges-e, hogy valaki minden átmenet nélkül egyszerre hiszterikussá és eksztatikussá legyen s azután szellemi és lelki erejének tökéletes egyensúlyát ismét rögtön, minden legcsekélyebb visszaesés nélkül visszanyerje?

A betegségre való hajlandóságot szabályok szerint előírni nem lehet. Ok nélkül nem keletkezik s nyom nélkül el nem vész az. Az a hisztériának új és kényelmes válfaja lenne; ez azonban csak a képzeletben létezik. Ahelyett, hogy a tények komoly tanulmányozásával foglalkoztak volna, a hisztéria e nemét találták ki a lourdesi események magyarázatául.

Ha már most Bernadette-nek valósággal eksztazisi voltak, miként ezt ezren és ezren bizonyítják, s ha azok tartama alatt jelenései voltak, mint azt az ő elbeszélése a hallott szavakról, a neki adott megbiztatások s a következő események igazolják, másrészt pedig a hiszterianak egyetlen jelét sem mutatta, mint azt egész élete s orvosainak jelentései tanúsítják: akkor itt egy ismeretlen hatalom működik, melyet ki kell számitanunk, egy tényező, melyet előbb meg kell határozunk. Oly körülmények között eksztazisi és viziók érthetetlenek. Bernadette eddigelé nehézkes szellemének egy lökést kellett kapnia és oly világosságba tekintenie, melynek eredete vagy gyújtópontja nem ő benne keresendő.

Hogyan is juthatott volna e szegény pásztorleányka, ugyanegy időben beteges eksztazisi és hallucinációval elfoglalva, oly hű emlékező tehetséghez és oly bölcsességhez, oly felfogáshoz, mely korát, nevelését és értelmét messze fölülmulta? Nem nagyobb erőszakot követnénk-e el az ő értelmén az által, ha mindebben csak közönséges eseményeket látnánk?

Miként is kölcsönözhetett volna ezen eksztazisi az ő szellemének oly határozott, hatalmas, fenséges, a közönséges gondolkozásmódot felülhaladó irányt, mikor még arra is gyöngé volt, hogy külső érzéki működését elnyomja?!

Igen, bizonyos emberek előtt természetfölötti dolgokról beszélni annyit tesz, mint idegesnek lenni, ezen térre átmenni annyi, mint a sötét középkorba visszateretni. Ha nem így állna a dolog, sokkal magasztosabb magyarázatot lehetne találni, mely e gyermek fizikai állapotán kívül esnék. Mielőtt azonban ezen végkövet-

keztetésre jutnánk, a tudományos álláspontra kell helyezkednünk és bebizonyítanunk, hogy Bernadette látomását sem a hisztéria, sem hallucináció, sem elmezavar meg nem magyarázhatja.

Ezen látszólag bonyolult feladat megoldásánál úgy kell eljárunk, mint a nehezebb diagnózisoknál; minden feltevés mellőzésével kell gyanításaink körét lassanként szűkíteni, s úgy érnünk a köyetkeztetésre, mely értelmünket teljesen kielégíti. Ily módon megoldásunkat tudományos alapra fektetjük és indukciók által jutunk a természetfölöttinek bizonyításához az által, ha kimutatjuk, hogy sem beteg vagy zavaros szellem, sem egy 14 éves tudatlan pásztorleánynak elméje nem képes oly tiszta és határozott ideálra felemelkedni s azon szűznek ajkára oly fenséges és egybehangzó szavakat adni.

A hallucináció megbeszélésénél egy kérdés állapotát és megoldását fogjuk közelebbről meghatározni, melyet e pillanatban csak jelezni akarunk. Azt ugyanis bizton állíthatjuk, hogy a betegség csak zavarokat okoz, tehetséget azonban vagy lángelmét teremteni sohasem képes. A lángész maga, önönmagára hagyatva, képtelen lenne egy ily vízió benyomásait befogadni, s a világot annak oly hatalmas viszhangjával betölteni; mennyivel kevésbé képes arra egy tudatlan, 14 éves leányka? Az ok és okozat közötti aránytalanság e nagyszerű és meglepő nyilatkozásoknál világosan rámutat az idegen felsőbb hatalom közbelépésére, mely egyedül képes ezen ürt áthidalni.

Dozous rendszeresen és lelkiismeretesen tanulmányozta Bernadette állapotát a barlangnál való időzése alatt. Ezen komoly tanulmányai nem sejtett ered-

ményre vezettek. A jelenések tartama alatt sem a kateptikus merevültség, sem a zavar és fáradtság jeleit nem vette rajta észre, mint az ilyen betegeknel előfordul.

Tanulmányainak ezen eredménye, melyről itt csak röviden szólunk, Dozous drt azon biztos meggyőződésre juttatta, hogy Bernadette cselekedetei a barlangnál korántsem lehetnek elmezavar vagy idegbaj következményei. Ha a házi orvos mint szemtanu a tényeket ily módon tanulmányozza s megítéli, ha erről a szülők és ismerősök előtt, a kik az egyén előéletét ismerik, így nyilatkozik, az ő nyilatkozatai nagy fontossággal bírnak, különösen ha személyes tapasztalatai bírják arra, hogy a dolognak más értelmet tulajdonítson. Igen, Dozous dr. szava e kérdésben kiváló súlylyal bír. Nagy merészség kell hozzá, hogy valaki ily nyilvános nyilatkozatokat hamisaknak deklaráljon.

Mialatt Dozous tanulmányozott, körülötte folyt a különböző vélemények harca. Annak bizonyágaival szemben, hogy itt csodáról van szó, a hitetlenek tagadással feleltek. A sajtó is belevegyült e harcba, s Bernadette körül két egészen ellentétes tábor képződött. Dozous társai beismerték ugyan a gyermek becsületességét és őszinteségét, de nyíltan hirdették, hogy elmezavarban és hallucinációban szenved. Ha azt mondták nekik, hogy tanulmányozzák, vizsgálják a tényeket, menjenek a barlanghoz, egy mosolylyal beérték. Tudjuk mi azt, felelék, a leányka egy hónap óta eszét tökéletesen elvesztette.

Egy hónap lefolyása alatt azonban ugyanazon orvosok, miután a praefektus felszólította őket, hogy

Bernadette lelkiállapotát vizsgálják meg, s arról elméletüknek megfelelő bizonyítványt állítsanak ki, ugyanazon orvosok konstatálták bizonyítványukban, tehát hivatalos okiratban, hogy Bernadette lelkiállapota egészséges és normális. S habár maguknak a hallucináció lehetőségének felvételével mentő rést hagytak is, még sem merték azt elmezavarnak tulajdonítani.

E bizonyítvány éppen az ő kitérő formájában nagy értékkel bír. Az orvosi hagyományokkal egybehangzólag mutatja, mennyire elhomályosíthatják a szellemet az előítélet és a bölcseleti vélemények, s mégsem képesek a lelkiismeret szavát elfojtani. Mutatja továbbá azt is, hogy az orvosok gyakran még elfogultságuktól és rendszerüktől is el tudnak tekinteni, sőt képesek a közvélemény s egyes ellennézetiük nyomásának ellentállani, a kik erőszakkal és kíváncsian követelik, hogy rögtön és kívánságuknak megfelelőleg döntsenek.

Ha ezeket az előzetes megjegyzéseket röviden összefoglaljuk, kiváló ellentétre találunk. Az orvosok mindjárt kezdetben két táborra oszlottak; az egyik rész semmit sem akar látni, minden tényt és azok magyarázatát egyformán tagadja, tagadja elfogultságából, vizsgálat nélkül. A másik rész kutat, elemez, és észszerű következtetésre jut. A kiindulási pont ugyanaz lehet, de az eredmény a további eljáráshoz képest változik. Nem így történik-e ez 30 év óta? Dacára a tudomány előrehaladásának, a modern felfedezéseknek, a hipnotizmus, szuggesztió és más észlelésekben gazdag tanulmányozásoknak, rendszeres ellentállásra szorítkoznak és makacsul behunyják szemüket. Elfordulnak, hogy semmit se lássanak, s dacára

a forró függetlenségvágynak, mely a szellemeket a gondolkodás minden ágában betölti, ezen a téren mégis rabláncokat akarnak viselni. A mily mértékben elfordulnak a meggyőződés forrásától, oly mértékben növekszik az előítélet. Lourdes első orvosai, habár hitetlenek voltak és ellenséges érületűek, még sem zárkózhattak el tökéletesen, a közvélemény viszhangja hozzájuk is elhatott. Szavaikat az események tanúi ellenőrizték, felelősek voltak a nép előtt. Éppen azért Bernadette őszinteségét soha kétségbe nem vonták, beszámíthatóságát soha nem tagadták, az »elmezavar« szót sohasem merték kiejteni. Azóta kevésbé tartózkodókká lettek. Azon táborban, hol sem vizsgálatról, sem effölötti vitatkozásról tudni nem akartak, az elmezavarnak és hallucinációnak kellett minden ilyen beszédet megcáfolnia. Sőt annyira mentek, hogy az örültek házát is megjelelték, melybe Bernadettet vinni kellene.

De nem akarjuk az események menetét megelőzni. Csak azt akarjuk már itt megjegyezni, hogy ezen makacs és engesztelhetlen tagadókkal a bátor és független férfiak serege állt szemben, a kik kutatásaik közepette a tudományos kritika szabályait tartották szem előtt s a félreértett eseményeket és rendkívüli módon keletkezett tényeket kellő világitásba helyezték.

VI. FEJEZET.

BERNADETTE AZ ORVOSOK ELŐTT.

(Folytatás.)

A hallucináció és Diday dr. — Fantasztikus föltevések és egybevetések. — A tudományos hallucináció. — Annak megjelenése és mivolta. — Történetirók és képfaragók. — A szent Szűz, szavai és parancsai. — Gyöngé eszköz, nagy eredmény.

A jelenések véget értek, a forrás kifakadt, a rendkívüli gyógyulások napot nap után követtek s mindennek dacára a hivatalos tudomány képviselői minden kételyre, kérdésre csak egy feleletet adtak: hallucináció.

A jelenések, a Bold. Szűz szavai és parancsai, csak Bernadette fantasztikus képei voltak, milyeneket szellemünkben az álom ébreszt fel; semmi egyéb álomnál, oly álomnál, mely ébren történik. A hallucináló tényleg képeket lát, hangokat hall, anélkül, hogy annak külső nyoma lenne. Nem is lehet itt illuzióról beszélni, mert Lasègue szerint »az érzéki csalódás annyiban különbözik a hallucinációtól, mint a megszólás a rágalomtól. Az valóságban alapszik, csak diszes alakba öltözteti azt; a hallucináció azonban mindent kitalál és meghamisít.«

Ez volt tehát a kérdés megoldása s a végkövetkeztetés tényleg szerencsésen volt kiválasztva; mert a hallucináció fogalma igen határozatlan s a köznép még

nevéről is alig ismeri. Így minden további vitatkozás fölöslegessé vált s minden oly magyarázatot, mely a szellemi világot hívta volna segítségül, már előre elvetettek.

Ennek következtében történt, hogy sem Bernadette jellemét, sem jelenéseit vagy egyéb élményeit jelentős részleteiben nem tanulmányozták. E bizonyíték igen hiányos vala és gyenge alapon állott. Ez nem került ki Diday dr. lyoni orvos figyelmét; azért tovább kutatott és a kérdés magvát ölelte fel.

Lourdes csodáinak hite, melyektől az egész világ viszhangzott, nem hagyott neki nyugtot. »Könnyen megmagyarázható kíváncsiságtól ösztönöztetve, írja, meg akartam a dologról győződni. Elővettem Lasserre munkáját s elejétől végig olvastam. Ezen csodálatos, bűvös irányu előadás elragadott s az abban jelzett gyógyulások rendkívülisége erőt vevén rajtam, egy pillanatra e kérdést intéztem magamhoz: De vajjon nem igazság-e ez? Nem sok hija volt, hogy mindent el nem hittem, . . . a lelkesülés azonban kénytelen volt az orvosnak engedni, mert e dologban csakis az orvos ítélhet.«

Tényleg Diday dr. is, orvos létére fel volt jogosítva ez események szakbirálatára s ha eredeti szándékához hű marad, vizsgálódásait a legkedvezőbb körülmények közt tehetné volna meg s nem lépte volna át illetékessége határait.

A kérdés megoldásához szükséges tárgy kéznél lett volna. Diday dr. felkereshette volna lourdesi kollégáit, hogy a legfontosabb eseményeket megtudhassa, elvéhette és megbeszélhette volna velük az egyes kérdések részleteit, módjában állott volna Bernadettet,

a ki akkor még életben volt, fölkeresni, s még egyszer az ő ajkáról hallani a jelenések egész történetét. Akkor kellett volna minden figyelembe vehető mozzanat egybevetése után azzal a sujtó bizonyítékkal előállania, hogy itt mindenütt a hallucináció ismeretes jeleivel találkozunk.

Azonban mit tett? Egyes fejezeteket és mondatokat szakított ki Lasserre könyvéből s összehasonlította Brierré de Boismont dr. művének hasonlóképp megcsonkított mondataival. »Brierre dr.«, jegyzé meg, »hivő kutató, s így az ő bizonyítványa elleneimben gyanút ébreszteni nem fog.« — Habár ez író nem volt éppen szerencsésen választva, mégis megnyugszunk benne. Diday bizonyítási módját azonban gyermekesnek, s legalább kevésbé tudományosnak tartjuk.

Lasserre azt írja: »Bernadette 14 éves koráig életét mint pásztorleány töltötte el az elhagyott vidéken. Sem írni sem olvasni nem tudott és csakis a pyrenaei tájnyelvet beszélte. Habár 14 éves volt, legfeljebb 11 vagy 12 évesnek lehetett tartani.« Mindezt az olvasó ártatlan dolognak találja. Nemde? Azonban egy tudós tollából 10 sor elegendő arra, hogy ennek más szint kölcsönözzön.

Brierre szerint a magány sokszor a hallucináció egy nemét hozza létre; ez a sikság lakóinál babonás jelleget ölt, nem kiméli a tudatlant, sem a tanult embert, sőt még a gyermekek köréből is szedi áldozatait. Ezt azonban még sem kell úgy érteni, hogy csak fiatal, tudatlan pásztorleánynak kell valakinek lennie, hogy víziói és eksztazisai legyenek! Ez valószínűs álokoskodás.

A lourdesi plébánia-templom minden oltára,

mondja Lasserre, az Isten anyjának van szentelve, és Brierre azt teszi hozzá, hogy a jelenések alakjai a templomok szobrainak és képeinek utánzatai. Vajjon volt-e a szent Szűznek, akit Bernadette látott, 1858. előtt Lourdes valamelyik templomában képe vagy szobra felállítva? Kétlem. A Diday által felhozott tapasztalat inkább föltevése ellen, mint mellett szól. Erre alább még visszatérünk.

Diday dr. következő idézetével sem járt szerencsésebben. Minél inkább iparkodik a dolgot pontosan körvonalozni, annál élesebben válnak ki az ellenmondások és ellentétek. »Ápril 5-én Bernadette negyedórán át tartá kezeit összetéve az égő gyertya fölött, anélkül, hogy észrevette volna.« Diday azt veti ez ellen, hogy Hoffmann konstatálta, hogy a betegek ily roham alatt érzéketlenek. Véleményem szerint egy orvosnak nem lenne szabad összetévesztenie a fájdalomérzetet a sebbel. Meg lehet a holttest bőrét sebesíteni, bár a hulla nem érzi. Nem a fájdalomhiány szorul itt magyarázatra, hanem az, hogy égési seb nem volt látható. Csak sajnálnunk lehet, hogy orvos ilyesmit állithat.

Lasserre művéből vett néhány hasonló idézet után Diday a tarbesi püspök iratából szakít ki részleteket, melyeknek az előbbi állításaival ellentétben kellene állaniok.

A püspök megjegyzi, hogy Bernadette a jelenést nem egyszer, hanem tizennyolcszor látta, és Diday eltekint a jelenések szabályszerű egymásutánjától, mely bizonyos tervszerűségre mutat, idézi Hoffmann egyik esetét, melyben egy nő 40 nap alatt több mint százszor volt eksztazisban. Egészen elkerüli figyelmét,

hogy itt nemcsak a jelenések száma, hanem azok lefolyása és sorrendje az irányadó.

Azt mondja továbbá a püspök: »Oly dolgokat látott, miket azelőtt soha, oly beszédet hallott, melyet előbb sohasem, s melynek szavait emlékezetében megtartotta, anélkül, hogy azokat megértette volna.«

Brierre azt mondja, hogy a hallucináció az értelmi képességet magas fokra csigázza. A felhozott idézetből azonban azt látjuk, hogy Bernadette szelleme korántsem emelkedett magas fokra, mikor még csak meg sem értette azt, amit hallott, ami pedig azt illeti, hogy oly dolgokat látott, miket azelőtt soha, s oly szavakat hallott, miket előbb sohasem hallott, úgy látjuk, ez messze felülmulja az éber állapotban levő álomnak erőit, mert az álom a mi értelmünket egy pillanat alatt oly mértékben nem tökéletesítheti, s a szellem hiányait nem pótolhatja. Mindez ellenmond a tapasztalatnak.

Diday dr. végül azon reményét fejezi ki, hogy kimutatta, miszerint mindaz, amit Lasserre munkájában a jelenések valóságának bizonyítására felhoz, Brierre után egészen természetyszerűleg hallucinációnak tűnik fel.

Azután a tarbesi püspök ellen fordul s azt állítja, hogy levelében azon tulajdonságokat, melyek ezen lélekállapotot jellemzik, félreismerte és a közérdeknek többet használt volna, ha egy szakértőt, nevezetesen valamelyik tébolyda-orvost hitta volna segítségül.

Következtetései azonban igen gyöngé alapon nyugszanak.

Az orvosnak bizonyítékait sokkal határozottabb formába kell öltöztetnie és a kérdésbe vágó fogalmakat

tisztáznia. A hallucináció manapság többé már nem ismeretlen. Minden tudósnál, dacára a véleményeltéréseknek és vitás kérdéseknek, megtaláljuk a törvényeket és szabályokat, melyek szerint a tudományos hallucináció terét meghatározhatjuk.

Azonban nem csupán Brierre de Boismont-nál, ki művét körülbelül 45 év előtt adta ki, hanem az újabb szakmunkákban is megtaláljuk ez alapelveket oly pontossággal és egybehangzólag körvonalozva, hogy minden kétséget kizárnak. Ezekhez vagyunk kötve, ezekből kell vizsgálódásainkban kiindulnunk. Ezek azt tanítják, hogy a hallucináció mindig *visszaemlékezés a már egyszer befogadott érzéki benyomásra*. Ismeretlen dolgok pontos feltüntetésére nem képes. A beteg pl. csak akkor láthatja a római sz. Péter templomot, ha egyszer már ott volt, vagy annak képe lelkébe vésődött. Senki sem láthatja a hallucináció tartama alatt Meissonnier vagy Corot képét, ha addig szemei elé nem került.

A hallucináció semmit sem teremt, sem ki nem talál. A vakon született embernek nem lehet szem-, a süketen születettnek nem lehet fül-hallucinációja. »Én azon beteget, mondja Christian, akik Istent, a Bold. Szüzet vagy a Szenteket látták, százszor is kikérdeztem és úgy találtam, hogy azok képei mindig az imádságos könyvekből vagy a templomokból vannak véve.«

A beteg értelmi képzettségének megfelelőleg a hallucináció többé-kevésbé komplikált. Rafael és Tasso egygyé váltak alkotásaikkal és azért lángelméjük áthatotta álmaikat is. Rendszerint azonban a hallucinálók-nál semmi újat, semmi eredetiséget nem találunk, sőt csodálkozunk a képzelet szegénységén és az invenció

hiányán. Ez adatokat Christiannak az orvosi tudományok enciklopédiájában lévő egyik cikkéből veszszük.

Ezen tökéletesen igaz, elvitázhatlan alapigazságok szolgálnak zsinórmértékül Bernadette látomásainak megítélésénél.

Egy egyszerű, tudatlan parasztleánykának bizonyos napon mennyei jelenése volt. Ha hallucinál, akkor előképeül valamely előtte ismeretes kép vagy szobor szolgál és e képzeleti képnek a tizennégy éves gyermek felfogási képességéhez kell hasonulnia; csakhogy nem ez történt! Kegyelem, tisztaság, szentség, kedvesség, sőt természetfölötti szépség ömlik el bámulatos módon ezen csodálatraméltó képen. Rafael alkotásai e mesterművet el nem érik. Ki is merné Lourdesnak elragadó Madonnáját az egyszerű Bernadette alkotásának tartani? — A hallucinációnál a képzeletben nincs meg a felfogásnak e határozottsága, biztossága; az csak ködös, határozatlan alakokat ismer. Itt azonban kezdve az első jelenéstől az utolsóig, mindig ugyanazon tökéletes, változatlan alak tér vissza. Egy vonása sem változik, semmi sem zavarja a jelenés emlékét, semmi sem törli el azt a benyomást, melyet az a szemlélő lelkében okozott. Figyeljük meg különben Bernadette-et Fabisch szobrász és történetírójával Lasserre-el szemben.

Fabisch, a kiváló szobrász, azon nehéz feladatra vállalkozott, hogy azt az eszményt, mely Bernadette-et elragadta, márványban fogja megtestesíteni. Nagy ügybuzgósággal ment Lourdesba. Nyugtalanította azonban a gyermek tudatlansága; attól félt, hogy egy egyszerű, közönséges ruhába öltöztetett alakra fog találni. A pásztorleányka minden alkotásának szintén e szük

határok közt kellett mozognia. Ezen előítélet elárulta, hogy a mester művészetének magaslatán áll. Bernadette külső megjelenése korántsem volt alkalmas arra, hogy őt más gondolatokra bírja. De már a bevezető kérdésre kapott válaszok minden aggodalmát eloszlatták. Mikor a leánykától azt kérdezte, mily mozdulatot és állást foglalt el a Bold. Szűz e szavaknál: »Én vagyok a szeplőtelen fogantatás!« a leányka mozdulatában azon mennyei képet utánozta, mely már annyi sok szívet megörvendeztetett, s oly sok szemet könnyekre fakasztott. — »Valódi kinyilatkoztatás volt ez rám nézve, írja Fabisch, a szobor készen volt. Soha sem fogom életemben ez elragadó kifejezést elfelejteni. Láttam Itáliában s más országokban a legnagyobb mesterek műveit, csodáltam egy Peruginó, egy Rafael alkotásait, akik éppen az isteni szeretet és elragadtatás föltüntetésében tűnnek ki; azonban annyi elragadó lelkesedést egyik képükön sem láttam. Valahányszor Bernadette-et e felől kérdeztem, annak kifejezése alatt arca megváltozott, fényben uszott és megdicsőült.«

A lángelméjü művész a gyermek utbaigazítása szerint addig javított mintáján, mignem azt gondolta, hogy azt az isteni eszményt, mely Bernadette szemei előtt feltűnt, eltalálta. Mikor azonban Bernadette a Bold. Szűz szobrát annak Lourdesba való megérkeztével meglátta, felkiáltott: »Ez szép, de nem ő. Ő nem, ég és föld köztük a különbség!«

Néhány évvel később, nem lévén megelégedve a Bold. Szűz képeivel, melyek őt hiven feltüntetni képesek nem voltak, felkiáltott: »Bár művész lehetnék és tudnám azt, a mi szemeim előtt lebeg, előállítani!« —

Mi lenne akkor? — Ha ő képes lett volna azt az eszményi képet, melyet látott s mely lelkét áthatotta, vászonra vetni, vagy márványban megörökíteni, akkor ő bizonyosan oly alkotást hagyott volna hátra, mely sokkal istenibb lett volna minden emberkéz alkotta képnél.

Mikép emelkedhettek volna e gyermek gondolatai oly tiszta ideálra s oly magasra, melyet a leggyakorlottabb lángeszű művészek utólnéri nem bírtak? Mikép láthatott volna a gyermeki lélek a hallucináció vagy álom egy pillanatában oly dolgot, melyet emberi lélek felfogni nem képes? Akkor a mi a lángelme előtt titokban maradt, az előtte megnyilatkozott volna.

Az ő elbeszélése történetirójánál különös pontosságot és világosságot nyer. Nem lett volna elég az állást, tartást és mozdulatokat visszaadni. Az arckifejezést is le kellett írni, a testtartás és a ruha minden részletét a megfelelő szavakkal jellemezni, a Bold. Szűz és szavai s mozdulatai közt összhangnak kellett lennie: Ezért kellett Bernadettenek heteken, hónapokon át a nyughatatlan kutatók ugyanazon, de ezerféle formában feladott kérdéseire felelnie. Kemény próba volt ez a fiatal leánykára, a ki alig tudott franciául, a szólás mesterségében pedig s a világban tökéletesen járatlan volt.

Mikép őrizhette volna meg a hallucináció futólagos jellege dacára ugyanazon alaknak emlékét oly változatlanul, oly tisztán? A kihallgatásoknál a keresztkérdések alkalmával váratlan eszmeszikrái az ő elbeszélésének gyakran meglepő világosságot kölcsönöztek. Sohasem használt hasonlatokat a mindennapi élet vagy

személyek köréből. A Boldogságos Szűz külső megjelenésére és alakjára az emberekhez hasonlított, de állandóan tökéletesebb és tisztább eszményképet nyújtott, mint minden mintakép, melyet Bernadette valaha látott. A fényhez, mely a Bold. Szűzet körülözlönlötte, hasonlót a földön nem találni. A Bold. Szűz ruhája mellett minden fehér szín fakónak, minden szövet durvának tünt fel előtte. A kék szín minden lehető fajtát elébe állították, s mégsem tudta azokban az öv színét megtalálni. Gyöngy és kristály nem oly átlátszók, mint olvasójának szemei, a lánc aranya egészen más, sokkal szebb mint a mi földi aranyunk. Egyik napon Lasserre sokkal tüzetesebben foglalkozott vele s végül kérdést intézett hozzá az »asszony« kora felől. Bernadette reánézett az ő nyílt, ártatlan szemeivel s minden habozás nélkül felelé: »De Uram, az »asszony«-nak nincsen kora!« Ezen mélyértelmű szavakat a történetíró ragyogó nyelvezetével következőleg fejezte ki: »Az ő mennyei arcvonásaiban bizonyos tekintetben egyesültek a négy emberi életszaknak egyes szépségei: a gyermek ártatlan nyíltsága, a szűz szeplőtelen tisztasága, az érettebb kor szelid komolysága és oly bölcsesség, mely a lefolyt századok minden tudományát felülmulja.« Hasonlóképp ír tovább: »Öltözete, mely ismeretlen szövetből s kék-kék-kék kívül azon titkos műhelyben készült, a melyből a mezők lilioma nyeri öltözetét, fehér volt mint a hegyek szűztiszta hava s egyszerűségében ragyogóbb, mint Salamonnak minden pompája.«

Mily különbség! Egyfelől ezen csodálatos jelenés, ezen mennyei nő, a kit sem költészet sem szobrászat megtestesíteni nem képes, másfelől a nép ezen gyermeke tolmácsa a még sohasem látott szépségnek,

mely szemei előtt megjelent. Hogyha minden képzeletnek és természetes oknak legtágasabb teret is nyitunk, juthatott volna-e Bernadette valaha ily előzmények után hasonló eredményre? Ha azonban oly okot akarunk találni, mely az okozatnak megfelel, nem kell-e oly erőket feltételeznünk, melyek az anyagi világon kívül esnek?

Különben nem kell-e más garanciákat is követelnünk, miután a jelenések csak egy gyermek tanuságán alapulnak? Éppen ez oknál fogva a kritika boncolókése alá vesszük majd magát a csodálatos jelenést, annak szavait, cselekedeteit s ezzel oly bizonyítékokhoz érünk, melyek a szemtanuktól egészen függetlenek.

A Bold. Szűznek Bernadette-hez intézett szavait röviden szólva úgy tekintették, mint az égből jövő parancsszót. Bernadette a Bold. Szűznek ezen nevét sohasem hallotta. Hogy emlékezetébe vésse, folytonosan ismételte magában anélkül, hogy értelmét felfogta volna. Továbbá, ki vezette a gyermek gondolatait és lépteit a barlangban az eddigelé ismeretlen forráshoz? Végül ezen jelenések oly mozgalmat eredményeztek, milyen a keresztes hadjáratok óta hallatlan. Voltak minden időben hallucinációk és jelenések, szült-e azonban csak egyikük is ehhez távolról sem hasonlítható eredményt? Mennyire távoztunk kiindulási pontunktól! Éppen az eszköz jelentéktelensége szól a magasabb hatalom közbenjárása mellett.

A jelenések sohasem valának egymásutánjukban Bernadette akaratának alávetve, hanem előre megállapított terv szerint következtek be. Kétszer kimaradtak, jóllehet Bernadette várta. A tizennyolcadik jelenéssel mindennek vége szakadt és Bernadette lelé-

pett a szintérről, s azontúl többé ily különös kegyelemben nem részesült. Tanuja maradt a multnak, de küldetése véget ért.

A mű csak az ő visszavonulása után erősbödött meg. Az olyan hallucináció, mint ez, mely egy gyermekleány képzelmet oly rögtön uralom alá hajtja, s hat hét alatt nyomtalanul elenyészik, az olyan hallucináció, mely anélkül, hogy alanyának képzeletével bármi viszonyban lenne, egy eddig ismeretlen madonna-alakot teremt és világraszóló megbizásokat közvetít, az ilyen hallucináció példátlanul állana.

VII. FEJEZET.

BERNADETTE AZ ORVOSOK ELŐTT.

(Folytatás.)

A hallucináció hírneves személyeknél. — Hit és tudomány. — Hallucináció és értelem (Diday). — Hallucináció és elmezavar (Voisin).

Különben ha Bernadettet a hallucinálók közé sorozzák, jó társaságban van. Az orvosi tudomány enciklopédiája szerint a hallucináció változtatta meg szent Pál elhatározását damaszкуси utjában, hallucináció vezette Konstantin utolsó akaratát, hallucináció lelkesítette és bátorította az orleansi szüzet, hogy szülőföldjét elhagyva, a hadsereg élére álljon. Hallucináció határozta meg loyolai Ignác küldetését, Sokrates és Pascal hallucináltak éppúgy, mint Luther s mint a középkor összes boszorkányai. Nevezzék ezt isteni vagy ördögi műnek, vannak a történelemben korszakok, melyekben egy egész vidék, sőt egész nép folytonos hallucináló állapotban élni látszik. A nevezett cikk Christian dr., e téren szaktekintély tollából származik.

Az egész világtörténetet egy formába ütni s egyes alkalmatlan tények- vagy személyektől ekkép megszabadulni, valóban kényelmes eljárás.

Maga a cikkíró is kénytelen bevallani, hogy kínos és fájdalmas dolog elfogadni azt, hogy a legmagasztosabb gondolatokat, a legcsodálatosabb terveket, a

legnagyobb vállalatokat hallucinálók és örültek találták ki és hajtották végre; nehezebb esik, hogy ezek közé oly történeti személyeket is, milyen Sokrates, az orleansi szűz, Pascal stb. bele kell foglalni. Valósággal sokkal könnyebb lenne elfogadni azt, hogy a jelenések az adott körülmények közt csakis isteni közreműködés útján magyarázhatók meg; ez esetben azonban tekintettel kellene lenni a hitre is; már pedig a hit, mondja ugyane tudós, nem ismertető jel, s egy tisztán tudományos kérdésben oly gondolatoknak, melyek azzal semmi összefüggésben nem állanak, befolyást engedni nem lehet.

Örömet elismerjük, hogy ily különböző rendű tényekre ugyanazon mértéket alkalmazni nem kellene: hanem a tévedések elkerülése végett elégséges lenne a tudományos hallucináció határait pontosan megállapítani s az általánosan elismert szabályokat és törvényeket a beteges víziók területén alkalmazni.

Diday dr. közli, hogy Bernadettenek olynemű hallucinációi voltak, melyek az elme nyilvánulásaival összeegyeztethetők. Ily hallucináció orvosi szempontból egyáltalán nem létezik, ezt csak azért találták fel, hogy vele egy tarthatatlan tételt megvédelmezzenek; egyetlen orvos sem fogja azt elfogadhatni, aki lelki betegekkel foglalkozik. Csak azért gondolták ki a hallucináció e nemét, hogy egyes kellemetlen tények megoldásától — kezdve sz. Páltól Bernadette-ig — megmeneküljenek. Ami a képzeletet, az ábrándképeket és rögeszméket illeti, melyek a történeti nevezetességű személyek vagy bizonyos tudósok lelkét néha foglalkoztatták, tudjuk, hogy amennyiben azok az ész működését meg nem szüntették, az illetőknek mindig

módjukban állott a hallucinációt megállapítaniok, melynek áldozataitul magukat mindig nyíltan bevallották.

A hallucináció ritkán foglal le egy időben minden érzéket: a szemet, fület, érzést rendszerint külön-külön éri. Az összes érzékek olynemű tökéletes hallucinációja azonban, mint a milyennek Bernadette-nél kellett volna történnie, mély és kiirthatlan benyomást hagyott volna hátra a lélekben és gyógyíthatlan zavart idézett volna elő, szóval: Bernadette-nek meg kellett volna örülnie.

Voisin dr., a Salpêtrière orvosa, a ki e téren igen járatos, a lourdesi jelenéseket hallucinációknak nyilvánítja és minden előzetes vizsgálat nélkül kimondja, hogy Bernadette megőrült, sőt még tovább menve azon intézetet is megnevezi, a melybe őt vinni kellene. Állítása igen elhamarkodott; lesz még alkalmunk megcáfolni, itt azonban egyrészt tételünk védelmére szolgál.

Voisin dr. a priori minden további vizsgálat mellőzésével beismeri, jobban mondva, állítja, hogy a gyermeki agy rendes körülmények között ilynemű megzavarásokat elviselni nem képes, s az egyszerűen tarthatatlan állítás, hogy Bernadette-nek minden szellemi képessége, mint a határozott ítélet, értelem, lelki-erőinek tökéletes egyensúlya egészen sértetlen maradt volna. Ha tehát ő mégis élete végeig mindezen képességének birtokában maradt, kétségtelen, hogy tényleg tanuja volt azon jelenéseknek, melyeket elmondott. Mondhatjuk-e még akkor, hogy »a mennyei fényben tündöklő asszony« csak a falusi templomok szobrainak viszfénye, csak gyöngé másolata ezen rossz képeknek, melyet az a szegény képzelet és találékonyság hozott

létre, milyennel a hallucinálóknál találkozunk? Vajjon a Szűz szavai, neve, parancsai, a megtörtént tények, vajjon mindez szintén összefüggésben áll-e a leányka elméleti képességeivel? Mikép lett volna képes e gyermek elméje működési egyensúlyának megzavarása nélkül arra, hogy ily magasztos víziókat befogadjon és megőrizzen? Oly talány ez, melyet a hallucináció elmélete meg nem oldhat, de meg nem oldhatja maga az orvosi tudomány sem, ha egy felsőbb, az anyagi világot felülmuló hatalom közbelépését elfogadni nem akarja.

Ezen szorosan logikai következtetések és általánosan elismert elvek minden komoly embert kell, hogy gondolkodóba ejtsenek. Ha a vallás, a természetfölöttség és a csoda elbirálásáról, vagy megvitatásáról van szó, nem szabad bizonytalan, minden törvénnyel és szabálylyal ellenkező tételeket felállítani. Nem szabad a jóhitet és az igazságot félreismerni, végül pedig nem szabad előleges megfigyelés és vizsgálat nélkül nyilatkozni. A tudományos kutatásnak kétféle, egymással ellentétben álló rendszere nincsen; a tudományos rendszer a természeti erők határainak pontos meghatározásában nyilvánul.

VIII. FEJEZET.

BERNADETTE AZ ORVOSOK ELŐTT.

(Folytatás.)

Dr. Voisin elmondja, hogy Bernadette az örültek házában van elhelyezve. — Tévedéséről felvilágosítják. — Annak visszavonását megtagadja. — Saint-Cyr Róbert dr. Bernadette lelki állapotát egészen rendesnek találja. — Voisin Bernadettet sohasem látta. — Saint-Cyr Róbert Bernadettet életének utolsó tíz éve alatt mindennap látja. — Bernadette és az orleansi Szűz. — Mindkettőnek gondviselésszerű hivatása.

Az »Union médicale« közölte 1872. június 27-én Voisin dr. egyik előadását a lelki betegségekről, melyben azt állította, hogy majd minden hallucináció örültséggel végződik. Bizonyíték gyanánt felhozta: 1. hogy a lourdesi csoda egy hallucináló gyermek állításain alapszik, a ki jelenleg az Orsolya-szűzek neversi kolostorában van elhelyezve; 2. hogy a Salpêtrière egyik termében oly nő van jelenleg, a ki gyermekkorától fogva látja a Bold. Szűzet az égben, s a ki a la salettei csodánál főszerepet játszott.

A nevers-i püspök erre az »Univers«-hez következő levelet intézte:

»Tisztelt Uram!

Mint Ön tudja, rövid idővel ezelőtt a Salpêtrière egyik tanára kifejtette saját hallucináció elméletét, s ezzel kapcsolatban azt állította, hogy Soubirous Bernadette, zárdanevén Mária Bernárda, mint elme-

beteg az Orsolya-szüzek neversi kolostorában van elhelyezve. Felkérem ennél fogva, hogy becses lapjában a következő nyilatkozatot tegye közzé:

1. Mária Bernárda nővér az Orsolya-szüzek neversi kolostorának küszöbét soha át nem lépte.
2. Ő ugyan jelenleg az irgalmas nővérek neversi anyaházában tartózkodik, de abba saját szabad akaratából lépett be és önként tartózkodik ott, mint a többi nővér.
3. Távol attól, hogy elmebeteg legyen, nem közönséges elmebeli tehetséggel és csüggedetlen léleknyugalommal van megáldva.

Egyébiránt van szerencsém nevezett hírneves tanár urat meghívni, hogy e három pont valóságáról személyesen meggyőződjék.

Ha eljövételének napjáról értesíteni szives leend, kész örömmel fogom őt Mária Bernardához vezetni, s hogy személye azonossága iránt minden kételyt kizárjak, meg fogom az állami gondnok urat keresni, hogy őt bemutassa. Ily módon azon helyzetben lesz, hogy Bernadettet megfigyelheti és kikérdezheti addig, a míg tetszik.

Végül felajánlom neki vendégszeretetemet.

Agoston, neversi püspök.

1872. október 3. »

M. Artus, jellemes és tevékeny férfit, minden akadémikus forma mellőzésével »Défi public« (nyílt fölszólítás) cím alatt¹ kategorikus felhívást intézett a természetfölötti világ és a csoda minden ellenségéhez. A szellem és verével írott cikk egyike a legérdekesebb

¹ E. Artus, Défi public à la libre pensée.

iratoknak. A cikkiró következő szavakkal fordul Voisin doktorhoz :

»Én Turquet ügyvédemnél 10,000 frankot helyeztem el és fogadok: 1. hogy Bernadette, a lourdesi látomások szemlélője, sohasem volt s nincs is az Orsolya-szüzek neversi kolostorában. 2. Hogy Melánia a la salettei csoda főszemélye, önnek kórházában sohasem volt.«

E levél a »Monde«-ban 1872. augusztus 16-án, s ugyanazon hónap 18-án az »Univers«-ben megjelent. Voisin dr. azonban erre éppen úgy, mint a neversi püspök levelére, nem felelt. A »Le Siècle« és más lapok Voisin állításait ugyan nagy zajjal hirdették, Artusnak ellenvetéseit azonban közölni vonakodtak. Hasonló eredménnyel hivatkozott Artus második levelében a tudósok lelkiismeretére:

»Jól van hát, tanár ur,« írta neki, »nem ajánlok fogadást, hanem lekötelezem magamat arra, hogy Önnek a 10,000 frankot lefizetem, azon esetre, ha a párisi orvosi fakultásnak sors által kijelölt három tanára által megejtett vizsgálat után bebizonyul:

1. Hogy a la salettei Melanie nevű pásztorleányka valaha Önnek betegszobájában megfordult.
2. Hogy Bernadette, a lourdesi események főszereplője, valaha az Orsolya-szüzek neversi zár-dájában volt.

Tanár Ur! Ne utasítsa vissza e vizsgálatot azon ürügy alatt, hogy nem akar 10,000 franktól megfosztani. Hiszen Ön a szegényebb városrészekbe jár el naponkint, a Salpêtrière kórház pedig telve van számos szerencsétlen emberrel. Senki sem utasít vissza oly összeget, melyet hasznos célra fordíthat.

Önnek ürügyei sem engem, sem másokat tévedésbe ejteni nem fognak. El vagyok határozva arra, hogy Ön elől minden menekvést elzárók.

Vagy világos és őszinte vallomás,

Vagy a beismeréssel egyértelmű hallgatás,

Vagy vizsgálat Önre nézve kedvezőtlen eredményel.

Most már nincs menekvése.«

Voisin dr. a hallgatás mellett maradt, sem visszavonni, sem válaszolni nem akart, a mi által Artus urnak jogot adott a következő határozott nyilatkozatra:

»Engedje meg, tanár ur, hogy egy utolsó megjegyzéssel fordulhassak azokhoz, a kik éppugy mint Ön, a közönséggel élő vagy irott szóval érintkeznek. A ki ily körülmények közt oly fontossággal bíró tényeket állit vagy cáfol anélkül, hogy azokat előbb tanulmányozta és megvizsgálta volna, az bünt követ el a társadalom ellen; mert meghamisítja és tévutra vezeti számtalan ember lelkiismeretét, a kiknek sem idejük, sem képességük arra, hogy maguk kutassanak és azért tudatlanságukban azokra kell hagyatkozniok, akik azt tartják magukról, hogy a közönség oktató-sára hivatvák.«

A tisztán elméleti kérdéseknél egyes írók tisztességében és jóhiszeműségében bizni lehet még akkor is, ha valaki hamis tételt védelmez. A tényeknél azonban máskép áll ez. Oly emberről, a ki él, nem lehet azt állítani, hogy meghalt, oly személyről, a ki egy nevelőintézetben van és lelki képességei tökéletes használatának örvend, nem lehet azt állítani, hogy elmebeteg s az örültek házában van elhelyezve.

Ha Voisin drnak a neverszi püspök levele és Artus

urnak állításai s bizonyítékai után is kételyei támadtak volna, csak neversi kartársához, Bernadette orvosához, Saint-Cyr Róbert drhoz kellett volna felvilágosításért fordulnia.

Damoiseau dr., az ornei tartomány orvosi egyesületének elnöke, megkereste Saint-Cyr Róbert dr. kollegáját, a nièvrei tartomány orvosi egyesületének elnökét, hogy vele Bernadette lelki állapotáról egyes adatokat közöljön. A következő választ nyerte:

Nevers, 1872. szeptember 2.

»Tisztelt Kartárs úr!

Ön a lourdesi leányka, jelenleg Bernárda testvérrel illető felvilágosításért jobb helyre nem fordulhatott volna; én ugyanis mint a zárda házi orvosa hosszú ideig gyógykezelttem, mert gyenge egészsége nekünk gyakran alapos aggodalomra szolgáltatott alkalmat. Ez állapot jelenleg javult, s a betegből páratlan betegápoló testvér lett.

Kis termetű, igénytelen külsejű, 27 éves. Csendes és szelid természetű, a betegeket nagy jártassággal ápolja és az előírásokat pontosan megtartja; ezért nagy tekintélynek is örvend, és én föltétlenül megbízom benne.

A mint látja, tisztelt kartárs úr, az ifju testvér távol áll attól, hogy elmebeteg legyen; sőt inkább azt állíthatom, hogy csendes, egyszerű és szelid természeténél fogva arra csepp hajlandósággal sem bír.

Szerencsémnek tartom, tisztelt kartárs úr, hogy ez alkalommal Önnel levelezésbe léphettem és a kívánt felvilágosítás nyújtásával Önnek szivességet tehettem stb.

Aláírva: *Saint-Cyr Róbert,*

a Nièvre tartomány orvosi egyesületének elnöke.

E levél a vitát befejezte s az ügy minden komoly ember előtt véget ért. Voisin dr. merész állításai kellemtelen benyomást keltenek. Hiába keresnek magyarázatokat, enyhítő körülményeket, mindez sikertelen marad; még az ilyen eljárást sem tudják indokolni. Minthogy azonban e fontos és érdekes tárgynál célunk az igazságot megállapítani, elhagyva a személyes tekinteteket, az orvosoknak Bernadette felőli véleményeit fogjuk röviden összefoglalni.

Dozous, miként említettük, e gyermekről elvitázhatlan jelentőségű világos bizonyítványt adott ki. E bizonyítványt az események minden tanuja, Lourdes minden orvosa jelenlétében adta ki. Az időpont minden bizonynyal kedvező volt arra, hogy a komoly vizsgálat alapjait megvessék, és hosszú időn keresztül folytatták is, miután az izgalmak és viták hullámai már rég lecsillapodtak volt.

Dozous dr. orvostársai a kérdéses jelenésekben csak beteg képzelet játékát látták. Ők képezték tehát az ellenzék első csoportját s a tudomány nevében mint annak képviselői tiltakoztak ellene. De magában Lourdesban nem tudtak tökéletesen elzárkozni azon események elől, melyek szemeik előtt történtek. Akaratuk ellenére tanui és birái levének a napról-napra ismétlődő gyógyulásoknak. Ezen idegenszerű és szakadatlanul megújuló eseményekkel szemben, melyek minden törvényt, minden ismert szabályt halomra döntöttek, végre is belátták tévedésüket és meghajoltak az igazság előtt. Dozous társukhoz hasonlóan, csakhogy több évvel később, fejtet hajtottak a bizonyítékok nagy száma és ereje előtt. Hány orvos követte már azóta példájukat! Habár eleinte a tudomány nevében nyiltan tiltakoztak

ellene, még sem restellték később világos bizonyítványaikban tartózkodás nélkül beismerni, hogy a lourdesi gyógyulások minden ismert szabálylallyal ellentétben történnek.

A természetfölötti világ ellenségei mindent elkövettek, hogy a jelenéseket természetes úton megmagyarázzák. Tudjuk, mily leleményesekké és makacsokká tesznek bennünket a tények kutatásánál és megbeszélésénél az előítéletek, melyek elméleteinket veszélyeztetik.

Megpróbálták azt is, hogy fényreflexio útján személyeket megjelenítettek a barlang talapzatán; azt is akarták kisütni, hogy a forrás vize ásványtartalmu. A város egyik gyógyszerésze ily értelemben analizálta is, de Filhol, a vizanalízis terén elsőrangú vegyész, bebizonyította, hogy e forrás egészen azonos a Gave vizével.

Ezen széleskörű, s annyi sok különböző tanu által folytatott vizsgálat megadta Bernadettenek a hitelt és tökéletes beszámíthatóságot és későbbi zárdaéletében mint betegápoló naponkint érintkezett Saint-Cyr dr. házi orvossal. A fent közölt levél leírja azon benyomást, melyet e csendes, szelid, kedélyes és tevékeny természet orvostársunkra tett.

Éppugy mindazok, akik Bernadettet valaha látták és ismerték, kezdve Dozous és Vergeztől Saint-Cyr Róbertig, kortársai, mindazon tudósok, a kik közelébe kerültek, ez egyszerű pásztorleánykáról mindannyian azt a tanuságot tették, hogy bár közérdeklődés tárgyává lett, mégis a legnagyobb és legkritkább erényeket, a szerénység és önzetlenséget megőrizte.

Ha mindazok, a kik őt látták és hallották, ily

bizonyosságot tettek róla, mikép volt lehetséges, hogy távol tőle oly ellenkező és határozott ítéletekre találunk? Mikép lehetett őt előleges vizsgálat nélkül hallucinálónak vagy elmebetegnek nyilvánítani?

Hogy ezen mély ürt, mely egyaránt képzett férfiakat egymástól elválaszt, megérthessük, mellőzve a tények kérdését, az elvekben kell ezen ellentétes ítéletek alapját keresnünk. Tekintetbe kell vennünk, hogy az orvosok bizonyos része a keresztény vallás gyakorlatát az idegbaj egyik nemének tekinti, némely esetben akút idegbajnak, mely az élet rendes folyását megszakítja, máskor ismét kronikus idegbajnak, mely a hiszteriától csak nehezen különböztethető meg és a zárdákban otthonos.

»A csodák,« mondja Littré, »azon a határon vannak, a melyen az orvosi tudomány a történettel érintkezik, s az idegrendszer megzavarodásai közé számítják. Minden kinyilatkoztatás hallucináció. A vallás az orvosi tudománnyal szemben függő viszonyban áll. Alapítói, hősei mind betegek.«

Ne gondoljuk, hogy ezen elvek bizonyos elavult előítéletekből származnak. A következőkben egy párisi falragasz tartalmát közlöm az 1889. év szeptemberi napjaiból:

Tudományos közlemény a nép számára:

Embentan.

Ma már biztos, hogy minden vallás emberi mű. Broca, Mortillet, Voght Károly (!), Spencer Herbert stb. tudósok ezt kétségtelenül bebizonyították.

A katolikus, protestáns, zsidó stb. vallások papjainak nem marad egyéb hátra, mint az erkölcs-

tan oktatása és a Castelar elvei szerint szorosán vett vallás tanulmányozása.

Az embertan tanárai.

861. Páris, P. Dubreuil nyomdája, 18. et 18. bis, rue des Martyrs.

Ily különböző álláspontok mellett az egyezkedés, de sőt a vita is nagy nehézséggel jár; azonban, miként mondtuk, az elméleti kérdésekkel karöltve járnak a tények, melyek teljes erővel törnek elő és ellenmondást nem tűrnek. Voisin drnak ezt igen érzékenyen kellett tapasztalnia. Mikép lehetséges az, hogy oly feladatokkal szemben, melyek az emberi méltósággal sokféle viszonyban állanak, melyek oly számos és nehéz kérdést vetnek fel, népünk nevelői és tanítói oly egykedvűleg és közönyösen viselkednek? Látjuk mindennap, mily csodálatraméltó pontossággal, rendszeresség és lelkiismeretességgel járnak el a tudományos kutatásoknál és kísérletezéseknél. Mihelyt azonban egy felsőbb világosság az anyagi világ határait tünteti elő, fel sem akarnak tekinteni. Ők maguk köré oly kört vontak, melyből őket senki sem képes kihozni.

Ily módon a legkiválóbb férfiak, félreértve valódi hivatásukat, vonakodnak a tényeket és eseményeket közelebbi vizsgálat alá venni, s ennek folytán a legsajnálatosabb ellenmondásokba keverednek. Tennénk csak mi hasonlókép orvosi kérdésekkel, rögtön készen állnának, hogy a tudományos iskoláztatás és képzettség-hiányt szemünkre vessék! Miképpen magyarázható meg, hogy a különben oly nagy szellemek bizonyos gyöngegükhöz oly makacsul ragaszkodnak?

Másrészt mégis el kell ismernünk, hogy újabb időben köztünk orvosok közt jelentős mozgalom észlelhető. Látjuk, hogy évről-évre több társunk veti el

az elavult előítéletek bilincseit és személyesen tanulmányozza ezen kérdéseket. Manapság már nem lehetne Bernadettet büntetlenül elmebeteg gyanánt kezelni és örültek házában elhelyezni. Nem lehetne egy elmebetegéről szóló értekezésbe egyes kiszakított mondatokat beleszúrni, hogy azokból az ő életét megítéljék és azon következtetésre jussanak, *hogy neki hallucinálnak kellett lennie, mert juhokat őrizett és síkságon lakott.*

Manapság bizonyos erőszakos függetlenségi mozgalom indult meg az orvosok körében. Kiki önálló véleményt alkothat magának ezen kérdések felől, fentarthatja és védheti meggyőződését. A vakon elfogultak ma már divatjukat multák s többé iskolát nem alkotnak.

Manapság már, miként ki fogjuk mutatni, több mint kétszáz orvos nyilatkozott e kérdések felől teljes függetlenséggel és kétségbevonhatatlan szakavatottsággal, birtokában minden elképzelhető vizsgálati eszközöknek.

Bernadette története, élete, gondviselészerű feladata, hire, mindez zavarólag és meglepőleg hat e csodaelbeszélésben, mely kiragad az anyagi világból. Mindazonáltal Bernadette korántsem áll egyedül hazánk történetében.

»Több mint 300 évvel ezelőtt lépett fel egy 16 éves leány, aki saját állítása szerint az abcét sem ismerte, s gyermekkorától kezdve csak varrással, fonással, juhok őrzésével foglalkozott, — azon állítással, hogy ő Franciaország megmentésére küldetett. Rokonainál csak hitetlenségre, a katonáknál megvetésre, a papságnál pedig bizalmatlanságra talált, s mégis minden akadályt legyőzött. Bár a hadtudományban járatos

lan, keresztülviszi, hogy tapasztalt hadvezérek egy nagy város ostromlásával felhagynak, az eddig győztesen előnyomuló hadsereget visszavonulásra készíteti s a győzelmet végre is zászlóinknak juttatja.

Néhány évvel később hazánkban már egy idegen sem tartózkodott, Franciaország szabad és független volt, és e százéves háborúból nem maradt egyéb, mint a nagy-szerű dráma emléke, melyet egy leány keze oldott meg.¹

Miként az orleansi szüz, Bernadette is alig volt tizenégy éves, tudatlan, félénk leányka. Oktatásban nem részesült, eddig csak juhokat őrizett, midőn egyszerre Isten őt eszközül választotta arra, hogy a világgal a legfontosabb tanításokat közölje. Ő bűnbánatra és imádságra hitt fel bennünket. Hirdette a szeplőtelen fogantatásnak dogmáját, — oly hitbéli lelkesedést gyujtott, mely méltó az első keresztény századokhoz, és Lourdesban számos templomot és zárdát építtetett. A föld minden népe ismeri, áldja és tiszteli a Bold. Szüzet, kinek elragadó képét neki köszönhetjük.

Michelet, az orleansi szüz történetírója, a következő mély értelmű megjegyzést teszi:

»Ami engem e leánynál leginkább bámulatba ejt, az ő ritka lélekjelenléte. Mikor mindenki fejét vesztette, mikor a király önmagában s hivatásában kételkedni kezdett, mikor a vezérek maguk is elkedvetlenedének, Janka volt az, aki mindent ismét rendbe hozott. Bátorságot önt a seregbe, reménynyel tölti el a királyt, s mindenkihez vigasztaló szót tud intézni.

A lourdesi félénk gyermek elmeélével hallgatásra birta a tudósokat és hitetleneket.

¹ Turinaz, nancy-i püspök beszéde.

Janka és Bernadette kortársaiknál egyformán találtak csodálkozásra, de nem hitelre küldetésük iránt.

Az egyszerű emberek hamar megadták magukat. Úgy látszott előttük, hogy a meglepő jelenések a mennyből jönnek. Az igénytelenséggel párosult tisztaság meggyőzte őket, a világ nagyságai azonban, az orvosok tartózkodó állást foglaltak el, sőt a hittudósok is soká haboztak.

Föltevést föltevésre halmozzunk bár, hogy az ő fellépését és sikereit megmagyarázhatjuk, de még mindig elég csoda marad történetében.

A domrémy-i plébános Janka pörében mint tanu így nyilatkozott felőle: »Sohasem láttam hozzá hasonlót.«

Peypamale abbé, lourdesi plébános egész odaadással védte s ótalmazta egyszerű pásztorleánykáját.

E két pásztorleány kiváló szerepet játszik hazánk történetében. Az egyik megmenti Franciaországot és véget vet a százéves háborúnak, a másik oly korban születve, mely a pogányságba visszatérni látszik, mely Krisztust és az apostolokat tagadja, mely egy század óta az észet isteníti, ez a másik pásztorleány, mondom, térdhajtásra oktatja az egész világot és egyszersmind közvetlen összeköttetést létesít az ég és föld között.

Az orleansi szűz félreismerve, elárulva, a máglyán hal meg. Három század mulva azonban emléke általános lelkesedést kelt köztünk, egy egész nemzet fordul feléje: az ő neve egyszerre mindenek lelkében a remény szavává és hazánk ama dicsőséges megmenetésének emlékévé lett.

Bernadette sem maradt a nehéz próbáltatásoktól megkímélve. Az ellenmondás moraja, az istentelenség

gúnykiáltása az ő füleihez is eljutott, de a bántalmak el nem kedvetlenítették. A tudomány minden gondolható eszközzel megtámadta, hazugnak, örültnek, hallucinálónak nevezte, az orvosok azonban, kik őt személyesen ismerték, kiemelték az ő okosságát és állhatatosságát, nyíltan adóztak az ő előnyös tulajdonainak, a szerénység, egyszerűség, önzetlenségnek.

Még életében látta azon rendeletek végrehajtását, melyeket ő a jelenés nevében hirdetett, a menyeyi parancsnak megfelelőleg. Számtalan néptömegeket látott a Gave partján, a legfeltünőbb gyógyulások igazolták az ő természetfölötti küldetését. A lourdesi események ez utolsó harminc év alatt történelmünk egyik legemlékezetesebb részét képezik.

Isten választott népéhez kell visszatérnünk, hogy hasonló eseményekkel találkozassunk. Jeanne d'Arc és Bernadette a biblia magasztos nőalakjaira emlékeztetnek, Istennek ama kiválasztott eszközeire, a kik arra voltak hivatva, hogy az ő hatalmát fennen hirdessék, közelebbi érintkezésbe hozzanak vele, és az ő parancsait és tanításait közvetítsék.

MÁSODIK KÖNYV.

I. FEJEZET.

AZ ELSŐ GYÓGYULÁSOK.

A csodás gyógyulások megerősítik a jelenések valóságát. — Bourriette Lajos és Dozous dr. — A vizsgálóbizottság és dr. Vergez. — Blaisette Soupenne, szembéjgyulladás. — Bouhohorts, Athrepsia. — Henry Busquet, nyirkályog. — A testszövet elmélete. — Diday természetes magyarázatot keres. — Zavara. — Finom megkülönböztetései. — Szervi és idegbajok. — Diday a gyógyulások természetfölötti jellegét beismeri.

Ha Lourdes története Bernadette látomásaival véget ér, sohasem emelkedhetett volna oly magasztosságra, melyet neki a barlangnál harminc év óta folyton ismétlődő csodák kölcsönöztek.

Mikor az előbbieken Bernadette küldetését és a jelenések jellegét tárgyaltuk, az első események valódi jelentőségét is vitattuk. Kimutattuk, hogy a zavart elmeállapotból keletkező hallucináció, mely az elmebetegségnek rendes előhírnöke, mindig pusztán az illető alany személyes benyomásaira vonatkozik, korántsem képes azonban egy tizennégyéves leányka korlátolt szellemét oly mértékben megvilágosítani; bizonyíthattuk a természetfölötti világ létezését az által, hogy a tapasztalt tényekből a következtetéseket levontuk. De az is tény, hogy a jelenések és a csodás gyógyulások egymásnak kölcsönös segítségére vannak.

Ha ugyanis a jelenések a betegekbe bizalmat öntenek s ez által gyógyulásuk alapját megvetik, viszont a gyógyulások, mihelyt az emberek természetfölötti jellegüket felismerik, a jelenések isteni voltát bizonyítják.

Egyébként a látomások emléke hamar elhomályosult, talán végleg el is enyészett volna, s az e kérdés megfejtése fölött vívott harcok már rég lecsillapodtak volna, ha a naponkint meg-megújuló számos és jelentős esemény az előbbieik iránti érdekeltséget folyton felszinen nem tartja. Mikép érthettük volna meg a jelenéseket vagy azok célját? Mikép nyilatkozhatnék a felsőbb akarat nélkül, hogy szavának állandó szentesítést nyújtson? A jelenések célját nem képezhette a kíváncsiság megnyugtatója. Lourdes eseményei megfoghatlanok lennének, ha egyedül ezen első korszakra szorítkoztak volna, s hiányzanék azoknak mélyértelmű és tartós szentesítése.

A több mint 30 év óta ismétlődő gyógyulások korunkban figyelemreméltó jelenséget képeznek. Kiséreljék bár meg azok megvitatásánál és megítélésénél a természetes mérték alkalmazását, a tényállást kétségbevonni nem lehet. Az események, a felhozott garanciákra támaszkodva, maguk nyújtják kezünkbe a szigorú ellenőrzést, melyről az első könyvben szóltunk. Ezen meglepő események az orvosok szeméi előtt történnek és bő s érdekes anyagot szolgáltatnak nekik orvosi tanulmányokra.

Az első csodás gyógyulás Bourriette Lajossal, Dozous egyik legrégebbi betegével történt. Midőn Bourriette körülbelül 20 évvel ezelőtt József fivérével együtt egy Lourdes közelében fekvő kőbányában dolgozott, a rosszul elhelyezett tűzakna közvetlen mellet-

tük robbant föl. József holtan rogyott a földre, Lajost pedig a robbanás fivére holttestére vetette, hol három órán keresztül eszméletlenül feküdt. Kezei és arca rettenetesen összeégtek. A szerencsétlen emberen agyrázkódás jelei mutatkoztak, örvongó deliriummal egybekapcsolva.

Az agybántalom három hónapig tartott, de a makacs idegrázkódás két éven át dologtalan életre kárhoztatá. Midőn azután munkáját folytatni akarta, kitünt, hogy a kisebb tárgyakat csak elmosódva látja, s ennek következtében mint köfejtő munkáját nem végezheti. Ujra elment Dozous drhoz s arra kérte, vizsgálja meg szemeit és állítsa vissza látóképességét. Ő mindenre készen áll. Az orvos látta, hogy a jobb szem a szaruhártya alatt, a mint a túlkhártyával érintkezik, mélyen meg van sebezve; a nagyon kitágított pupilla a fény behatása alatt csak igen kevés reakciót fejtett ki. A legáthatóbb világosság is csak egyes elmosódott sugarakban verődött vissza. Sok kísérletezés után az orvos kénytelen volt Bourriettenek kijelenteni, hogy jobb szemét fel kell áldoznia, ha azt akarja, hogy rajta segítsen. Dozous szerint a seb oly súlyos volt, hogy halált is okozhatott. A szem megsebesülése és az agyrázkódás következtében beállott fekete hályogot az emberi tudomány nem orvosolhatta. »Miképp lehetséges az, ugymond Dozous, hogy e látásától megfosztott szem több mint két évtized mulva látóképességét egy pillanat alatt visszanyeri? A mi e gyógyulásnak különös súlyt kölcsönöz, azon körülmény, hogy egyrészt a gyógyulást mindenki könnyen felismerheti, másrészt pedig, hogy az alkalmazott szer ily eredményt létrehozni nem képes.«

Mikor Bourriette a csodás forrásról hallott, elhivta leányát s így szólott hozzá: »Hozz nekem abból a vízből! Ha a bold. Szűz az, a ki ott megjelent, ugy csak akarnia kell, és én meggyógyulok.« Félórával később a leány a még iszapos vízből hozott neki. Az atya megnedvesíté azzal beteg szemét, s majdnem ugyanazon pillanatban felkiált és a belső felindulástól reszketni kezd. Mialatt szemét a csodatevő vízzel megmosta, szemei előtt egyszerre derengeni kezdett, és a tárgyakat világosan meg tudta különböztetni.

Másnap Dozous drral találkozott s hozzáfutott e szavakkal: »Meggyógyultam!« — »Lehetetlen, feleli az orvos, önnek szervi s így gyógyíthatlan a baja.« Dozous dr. rögtön elövette jegyzőkönyvét, írónnal néhány szót papirra vetett, azután Bourriette egészséges szemét kezével letakarta, s a jobb szeme elé, melyről tudta, hogy elveszett, a megirt mondatot tartá: »Bourriettenek gyógyíthatlan hályoga van és sohasem lesz többé egészséges.« Bourriette a még csak előbb vak szemével ránéz a lapra és a mondatot minden legkisebb fennakadás nélkül elolvassa.

Ha villám ütött volna le a tudós orvos előtt, nem lett volna kevésbé meglepetve, mint e pillanatban, midőn Bourriette a finom ceruzavonásokkal irt szavakat megerőltetés nélkül hangosan elolvasta.

Dozous dr. nemcsak tudós, hanem lelkiismeretes férfit is volt. A fensőbb hatalom közreműködését a rögtöni gyógyulásban minden habozás nélkül nyiltan felismerte.

»Én Bourriette mindkét szemét megvizsgáltam. Azok sem formájukban, sem szervi összetételükben nem különböztek egymástól. Mindkét pupilla a fény behatá-

sára szabályszerűleg reagált. Jobb szeme fölött még megvolt a sebforradás, egyedüli maradványa e súlyos bajnak.¹

E pillanattól kezdve, folytatja Dozous, különös figyelmet fordítottam a betegekre, kik a barlangnál naponkint százával megfordultak. Nagy gonddal és kitartással tanulmányoztam minden gyógyulást, mely a forrás alkalmazása folytán történt, s ezeknek minden részrehajlatlan embert meg kell a jelenések természetfölötti jellegéről tökéletesen győzniök. A csodás gyógyulások e folyton ismétlődő példái nélkül szellemem, mely minden csodaeseménytől irtózott, még ezen rendkívüli eseményekre sem adta volna meg magát.«

A csodás gyógyulások története a forrás keletkezésének napjától kezdődik. Ezen időtől fogva terjed hirtelen a világon. »A csodás gyógyulásokról, mondja Lasserre, a legellentétebb hírek kerültek forgalomba; egyesek becsületessége, mások akaratlan tulzása, sokak határozott tagadása, számosak vonakodása és zavara, valamint az általános izgatottság mellett igen nehéz volt a valóságot a hamisságtól megkülönböztetni. Egyesek a személyeket tévesztették össze, mások a különböző események körülményeit keverték egybe.«

Arra, hogy ez eseményeket a tudomány és ész követelményei szerint elbirálhassuk, az idő még el nem érkezett. Nyolc hónap mult el ekképen, azalatt a kedélyek lecsillapodhattak. Az első napok lelkesedése után következett a pontos és lelkiismeretes vizsgálat. Nyolc hónapon keresztül képezték e gyógyulások minden lehető vitának, a szemtanuk elbirálásának és méltatásának tárgyát.

¹ Ezen s a következő esetek »Lasserre Lourdes történeté«-ből vétettek.

A papság még mindig tartózkodó állást foglalt el. Mgr. Laurence püspök csodálatos éleslátásával észrevette, hogy a tömegek izgalma a pontos vizsgálatra befolyással lehetne. Értette a módját, mikép kell az általános sürgetésnek ellenállnia. Az általa kiküldött vizsgáló bizottság, melynek feladata volt alaposan tanulmányozni a barlang vize által bekövetkezett összes rendkívüli gyógyulásokat, csak november 17-én indult Lourdesba.

Ez időben lépett a színtérre az elsőrangú orvosi tekintély, Vergez dr., a barègesi fürdő felügyelője és a montpellieri egyetem tiszteletbeli tagja. Barègesben volt ekkor a kronikus betegségek tanulmányozására szolgáló egyedüli klinika. Vergez hire mindenüvé elhatott. Hogy milyen lelkiismeretességgel járt el vizsgálataiban, mutatja a következő eset. Több mint két évtizeden át volt tanuja és bírója e nagyszerű jelenségeknek.

Lelkét a szokatlan gyógyulások látása igen meglepte, mintha belső világosság hatotta volna át s elragadtatással beszélte el első benyomásait. Az orvosok az ő kezeibe tévék le a legfontosabb gyógyulásokról szóló jelentéseiket. Ő megkülönböztette: 1. azon eseteket, melyek a csoda feltevésére csak valószínűségi alapot nyújtanak; 2. oly eseteket, melyek bizonyos tekintetben tudományos uton megmagyarázhatók; 3. oly eseteket, melyek a természet törvényeit kétségtelenül felülhaladják.

Mikor e munka véget ért, a bizottság tagjai az egyes gyógyultakat keresték fel lakásaikon, hogy a szemtanuk adatai szerint betegségük és gyógyulásuk történetét újból tanulmányozzák.

Ez utolsó vizsgálatnál csupán azon tényekre szorítkoztak, melyeket a különböző orvosok tekintélye csodálatosaknak elismert. Az 1858-iki év rendkívüli gyógyulásai közül a bizottság csak hét esetet vett fel, melyek a természeti erőket és az orvosi tudományt látszólag felülhaladták.

Az első volt Bourriette Lajos esete.

A második, melyet laikusok is könnyen megítélhetnek, volt Blaisette Supenne esete Lourdesból.

Az 50 éves Blaisette, három év óta ectropiummal egybekötött könhártyalobban szenvedett. A pillátlan kifelé fordított szemhéjat vadhús borítá, s könnyei minduntalan arcára folyának. Ijesztő benyomást nyújtott e nő nyitott, véres és sötétkék húskinövással környezett szemével.

A beteg hiába keresett Barèges, Cauterets és Gazost fürdőkben orvoslást. Baja folytonos és tartós kezelést igényelt és igen makacs jellegű vala. A két órányra fekvő barlang vizének kétszeri használata azonban elegendő volt a teljes gyógyulásra. A könnyek eltűntek, a szemhéj eredeti alakját vette fel, a húskinövés elenyészett, este felé pedig a pillák is előtűntek.

A nő adatait orvosa, a ki súlyos baját sikertelenül bár, gyógyítani akarta, s a gyógyulásnak is tanuja volt, megerősítette. Azonkívül mindazon orvosok, akik a beteg vizsgálatára felszólítottak, beismerték e gyógyulás természetfölötti jellegét.

A szervi változás jelentékeny és tökéletesen beigazolható volt. A szemhéj kiegyenesedett, lezárhatóvá lett, s visszanyerte mozgékony- és rugékony-ságát. Hogy e bajt meggyógyíthassák, vagy a szemhéjak nyákhártyáját felválni, vagy legalább a hús-

kinövéseket kiégetni kellett volna. Ennek dacára kétszeri mosás e baj minden nyomát megszüntette.

A harmadik Bouhohorts esete, kétéves, alaktalan, gyöngye gyermeké, ki csontvázzá soványodott és halotti arcszint öltött.

A kis gyermek soha egy lépést sem tudott tenni; a halálhoz közeledni látszott. 1858. február 18-án jéghidegben a barlang befagyott vízmedencéjébe mártották. Anyja negyedórán át tartotta őt a vízben a nagyszámu tömeg iszonyatára, mely néma tanuja volt a nyilvánvaló kegyetlenségnek. De ime! a gyermek valóságos feltámadáson megy keresztül. Következő reggel a gyermek anyja mellől minden támogatás nélkül felkel, s szülei és a szomszédok bámulatára életében először jární kezd.

Ez eset alkalmával sokat beszéltek és irtak a hideg víz hatásáról a súlyos, erőtlenségi bántalmakra. A vizgyógyászat alkalmazza is ezt már a kétéven alul lévő gyermekeknél, de kétségkívül nem ily módon. »Soha orvos, ugymond Vergez, egy kimerült, már-már halálra vált gyermeknek februárban negyedóráig tartó hideg fürdőt nem rendelt volna.« Ducouts aszszony e gyógyulást oly eszköznek köszönheti, melyet a tapasztalat és józan ész elvet. S e gyógyulás nemcsak rögtön állott be, hanem a gyermek, mely eddig egyetlen lépést tenni nem tudott, elhagyta a bölcsőt is és oly biztosan járt, mintha már rég megszokta volna. Minden ismert szabály ellenére tökéletesen és rögtön felgyógyult.

A negyedik eset: Latapie Katalinnak vállficamodás következtében jobb karján nagy gyöngeség vett erőt. Jobb kezének két első uja görcsösen összehajlott.

A barlang vizébe mártotta ujjait s eredeti állásukat rögtön visszanyerték, a kar merevsége és gyöngesége eltűnt.

Nincs itt idegbénulásról szó, hanem a vállficamodás következtében jobb karján beállt nagyfoku gyöngeségről. A hosszabb idő óta meggömbült és megmerevedett ujjak mozgékonyágukat és erejüket legkedvezőbb esetben is csak lassan nyerhették volna vissza.

Az ötödik eset egyike a legfontosabbaknak. Busquet de Nay Henriknek nyaka tifuszos láz következtében tele lett mirigyfolyogokkal. E folyogok nagy, görvélyszerű sebet hagytak hátra, mely a mell egész felső részén elterjedt. Két-három esztendő alatt mindent megkísérlettek annak eltüntetésére, de hasztalan. 1858. april 28-án a sebet lourdesi vízbe mártott kendővel mosta meg és kötötte be.

Busquet sokkal gyöngébb volt, mintsem hogy a barlanghoz személyesen mehetett volna.

A fiu elaludt, s mire felébredt, sebe tökéletesen begyógyult. Melle felső részén a gonosz betegségnek, melyben 2 évig szenvedett, forradás alakjában csak nyoma látható.

Az orvosok Busquet megvizsgálása után oda nyilatkoztak: »Az ily természetű betegségek igen lassan gyógyulnak, mert a természetnek görvélyes hajlandóságából erednek. A rögtöni és tartós gyógyulás mutatja, hogy ez esemény kétségtelen természetfölötti erők kifolyása.«

Bourriette-nek husz évi vaksága, kitágult és a kinövés folytán érzéketlen pupillája, Blaisette Soupennének félkörben kékes vérző vadhussal környékezett szemei, Busquet nagy görvélyes sebe, mely három

éven át minden gyógyítási kísérletnek ellenállott: mindeme gyógyulások kétségben nem hagynak jellegük iránt.

Ha pontosan megállapított és mindenki által könnyen ellenőrizhető anyagi változásokkal állunk szemben, a vizsgálat könnyen megejthető. Ismeretesek a törvények, melyeknek a sebek hegedése és a szervi bajok gyógyulása alá van vetve. E téren a képzelődés semmiféle csodát nem művelhet, miként az már a szövettan ismeretéből folyik. A testszövetek, megengedjük, titokzatosan működnek. Az idegek segítségére jönnek ugyan, de csak lassan és az anyag természetének megfelelőleg működnek. Anyagot nem teremthetnek, csak külső táplálékkal eltarthatnak.

Az idegek magukban nem képesek a szöveteket helyreállítani; új anyagra van szükségük, melyet a vér teremt. A szövetek helyreállítása bizonyos körülmények között a közönséges életerő keretén belül tökéletesen lehetetlen. A levágott tag többé nem pótolható, az elveszett szem nem képződik újra. Ily viszonyok közt a gyógyulás valóságos csoda.

De még azon szöveteknél is, melyek a bőrt, az izmokat, a csontokat ujjapótolják, a rögtöni gyógyulás természeti úton lehetetlen, a szervezetnek ily hatalmas nincs. A szövetek ugyanoly módon ujjulnak meg, miként eredetileg képződtek, t. i. a sejtek új képződése által. Az utóbbi azonban két dolgot kíván, mely időbe kerül. Először a vérnek kell az anyagot létrehoznia, ezután az élő sejteknek kell azt átalakítania s csak így folyhatik a sejtek tovaképződése. Mindéből azonban egy pillanat alatt semmi sem történik. Ebből következik, hogy egy régi, nagy seb, melynek

szélei egymáshoz nem is közeledhetnek, néhány óra alatt be nem gyógyulhat.

A hiányzó anyag pótlása és a mély seb betöltése oly folyamatot igényel, mely a szélektől kezdődik s a középpont felé egyenletesen halad és kiki könnyen megfigyelheti. Tulajdonítsuk ez eredményt a lelki izgatottságnak, miként azt némely orvos a lourdesi gyógyulások leírásánál teszi, tegyük fel, hogy a képzelődés maga is oly gyógyító erővel bír, mely még a szövetképzés törvényein is változtathat, akkor tudományunk sértetlen és legbiztosabb alapelveit támadtuk meg. Hasonlitanánk Bacchoz, a ki azt akarta vizsgálni, nem lehetne-e képzelődés útján naspolyát 24 óra alatt megérlelni. Ugy látszik, a híres kancellár kísérlete sikerre nem vezetett, s nem igen hiszszük, hogy valaki, a leglelkesebb tanítványait sem véve ki, e vizsgálasokat folytatta volna.

Dr. Diday mit sem akart a lourdesi gyógyulásoknál csodáról tudni, de érezte, mily veszedelmes ez álláspontra helyezkednie. Hogy e bajt kikerülhesse, szubtilis érveléshez folyamodik s éppen ezzel mutatja ki zavarát. »Az idegbetegségekre, úgymond, nagy befolyással van a lourdesi víz használata.« Óvakodik attól, hogy szervi betegségeket említsen. Erre önkényesen tágit azok körén s ez elnevezés alá von oly kényelmetlen eseteket is, melyek az e fajta betegségekkel bármi csekély hasonlatosság folytán rokonságban lehetnek. »Ezalatt értek, folytatja, mindennemű idegzavart, ugymint oly bajokat, melyeknek eredete az idegrendszerben keresendő.« De a revolvergolyó a fejben, a tályog vagy tuberkolózis, mely az agyat megtámadja, született vakság vagy siketség, mindezek oly

bajok, melyeknek székhelye az idegszervezetben van. A formák és meghatározások igen tágak. Bourriette-nek, mondja mellékesen, amaurosis, idegbántalma van. E mellett azonban elfeledi, hogy e szerencsétlen ember a tűzakna felrobbanásánál majdnem életét veszttette, hogy súlyos agyrázkódást szenvedett, hogy szemén mély sebet kapott, végül hogy 20 évig vak volt. Mind-ezt említésre méltónak nem találta. *Idegbántalom*: s ezzel vége.

Hogyan egyeztetheti azonban össze dr. Diday a szövetfejlődés felhozott szabályaival a mindenféle sebek és daganatok rögtöni gyógyulását? Gyengítő körülmények után néz, s az isteni beavatkozás módjából akar elméletének tökéletét kovácsolni. Minden találékony-sága dacára azonban ellenmondásokba keveredik. »Mig az idegbetegségeknel — ugymond — a gyógyulás rögtön beállott, addig a szervezeti bajoknál több-kevesebb ideig váratott magára. Cazeaux asszonynak elég volt egy-két pohár víz, Busquetnek egy éjre volt szüksége.« A nagy, három év óta tartó fekélyneg gyógyulására egy éj! Egy éj, egy perc vagy óra ilyenemü szenvedéseknél számba nem jő. Hónapokra lett volna szükség, hogy e seb által támadt folytonosság-hiány pótolassék. Két nap kellett Loupenne asszonynak ahhoz, hogy beteg szemhártyája minden műtét, orvosi kezelés nélkül meggyógyuljon! Ez idő a tudománynak és természetnek minden segéd- és gyógyeszköze mellett is ugyancsak csekély lett volna. A mi a két éves gyermeket illeti, melyet negyedórai jéghideg fürdő adott vissza az életnek, azt mondja róla Diday, hogy e gyógyulás egészen természetes, hiszen az orvosi tudomány e gyógykezelést napról-napra

érvényesíti. Én azonban nagyon kétkedem abban, hogy e gyógymódot hasonló esetben valaha alkalmazták volna. A kis gyermek idegrendszerét sokkal gyöngébbnek tartom arra, hogy ilyesmit elviselhessen, a gyógyulásról nem is szólok.

Honnan van az, folytatja Diday, hogy az isteni mindenhatóságnak nehezebb egy seb, daganat meggyógyítása, mint a görcsök enyhítése? — Kétségkívül ide nem illő és fölösleges kérdés. Ha minden esetet jellege, fontossága után vizsgálunk, arra a föltétlen következtetésre jutunk, hogy e gyógyulások természet-föltötti módon történtek s az a kérdés, vajjon e gyógyulás mily idő, egy óra, perc, vagy nap alatt állott-e be, teljesen irrevelans.

Hogy a gyógyulás után a sebhelyek és a betegségeknek nyomai látszanak, Didaynak sehogy sem tesszik. »Ha a gyógyító kéz isteni volt is, a nyomai legalább emberiek« írja sajtáságos modorában. »Ha a régi seb nyomai Bouriette-nél eltűntek, ha a görvélyesnél a tályog minden sebhelymaradvány nélkül terjedt volna, akkor minden vizsgálódás fölösleges lenne. A csodát kétségbe vonni nem lehetne, föltéve, hogy valaki a seb előbbi létezését nem tagadná.« Hiszen talán éppen azért akarta Isten, hogy beavatkozásának kétségbevonhatlan bizonyítéka fenmaradjon, mert különben pusztán a beteg, környezete és a kezelő orvos tanubizonyosságára lennének utalva. E bizonyosság pedig gyakran igen csekély értékkel bír. Ha e betegségeknek gyógyulásuk után semmi biztos jele nem maradna, mily könnyen találnának okot arra, hogy létezésüket kétségbevonják?

Diday a lourdesi plebános példájára kívánja, hogy

a rózsabokor télen virágozzék. Ha akkor tényleg virágozott volna is, Diday azt bizonyosan el nem ismerné. A dolog körén kívül esett s abban a pillanatban rá nézve mi érdeklél sem birt volna. E rég lehullott levelek kutatásunkat semmiben sem befolyásolnák!

Mindennek dacára Diday következtetései nem felelnek meg állításainak. »Megengedem, — mondja végül, — s örömmel ismétlem, hogy a Lasserre által felhozott gyógyulások meglepők, rendkívüliek, s jelentékenyen felülmulják rendes megfigyeléseinket és törvényeinket. A legtudósabb kutató is kétségkívül elég csodálni valót talál bennük. Ezt minden utógondolat nélkül mondom. Ha a tények a jelentésekkel meg-egyeznek, úgy az eredmények a fiziológusoknak tág tért nyitnak a tanulmányozásra. Egészen értem a szemtanuk bámulatát és a szerencsés gyógyultak háláját.«

Tényleg minden komoly férfiú Lourdesnak legtöbb eseményiből e következtetésre jut. Azonban a számos eset mellett, melyek csupán rendes tapasztalatunk körét mulják felül, vannak olyanok is, melyek nemcsak tudományunk törvényeivel, hanem az emberi szervezet természeti erejével is homlokegyenest ellenkeznek.

Tudjuk, hogy idővel, gondozással és erős természet segélyével majd minden betegség gyógyítható; ha azonban mi, e három tényező dacára, valóságos holtak feltámadását és megroncsolt testszövet rögtöni ujjaképződését látjuk, akkor kutató gondolatunk a magasba tör és a rendes megfigyeléseink körén, az anyagi világon kívül keresi titokzatos okát e talánszerű tüneményeknek.

Hiába akar Diday a tények logikája elől mene-

külni alábbi szörszálhasogató megkülönböztetésével. »Lehet — ugymond — betegség az orvos szemében gyógyíthatlan, anélkül, hogy azért gyógyulása a természet erőit felülmulná. Ha a »csoda« szó (miracle) a »csodálni« (mirari) tőből származik, akkor Lourdes legtöbb eseteire alkalmazható. Bámulatos dolgok történnék ott, mi több, egyes eseteket az orvosi tudomány egyáltalán elérni nem képes. Többet mondok, a csoda szó szerinti értelmében még kevés is arra, hogy a jelenségeket megnevezze. Nemcsak csodálunk, de bámulunk és ezt nyiltan be is valljuk.«

És e beismerés oly férfiú tollából származik, aki Lourdes gyógyulásait a legmakacsabban tagadta. Az orvos, minthogy a tények nyilvánvalósága legyőzte, tisztelettel adózik az igazságnak és ugyanezen orvos, előítéletei és elméletei által visszatartva, szubtilis megkülönböztetésekhez menekül, hogy magát a tények logikája alól kivonhassa. E támadást M. Artus kiváló orvostársaink ellen kiadott vitáiratában igen találóan ostorozza.

»Jól van Uram — ugymond — elismerem az orvos illetékességét, ha a tények megállapításáról van szó, éppúgy, mint a szabadgondolkozókét tagadom, nem azért mintha őket kevésbbé művelteknek tartanám. Ők igen ügyesek, de csak is ügyesek. Hanem az mindenestre csodálatos jelenség, hogy a bölcsész a tudós felett, a szabadgondolkozó az orvos felett diadalmaszkodik, oly jelenség, mely az Ön kollegái közt igen gyakran előfordul.«

II. FEJEZET.

AZ ELSŐ GYÓGYULÁSOK.

Rizan özvegy 25 év óta bénult. — Belső bajok. — A hiszterikusok gyógyulásai. — Vergez észleleteit összeírja.

Ujabb időben a hipnózis alkalmazása és az ideg-betegségek mélyebb tanulmányozása eddig ismeretlen utakon halad. Azt hitték, hogy az ujabb kutatások segítségével a lourdesi gyógyulásokat megmagyarázhatják. Charcot és Bernheim ezt többé-kevésbé nyíltan kijelentették. Az orvosok tekintélyes száma hozzájuk csatlakozott s e tételt tökéletesen beigazoltnak tekinté. A bizonyítékok azonban még mindig hiányzanak. Gyakran megesik, hogy Lourdesban némely esetet rosszul értelmeznek és hamarjában osztályozzák is. Ily széleskörű megfigyelések közt az máskép nem is lehetséges. Mihelyt azonban ilyenekre akadunk, egy pillanatig sem habozunk azokat megjelölni; a rendszeres megfigyeléseknél ily összezavarás lehetetlen. A lourdesi betegek és a Salpêtriére s a nancy-i klinika betegei egy rovat alá nem vonhatók, egészen elütnek egymástól.

A Vergez által vezérelt első vizsgálatnál találkoztunk Rizan özvegy (Nay-ből) és Moreau kisasszony gyógyulásaival. Mindkét eset alapjában véve különös figyelemreméltó, mert a lourdesi gyógyulások rendesen ily módon folynak le. Naponkint előfordulnak, de elemzésük

gyakran nehézséggel jár. Az említett gyógyulások azonban minden támadással szemben hozzáférhetlenek.

Rizan özvegynek történetét röviden Lasserre után adjuk.¹

Élete az utolsó 24—25 év alatt hosszas láncolata vala a kinos szenvedéseknek. 1832. évben kolerába esvén, azóta egész baloldalára béna maradt; egyik keze egészen lesoványodott s egész szervezete száncalomra méltó állapotba jutott; gyakran voltak vérhányásai is. Gyomra semmiféle kemény ételt meg nem tűrt. 18 hónap óta állapota rosszabbodott, úgy hogy ágyát többé el nem hagyhatta, sőt nagy gyöngesége miatt mozdulni sem tudott. Emelni és fektetni kellett őt, élettelen tömegnél egyébnek nem látszott, tagjai összezsugorodtak. Állandó fekvése következtében, melyre szenvedő teste kényszerülve volt, mellén és lágyékán két nagy sebe támadt, több helyen a bőr is levált, úgy hogy már a meztelen hust lehetett látni. A beteg már csak keveset beszélt és halál-sápadtság terjedt el lesoványodott arcán. Október 16-án dr. Subervielle azt mondta eltávozása előtt a családnak: »még az éjjel, vagy legkésőbb hajnalban meg fog halni.«

Éjfélre járt az idő. Mély csend honolt a betegszobában, csak a beteg nehézkes lélekezése zavarta azt meg, egyszerre magához hívja leányát s így szól: Menj Nassans asszony barátnőnkhez, s kérj tőle lourdesi vizet. Az meg fog engem gyógyítani; a Bold. Szüz úgy akarja.

»Kedves anyám, felelé a leány, már nagyon

¹ Lasserre H. Franciaország lourdesi kegyhelye. 9. könyv.

késő, holnap reggel majd elmegyek.« A beteg elhallgatott, s az éj lassan elmúlt. Reggel a leány a szomszédba sietett s azonnal magával hozta a barlang vizét. Rizan asszony ajkaihoz vevé az üveget, s a vízből néhány kortyot lenyelt.

»Oh leányom, — kiálta fel — ez a viz új életet ad. Mosogasd meg csak azzal arcomat, karomat és egész testemet.«

A leány kendőt mártott a csodálatos vízbe s megmosá vele a beteg béna és megdagadt tagjait. Minél tovább halad, annál jobban látja, hogy a daganat apad és elenyészik. A kifeszült, fényes bőr eredeti színét nyeri vissza.

Kezei alatt a betegbe rögtön, tökéletesen, minden átmenet nélkül élet és egészség tért vissza. S mindez egy pillanat alatt; Rizan asszony haldokló teste egykét perc alatt a mosás következtében életerejét visszanyerte. »Meggyógyultam«, kiált fel a boldog asszony és leányához fordult: »Éhes vagyok, húst és kenyeret enném; huszonnégy év óta nem ettem.« Volt kevés hús és bor a háznál. Rizan asszony evett és ivott. »Most pedig fölkelni szeretnék.« Ruháit kérte. Ezeket már hónapok óta a mellékszoba egyik szekrényében őrizték oly hiszemben, hogy azokra többé szüksége úgy sem lesz. A leány kiment, hogy azokat behozza. Mire visszatért, anyját ágyon kívül s az Isten anyjának szobra előtt térdelve találta. Reggeli hét óra lehetett. Több ismerős és szomszéd betért, hogy a leányt vigasztalják. Látva a leány rémült tekintetét, azt mondták neki: Jó anyád tehát meghalt, viszontlátod majd a mennyországban. Anyám feltámadt, válaszolá a gyermek kimondhatatlan felindulástól elfojtott hangon; és

Rizan asszony, ki időközben felöltözködött, előjöve s mondá: »Meggyógyultam, adjunk hálát a Bold. Szűznek.« Amint két nappal később fia Bordeaux-ból megjött, maga ment ki, ép egészségben és frissen eléje s ölelte meg, mikor a kocsiból kiszállott.

Dr. Subervielle vonakodás nélkül elismerte e rendkívüli gyógyulás természetfölötti jellegét, és orvosi jelentésében ekként nyilatkozott róla:

»Lehetetlen e meggyőződés elől kitérnünk, ha egyrészt a betegségnek 1834-től való hosszú tartamát, az ok, a kolera, hatalmát, az orvosi kezelés eredménytelenségét, az erők folytonos hanyatlását mérlegeljük, másrészt pedig a közönséges víz egyszери használatának működését és a beállt gyógyulás rögtöni voltát figyelembe vesszük.«

Ha ez esetet röviden összefoglalni akarjuk, mindjárt belátjuk, hogy e betegség jelenségeit egy név alá csoportosítanunk igen nehéz.

Emésztési zavarai, talán gyomordaganata, részleges és nem tökéletes bénultság, némi vízkór az alsó végtagokban, az általános gyöngeség és az ugyanazon oldalon való folytonos fekvés következtében sebei támadtak. E jelenségek mindegyike idegzavarodásból származtatható. Emésztéshiány és bénulás bizonyos körülmények közt gyorsan elenyészhetik. Ha azonban mint klinikusok tekintjük a dolgot, nem szabad a jelenségeket egymástól elválasztanunk, mert ezzel a betegséget magát is félreismernők. Sőt inkább meg kell őriznünk az eset karakterisztikus jellegét s összes megjelenésében kell elbíralnunk, hogy annál pontosabban megállapíthassuk, mennyire képes a természet oly roncsolt szervezetet helyreállítani.

Egy 58 éves nővel van dolgunk, kinek szervezete alapjában gyöngye; 25 év óta rohamosan halad e szervezet romlása. Táplálkoznia lehetetlen; bénulás sorvadással, vízkór és sebek találhatók rajta. Évek óta összezsugorodva fekszik az ágyban, úgy hogy térdei mellét éri. Lehetséges-e az, hogy mindez egy villámgyorsan jövő s hasonlókép el is muló fájdalomként pillanat alatt eltűnjék, az asszony az ágyból kiugorjék s látszólag örökre elveszett egészségét minden átmenet nélkül visszanyerje? Nincs tapasztalt orvos, ki e kérdésre igennel válaszolhatna.

Ha valaki erre a hiszteria és hipnotizmus csodáit akarná ellenvetni, felszólalása komolyan nem vehető. A hipnotikus jelenségek elbirálásában már napról-napra helyesebben gondolkoznak. Néhány hóval ezelőtt Charcot egyik legkiválóbb tanítványát, egy előkelő vidéki egyetem dékánját, ki e téren tekintély, kérdeztem ki a hipnotizmusról.

»A hipnotizmust, írám nekem, terv és rendszer nélkül tanulmányozták oly emberek, kiknek ily vizsgálódásokban kevés a gyakorlatuk, jogászok, orvosilag nem képzett férfiak és empirikusok. Innen van, hogy az eredmények kissé fantasztikusok és egymásnak ellenmondanak. A csodáknak, melyek rendszeres megjelenését hirdetik, kórházi megfigyeléseink közben nyomára nem találtam. A hipnotizmus története még sok rege nyességgel van telve.

A mi a rögtöni gyógyulásokat illeti, a hiszteria eme meglepetései s a látható és szabályellenes változásokkal szemben óvatosaknak kell lennünk. Hiszterikusaink gyógyulása nagyon lassan megy s ők minden szuggesztíó, delejezés és egyéb modern segédeszközök

dacára, soká maradnak, miként azelőtt, kórházainkban, s a betegség szimptomái s az arra való hajlam mindvégig megmaradnak bennük. A csodálatos gyógyulások és a látható javulások semmi egyebek látszatnál, vagy reménynél, valóságot ritkán képeznek.»

És mindennek dacára ily adatokra támaszkodva akartak Lourdes gyógyulásaira egészen új elméletet alapítani.

A Rizan asszonyhoz hasonló esetekben kétségkívül nem állnak rendelkezésünkre anyagi, érzékelhető sebek, mint a daganat vagy más sebeknél. Nem észlelünk ugyan egyebet, mint a fekvés keletkezte sebeket, vízkórt, mely szemünk láttára megszűnik, stb. De e mellékes változások nélkül is az orvos, a ki ilyen esetet behatóan tanulmányozna és azokban jártas, pillanatig sem lehetne kétségben azok kimenetele iránt. Éppen olyan fájdaleméről van szó, melyek minden orvosi fáradozással dacolnak és biztosan s visszatartatlanul a halálhoz vezetnek. Ily bajnak rögtöni megszüntetéséhez felsőbb, tevékenységünket felülmuló hatalomra van szükség.

Ily példák bizonyító erejüek, ámbár velük rendszerint felületesen végeznek anélkül, hogy ismernék vagy elbirálnák. Egyedül az orvos tudja annak valódi jelentőségét méltatni, s ha magunkat tévedésnek kitenni nem akarjuk, nem szabad azokat a tömeg ítéletére bízni, különben hamis világitásban kerülnek felszínre. A gyógyulások a nép ajkán elvesztik valódi jellegüket, horderejüket s alaposnak látszó okot szolgáltatnak a tagadásra és részrehajló elbírálásra.

A természetfölötti világnak és csodáknak ellenei azonban nemcsak a hitetlenek sorában, hanem a katho-

likusok közt is található. Az utóbbiak nagyrésze nem ugyan elvből, hanem tényleg ellenség. Azt hiszik ugyanis, hogy a csodák tanulmányozása kompromittálja a vallást s nem csupán a betegektől, de az orvosoktól is megvonják e téren az illetékességet, ítélnek tehát kérdések felett, anélkül, hogy azokat még csak meg is ismerni akarnák.

Egy megfoghatlan félreértést kell e helyen megoldanunk.

E természetfölötti gyógyulások hálás tért nyujtanak a tanulmányozásra a hittudós bölcsész és orvosnak egyaránt. Mindegyik mérlegelheti a tényeket a maga módja szerint anélkül, hogy illetékességi körét átlépné. Ha a theologus ellenünk támadna oly kijelentéssel, hogy a mit mi idegbetegségnek tartunk, az a valóságban szervi baj, ha a mi diagnózisunk felett lándzsát törne, vagy ítéletünket javitaná, odakiáltanók neki: Megállj, te illetékességi körödet túllépted, itt szavad nincs. Ellenben ha mi akarunk egy csodát megállapítani, azt a mi tekintélyünkre hitelesnek és valósnak nyilvánítani, hasonlókép járunk és kijelentésünknek sem ereje sem fontossága nincs.

A szerepek ilyen felcserélése sajnálatraméltó zavarok forrása és sokszor legyőzhetetlen kételyeket támaszt. A tömeg lelkesedése, a fantasztikus elbeszélések, az időelőtti következtetések, részben érthetővé teszik egyesek engesztelhetetlen magatartását a lourdesi eseményekkel szemben.

Érdeklünkben áll, hogy e kérdéssel közelebbről foglalkozzunk.

Láttuk, hogy az orvosok az első években a rendkívüli gyógyulások számos esete közül hetet válasz-

tottak ki, melyek a tudomány tapasztalatai szerint természetes úton meg nem magyarázhatók.

Ezek közt valának rögtön begyógyult sebek. E gyógyulások valódi jelentőségét sem dr. Diday magyarázati kísérletei, sem a szuggesztív elmélete meg nem dönthették. Ezek közt valának továbbá az egész szervezet betegségei, bénultságok s oly foku senyvedések, melyek látszólag minden gyógyulási lehetőséget kizártak. A nép ugyan fel nem fogta azokat, de az orvos látta, hogy a tudomány határain kívül esnek. Ha a jelenségeket egymástól elválasztjuk s egyenkint tanulmányozzuk, ki lehet ugyan könnyen mutatni, hogy azok bizonyos körülmények közt maguktól is elmulhatnak; ily eljárással azonban csak azt bizonyítanók, hogy rossz orvosok vagyunk, mikor a betegség jellegét ekként szétszedjük, a kérdés súlypontját felforgatjuk s utunkból eltávolítjuk.

Mennyi finom változat merül fel e kérdésben, s ki képes azokat úgy felismerni és méltatni, mint a szakférfiak?

Addig az ideig, melyről éppen szólunk, még csakis az orvosokat hívták fel arra, hogy az első gyógyulásokról nyilatkozzanak.

Peyramale abbé, Lourdes plebánosa papjainak a barlang látogatását eltiltotta s maga is tartózkodó álláspontra helyezkedett. Mikor Bernadette-et első ízben fogadta s az asszony megbiztatását, hogy a jelenések helyén kápolnát emeljen, átvette, így szóla a leánykához: »Én ez asszonyt nem ismerem, s mielőtt kívánságát teljesíteném, tudni akarom, van-e joga hozzá. Kérd meg tehát, adja jelét hatalmának. A mint mondd, a jelenés lábainál a sziklából egy vadrózsabokor

nyulik ki. Mondd meg neki az én nevemben, hogy e rózsabokrot virágoztassa ki. Akkor felépittem a kápolnát.« Ezzel a gyermeket elbocsátá.

A tarbesi püspök hasonlóképpen minden nyilatkozatot megtagadott, sőt a vizsgálatot sem akarta elrendelni, s később is minden fényes, gondosan és minden oldalról bebizonyított csodák dacára, a gyógyulások új szentesítését kívánta, az idő szentesítését.

Igy mult el három esztendő.

Akkor újabb vizsgálatot rendelt el. Senki sem vonta vissza vallomását és senki sem hozott fel ellenbizonyítékot. Csak e hosszas bizonyítékok, próbák és meggyőződés után adta ki Mgr. Laurence a kívánt nyilatkozatot.

Mialatt a papság ily tartózkodóan viselkedett, Vergez belátta eddigi állításai tarthatlanságát és a tudományos megfejtés lehetetlenségét nyíltan beismerte. Első benyomásait remekül vetette papírra; közölnünk kell e helyen, mert soha senki találóbban meg nem világította e nagyszerű és nehéz kérdéseket.

»Ha -- ugymond -- a felhozott hét gyógyulási esetet tekintjük, megkap az a könnyűség, biztosság és gyorsaság, melylyel azok végbementek. Nem döntenek-e halomra minden gyógyrendszert és állanak homlokegyenes ellentétben a tudomány tanai és tapasztalataival? A baj tartamát, erejét, makacsságát semmibe se veszik. Az a titkos és mégis kézzelfogható akarat, melyet a körülmények elrendezése és csoportosítása feltüntet, érthetően mutatja, hogy e gyógyulások a természet rendjén felül állanak. Ily jelenségek megfoghatlanok előttünk. Miképp lehet más-különbben a következő ellentéteket egyesíteni: lényeg-

telen eszközök, nagyszerű eredmények, ugyanazon gyógyszerköz, különböző betegségek, itt rövid használat, ott hosszas kezelés, itt rögtöni hatás, ott hosszas eredménytelen kísérletek, idült bajok, rögtöni gyógyulás?»

»Itt kétségtelenül oly tényező működik, mely sem a természetnek általában, sem a víznek különösen lényegét nem képezi s ezt csak hatalmának megnyilatkozására használja fel.«

E váratlan kinyilatkoztatások hatása alatt Vergez ily gondolatokkal kezdte meg azon nagyszerű kutatásokat, melyeknek élete végeig vezetője maradt; mindjárt kezdettől fogva enyészhetlen vonásokkal festi le ez események valódi jellemét, és 20 évvel később még bevallani kényszerül: »Ha valaki lourdesi megfigyeléseim eredménye után kérdezősködik, azt mondhatom:

»A föltétlen hiteles tények vizsgálatánál, melyek a tudomány és művészet erejét felülmúlták, Isten művét, a csodát kezeimmel érintettem.

»Láttam természetes vizet, oly gyógyerővel felruházva, mely a természet összes erőit felülmúlja, sokféle működésben. Ez a víz mindig ugyanaz maradt és mégis láttam, hogy a legkülönbözőbb betegségeket, melyek egymással semmiféle viszonyban nem állottak, meggyógyította.

»Láttam, hogy egy haldokló gyermek a halál torokából megmenekült, egy súlyos sebesülés folytán teljesen vak szemvilágát, bénult tagok mozgékonyaságukat visszanyerték, elterjedt, igen makacs, idült fekély begyógyult; ez volt első működése.

»A későbbiek nem kevésbé bámulatosak, nem kevésbé bizonyító erejűek.

»Sőt egyes működései gyógyíthatlan betegségekre

is kiterjedtek, mint pl. a ftizis utolsó stádiumában, rák és hátgerincsorvadás.

»Az aratás nagy, bőséges és végtelen. Folyton tart egy tudós kutató felügyelete alatt, ki állandóan a barlang mellett tartózkodik. A csoda itt állandó.«

E nyilatkozatban a keresztény szellem szólal meg. Dr. Vergez később sem mulasztott el alkalmat, hogy hitét nyíltan bevallja.

Az orvosok az ő bizonyítékaival szemben hitetlenek, sőt ellenséges érzületiek maradtak, azonban csakhamar meg kellett a tények logikája előtt hajolniok. Makacs tagadókra találtak, mert az iskola alapelveit és előítéleteit megtörték. E tagadók készítetnek arra, hogy utunkat pontosan körvonalozzuk és bizonyítékainkkal még szigorubban bánjunk. Azonban nincs komoly tanulmány ellenmondás nélkül. Miután mi e tények történetét magunk előtt huszféle módon is ismételtettük, miután a betegségeket és gyógyulásukat minden részleteikben figyelemmel kísértük, miután minden bizonyítékot összehordtunk, ezzel a tényeket is oly biztos alapra fektettük, mely minden kritikát megdönt.

III. FEJEZET.

ÁLTALÁNOS ÁTTEKINTÉS A LOURDESI GYÓGYULÁSOK FELETT.

Három nagy felosztás: 1. Daganatok és sebek. — Montagnon kisasszony, vízkór (dr. Chetail). — Pierre de Rudder, lábszártörés 8 évi tartama után rögtön meggyógyul. — Marcellin Mária, óriási daganat (dr. Audibert). — 2. Szervi betegségek. — Coupel kisasszony aszkór (dr. Regnault, rennesi tanár). — Lavérrie kisasszony (dr. Jouon Nantesból). — 3. Működési zavarok és idegbántalmak. — Chouat, szélhűdés. — Moreau kisasszony, fekete hályog (dr. Petit). — James Tonbridge, Pott-féle betegség. — Souchet Mária, gyomorfekély.

Vergez hét esetet választott ki, melyek a Lourdesban megfigyelt, különböző gyógyulások neveit látszólag legjobban feltüntetik.

Az évkönyvek lapjain azonban még sokkal megelőőbb megfigyelésekkel találkozunk.

A sebeknél, daganatoknál, s a testi sérülések minden válfajánál konstatálhatni a tudományosan meg nem fejthető eredményeket. Ezek nem csupán a természeti erőket mulják felül, hanem oly módon mennek végbe, mely minden ismert törvénnyel ellenkezik. Ezért természetfölötti jellegük is szembeszökő. Megérthetésükhez sem vizsgálatra sem különös előismeretekre szükség nincsen; a népet bámulatba ejtik s megadják Lourdes történetének karakterisztikus csodálatos jellegét.

Dr. Chétail St. Etienne-ban már 12 év óta kezeli Montagnon kisasszonyt, ki vízkórban szenved. A 11—12-szeri lecsapolásnál, melyet rajta végzett, minden egyes esetben 22 liter vizet vett ki belőle, hasa azonban minden csapolás után újból megtelt vízzel.

A kisasszony kilenced ájtatosságba kezd, lourdesi vizborogatást használ, rögtön elalszik s gyógyultan kel fel. Hasa, mely még az imént fel volt puffadva, tökéletesen üres, s a viznek sem az ágyban, sem a padlón nyoma nincsen. Semmi rendkívüliséget sem vettek észre.

Ki mondja meg, írja dr. Chétail, hová lett az a nyomtalanul eltűnt tekintélyes víztömeg? Has, bordák, gyomor ismét előbbi helyüket foglalják el, a kimondhatlan fájdalmak egyszerre megszűnnek s mindez egy éjen át a jótevő álom alatt történik?

Nem hiszem, hogy akadna bámulatosabb és minden ismert szabálylyal ellenkezőbb gyógyulás, mint Pierre de Rudder belga munkásé. Nyolc esztendő előtt egy fa lábszárát leütötte. 8 éven át maradt a törés gyógyulatlan s a lábszár a törés helyén mindenfelé mozgatható volt. A nagy, gennyedő seb mélyében látni, hogy a törött lábszár két vége egymástól 3 cméternyi távolságra van. Néhány percnyi imádság után Pierre egészen egyedül kel fel s végzi a zarándokok ájtatosságát az egészségesekkel együtt.

A lábszár meggyógyult, elvált részei összeforrtak, a seb bezáródott s csupán egy széles forradás jelzi a törés helyét. Ez eset bővebb megbeszélést igényel, azért arra később még visszatérünk.

Audibert dr., a marseillei klinika igazgatója, 1886-

ban Lourdesban járt éppen akkor, midőn Marcellin Mária odaérkezett, hogy nagy méhdaganata gyógyulásáért esedezzen.

Nevezett orvos gondosan leírja e daganat kiterjedését és helyét, s néhány perccel később minden nyomtalanul eltűnik. A gyógyulás az ő szemeláttára történt.

Nehéz dolog az embernek ily elbeszélések igazságát elhinnie, és értem, hogy azok a férfiak, kik tanulmányozásaik rendes menetében akarják mindeme tények okait és összefüggését megmagyarázni, nem könnyen hajlandók a törvények felforgatását beismerni. Hogy ily előítélet eloszoljék, ahhoz nem elég a gyógyulásnak egyszerű tökéletlen jelentése, melyet hozzá még gyakran hivatlanok terjesztenek szóval és írásban; magának kell az embernek látnia, lelkiismeretesen vizsgálnia s a megfigyelések elemzésére minden szellemi erejét összpontosítania.

Ez azonban ritkán történik. Talamon dr. Rizan özvegy szomszédságában lakott, sőt barátja is volt; ennek folytán a betegség és gyógyulás minden részletét kellett ismernie. Midőn Lasserre felkereste, hogy véleménye felől kikérdezze, így válaszolt:

»Azóta már sok és hosszú év lefolyt; ennél fogva az Ön említette esetre már csak homályosan emlékszem. Öreg orvos létemre tudom, hogy a természet törvényei sohasem változnak, hogy nyíltan kimondjam, én e csodában nem hiszek.«

»Az orvosi tudomány — szóla Lasserre — tapasztalati tudomány, a tapasztalat képezi alapját, s éppen ez ellen vétett Ön akkor, midőn elmulasztá a tények tanulmányozását, hogy azokból következtetéseket von-

hasson. Ha tökéletesen meg volt győződve arról, hogy hiba történt, vagy hogy Rizan asszony gyógyulását félremagyarázzák, miért nem bizonyította be, hogy e csoda, mely az egész országot bejárta, szemfényvesztés?»

»Arra nem gondoltam, felelé Talamon dr., de az Ön szempontjából talán okosabban tettem volna, ha az esetet megvizsgálom.«

A beismerés elkésett. De az orvosok nagy része még ennyit sem akar beismerni, a miből láthatjuk, hogy rendesen még maguk a szemtanuk is mily egykedvűleg nézik e rögtöni, megfejthetlen gyógyulásokat.

A második csoport a belső és szervi bajokat foglalja magában.

Megítélésük tudományos előkészületet és pontos szakismeretet igényel; ezért teljes bizonyosságot csakis az orvosok szolgáltathatnak s az időnek magának kell az eredményt megállapítania.

Itt nincs látható változás, mint a sebeknél, melyek egy pillanat alatt zárulnak, mint a daganatoknál, melyek a fürdés alatt eltűnnek, mint a bénáknál, kik segítség nélkül felöltöznek, mankóikat eldobják és biztos lép-tekkel tovamennek.

Ha azonban a tüdővésztes betegnek, a kit a sorvasztó láz annyira tönkretett, hogy odajövelekor lábain állani alig képes, a ki semmi ételt be nem vesz s üres szemeivel, lesoványodott arcával karakterisztikus látványt nyújt, bátorsága van a jéghideg vízben megfürödni, nem lehet tettét figyelemmel kísérni anélkül, hogy az aggódás és csodálat el ne fogjon. A lourdesi orvosok iparkodnak őt minden oktalan cselekedettől visszatartani; ha azonban a medencét most tökélete-

sen megváltozva, friss erőben hagyja el, ha új életet látunk benne, nem meglepő feltámadás-e ez, melynek e gyógyulás minden tanujában a bámulatot kell felkeltenie? Ne gondoljuk, hogy ez éppen említett kép pusztá koholmány vagy tulzás, inkább hüen, élet után vázoltuk. Engedjük át Régnault dr., a rennesi egyetem tanárának és Jouon dr., nantesi tanárnak, a szót. Ez orvosi tekintélyek tanuságát senki sem gyanusíthatja, sem kétségbe nem vonhatja.

»Coupel kisasszony, írja Régnault dr., három év óta ágyban fekvő beteg vala; tüdővésztben szenvedett s már a gyöngeség és kimerültség legnagyobb fokát elérte. A zárándoklat utáni napon a tüdő figyelmes megvizsgálása után meggyőződünk róla, hogy a baj végkép elenyészett.«

Mlle Emilie le Maignan de Laverrie súlyos mellhártyagyulladásban szenvedett. Alsó végtagjain ezenfelül rheumatikus bénulás vett erőt, melyhez nagyfoku szívbaj is járult. Lourdesba legszánandóbb állapotban érkezett. A mellhártyagyulladás, szívbaj és rheumatikus fájdalmaknál hideg fürdő orvosi szempontból örültség. A leány kétszer megmosdott a medencében s a gyógyulás rögtön és tökéletesen beállott. »E gyógyulás, mondja Jouon dr., kiváló kegyelemnek nevezhető, melyet a Bold. Szűz olykor legbuzgóbb tisztelőivel gyakorol, s ez okból a leány e kegyelmet valósággal megérdemelte.«

A múlt esztendei nemzeti zárándoklat alkalmával a csodásan meggyógyult leány atyjával, M. le Maignan de Laverrie urral találkoztam. Miután e csodás gyógyulást vázlatosan elbeszélte, folytatá: »Leányom most férjnél van és családanya; állandó egészsége azóta

soha aggodalomra okot nem szolgáltatott.« Tíz év mult el gyógyulása óta s az idő e minden tekintetben figyelemreméltó tényt megerősíté.

Lehetetlen ez eredményt muló könnyebbülés, szerencsés véletlen vagy gyógyító izgalomnak tulajdonitanunk, sőt inkább a hideg fürdő által elért végleges és tökéletes gyógyulás minden ismert törvénnyel ellenkezik.

A harmadik csoport az, mely legtöbb ellenvetést és kritikát állott ki.

Minduntalan halljuk, hogy Lourdesban csakis az idegbetegek nyernek gyógyulást, és hogy e betegségeket hasonló módon ismert eszközökkel máskülönben is meg lehet gyógyítani. Ez azonban kettős tévedés.

Egyrészt az idegbetegek osztályába sorozzák a legsúlyosabb és kétségen felül organikus betegségeket, másrészt pedig azt állítják, hogy egyetlen szó, mozgás, vagy parancs elegendő arra, hogy e jelenségeket beszüntesse. Honnan van tehát az, hogy e szörnyű idegbajok áldozatai életük legnagyobb részét kórházakban tölteni kénytelenek, honnan van az, hogy a legügyesebb orvosok szakadatlan szorgalma fájdalmaikat enyhíteni sem képes? Orvost ily elmélet zavarba nem hoz, mert igen jól tudja, hogy különös tanulmány és kutatásra van szükség, hogy a felmerülő esetek valódi természetét kiismerhessük; igen jól tudja, hogy az idegbetegségek bonyolult, különféle elemekből álló csoportot képeznek, hogy továbbá a betegségek sokszor minden gyógyítási kísérletnek a legmakacsabbul ellenállanak.

A közönség azonban mindent általánosít és előre következtet, e tételt egész terjedelmében tudományo-

san bebizonyult és hiteles tétel gyanánt fogadja, és sem vitatkozást sem vizsgálatot meg nem enged.

A Vergez által felhozott csodás gyógyulások közül különösen kettő volt a kritikának kitéve, Chouat Katalin és Moreau kisasszony gyógyulása.

Chouat Katalin ujjai a tenyerébe zsugorodtak össze, azonfelül oly gyenge vala, hogy az ételt gyermek módjára kellett szájába adni. Az ujjak merevségét és az általános gyöngeséget egy ficamodás okozta és már két év óta tartott. Egyszeri vizbemártás elégséges volt arra, hogy ujjai kiegyenesedjenek és kezei mozgékonyságukat s erejüket visszanyerjék.

A 16 éves Moreau kisasszony 1858. januárban fekete hályogot kapott. Az egyik szeme látszólag tökéletesen elveszett, a másik pedig nagy veszedelemben forgott. Minden orvoslás hiábavaló volt és Bermont dr. a bordeaux-i híres szemorvos sikertelenül tett kísérleteket az e bajoknál használatos összes gyógyszerekkel. A leány kilenced ájtatosságba kezd november 8-án, és szemeire lourdesi vizborogatást tesz: másnap reggelre a gyógyulás megtörtént, látását tökéletesen visszanyerte.

E gyógyulások elleni ellenvetések összesítve olvashatók Bernheim munkájában, miért is a két megfigyelést egyenesen az ő szavaival jellemezzük:

»E két példa szervezeti vagy idegzavarokat tár elénk, melyek a lourdesi víz használata folytán eltűntek. Hasonló eredményt ért volna el erős kedélyizgatottság, a hipnózis és a szuggesztió.«

Csökkenhetik-e ezen példák a mi bizonyítékaink erejét, s nem foglalnak-e inkább szívhezszóló tanúságot magukban? E kérdéssel bővebben foglalkozni szándékozunk.

A mi tételünket csakis akkor lehetne sikeresen megtámadni, s bizonyítékaink alapját gyöngíteni, ha az ellenfél kimutatná, hogy minden gyógyulás e módon történik.

Mi azonban az ellenkezőt mutattuk ki.

Biztos dolog-e az, hogy ez esetek muló idegzavar módjára tűnhetnek el és kell eltűnniök? Továbbá oly feltétlenül biztos-e, hogy itt csak hiszterikus jelenségekről van szó, minden bonyolult baj és anyagzavar nélkül?

Chouat bénultsága vállficamodásból származott; két év óta tartott és izomsorvadással volt összekötve. Ily traumatikus bénulás leküzdésére az egész orvosi apparatust, villamosságot, masszázst, zuhanyt stb. mozgásba kell hozni.

Lehetséges, hogy Moreau kisasszonyt idegbaj bántotta. Hogy azonban ezt megállapíthassuk, nem elég egy feltevést feltálcálni, hanem minden kéznél levő eszközzel kell magát az esetet megvizsgálni. Bordeauxi kezelő orvosa, Bermont dr., a híres szemész másképp nyilatkozott s mi most, 20 év után javítsuk ki orvos-társunk diagnózisát, vegyük fel újra a betegség történetét s helyezzük előítéleteink és elméleteink kedvező világába? Ez tulságos követelés.

Mi legfeljebb analog esetek után ítélhetünk. Akkor azonban azt kell mondanunk, hogy a Moreau kisasszonyon észlelt szimptomák talán a recehártya sérüléséből származtak.

Hasonló körülmények közt, a mennyire a szervezet, kor és jelenségek figyelembe jöhetnek, szenvedett Petit dr., rennesi orvos fia látidegbetegségben. Giraud-Teulon dr., a szemgyógyászat terén elsőrangú

tekintély a leghatározottabban odanyilatkozott, hogy a szemidegfej átlátszatlan és sötét, s véleményének az atya előtt ily kifejezést adott: »Nem tudok esetet, melyben a pupillák vérelömlése gyorsan gyógyult volna s az Ön fiának betegségét is igen komolynak találom.«

Ime, egy határozott, kétértelműséget kizáró nyilatkozat! A gyermek mégis lourdesi vizborogatást tesz szemére, s ugyanazon pillanatban a betegség és idegbaj megszűnt. Látóképessége tökéletesen visszatér s a legkisebb betűket fáradtság nélkül tetszés szerinti távolságból olvassa. Tanulmányait folytathatja s szeme azóta fáradtságot nem érez.

Ha nem Giraud-Teulon dr. világos nyilatkozatáról, s egy orvos fiáról volna szó, a ki a betegség lefolyását napról-napra megfigyelhette s annak természetét és okait ismerhette, az esetet minden habozás nélkül idegbajnak minősítenők, s fölösleges lenne azzal egy pillanatra is foglalkoznunk.

Miután azonban Petit dr. fiánál és Moreau kisasszonynál a jelenségek ugyanazok, nem tudjuk határozottan megállapítani, vajjon a baj is nem ugyanaz volt-e?

Nagy merészség lenne vizsgálat nélkül itélni, s orvostársunk véleményét, a ki az esetet sokkal jobban ismerhette, mint mi, a távolból elbírálni. A mi bennünket illet, minden oly esetet, mely vagy kétes természetű, vagy bármi tekintetben tudományosan megmagyarázható, egyszerűen és kérlelhetlenül félreteszünk.

Inkább száz fontos megfigyelést hallgatással mellőzünk, mint hogy egyetlen gyanus bizonyítékot elfogadjunk. Hogy ennek dacára is tévedés történhetik, nem

vonom kétségbe. Sőt bizonyos megnyugvást találok benne, hogyha egyet felfedezek, mihelyt az olyannak mutatkozik. Az orvos legjobb szándéka mellett és elővigyázata dacára tévedhet és gyakran téved is.

Csakhogy nem egyedül orvosok írják Lourdes történetét és bírálják el az eseményeket. A tömeg is itél s vele együtt különböző állásu férfiak, meggyőződéses keresztények és makacs hitetlenek; kiki megadja nézetének az egyéni színezést, a tényeket elméletére kedvező világításba helyezi, s a kedvezőtlen részt homályban feledi, ellenben mindazt, a mi nézetét erősítheti, előretolja. Hogy biztos alapokon járassunk, a forrást kell felkeresnünk s csakis az illetékes férfiak bizonyítékaira hagyatkoznunk.

Sokan a bénulást is szervezeti s természeténél fogva muló jelenségnek tartják, melyből ennél fogva a betegség gyógyíthatlan voltát bebizonyítani nem lehetne. Mégis azt hiszem, nehéz lenne a következő esetet a természeti törvények segélyével megmagyarázni.

Payan dr. aixi orvos, az orvosi akadémia levelező tagja, közli, hogy Bachier kisasszony lábainak bénultsága következtében 17 esztendő óta ágyhoz van szegezve. Teste varakkal és mély sebekkel fődve, végbele és hólyaga bénult vala, és ime a medence elhagyása után tagjaiba a mozgás és élet visszatért, a sebek behegedtek és a megzavart szervi működés helyreállott.

Thorens dr., a jótékony intézet protestáns orvosa és Mac Greven kollegája, hasonlóképp protestáns, jelentik, hogy James Tonbridge betegük lába teljesen megbénult. A baj gerincoszloptörésből származott, tüdejét is megtámadta és makacs köhögés jelzé a betegség súlyos voltát.

Gyaloghintón hozták haldokolva a medencéhez. Egyetlen fürdés után felkel, segítség nélkül felöltözködik, és párnáját takarójával együtt vállaira vetve, biztos léptekkel siet haza.

Nem érdemlik-e meg a figyelmet azon gyomorbajok gyógyulásai, melyek oly gyakran fordulnak elő, s néha valóságos feltámadás színezetét hordják magukon?

Souchet Mária kisasszony 1885. augusztus havában érkezik Cochinból Lourdesba. Már hat év óta idült gyomorgyuladásban szenvedett, mely fekélyképződéssel és fekete vérhányással volt összekötve. Két éven át őrizte az ágyat és Páristól Lourdesig való útjában a halállal vívódott.

Mindazonáltal a medence elhagyásával étvágyát és erejét visszanyerte, s fáradság nélkül végzé az ájtatosságot a többiekkel.

A hosszú szenvedés folytán egészen lesoványodva ért Lourdesba, elutazása előtt pedig, két nappal a gyógyulás után, már rendes teltséget mutatott. Souchet Mária orvosai és kísérői ez eset mérlegelésében egészen egy véleményen vannak. A természet sohasem működik ily módon, egy nap alatt helyre nem hozza azt, a mit 10—20 évi szenvedés megzavart.

Ezzel bevégeztük az első gyógyulások tanulmányozását, melyek Dozous és Vergez drog szemei előtt mentek végbe. E gyógyulások sok polemiát és vitát okoztak, de az idő szentesíté őket s most már a történeleméi. Valóságuk felett többé már nem vitatkoznak. A legtöbb beteg és a főtanuk már eltűntek a színtérről. Most már csak analogia után ítélnek felettük, a mennyiben őket az új megfigyelésekkel összehasonlit-

ják s a folytonos változásnak alávetett elméleteket és tanokat rájuk alkalmazzák.

A most következő tények nagyobb érdekűek. Ismert orvosok neveivel fogunk találkozni, a kik részben kollégáink, iskolatársaink, részben barátaink és mestereinkké lettek.

Oly betegekre is akadunk, kik betegségének történetét tapasztalás és kezelésünkből kifolyólag ismerjük. Tekintélyes férfiak ellenőrzése alatt kutathatunk minden ezen esetek pontos és határozott adatai után, s vethetjük őket komoly és lelkiismeretes elbirálás alá. Ugy hiszem, a hosszú idő óta készakarva háttérbe szorított és sokszor félreértett kérdésre új világot vethetünk.

Az évkönyvekben felsorolt eseteket mind e helyütt fel nem hozhatjuk. Csak a nevezetesebb eseményekre szorítkozhatunk és az olvasó elé tárjuk azon orvosok jelentését, a kik nem féltek nevüket ily tanulmányokkal kapcsolatba hozni és véleményüknek nyílt kifejezést adni.

Mi csakis a főgyógyulások vázlatos vizsgálatával foglalkozunk; orvos végzi a munkát, tehát elég garanciát nyújt. Az olvasmány talán kevésbé vonzó, a jelentések szárazak, de így könnyebben felismerhetjük a felsőbb hatalom közreműködését a betegségek gyógyulásaiban.

A lelkiismeretes vizsgálatot mindenfelől régóta sürgetik; ez szentséges Atyánk, XIII. Leo pápának is ismételten hangoztatott kívánsága. Elleneink jogtalanul vetik szemünkre, hogy e kérdések megoldását a rajongó tömegre bizzuk.

Vergez egész életét a nagyszerű események tanul-

mányozásának szentelé. De Saint-Maclou dr., munkás és tudós bencés, folytatja Lourdesban elődje munkáját. Tanárok, szabad egyetemeink tanítványai, katolikus orvosok minden országból kiállnak a küzdőterre. Nem ismerünk magaszosabb feladatot annál, hogy őket az általuk tört uton kövessük. Egyesített törekvéseinknek sikerülni fog még szorosabbá fűzni azon kapcsot, mely a tudományt a vallással összeköti.

HARMADIK KÖNYV.

I. FEJEZET.

AZ ÉVKÖNYVEK. — KIVÁLÓ GYÓGYULÁSOK 1868—71.

P. Hermann, szürke hályog. — Clotilde de la Rivière asszony, tüdő-sorvadás. — Macary Ferenc, vérérdaganat. — Hanquet Lüttichből, hátgerincbaj. — Bérard dr. — Lourdes a háboru tartama alatt.

Miután korunk tudományos és vallásos mozgalmaiban már több év óta élénk részt veszek, Lourdes gyógyulásainak történetét is közelebbről akartam szemlélni, hogy mint orvos és katolikus magamnak pártatlan és lelkiismeretes tanulmányozás által egyéni meggyőződést szerezzek.

Ez vonzott ellenállhatlanul. Lourdes barátai és ellenségei közül ezzel eddigelé komolyan vajmi kevesen foglalkoztak.

Nem elég néhány órát a barlangnál, a folyton meg-megújuló tömeg közepette eltölteni, vagy a betegségekről szóló többé-kevésbé hiteles jelentéseket végigolvasni; mert eme jelentések bizonyos tekintetben mindig pontatlanok és sokszor a legfontosabb mozzanatot figyelmen kívül hagyják. A betegeket kell felkeresni, velük gyógyulásuk történetét elmondani, az orvosi véleményeket adataikkal összehasonlítani, csakis ily módon lehet tökéletes szakvéleményt alkotnunk.

Az ily tanulmányozás lehet hosszas és száraz, de az események magyarázata és megvitatására elkerülhetlenül szükséges.

Megkísérlem tehát az évkönyveket főbb mozzanatainkban átfutni, a legnevezetesebb gyógyulásokat jellegük és fontosságukhoz képest vázlatosan előadni s mindazt közölni, a mi a betegségek természetes és lehető lefolyásával ellenkezik, s azt hiszem, ez által mindazokat, kik e kérdés tanulmányozásával foglalkozni akarnak, megkímélem a hosszas, fáradságos kutatásoktól és kellemetlen tévedésektől.

Azonkívül pedig, bármily formába öltöztessük is állításainkat, sohasem fogunk annak elbirálásába bocsátkozni, vajjon tényleg csoda forog-e fenn; mert ezzel az egyház szabályaival kerülnénk összeütközésbe. Óvatos tartózkodást fogunk tanusítani oly tényekkel szemben, melyeknek szemtanui nem valánk. Hogyha ismert tudósaink neve és tekintélye, hiteles szemtanuk jelentései dacára a tévedést vagy illuziót el nem kerülhetnők, szerfölött sajnálnók; hanem ilyen megfigyeléseknél a legjobb akarat sem óvhat meg hasonló veszedelemtől. Naponkint látjuk ezt orvosi gyakorlatunkban. Egyébként a mi az események természetét illeti, sohasem teszszük ki magunkat a csalódás veszélyének, a mennyiben sohasem fogjuk tökéletes határozottsággal állítani, hogy tényleg csoda forog fenn.

Az 1868—1871. évek alatt közölt események közül különösen négy érdemi meg kiváló figyelmünket. Röviden jellemezzük őket.

P. Hermann gyógyulása az első egyike, melyeket az Évkönyvek nyilvánosságra hoztak. E szerzetes látóképessége a tulfeszített munka következtében nap-

ról-napra hanyatlott. Teljes nyugalom, kimélet, hegyi levegő" mitsem használt. Olvasnia, sőt breviáriumoznia is lehetetlen volt. Bordeaux-ba utazott, hogy az ottani híres szemorvosok dr. Sous és Guépin egyikének tanácsát kérje. A szemek pontos vizsgálata azonban következő szomorú eredményre vezetett: A láttér megszükkült, a pupillák kivájultak, a rostalemez (lamina cribrosa) szürke, mind oly jelenség, melyekből az orvos zöld hályog-diagnózist állapított meg, s a szivárványhártya operációját ajánlotta. Ugyanilyen műtéttel szabadította meg bátyját Cohen Lajost dr. Gräfe a hályogtól.

Bordeauxból való visszatérte után a baj napról-napra súlyosbodott. Olvasnia teljes lehetetlen volt, szeme már a világosság behatását sem bírta elviselni. Ekkor ajánlották neki, hogy végezzen kilencedet a lourdesi Bold. Szűz tiszteletére s annak végeztével, november 1-én, a barlangnál minden fájdalom megszűnt. »E pillanattól kezdve, mondá, mindent olvashattam és irhattam, a mit akartam, szemüveg, elővigyázat, megerőltetés és fáradság nélkül. A nap- és gázfényt minden legcsekélyebb nehézség nélkül elviselem. Hő kívánságom teljesült; tökéletesen meggyógyultam.«

»Mindenszentek ünnepe vala. A kilenced ájtatóság utolsó olvasóját imádkoztam térdenállva a barlangnál; erre élénk és mély érzés fogta el egész valómat. Anélkül, hogy cselekedetemet mérlegelhettem volna, odafordultam a körülállókhöz e szavakkal: »érzem, hogy a Bold. Szűz most egészségemet visszaadja.«

Oly pontos és világos megfigyelésről van szó, mely kétséget nem tűr s melyet mindenki megérthet.

P. Hermannnak szürke hályoga (glaucoma) volt, oly baj, melynek diagnózisa könnyű. A bordeauxi hires szemorvos e diagnózist tartózkodás nélkül megállapította, annak jellemző szimptomáit leírta és az egyetlen gyógyulási módot felajánlotta.

A kronikus hályog, melyről itt szólunk, feltartóztatlanul halad előre, mondja Abadie. Egyik esetben a baj lassan, más esetekben rohamos gyorsasággal fejlődik. Ha a beteget nem gyógykezelik, teljes vakság a vége. A glaucoma egy nagyfoku nyomás által keletkezett súlyos táplálkozási zavar eredménye, a szemvizkórnak egy neme, melytől az végül kökeménynyé válik.

Ilyen volt P. Hermann állapota; s a nélkül, hogy e végzetes betegség ellenében orvoslást csak meg is kísérelt volna, egyszerre, minden átmenet, javulási stádium nélkül gyógyultnak érzé magát. Azok a szemek, melyek egy álló esztendőn át nem voltak képesek a legkisebb fényt eltűrni, s tökéletes nyugalomra és tétlenségre valának kárhóztatva, egy pillanat alatt oly egészség és élességnek örvendtek, mint azelőtt. Nyomatást és írást egyformán, fáradság nélkül olvashatnak és a legerősebb fényt baj nélkül elviselik.

Előttünk orvosok előtt az ilyen rögtöni és tökéletes gyógyulás egészen szokatlan és tudományunk szabályaival s hagyományaival homlokegyenest ellenkezik. Magam legalább e tény természetes magyarázatát hiába keresem.

P. Hermann betegségének minden részletét előttem ismételve mindig ugyanazon szavakkal beszélte el. E P. Hermann általánosan ismert és kedvelt jelenség vala. Német születésű, de szívében egészen francia. A hadüzenet után, nem lévén módjában, hogy fogadott

hazáját a mi kórházunkban szolgálja, a porosz kormánytól tábori lelkészi állást kért és kapott a Spandauban internált franciáknál, a kiknek egy ragályos betegség alkalmával magát nemes lelkének egész odaadásával szentelte. Két nap lefolyása alatt fekete himlőben halt el katonáink lelki gondozásának közepette, mint Franciaország egyik vértanuja és a keresztény szeretet áldozata. Ilyen kiválasztott lelkeknek, a humanitás angyali képviselőinek emléke felett Isten áldása örökös.

Mme de la Rivière esete reánk különös érdekléssel bír, a mennyiben Regnault dr., a rennesi főiskola tanára vizsgálta és figyelte meg. Regnault dr. egykori párisi kollegám, a jelenkor legnevezetesebb és legtekintélyesebb orvosainak egyike. Tekintélye általánosan el van ismerve s pártatlansága kétségen felül áll.

Dr. Regnault Mme de la Rivière, kolostori nevén sz. páli Mária testvért, már évek során át tüdőszorvadásban gyógykezelte.

Sokszor erős vérhányásai valának. 1869. október 11-én nagyobb vérhányás fogta elő, mely 12-én fokozott mértékben ismétlődött s a beteget nagyfokú gyöngeségre juttatta.

Ehhez járult október 13-án még egy vérelömlés, mely tüdejének egész baloldalát érte.

14-én a beteg állapota olyannyira súlyosbodott, hogy érverését is alig lehetett érezni. Arca, ujjai és körmei elkékültek, testét hideg veríték lepte el, lélegzése mindig ritkább lett, szóval, halálát minden pillanatban várták. Regnault dr. szükségesnek látta a főnöknővel közölni, hogy a beteg az éjet át nem éli. S ime, egy nappal utóbb, okt. 15-én az orvos a beteget a legkitünőbb egészségben találta; gyógyulása tel-

jesen váratlanul és rögtön történt, lélegzése szabad, arcszine viruló, a láz megszűnt.

»Mi történt? Mikor már az utolsó pillanatot várták és a lélegzetvétel majdnem egészen megszűnt, a beteg ajkairól a legnagyobb erőfeszítéssel Lourdes neve röppent el.« Kis kanállal lourdesi vizet adnak neki, s alig hogy megitta, felkel ágyában, hörgése megszűnik, lélegzése szabad és képes a szeplőtelen fogantatás litániáját a többiekkel együtt imádkozni. »Meggyógyultam, kiálta fel, a Bold. Szűz be fogja munkáját fejezni.« Három nappal később nyoma sem volt a vérelömlésnek, mely egész baloldalára kiterjedt, erejét és egészségét minden gyógykezelés nélkül visszanyerte.

»Anélkül, hogy a Bold. Szűz közbenjöttét megállapítani akarnám, kénytelen vagyok kijelenteni, — ugymond Regnault dr. — hogy a gyógyulás rendkívüli gyorsasága az összes hasonló eredménytől teljesen elüt, s hogy a tudomány tapasztalatai szerint ez esetben halálos kimenetelnél egyebet várni nem lehetett.«

Oly bölcs kijelentés, melyben mi is teljesen megnyugodhatunk. Iparkodnunk kell arra, hogy minden esetben saját jellegét megőrizzük, s következtetéseinkben messzire ne menjünk. Regnault dr. egyébként mindjárt a gyógyulás után nyilatkozott, hamarabb, mintsem befejezett vizsgálatról szólni lehetne. De nem is volt egyéb célja, megalégszik azzal, hogy mint a tényeknek, melyeknek szemtanuja volt, hű megfigyelője, azokat egyszerűen közli.

Ez eset közlésével mutatni akartuk, hogy a lourdesi gyógyulások nagy számának kiváló érdeket kölcsönöznek a közelebbi körülmények, s az ismert nevű orvosok bizonyítványai, matematikai biztosság-

gal azonban még sem értékesíthetők. Ez esetekben a katolikus orvosoknak tartózkodó magatartása valóban bámulatos s túllépi a garanciákat, melyeket pusztán orvosi megfigyeléseinknél megkívánunk. Az idegen orvosok tényleg csodálkoznak is a tulságosan szigorú eljárás fölött, melyet a vizsgálatoknál folytatnak.

Az alábbi esetek olyasmit nyújtanak, a mit az előbbieket talán nélkülöztek; világosak és elvitázhatlan bizonyító erejűek.

Vérérdaganat,

melyet a lourdesi víz használata rögtön eltüntetett.

Ez eset, melyet az évkönyvekből vázolunk, a legfontosabbak egyike. Három lavauri orvos, Ségur, Rossignol és Bernet tudorok bizonyítják, habár arra egyetlen laikus bizonyosága is elegendő lenne.

Bernet dr. Macary Ferencet első ízben 1852-ben vizsgálta meg és baltérde és combja belsejében vércsomós fekélyt talált, melynek kerülete egészen megkeményedett. A mindenféle nagy mértékben szétterjedt erek minden orvosi beavatkozást meggátoltak.

Tizennyolc évvel később ugyanez orvos a bajt sokkal súlyosabbnak találta és huzamos ágyfekvést rendelt.

1871. aug. 15-én Bernet dr. a fekélyt tökéletesen behegedve találta, a daganatnak nyoma sem maradt. A visz-vércsomók tökéletesen eltűntek s helyüket kemény, vértelen az ujjnyomást kerülő bűtykök foglalták el. A vena saphena ismét eredeti helyére tért és rendes terjedelmű volt. Bernet dr. bizonyítványa oly fontos, hogy azt szóról-szóra közöljük:

»Macary Ferenc, 60 éves lavauri asztalos, a

sz. Lajos társulat tagja, 20 év előtt konzultált vérerdaganata miatt, mely bal térdének hajlását és belsejét, nemkülönben bal combjának belsejét elfoglalta. Lábszárának alsó harmadrészében egy vércsomós fekély volt látható, melynek szélei megkeményedtek s a szomszédos testszövet nagy terjedelemben megdagadt. Ezenkívül a szárcsont felső részén kívül és belül két széles, régi hegedés volt, melyek a kérdéses betegséggel semmi összeköttetésben nem állanak, hanem egy húsz év előtti lövéstől erednek. A mindenféle nagy mértékben szétterjedt erek miatt orvosi műtetre gondolni sem lehetett.

»Mínthogy Macary betegsége gyógyíthatatlan volt, valamint előbbi orvosai, úgy mi is tisztán symptomatikus kezelésére szoritkoztunk.

»18 évvel később, két évvel ezelőtt, Macary újból megjelent. Lábának állapota azóta jelentékenyen súlyosbodott. Mi előbbi állításainkhoz ragaszkodtunk és tökéletes és huzamos ágybanfekvést tanácsoltunk neki, mint egyetlen módszert, mely rendszeres kötözések mellett a fekélyt behegesztheti.

»Ma, 1871. aug. 15-én Macary harmadszor is megjelent és pedig tökéletesen behegedt sebekkel.

»Dacára annak, hogy semmi kötözést nem használt, a keményedésnek és daganatnak nyoma sem maradt, és ami leginkább meglepett, az a körülmény, hogy a *viszércsomók egészen eltűntek*. Helyüket kemény, vértelen, ujjnyomást kerülő bütök foglalták el. A *vena saphena interna (rózsa-viszér) iránya és terjedelme normális*. A leggondosabb vizsgálat sem fedezhette fel nyomát valamely orvosi műtétnek.

»A tudomány — nézetünk szerint — e tényt megmagyarázni képtelen. Az orvosi tekintélyek egyhangúlag állítják, hogy a vérerdaganat, magára hagyatva, gyógyíthatatlan, hogy palliatív eszközök használatával meg nem gyógyul, magától még kevésbé, sőt ellenkezőleg mindig jobban elmérgesedik, hogy alapos gyógyulást csakis orvosi műtéttel lehet elérni, mi azonban nagy veszélyvel jár. Előtünk legalább a Macary által felhozott tény, ha más hiteles bizonyítványok nem is lennének kéznél, rendkívülinek, s nevezük a dolgot a maga nevéen, természetfölöttinek tünnék fel.

Az elnök megbízásából
Lavaur, 1871. aug. 15.

Bernet

a párisi fakultás orvostudora.«

E tökéletes gyógyulás egy éjjel történt, tisztán a lourdesi víz külső hatása alatt. A beteg maga ekként adja elő:

»Mihelyt az áldásos vizet kezeimbe vettem, mily gyorsan csak lehetett, szobámba vonszoltam magam. Térdeimre estem s rövid, de buzgó imát rebegtem a Bold. Szűzhöz. Cipőmet s a köteléket levettem, a vizet kezeimre öntöttem s velük lábammat megmostam, a palack hátralevő tartalmát pedig megittam. Azután lefeküdtem és elaludtam.

»Éjfélkor fölébredve, lábaimban többé mi fájdalmat sem éreztem. Mindkét kezemmel megtapogattam: a vércsomók eltűntek.

»Feleségem a szomszéd szobában aludt. »Aszszony, kiálték rá, meggyógyultam.« »Megörültél? Aludj tovább.«

»Oly álom jött szemeimre, melyet évek hosszú során át nem élveztem.

»Amint másnap felébredtem, sietve lábam után néztem; a vérérdaganat, a fekély, mind eltűnt s a bőr finomabb volt, mint kezeimen, miként arról személyesen meggyőződhetnek.«

Ez eset minden tekintetben egyformán bámulatba ejt. A beteg, kinek életére való tekintettel a műtéttől tartózkodtak, bajából, mely rendes körülmények közt gyógyíthatatlan, kigyógyult. A vena saphena, mely húsz éven át gennyben úszott, ismét rendes lefolyást mutatott és a múlt betegségnek minden nyoma megszűnt. Mind a három kezelő orvos oda nyilatkozott, hogy ahhoz hasonló esetet az összes orvosi tudomány fel nem mutathat. Bernet dr. e gyógyulásnak természetfölötti jelleget tulajdonít. Ki vitathatná vagy magyarázhatná meg e gyógyulást? Bizonyára senki. De csalódom.

Diday dr. orvosi vizsgálati jelentésében azt írja:

»Egy másik combvérérdaganatból gyógyult ki; ennek helyét azonban most kis, kemény, szilárd bütykök foglalják el. A Bold. Szűz tehát e gyógyulást az irtás rendes és a chirurgiában rendszeresen üzött folyamatával hozta létre; a kéz isteni vala, megengedem; de a nyomok emberiek.«

Orvostársam nem fogja rossz néven venni, ha ezzel szemben azt állítom, hogy ez sem nem közönséges, sem nem szabályszerű folyamat. Magamnak is van vérérdaganatom, e módszerhez azonban soha sem fordulnék és betegeimnek sem engedtem meg soha hosszú orvosi gyakorlatom alatt.

A véredények elpusztulását szükségképen a visz-

érlobnak (phlebitis) kell megelőznie, ez pedig a legsúlyosabb, legtöbbször halálos betegségek egyike, mely mélyreható, fájdalmas gyuladással van összekötve és a jótévő álm tartama alatt történő rögtöni gyógyulás tényleg sehogysen hasonlítható össze oly orvosi kezeléssel, mely heteken és hónapokon át tart és merész műtő-kezet tételez fel. Ahol szervi, látható és érzékelhető fájdalomról van szó, ott minden ellenvetés annak támasztójára hull vissza és sokkal inkább a részrehajlás gyanúját, mint a tisztességes kutatás látogatását kelti fel. Diday ez esetet jogtalanul támadja meg és felületesen foglalkozik az orvosok szakvéleményeivel. Oly férfiak azok, akiknek feltétlen hitel adható, mikor azt állítják, hogy a vérérdaganat csakis veszélyes és óvatosan alkalmazott műtéttel orvosolható.

Az orvosok az utóbbi időben megkísérelték, hogy a Lourdesban meggyógyult összes bénulásokat különbség nélkül az úgynevezett idegbénulások közé sorozzák. Úgy hiszem, nehéz lesz e rovat alá sorolni M. Hanquet-nek 1890. november 27-én történt gyógyulását.

Termonia és Daveux drog a tökéletes érzéki és mozgási bénultságból, az erőknek marazmusig fokozódó elgyengüléséből, szóval azon jelenségekből, melyek ideg-, vagy szervezeti bénultság ellen szóltak, ama diagnózist állapították meg, hogy betegüknek gerincagylágyulása van. Az egész szervezet szenvedett. E bajból a beteg a lourdesi viz másfél pernyi használata után felgyógyult. Nemcsak a bénulás jelei szüntek meg, hanem a betegnek a lábbadozó állapoton sem kellett keresztül mennie, a legerősebb marazmusból átmenet nélkül a legtökéletesebb egészséghez jutott s

azonfelül előbb orbáncszerű bőre szintén természetes színét visszanyerte.

Ilyen ténynyel szemben minden vitatkozás kárba vész. El lehet azt vetni, de természetes úton megfejtetni lehetetlenség. Első esetben azt kellene feltennünk, hogy a 8—10 kezelő orvos tudva és egyértelműleg hazudott és hogy orvosi véleményeik, valamint a tanuk állításai hamisak. Mi birta volna rá őket? Látott-e már valaki ily egyetértést egy gonosztett kivitelében?

Félre ily nevetséges feltevésekkel! Zárjuk be szavainkat Termonia és Daveaux drokkal:

»A gerincagybajok történetében hallatlan esettel állunk szemközt. Hanquet veszve volt, segítség számára nem létezett és egészségét tisztán a lourdesi víz egyszeri, külső és belső használatának köszöni.«

Az évkönyvek első négy kötetében sok oly gyógyulásra találunk, melyek a fentivel azonosak, de ismétlésekbe bocsátkozni nem akarunk. Mi a vélemények tanulmányozásánál húsz ismert orvost követünk, ezek közt van egy párisi, montpellieri, rennesi tanár és egy kiváló tengerészorvos.

Megindulással olvastam régi intézetbeli barátom, Bérand dr. levelét, kit a balsors barátai köréből és a tudománytól életének virágában ragadott el. Azt írta Amélie-les-Bains-ból:

»Tizenhét nap óta rettenetes vérhányásban szenvedtem. A mióta a lourdesi B. Szűz tiszteletére kilencedet végeztem, nem kellett többé vért hánynom.«

Bérand dr. fel nem gyógyult, de enyhe reménységár derítette fel élte alkonyát és kedvet, erőt adott neki kérlelhetlen betegsége utolsó percéig. Ily példák nem ritkák Lourdes évkönyveiben. Nem tartoznak

ugyan szorosán véve tanulmányaink keretébe, de azért külön említést érdemelnek.

Egyébként sem az anatómia működésével, sem az orvos egész tudományával nem képes megmagyarázni azt a vigaszt és reményt, mely a tömeget a lourdesi barlangnál eltölti. Hány törött sziv nyer ott sebére enyhítő balzsamot!

Mikor az évkönyvekben az 1871. év ama rettenetes hónapjainak történetét olvastam, a keresztény Franciaország érverését érzem és a legszivrehatóbb érzés viszhangja kelt bennem.

Egy turkostiszt a csatatérről ezt írja:

»Weissenburgnál a csata tüzeiben valék, a reichshofeni és a sedani szomoru ütközetben részt vettem. Ezredem ötvenhat tisztje közül csak hatan maradtak meg s magam is csodásan menekültem meg a biztos halálból. Árokban feküdtünk, a golyók záporként süvöltöttek fejeink felett és granát-eső hullott. Nem tudok elég hálát adni a lourdesi Bold. Szüz hatalma s jóságának.«

Egy kürasszier ugyanigy ír Reichshofenből:

»Még életben vagyok; adjatok hálát Istennek! Ezredünk részben megsemmisült, részben elfogatott. 130 emberből álló eskadronunk 13-ra olvadt, két lovat löttek ki alólam. Egy golyó levéltárcámat találta s a lourdesi Bold. Szüz képén akadt meg. Tegyéek a tárcát a kápolnába s mondassanak háladó misét a Bold. Szüz tiszteletére!«

Egy gyalogsági parancsnok a csatatéren szerzett érdemkeresztjét küldi azon kéréssel, helyezték el a Bold. Szüz szobra előtt, hálájának jeléül a nyert kegyelmekért.

A háboru kezdetén a katonák egyenkint és csapatonkint térdeltek a barlang előtt, hogy a veszély órájában erő s bátorságért esedezenek.

Henri de Berthamon egyik buzgó imája után a barlang előtt kiszakítja magát anyja, neje és két gyermeke karjaiból és a pápai zuávok közé iratkozik be. Végrendeleltében lelkét a lourdesi Bold. Szűz kezeibe ajánlja s a haza szolgálatára áldozza életét azzal az örvendetes áldozatkészséggel, melylyel magát az egyháznak szentelte.

De Souis tábornok írja, hogy a Bold. Szűzre való gondolat vigasztalta őt azon hosszú és félelmes órákban, mikor december 2-ának éjjelén zúzott láb-szárral, vérben és hóval halotti lepelként borítva, feküdt a csatatéren, mialatt mindenünnen csak a sebésültek jajveszékése és a haldoklók hörgése hallatszott.

E példák megismertetik velünk az áldozatkészség forrását és mutatják, mit mivelt a franciákban a katolikus hit és a Bold. Szűz tisztelete. Hiába volt minden törekvésem, hogy e lapok olvasásánál orvosi szerepembe mélyedjek és minden mellékgondolatot távol tartsak; nem voltam képes a bámulat felkiáltását elfojtani a lelkesedés hatalmas hullámainak láttára, mely Franciaország minden tartományából Lourdes felé törekszik. Hogy lehetett állítani azt, »hogy a lelkesedést, melynek Lourdes a központja, el kell fojtani, mert a szabad gondolkozást gátolja, mert továbbá a csodáktól semmi jó eredmény nem várható és az emberi műveltség a közel jövőben boldogságát kizárólag az ész vivmányai-ban fogja keresni«? A ki azt mondta, bizonyára sohasem állott még a csata mezején; mert különben Reichshofen előtt vagy a patay-i rettentő éjszakán ez ész-

kultusz rá csak haszontalan, semmitérő teherként nehezedett volna.

E helyen — sajnos — még egy orvossal kell foglalkoznunk. (Diday, examen médical 82. l.) Hogy a lourdesi gyógyulások természetfölötti jellegét elfogadhassa, oly bizonyítékot kíván tőlünk, melynél világosabbat ki sem kívánhat. »Ha — ugymond — ti azon hatalomnak vagytok örökösei, mely egykor Konstantint megtérítette és Attilát megijesztette, alkalmatok nyilik most annak bebizonyítására.«

»Franciaországot megcsonkították. Adjátok vissza tartományait.«

Nem tudom, vajjon szabad-e e dolgot oly könnyedén tárgyalni, azt azonban tudom, hogy azoknak, kik e kérdést megoldani akarják, gondolataikat és kívánságaikat feljebb kell irányítaniok. Az ész kultuszával messzire nem jutnak.

Határozottan tudom, hogy legvitézebb katonáink bátorságukat keresztény hitükkel acélozták. Azon folytonos érintkezésben, mely Lourdesban az emberiség imái s az ég kegyelmei közt fennáll, az irgalmasságban, melylyel a Bold. Szűz Franciaországra előszeretettel tekint, találom én erősségünk és reményünk titkát, és biztosítékát hazánk feltámadásának.

II. FEJEZET.

1872. — A NAGY ZARÁNDOKLATOK ÉS SZÁMTALAN GYÓGYULÁSOK ESZTENDEJE.

Léonie Chartron, Pott-betegség: Gagniard dr. — Caral, rák: dr. Estrémé, (Castillon). — Aurélie Bruneau, siketnéma: dr. de Lamardette, (Poitiers). — Mademoiselle Gilbert: dr. Fabre, (Marseille). — Louise Delpon, szélhűdés: dr. Chrestian. — Angol betegség: dr. Masurel. — Izületlob: dr. Moreau. — Maurice Lagorce.

1872. évben valami titkos hatalom vonzotta a népeket Lourdesba; egyik zarándoklat a másik után érkezett.

Nemsokára a leirhatlan szerencsétlenség után a nemes, legyőzött és megcsonkított Franciaország fölött, mely még ezer sebből vérzik és jövőjeért retteg, ismét az első reménysugár dereng. A nagy zarándoklatok újból magasztos küldetésére emlékeztetik és mutatják, hogy Franciaország rendeltetése elválhatlanul egybe függ az egyház örök rendeltetésével.

A Gave partjain egyik zarándoklat a másikat váltja fel, és napról-napra számtalan gyógyulás történik. Az ezen évről szóló évkönyvek több mint száz gyógyulásról felvett jelentéseket foglalnak magukban, melyek közül többnek a mellékkörülmények és a kezelő orvosok nevei kiváló súlyt kölcsönöznek. Mi csakis a fontosabbakra szoritkozunk.

Előttünk áll első sorban a lormesi (Nièvre) Léonie Chartron gyógyulásáról szóló jelentés.

Orvosa, Gagniard dr. Avallonból, e valóban csodálatos esetről a »Revue de l'Yonne«-ban következőket írja:

»Chartron kisasszony súlyos hátgerincbajával már rég, ha nem csalódom, 5—6 esztendő óta gyógykezelésem alatt állott. A hátgerinc lágyulása s annak következtében beállott összeesése folytán tekintélyes púp és genygyülemelés keletkezett. E diagnózist Nélaton, Piorry és Bouvier állapították meg. Az étvágyhiány, lesoványodás, állandó láz és álmatlanság a bajt csak súlyosbíták, s a beteget a sir szélére hozzák. Chartron kisasszony, két ember által inkább vitetve, mint rájuk támaszkodva, nagybátyja s egy pap kíséretében, ki kevéssel e sorok megírása előtt Lormes-ban a szentség hírében elhunyt, elutazik. Hozzák, a mennyire lehetséges volt, kocsiban, coupéban, hálókocsiban. Lourdesba érve, a medencéhez viszik. Betegen lép be s egészségesen hagyja el. Anélkül, hogy valakinek segélyére szorulna, fel s alá jár könnyedén és vigan; púpja egyszerre eltűnt, s az időtől fogva tökéletesen egészséges.

»Magam félórahosszat sétáltam vele s fáradtabbá lettem nálánál. Orvostársaimat sokszor felhívtam, magyarázzák meg e gyógyulást — természetesen hiába.«

Itt minden kommentár fölösleges! A gerincoszlop összeesésével kapcsolatos gerinccsontszűnnek, anélkül hogy a legcsekélyebb nyoma maradjon, egy pillanat alatt eltűnnie lehetetlen, és Gagniard dr. jogosan mondja, hogy ez eset hallatlan. Hogy a baj jellegét és jelen-

tőségét megőrizzük, magának Léonie Chartron kisasszonynak adjuk át a szót és orvosának Gagniard drnak szakvéleményét közöljük.

Chartron kisasszony a következőket beszéli el:

»30 éves koromig a betegséget nem ismertem. 1866-ban rövid, megmagyarázhatlan rosszullét után könnyü lázba estem, lélekzetem nehézkessé vált, lábaim megtagadták a szolgálatot és a legcsekélyebb mozgás nagy fájdalmat okozott. Betegágyba kerültem és Gagniard drt hívtam magamhoz Avallonból, a ki époly jó katolikus, mint kiváló orvos és sebész. Pontos vizsgálata a hatodik vagy hetedik hátgerinccsigolya törését konstataálta, szóval a hátgerincbajok egyik legveszedelmesbikét, melyet az orvosok Pott-betegségnek neveznek.

»Szigoru gyógymódot rendelt és Salies-ba küldött, de eredmény nem mutatkozott. Két éven át sikertelenül látogattam a fürdőt. Azután a tengerhez folyamodtam, melynek erősítő hatását sokan ajánlották. Párisba vittem magam, hol az orvosi tudomány óriásai, Nélaton, Piorry és Bouvier gyógykezelték; egyértelműleg odanyilatkoztak, hogy bajom súlyos és újból támaszkorzettet, izzóhengert, jód-ecsetelést és maró szereket ajánlottak. Három évig türelemmel viseltem e kínzásokat, mig végre szegény megkínzott és összeégetett hátam az erős gyógykezelést legjobb akaratom mellett is elviselni nem bírta.

»Napról-napra gyöngébb és szánandóbbá lettem. Az utolsó esztendőben a lourdesi Bold. Szűz tiszteletére kilencedet végeztem s ez némileg megvigasztalt. Tudtam, hogy rajtam most már csakis Ő segíthet,

és hatalmában s jóságában való föltétlen bizalommal szántam rá magamat a lourdesi zarándoklatra.

»Nagy elhatározás vala ez. Csak néhány lépést voltam képes megtenni akként, hogy egyik oldalamon karomat megtámasztották, másik kezemmel a botot tartottam, s most több mint 1000 kilométer távolságra utazzam, abból 80-at kocsin tegyek meg Lormesből a nevers-i vasutállomásig . . . A szent Szűz áldott keze intett és édes hangja hívott magához . . . Barátim és szomszédaim jókívánatai kíséretében, a kik viszontlátásomról lemondtak, 1869. július 12-én elutaztam és 19-én, hétfőn este Lourdesba érkeztem.

»Másnap kocsin menve, a kegyelemkápornában misét hallgattam és nagyobb fáradság nélkül visszatértem. Szerdán a szent áldozás vétele után kellő óvatossággal a medencébe, annyi csodagyógyulás színhelyére, léptem. Alig hogy a talajt lábaim alatt éreztem, midőn néném legnagyobb bámulatára, ki oldalam mellől sohasem távozott, magamat a vizen kívül találtam. Nem tudtam megmagyarázni, miként történt. A jéghideg viz mitsem ártott, a mit csak az foghat fel, a ki maga már a medencében volt. Meggyógyultam.

Járásom szabad és könnyű, bár eleinte óvatos vala. Másnap hálaadó misét hallgattam és hétfőn, 26-án öröm és hálatelt szívvel utaztam Lormesba, a hol felgyógyulásomon mindenki csodálkozott.

»Régi jó orvosomért küldtem s a ház küszöbéig eléje menék. Alig hitt szemeinek; miután azonban tökéletes felgyógyulásomról meggyőződött, határozott és eltökélt hangon így szóla:

»Ha oly veszélyes és gyenge testi szervezettel

egybekötött betegség, mint az Öné, mely a legfel-
 áldozóbb ápolással, valamint a tudomány mesterei-
 nek fáradozásaival dacol, a végső fokot eléri és egy
 szép napon rögtön, pusztán a jéghideg víznek néhány
 másodpercnyi használata után eltűnik, akkor nem
 marad egyéb hátra, mint Ambroise Paré-val azt
 mondani: »Isten volt az, a ki segített« és én hozzá-
 teszem: »csodával.«

»Azon áldott óra óta már két év elmúlt anélkül,
 hogy régi fájdalmimat a legcsekélyebb mértékben
 is éreztem volna. Vastermészettel ugyan ma sem
 dicsekedhetem, de a púposság elmúlt s vele minden
 fájdalom. Járhatok, lépcsőkön fel és alá mehetek, a
 hegy tetején levő kápolnákat látogathatom, fájdal-
 om nélkül hajolhatok le és emelkedhetem fel, a mi
 három évi isszonyu szenvedéseim alatt lehetetlen
 volt.

Léonie Chartron.«

Gagniard dr. a Léonie Chartron fölgyógyulásából
 eredő benyomásait ekkép írja le:

»Avallon, 1872. dec. 15.

Asszonyom!

Chartron kisasszonynak Lourdesban történt
 váratlan, pillanatnyi felgyógyulása valóban csodála-
 tos természetű és oly hitelreméltó, mint bármi más
 a világon.

Bátran felhivhatja a legügyesebb, legtapasztal-
 tabb és legjártasabb orvosokat, mutassanak fel oly
 példát, melynél egy lázzal, marazmussal egybekötött,
 hat csigolya gennyedéséből származó és utolsó fokát
 elért bénulásnál a gyógyulás minden kezelés nélkül

állott be. Az összes orvosi irodalomból egyetlen egy esetet sem hozhatnak fel. Tisztelettel stb.

E. Gagniard sen., orvostudor.«

Caral Rajmund, vámhivatalnoknak arcrákja van. Séméac dr. bordeauxi, Estrémé castilloni és Delord saint-gironsi orvosok a legkülönbözőbb szereket alkalmazták, sikertelenül. A széles, mély vérző seb napról-napra nagyobb méreteket öltött; Delord dr. a beteget Ressãoget drhoz, a toulouse-i Grave-kórház sebészeti osztályának főorvosához utasítja. »Tudós kollégám gondjaira és ügyességére bízom — írja — a beteget. Homlokrákban szenved. Két kollégám a Rousselotport és Canquoinpasztát sikertelenül alkalmazta. Magam utolsó kísérlet gyanánt a Ricord-féle Causticum sulfo-carbonicumot próbáltam, hasonlóképen eredménytelenül. Ily körülmények közt Caral úrnak azt tanácsoltam, hogy a sürgősnek mutatkozó sebészmetét eszközése céljából Ressãoget drhoz folyamodjék.«

Toulousei útja előtt a beteg felesége tanácsára Lourdesba ment. »Meggyóntam, — úgymond ő maga — megáldoztam, és a medencébe léptem. A kötelékek leoldása után az undort ébresztő sebet lourdesi vízzel kezdtem mosogatni, s ezt mindennap ismételtam. A seb napról-napra kisebbedett és nyolc nap mulva egyéb nem maradt, mint a kis forradás, melyet közvetlen közelről most is láthatni.«

Mily bizonyítékot hozunk még fel? Annak a lehetősége is tökéletesen ki van zárva, hogy a betegség természetében tévedtünk volna. A cancroid, mely három orvos fáradozásai, minden ily esetben használatos gyógyszerköz dacára tovább terjed, kétségtelenül rendkívül súlyos baj. Maga a seb ugyan bizonyos

fokig nem föltétlen halálos, hanem a tökéletes és tartós behegedés elő nem fordul. És ha egyes, nagyon ritka esetekben a gyógyulás e kimenetelét látjuk is, sohasem megy az végbe oly gyorsan és sohasem a hideg viznek puszta használata folytán.

A született siketnémaságok gyógyulásait, melyek Lourdesban gyakrabban történnek, a legmeglepőbb és legfontosabb esetek közé kell sorolnunk.

Bruneau Aurélia¹ esete, melyet háziorkosa de la Mardelle dr. közöl, mindama garanciát nyújtja, a mit a legszigorubb kritika csak megkívánhat. Ez ifjú leány kisdéd korától fogva a született siketnéma jelenségeit mutatta. Delot dr. párisi orvos, a kinek véleményét kikérték, a bajt gyógyithatlannak jelentette ki. A leánykát ennél fogva a déolsi (Châteauroux) nővérekhez vitték, a kinek kezeibe volt a megye siketnémáinak tanítása letéve; később az orleansi siketnéma intézetbe vették fel.

A szülői házba visszatérve Aurélia, a kinek eszeségét már szemei is elárulták, husz éves korában is a siketnémaságnak csalhatatlan jeleit mutatta.

Hosszu idő óta semmiféle műtétre, orvosi kezelésre nem is gondoltak, mikor néhány csepp lourdesi viznek füleibe való három napi becsepegtetése által hallását egyszerre visszanyerte. De la Mardelle dr. a legtüzetesebb vizsgálatnak vetette alá. »Hallja — ugymond — az ajtón való kopogást, a szomszéd szoba zongorájának accordjait, s nemcsak hall, de éppen mert hall, valamit beszél is. Ez eset megítélésénél — foly-

¹ Született Chabris-ban (Indre) 1853. ápril 24-én, meggyógyult 1872. okt. 11-én.

tatja tovább — azon következtetésre kell jutnunk, hogy e rendkívüli és minden gyógykezeléstől függetlenül beállt gyógyulásnak természetfölötti jelleggel kell birnia.«

A legismertebb, hirneves és tekintélyes orvosok nagy száma csak emeli a sok hasonló eset jelentőségét.

Fabre, a marseillei orvosi főiskola tanára írja, hogy egyik betege, Gilbert kisasszony, már-már halálra válva, rég elvesztett egészségét egy pillanat alatt visszanyerte. Fabre dr. egyike Dél-Franciaország legkiválóbb orvosainak. Mindenki, a ki ismerte, tudja, hogy jellemének tisztasága, egyenessége és meggyőződésének függetlensége érinthetlen.

Chrestien dr., a montpellier-i orvosi főiskola tanára, egyik betegének felgyógyulását körülményesen írja le. Delpon Mária Lujza minden végtagjára béna volt, szája félrehúzódtott, s szellemi képessége napról-napra gyöngült. Mikor már a halálhoz közeledett, a lourdesi vízzel végzett mosások elhaló testébe életet öntöttek s a betegségnek minden nyomát egyszerre megszüntették. Jelentését következő szavakkal fejezi be:

»Miért ne tanuskodjam a csodálatos gyógyulásról? Miért ne dacolhatnék bizonyos bátor vagy inkább gyöngé szellemek élcélődéseivel?

Végezd kötelességedet,
jöhet azután bármi.«

Chrestien dr. igen jól tudja, hogy orvostársai ilyenmü gondolatokkal szemben makacsul elzárkóznak, tudja, hogy állítása nagyon soknak mosolyt csal ajkaira; de semmiféle tekintet sem volt képes őt visszatartani attól, hogy meggyőződésének és gondolatainak kifejezést ne adjon.

Masurel dr., lillei orvos egy 26 éves, 15 év óta tagjainak használatától megfosztott árvaleány gyógyulását írja le.

Parise tanár, kinek tanácsát kérték, kijelenté, hogy e baj tökéletesen gyógyíthatlan. Tényleg kezei és lábai az angol betegség következtében sarlószerűleg összezsugorodtak, csuklóí megdagadtak, s ezenfelül jobb lába 10 cmeterrel rövidebb volt.

És ime! Miután lourdesi vizet ivott és egy Üdvöz-légység Máriát imádkozott, tagjai egy pillanat alatt visszanyerték előbbi alakjukat, jobb lába 8 cmeterrel megnyult és térdei rendes térfogatukat visszanyerték. — A leány, 15 év óta először, ismét járhat.

A léleknek bizonyos erőszakot kell önmagán vennie, hogy az ilyen elbeszélés valóságát elhigye, mert ez esetben nyilván az anyagi világ felett állunk. Ha nem Masurel dr. lenne az, a ki az esetet előadja, nem volnánk képesek a természeti törvények olyan felforgatásának hitelt adni.

Moreau dr. egy hasonlókép meglepő gyógyulást ad elő. Betegeinek egyike, Simonneau Filoména, 20 éves leány, már több mint öt éve sípcsontszúban szenved. Számptalan régibb és újabb kelése volt, különböző pontokon fistulák, számos nagy elhalt csont, melyek nagy fájdalmak közt tündeztek el. Az egyetlen és kívánatos módszer lett volna az ankylosis (ízmerevedés), ha a gennyedés megszüntetésére s az elvált csontok eltávolítására egyáltalán gondolni lehetett volna.

Lourdesi útja után nemcsak a hús és csontsebek hegedtek be tökéletesen, hanem a legcsekélyebb mozgásra képtelen csukló is rugékonyságát visszanyerte. Dacára annak, hogy 5 év óta lábát nem használhatta,

most a beteg egészen egyenesen, biccegés nélkül járhatott.

»Ügyesebb orvosokra bízom — ugymond Moreau dr. — fejtsék meg a tudomány mai állapotában, mikép lehetséges, hogy egy személynek, ki jobb lábát öt éven át nem használhatta, oly soká mozdulatlanságra kárhozottatott lábcuklója rögtön és tökéletesen minden további zavar és biccegés nélkül ismét eredeti működését visszanyerje. Ha adataimmal a szkeptikusokat provokálom és állításaim ellenzökre találnak, felhivom őket az igazság érdekében, melynek szolgálatában állok, állapítsák meg a tényeket; ha azután állításaim és megfigyeléseim téveseknek és valótlanoknak bizonyulnak, ám ítéljenek el.

Hogy állításaimat összefoglaljam, kijelentem, hogy Simonneau jobb lábának súlyos görvélyes bajából minden orvosi beavatkozás nélkül, s a régi betegségnek — eltekintve a csont és bőrhegedéstől — legcsekélyebb nyoma nélkül, tehát csontosodás és biccegés nélkül, tökéletesen felgyógyult. E feltűnő gyógyulás, melyről kezeskedem, oly gyorsasággal ment végbe, mely a gyógyulások rendes lefolyásával homlokegyenes ellentétben áll. Én tehát habozás nélkül, becsületem és lelkiismeretemre állithatom, hogy az orvosi tudomány nincs jelenleg azon helyzetben, hogy e gyógyulás minden jelenségeit megfejthesse s hogy az összes orvosi irodalomban hasonló esetről tudomásom nincsen.

Aux-Herbiers, 1872. okt. 20.

H. Moreau, orvostudor.«

Ha e csodálatos orvosi jelentések olvasásánál nem a leghirnevesebb orvosok neveivel és tekintélyével

találkoznánk, talán kétkednünk és a vizsgálatról vonakodnunk lehetne.

Tudom egyébként jól, hogy szavam üres szóbeszéd és tekintélyem jelentésségtelen lenne, ha tisztán önmagamra támaszkodva akarnám a természeti törvények felfogatását és a fiziológiai magyarázat képtelenségét bizonyítani. Hiszen én magam illúzióknak is lehetnék áldozata, s gondolataim elfogultak, szóval én tévedhetnék.

Ha azonban a száz—kétszáz orvos megfigyeléseit olvasom s hűséges elbeszélőként az idő által szentesített, kellő garanciával bíró eseteket újra előadom, az én szerepem már csak a történetíróé és kritikúsé. Érdemeket már nem szerezhetek, de a felelősséget sem egyedül viselem.

Az első orvosok, kik Lourdes csodáiról beszéltek, heves ellenzőkre találtak. Manapság a kérdéssel nagyobb tárgyilagossággal foglalkoznak, a vitatkozást kerülik, a mennyiben az elméletre viszik át a dolgot, s a szuggesziót, hipnotizmust, e hiányosan ismert, a beteg és ideges személyeken előidézett jelenségeket hozzák a küzdőterre.

Maurice Lagorce esete szintén megfigyelésre méltó. Sőt különös súlyt kell rá fektetnem, hogy egy várható ellenvetést már előre meggyöngítsek és a különben jogos bizalmatlansággal szembeszálljak. Maurice Lagorce ugyanis az én gyógykezelésem alatt állott. Hosszu éveken át gyógykezelttem őt, ennél fogva betegségének minden egyes részletét tökéletesen ismerem.

M. Lagorce bal füle gennyfolyásban szenvedett, mely hetedik évében keletkezett és 1870-ben a barégesi kúra használata dacára sem javult. Hasonló ered-

ménytelenséggel használta ugyanazon kúrát 1871-ben, a gennyfolyás megmaradt, és teljes siketség vett rajta erőt. Julius 21-én Lourdesban való átmeneti tartózkodása alatt Maurice Lagorce a medencében többszöri fülmosást végzett és hallását egyszerre visszanyerte. Vergez dr., ki őt még ugyanazon napon megvizsgálta, a szerencsés gyógyulást megállapítja.

A javulás azonban csak időleges és tökéletlen vala. Dacára annak, hogy hallását rögtön visszanyerte, a kelés és gennyedés tovább tart. Az ifju beteget kollegiumi tartózkodása alatt gyógykezelttem és Duplay dr., a párisi orvosi fakultás tanárához utasítottam. Minden eszköz hasztalan maradt, számos fistula lépett fel, a fülcsont szús, nekrotikus vala, végre a beteg agyburoklobot kapott, melybe belehalt.

Számtalan beteg keresett Lourdesban tökéletes gyógyulást és csak muló könnyebbülésre talált. A hála és lelkesedés első pillanatában azután kívánságukat az eredménynyel összetévesztették. Nem tudna-e sok tapasztalt orvos hasonló példákról beszélni? A remény a betegek sziveibe sokszor önt enyhülést.

Ily esetekből itélik el rendesen Lourdesnek összes gyógyulásait. Ha mindazonáltal ez esetet tüzetesebben szemügyre vesszük, kiviláglik, hogy az utóvizsgálathoz szükséges támaszpontok és egyéb garanciák hiányzanak. Nincs orvosi bizonyítvány, nincs feljegyzés, nincs kommentár. Egyedül az atya áll előttünk — az ő szívének a csalódás jól esett és természetes volt — az atya, ki összes reményét kedves fia felgyógyulásába helyezte. Ily eseteket statisztikánkból gondosan kizárunk.

Elleneink ily példákra jogtalanul hivatkoznak. Az évkönyvekben igen keveset találunk belőlük és semmi

összefüggésben sincsenek amaz érdekes esetekkel, melyekkel minden lapon találkozunk. A mint hasonló megfigyelésekre bukkanunk, azt pusztán jelezzük és munkánkat tovább folytatjuk.

A fentebbiekben csakis az 1872. évben történt legfontosabb gyógyulásokról emlékeztünk meg. Ezeken kívül az évkönyvek ugyanazon évről még számtalan érdekesebbnél érdekesebb esetet tartalmaznak.

Ezen most már távolabb eső történetek tanulmányozása közben Veuillot Lajosnak következő reflexiója tűnt fel, melylyel az isteni hatalom nyilvánulása és az emberi előítéletek közt uralkodó ellentétet bizonyos szempontból világításba helyezte. Gőgünkre kétségkívül — ugymond Veuillot Lajos — lesújtó hatást gyakorol azon tény, hogy felvilágosult 19. századunkban annyi csoda történik; még lealázóbb azonban ama körülmény, hogy e csodák éppen Franciaországban, az istentelen bölcsészet hazájában történnek, mely bölcsészet nagy hatalommal rendelkezik. Igen, e sok csoda a kereszténység 18 százada után valóságos fenyítés az Isten részéről. E csodákra szükségünk nem volt és semmi sem állithat ki elménknek nagyobb szegénységi bizonyítványt náluknál. Mit akartok? Menjünk egy lépéssel tovább és be kell látnunk, hogy Isten fenyítésének e sokszoros bizonyítékai alapjukban véve nem egyebek, mint szeretetének nyilvánulásai.

III. FEJEZET.

1872—73—74.

Ancelin asszony és Thibault dr. (Nantes.) — De Lamberterie asszony.
— A Corrèze és Lot megyék orvosai. — Csipőzsába. (Gallisson dr.)
— A millai három orvos.

1873-ban ápriltól októberig a lourdesi zarándokok száma 140,000-re rugott. Minden napra átlag 800 zarándok esik. Ehhez járulnak a látogatók, kik a zarándoklatot egyedül vagy családjukkal tették meg, a szomszédos gyógyhelyek fürdővendégei, a turisták, a betegek, kik a Pyrenaeket el nem hagyják a nélkül, hogy a barlang előtt nem imádkoznának. A lourdesi Bold. Szűz előtt találkozik az egész világ s ezzel a gyógyhelynek nemzetközi jelleget kölcsönöz.

Ez emberáradat közepette, mely óriási tömeget von maga után, napról-napra van alkalmunk rögtöni gyógyulásokat láthatni, melyek a természeti erőket látszólag minden tekintetben felülmulják.

Ez évre esik Essertau Karolin figyelemreméltó gyógyulása, Niortból. Azóta 15 év elmúlt, s ez idő alatt nála sem visszaesés, sem egyéb zavar be nem állott. Rómában láttam őt 1888. április havában. Bátran kitartott s az utazás fáradalmait minden baj nélkül kiállotta. Mgr. Pie, poitiersi püspök kijelenté, hogy e gyógyulásnak természetfölötti jellege elvitázhatlan. »Meggyőződéseim szerint — mondá — e csoda a leg-

feltünőbbek egyike, melyet az isteni kegyelem a Bold. Szűz lourdesi szentélyében végbevitt.«

Thibault Jenő dr. nantesi orvos, tudós és lelkiismeretes jelentésében elbeszéli Morillon dr., az Oise megye egyik orvosa, nővérének Ancellin asszonynak gyógyulását:

»Ancelin asszonyt 1859. óta gyógykezelem. Rheumatikus eredetű organikus szivbaja általános vízkórt eredményezett. 1871. óta élete csak a szenvedések láncolata volt. Fulladási és köhögési rohamai, vérzések, izzadások, lázak csak elviselhetlenebbekké tevék fájdalmait.

»Az első nantesi zárándoklat szervezése alkalmával azon hő vágyának adott kifejezést, hogy ő is csatlakozik hozzájuk. Habár én szándékát esztelennek, sőt kivihetetlennek nyilvánítottam, ő mégis elhatározása mellett maradt. Az utazás igen keserves volt; az időjárás rossz. Börgig ázott; s ily állapotban kellett visszajöveteléig kitartania, mert ruhát nem válthatott. Mintha minden összeesküdött volna, hogy betegségét súlyosbitsa, sőt a katasztrófát előidézzé.«

Thibault hozzáteszi:

»Láttam visszajövelekor; egészen megváltozott. Gyalog ment a nantesi vasutállomástól lakására. Láza, szivszorulásai, s egyéb bajai elmultak, a vízkórnak nyoma sem maradt. Oly hosszú és fájdalmas betegségéből egy pillanat alatt tökéletesen felgyógyult. Ez nyilván rendkívüli esemény. Ha olyan betegek, mint Ancelin asszony, egyáltalán felgyógyulnak, — mi ritkaság —, ugy az csak igen lassan és fokozatosan történik, hozzá még a rossz évszakban. Jelen esetben a dolog egészen másképp történt.

A szerencsés zarándok a jelen pillanatig a legtökéletesebb egészségnek örvend.«

A Corrèze és Lot megyék három orvosa beismeri, hogy de Lamberterie bárónő gyógyulása oly rendkívüli és váratlan körülmények közt történt, hogy az orvosi tudomány azt a maga művének nem tekintheti, s ők egyébre, mint természetfölötti beavatkozásra nem gondolhatnak. Mme Lamberterie 1869. óta súlyos emésztési zavarokban szenvedett. Brun dr. palpato és percussio útján a legpontosabban konstataálta, hogy mája megtágult. Alsó széle három ujjnyira alája került az álbordának. 1872-ben testének nagymérvü felpuffadása a beteget válságos helyzetbe sodorta s az orvosoknak nagy gondot okozott.

Ily körülmények közt kezdte meg de Lamberterie asszony a kilencedet a lourdesi Bold. Szüz tiszteletére. A hetedik napon az altest térfogata 18 cméterrel kevesbedett, s rövide rá a pettyhüdt hasbőrön át konstataálni lehetett, hogy a máj rendes térfogatára szorult és már csak a bordákig terjedt. A hasüregnek beteg szervei minden észrevehető krízis nélkül rendes működésükre tértek.

Ez esetnél nem csupán az emésztési zavarok megszünéséről van szó, hanem az anatómiai, anyagi és tapintható sérülés eltüntéről, t. i. a beteg máj lepadásáról.

Nekem e gyógyulás még kiválóan fontos személyi garanciákat is nyujt. Mme de Lamberterie orvosai tiszteletreméltó előzékenységgel, pártatlanul és tartózkodás nélkül állították ki megfigyeléseikről a bizonyítványt.

Minthogy e három orvos a szomszéd megyékben

működik, hivatásom velük sokszor összehozott s azért tudományuk és tiszteletreméltóságuk felől jótállhatok. Pomarel dr., a brivesi kórház főorvosa, a Corrèze megye elsőrangú, Brun dr. pedig Lot megye egyik legkeresettebb orvosa.

Ha ily férfiak mint egy rögtöni s váratlan gyógyulás szemtanui oly nyilatkozattal lépnek fel, hogy az minden természeti törvény ellenére ment végbe, vajjon ki mer szavukban kétkedni s tekintélyükhöz nyulni?

Az ily körülmények közt kiállított szakvélemények elvitázhatlan jelentőséggel bírnak.

Nincs itt szó valamely kórház betegéről, ki a betegek tömegében elvész, hanem oly betegről, sőt barátnőről, kinek jellemét, vérmérsékletét és előéletét pontosan ismerik és egész élete nyitva áll az orvos szemei előtt. Meglepetésnek, tévedésnek itt helye nincs. Ha a gyógyulás nem tökéletes, beáll a visszaesés, melyet az orvos el nem hallgathat. Az egész népesség tanuja és bírása egyszersmind, adataiért és ítéleteért a közvélemény előtt kell helytállania.

Ha ily pontosan tanulmányozott, keresztül-kasul ismert esetekről az említett körülmények között állítanak ki bizonyítványt, ugy az abból levont következtetések is megdönthetlen bizonyító erővel bírnak.

Galisson dr. (Maine-et-Loire megye) jelenti egyik betegének gyógyulását, kit ő 27 esztendőn át gyógykezelt volt. Csipőizület-gyulladásban szenvedett, mely láb rövidüléssel, jobb térdcsuklójának megdagadásával és merevülésével s jobb csipő-csontjának mélyedésében számos mirigydaganatokkal volt egybekötve.

1872. aug. 27-én a beteg a barlangnál minden

izületének mozgékonyágát visszanyerte. Jobb térdé a ballal egyenlővé lett, s alsó testén a daganatoknak nyoma sem látható.

Galisson dr. jelentése e gyógyulás értékét nyilvánvalóvá teszi.

»Géhier Margit, 59 éves, Loire melletti rocheforti (angersi ker.) születésű, ugyanottani lakos, lymphatikus jobban mondva görvélyes hajlamokkal birt, és éppen rossz véralkatánál fogva fiatal korában sokféle mirigybántalmat kellett elszenvednie.

»Mikor nővéremnél szolgálatban volt, 1846-ban súlyos esés érte, mely jobb csipejében élénk fájdalmat okozott s őt két évi tökéletes nyugalomra kárhoztató. A jobb csipőizület-gyuladás minden jelenségével fellépett. Tökéletes kimélet, bécsi paszta gyakori használata, valamint a beteg véralkata által indokolt belső gyógykezelés legalább annyi javulást hozott létre, hogy ha nehezen is, 15 éven át nálam a cseléd-teendőket végezhetette. Nevezett községben mint orvos működöm.

»Habár minden nehezebb munkát másik cseléd végzett, a 15 év alatt mégis igen sokat szenvedett.

»1872. áprilban a csipő-fájdalmak és vízkór hevesebben lépett fel mint valaha. Vesicator, jódkáliummal való ecsetezés és ópium enyhítőleg hatott és kisebbíték a fájdalmakat. De térdé folyton dagadt, s végre egészen megmerevült.

»E szomorú állapot 1872. augusztusig változatlan maradt. 1872. augusztus 25-én ugyanis rokoni és ismerősei társaságában Lourdesba indult, bár e fárasztó s rá nézve veszélyes utazásról mindenki lebeszélte. Aug. 27-én ért a jelenések barlangjához,

mindjárt megkezdte imáját és 10 percig maradt térden állva a nélkül, hogy bármi nehézséget érzett volna. Erre fölkelte és érzé, hogy most már mankó nélkül járhat.

»Beteg térdhajlásán három esztendő óta kaucsuk-kötőt hordott. E szorosan odaerősített kötő a kápolnától a városba vezető uton feloldódott és lábairól lecsuszott. Lourdesban hagyta, miután rá többé szüksége nem volt.

»Két nappal később, társaival együtt elutazott.

»Pauba érkeztekor oly járási kedv lepte el, hogy rokonainak lebeszélése ellenére bot és minden támasz nélkül ment fel a nehéz felmenőn IV. Henrik várába.

»Hogy lakásába érhessen, Poissonnière állomástól még 3 km-ért kellett gyalogolnia, a mi nehezeére nem esett.

»Rochefortba való visszatérése óta (aug. 30.) saját állítása szerint többé sem lágyékjában, sem térdeiben, sem jobb csipőcsontjában fájdalmat nem érzett, ez utóbbi helyen sokáig szembetűnő daganat volt észrevehető, mely rossz, megkeményedett mirigygyel volt telve. Jobb lába úgy működött mint a bal, hasonlóképp a jobb térd terjedelme megfelelt a balnak. Augusztus 30-án, Lourdesból való visszatérése napján, Géhier Margit állapota ugyanaz volt, mint jelenleg.

»43 esztendőn át figyelemmel kísértem e szegény teremést és a mennyire természetes gyógyeszközökből következtethető, gyógyíthatatlannak tartottam.

»Miután az esetet egészen pontosan ismerem, tiszta lelkiismerettel állithatom:

»E kronikus, s miként említém komplikált bajnak rögtöni s tökéletes gyógyulása arra kényszerít, hogy egy természetfölötti hatalom közbejöttét feltételezzem. Öt hónapig vártam, hogy a szerencsés eredmény állandó-e; csak azután adtam ki e jelentésemet.

Rochefort, Loire mellett, (Maine-et-Loire),
1875. január 30.

P. Galisson,

43 éve helyben működő orvos.«

Egy sz. Józsefről nevezett nővér, ki már több év óta béna, engedélyt kér arra, hogy Lourdesba zarándokolhasson. A tartományi főnöknő minden oktalanságot elkerülendő, három millau-i orvoshoz fordul, hogy azok véleményét kérje. Lubac dr. ekként nyilatkozik: »A mi az utazást és fürdőt illeti, a miről szól, én mindkettőt ártalmasnak tartom; de előszörre az utazást eltiltani nem akarom. A hideg fürdő a bajt súlyosbithatja.«

Rufin dr. kevésbé kategorice, de óvatosabban szól. »Az eszköz, melyről Ön beszél, erőszakos fordulatot hozhat létre; egy esetben súlyosbitja a bajt, a másikban csodálatosan működik. Okos orvos a betegre bizza, akar-e ily eszközt használni.« — Ezt ugyan okosan mondta.

Bonneviale dr. azonban a nővér visszatérte után konstataulta annak csodás felgyógyulását a lourdesi medencében végzett egyszeri fürdés után s hozzátette, hogy a Boldogságos Szűz ügyesebb, mint az orvosok.

Ez esztendőben még Fabre-Marseille, Charuau-

Nantes, Puech-Nîmes, Dumas-Cette és Aubry-Blois drok figyelemreméltó bizonyítványaira találunk.

Ez évre esik de Musy abbé gyógyulása is, mely oly nagy feltűnést okozott, és melyeket M. Lasserre a »csodálatos epizódok«-ban oly mesteri módon irt le.

IV. FEJEZET.

1875—1876.

Két tüdővész gyógyulása. — 8 év óta összeforratlan lábszártörés.

1875-ben két tüdővész beteg Lourdesban különös körülmények közt gyógyult meg.

Olivier dr., a château-porcieni (Ardennes) kórház orvosa a következőket írja: Jadot Julia a legnagyobb foku tüdővészben szenvedett, a legsúlyosabb jelenségek, mint lélekzeti nehézség, vérhányás, gennyszerű köpések, izzadás, hangtalanság, hányási inger, álmatlanság mutatkoztak rajta, ágyát el nem hagyta, sőt fejét alig bírta a párnáról felemelni. Ilyen állapotban volt Jadot Julia, mikor október 4-én, szombaton délutáni 2 órakor két kanál lourdesi viz őt hirtelen meggyógyította. Felkelt, a templomba ment, hogy felgyógyulásáért Istennek hálát adjon, s az óra óta kitűnő egészségnek örvend.

»Jadot Julia, hauteville-i (Ardennes) születésű ugyanott lakó kisasszony, igen gyöngye szervezettel bír s a meghülésre hajlandó.«

»1873. február végén kanyaróba esett, mely rendes lefolyással birt, de köhögés, láz, nyálgás köpések és baloldali fájdalmak gyötörték továbbra is.

»A legszigorubb és pontosabb gyógykezelés, hólyagtapaszkok, csukamájolaj, kátrány, jód és »sirop

de lactophosphate de chaux« dacára a beteg állapota napról-napra súlyosbodott.

»Az első jelenségekhez nemsokára súlyosabbak csatlakoztak; lélekezethiány, vérhányás, gyakori és tömeges gennyváladék, éjjeli izzadás, fájdalmak a két váll közt, hangtalanság, tökéletes étvágytalanság, hányási inger, álmatlanság, általános nagyfoku gyöngeség, úgyannyira, hogy a beteg fel nem kelhetett.

»Szombaton, október 4-én, délutáni 2 órakor, két kanál lourdesi víz vétele után, a beteg, ki 4 hónap óta hangos szót nem szólhatott, erős és érthető hangon kiáltá anyjához: »Nem érzek fájdalmat, meggyógyultam.«

»Tényleg, Jadot kisasszony egészségét egy pillanat alatt visszanyerte.

»Még ugyanaz este megszűnt a láz, köhögés, lélekezethiány, vérhányás, oldalnyilalás. A beteg ehetett, jól aludt, másnap reggel felkelt s egyedül ment a templomba, hogy váratlan felgyógyulásáért Istennek hálát adjon. E pillanat óta Jadot Julia szakadatlanul a legjobb egészségnek örvend.

»A fentebbiek hitelül

Olivier dr.,

château-porcieni polg. kórházi orvos,
a beteg kezelő orvosa.«

Jean Mária, 29 éves kisasszony Lourdesban nagyfoku tüdősorvadásából tökéletesen felgyógyult. Egy marseillei ismert orvos róla a legrosszabb prognózist állította ki. Visszatérte után a legnagyobb gondossággal vizsgálta meg és legnagyobb meglepetésére kénytelen volt kijelenteni, hogy teljesen felgyógyult. Mikor

azonban tőle írásbeli nyilatkozatot kértek, azt válaszolá: »Én semmiféle szakvéleményt ki nem állítok, melyet azután az újságokban közölnének. Jean kissasszony érje be azzal, hogy felgyógyulásáért a Bold. Szűznek hálákat adjon.«

Az orvos ezzel csak az érthető előítéletnek tett eleget. Nem akarta magát kompromittálni. Az előítélet és emberi félelemmel szemben gyakran a legjobb akarat is tehetetlen. Valóban csodálkoznunk kell a fölött, hogy az évkönyvekben ennek dacára oly számos legpontosabb és leghatározottabb orvosi bizonyítványokra találunk.

1867-ben egy fa bizonyos Pierre de Rudder nevű belga munkásnak lábát leütötte. A lábszár közepén törött el s gyógyulása minden lehető kísérletezés dacára előrehaladni nem akart. Pierrenek egy évig az ágyat kelle őriznie. Három brüggei orvos, Affenaer, Jacques és Verriert drok gyógykezelték őt, de sikertelenül.

Nyolc évre a szerencsétlenség után, 1875-ben, végre ingó izülete támadt. E nagy, belülről állandóan gennyedő sebnek mélyén fel lehetett a törött lábszár mindkét részét, egymástól 3 cm. távolságra, ismerni. Ily állapotban vitette magát Pierre az oostackeri Lourdes-barlanghoz. Néhány percnyi ima és gyülekezés után térdre ereszkedik, azután minden segítség nélkül fölkel és a zarándokokkal együtt végzi az ájtosságot. Lába meggyógyult, az eltörött részek egyesültek s egybenőttek, a seb behegedt, csupán kis forradás mutatja az előbbi törés helyét. Affenaer dr. a láb megvizsgálása után megindulását el nem fojthatta: »Őn — ugymond — meggyógyult, lába ép, min-

den gyógyeszköz hiábavaló volt; a Bold. Szüz elvégezte azt, a mire az orvosok képesek nem voltak.»

Olyan lábtörés, mely már 8 év óta tart, minden orvosi kísérletnek ellenszegül, melynél az eltört részek egymástól 3 cmnyi távolságban vannak és minden irányban mozgathatók, ilyen lábtörés természetes módon egy pillanat alatt meg nem gyógyulhat. Az ilyen gyógyulás még rendkívülibb, mint a rák vagy tuberkulózisé, legalább könnyebben felismerhető és szembeötlőbb.

Érdemes ez esetnek részleteivel foglalkoznunk.

Pierre de Rudder 1838. július 2-án keleti Flandria Jabbeke városában született. M. de Gisignies-nél volt ugyanott munkában. 1867. február 16-án munkájából hazatérve, Knockaert János fiaival találkozott, kik favágással foglalkoztak. Pierre lábát az uton keresztül fekvő fára teszi, hirtelen egy másik fa ráesik s a szerencsétlen munkás lábát leüti. A lábszár a térd alatt 5 cméternyire törött el. A legirtóztatóbb fájdalmak közt hozták őt lakására. Affenaer dr., oudenbergi orvos, helyreállította a lábat és kötést tett rá. Öt hét lefolyása alatt a lábon nagy seb támadt és a lábszár gennyedésbe ment át. Affenaer dr. kijelenté, hogy a bajt megakadályozni nem képes. Pierre Jacques dr., később M. Verriert, brüggei orvosokhoz fordult; fáradásaik azonban hasonlóképp sikertelenek maradtak. Nemkülönbén járt három stablei, varsenai és brüsseli orvos is. A mellett, hogy a szerencsétlen munkás rettentő kinokat szenvedett, egy esztendeig kellett az ágyat is őriznie. Végre annyira helyreállott, hogy magát két mankón tovavonzolhatta. Ez állapot nyolc év és két hónapig tartott.

Pierre már gyermekkorától fogva igen jámbor

volt, és határtalan bizalommal viselkedett a Bold. Szűz iránt. Mikor a lourdes—oostackeri Bold. Szűz csodáiról hallott, bizalma még inkább növekedett, s felkiálta: »Ó, bár csak Oostackerba zárandokolhatnék; biztos vagyok benne, hogy a Bold. Szűz meggyógyitana.«

De mi módon végezze a zárandoklást? Lábának alsó része a felső részszel csak gyengén függött össze. A lábat minden irányban mozgatni s a sarkát egész a térd magasságáig hozni lehetett. A törött lábszár két vége egymástól 3 cmeternyre volt, a mint azt a húson át látni lehetett. A nagy és mély seb állandóan geny-nyes volt.

Pierre minden reménységét a lourdesi Bold. Szűzbe helyezte és buzgó imával készült fájdalmas zárandok-útjára.

1875. ápril 7-én mankóira támaszkodva, neje segítségével a lakásától félórányira fekvő jabbekei állomáshoz vánszorgott. Három órájába telt ez az út. Három ember emelte a vasuti kocsiba, mely őt Gentbe vitte. Ott nagy fáradsággal lóvasutra ültették, ebből a st. amandi társaskocsira, mely őt végre a lourdes—oostackeri úton letette.

A szegény nyomorék tehát azon ligetben találta magát, melyen a zárandokok olvasóval kezükben végigvonulnak. Az útnak fáradalmi és fájdalmitól kimerülve vonszolta magát mankóin neje segítségével a várva-várt barlanghoz. Végre odaér, mivel azonban ereje elhagyta, egy padra ereszkedik le. Nagy szomjúság gyötri. Kivánságára vizet nyujtanak neki a forrásból, a mi némileg felüdit.

A zárandokok a dombot rendszerint háromszor kerülik meg egymás után. Pierre is ugyanazt akarta

tenni. Befejezi — mankóin fáradsággal vánszorogva — a zarándoklás harmadrészét, és a csodálatos szobor elé ér, melylyel szemben padra ül.

Megindult szivéből buzgó ima száll fel az égbe. Kéri Istent, bocsássa meg életének minden bűneit; azután bizalommal és szeretettel emeli fel szemeit a Bold. Szűz képéhez, és esdve kéri, adja vissza egészségét, hogy gyermekeinek s azok anyjának a mindennapi kenyeret megszerezhesse.

Mialatt így lelke egész hevével esd és imádkozik, különös izgatottság vesz rajta erőt; magánkívül felkel mankóinak segítségével nélkül, a padok közt áthalad és a Bold. Szűz képe előtt térdeire esik . . .

Néhány pillanat múlva eszméletére térve, bámulattal veszi észre, hogy mankói nélkül térdel. »Istenem, — kiálta fel — hol vagyok?« Erre hála és szeretetteljes pillantást vet a Bold. Szűz felé és megszólal: »Oh Mária, ime itt vagyok szeretett képed előtt . . . Hála, hála!« . . . Amint tekintete mankóira esik, felkel s a barlang szikláira helyezi őket.

Feleségét ájulás környékezte s a körülállók sirtak megindulásukban. Pierre azonban semmit sem hallott és látott mindabból, ami körülötte történt. Imájába és hálaadásába egészen elmerülve végezte el a zarándoklás három körútját.

Végre sikerül őt a barlangból a courtebournei várba vinni. Ott konstatálták, hogy lába tökéletesen helyreállott. A két elvált csont rész egybeforrt és a seb rögtön bezáródott; csak vékony kék folt jelzé az egykori lábtörés helyét.

Jabbeke-be való visszatérte után Pierre legelőször is a templomba ment, hogy Istennek, minden jó ado-

mányozójának, hálákat adjon; csak azután tért vissza szerény kunyhójába, hol felgyógyulásának hire őt már megelőzte. Silvia leánya örökönyvek közt borult nyakába. A jámbor leány reggel óta gyertyát égetett a Bold. Szűz képe előtt. A kis Ágost atyját fel nem ismerte; hiszen mankó nélkül sohasem látta.

Affenaer dr. mikor Pierre lábát megvizsgálta, könnyárban usztak szemei és felkiálta: »Ön tökéletesen felgyógyult. Lába oly sértetlen, mint a ma született gyermeké. Minden emberi segédeszköz hasztalan volt; hanem a mit az orvosok meg nem tehettek, megtette Mária.«

A buzgó munkás az áldásos barlangot minden héten felkeresi és egész órákat tölt el a Bold. Szűznek való hálaadásban, és mindenkinek, a ki hallani kívánja, örömmel elbeszéli mennyei jótevőjének hatalmát és jóságát.

Pierre de Rudder 1879. május 9-én egy zárándoklattal Lourdesba érkezett. Valóságos tősgyökeres flammandi. Tolmácsa elbeszélte a csodálatos következményeket, melyeket e csoda Jabbeke-ben, Pierre de Rudder hazájában, maga után vont. Kilenc napon át tartottak hálaadó istentiszteletet a plebánia-templomban. A templom mindennap zsufolásig megtelt, sokszor 1500-at számláltak a 2000-re menő népességből. E kilenc napot munkaszünettel valóságos ünnepek gyanánt tartották meg. Jabbeke-ben azelőtt néhány sajnálatraméltó rendellenesség divott, milyen a tánc, liberális szellem stb. Most sem tánc sem liberalizmus nincs többé. Pierre polgártársai most már jó keresztények és katolikusok.

E csodás gyógyulás hire messze terjedt. A tudo-

mány mozgásba jött: 22 orvos, az egyik Párisból kereste fel Pierre de Ruddert. A látogatók közt volt 300 pap és 4 püspök, köztük két külföldi.

Pierre majdnem minden héten elzarándokol az oostackeri barlanghoz. A ki kegyelmet akar elnyerni, a szegény munkás imáiba ajánlja magát és kéri őt, zarándokoljon a barlanghoz. Eddig 117-szer zarándokolt oda.

A gonoszok is megindultak. Egy napon e védtelen embert megtámadták és elverték. Azt azonban, ki az Istenben bizik, üldözések meg nem ijesztik. Pierre mindig az annyira kedvessé lett oostackeri barlanghoz tér vissza és azon nap után vágyakozik, melyen, mint ez alkalommal a jólelkek nemesszivűségéből, a valóságos lourdesi barlangot újból láthatná.

Ez egyszerű, de hitében nagy férfiuban, ki szeretetében és áldozatkészségében felülmulhatlan, nyilatkozik meg a katolikus Belgium képe.

V. FEJEZET.

1876.

Csontszú (Cochet dr. Avranches-ból). — Vachier kisasszony, mindkét lábára béna (Dr. Payan Aixből, az orvosi akadémia tagja). — Fraiture Lucia, nyirk-sebek. — Sarret dr.

1876-ban jött létre a Bold. Szűz mennybemene-
teléről nevezett atyák kezdeményezésére az első nem-
zeti zarándoklat. Ezer zarándok vett benne részt 40
beteggel. Az ut egész tartama alatt éjjel-nappal foly-
tonosan imádkoztak; s az a megindító törekvés, hogy
a szegényeket és betegeket Lourdes összes vigasztal-
ásaiban részesítse, a vállalatra az égnek számtalan
kegyelmét és áldását hozá. Ugyanazon évben Bigorre-ból
20,000, Périgordból 2500 zarándok érkezett. E nagy-
szerű mozgalmat csakis a keresztes hadjáratokkal lehet
összehasonlítani, és századunkban méltán a legnagyobb
bámulatot és csodálatot kelti fel.

Cochet dr. saját állítása szerint már 8 év óta
gyógykezeltte Guilmin abbét, ki bordaszűben szenvedett.
A gennyedés számos fisztulán át keresett magának utat.
Cochet dr. a bajt nemcsak reménytelennek, de egye-
nesen halálos kimenetelűnek tartotta.

Cochet dr. hozzáteszi:

»1876. március 6-án Guilmin tökéletesen fel-
gyógyulva jelent meg előttem; tényleg azok a fisz-
tulák, melyek a beteg részeket aláásták, bezáródtak

és a kérdéses bordán csak egy, az előbbi bajtól teljesen független daganat maradt meg. A helyi sérülés tökéletesen begyógyult, s Guilmin abbé a legteljesebb egészségségnek örvend.

»Nagyon kíváncsi valék arra, mikép történt e bámulatra méltó gyógyulás. M. Guilmin kérésemre a következőket beszélte el: Több mint harminc évi szenvedés után, mikor a gennyfolyás már minden erejét kimerítette, s ő már-már az aggkor küszöbén állott (67 éves), jutott eszébe, hogy a lourdesi Bold. Szűz tiszteletére kilencedet fog végezni. Az ájtatosság befejeztével hosszas szenvedéseiben jelentékeny könnyebbülést érzett olyannyira, hogy még az nap 40 km. utat tehetett. E könnyebbülést azonban a szüette csontok töredékeinek kiválása nem kísérte.«

Cochet dr. e szavakkal zárja be jelentését:

»Becsületemre és lelkiismeretemre nyiltan beismerem, hogy ezen, az említett körülmények közt végbement gyógyulást a tudomány meg nem magyarázhatja s az a pathologia törvényein kívül áll.«

»Avranches, 1876. márc. 6.

Cochet dr.»

Fleury dr. Duceyból Guilmin abbé betegségének menetét napról-napra megfigyelte s orvostársa véleményét megerősíti.

Ez eset kiváló fontossággal bír. A csontszút könnyü konstatálni, olykor idővel meggyógyul a beteg csontrészek kiválása után, oly csontszú azonban, mely 30 év óta tart, egy 67 éves öreg embernél pillanat alatt meg nem gyógyulhat. Rendes körülmények közt lehetetlen, hogy oly beteg, a ki egyik lábával már a sirban állott, egyszerre virágzó egészségségnek örvendjen.

Cochet és Fleury drok beható és világos szakvéleményei ez esetben kellő garanciát nyújtanak.

»Mi alulírottak, Fleury Emil, a párisi orvosi fakultás doktora, ezennel bizonyítjuk, hogy Guilmin abbét baloldalán levő több rendbeli tályogban tizenegy éven át (1862--1873.) gyógykezeltük.

»1872. júliusban Guilmin abbé a sok gennyfolyás következtében tökéletesen kimerült. Minden reményt feladtunk és a baj gyógyíthatlanságáról bizonyítványt állítottunk ki.

»A kimerülés és marazmus ez állapota 1873. augusztusig tartott. Azt hittük, hogy betegünk a halál fia. Akkor Guilmin abbé a lourdesi Bold. Szűz tiszteletére kilenced ájtatosságba kezdett, s rögtön konstatálhattuk, hogy betegünk állapotában jelentékeny javulás állt be. A gennyedés fogyott és rövid időre rá egészen megszűnt.

»Két év óta minden seb behegedt és a gyógyulás állandó; Guilmin abbé kitűnő egészségnek örvend.

»Ennek hiteléül az igazságnak megfelelőleg ezen bizonyítványt kiállítottuk.

»Ducey, 1876. márc. 6.

Fleury, orvostudor.»

Payan dr. (Aix), az orvosi akadémia levelező tagja és Prévat dr. (Lamalou) Vachier Mária kisasszonynak Lourdesban 1876. nov. 1-én történt gyógyulásáról következőket jelentik:

»Vachier kisasszonynál tifusz után alsó végtagjainak bénulása állott be; ennek következtében tizenhét éven át ágyhoz volt szegezve. A bénuláshoz még üszkösvar és nagy sebek járultak.

»De ime! a medence elhagyásával lábai mozgásukat és az életet visszanyerék, a sebek behegedtek s minden szervezet rendes működésére tért vissza.« Payan dr. teljes meggyőződésből kijelenti: »Ima és a medence fürdő képezték a titkos gyógyító erőt. S a beteg nő a mai napig (azóta egy év elmúlt) tökéletesen egészséges.«

Fraiture Lucia és Sarret dr.

Fraiture Luciát, kinek története igen figyelemre-méltó, 3 év előtt láttam Lourdesban és nagy érdekléssel vizsgáltam meg. Sarret dr., a nemzeti gyülekezet és egy jótékony intézet orvosának gyógykezelése alatt állott. Sarret dr. a csodákban nem hisz; ugyanő mondta, hogy minden elfogult magyarázat kikerülése végett ez esetben — azt hiszi — minden kommentártól tartózkodni kell. Mint jellemes ember még sem tagadhatta meg, hogy az ő szemeiben is oly rendkívüli gyógyulás részleteit ne közölje.

»A limfatikus szervezetü Lucia ismételt orbáncbaja után mellsérülést kapott, mely egy szivacszerű seb jellegét viselé. A mély és széles sebet megkeményedett mirigy környékezte.

»Öt éven át minden gyógyítási kísérlet eredménytelen volt. Kétkedtem felgyógyulásában s épp azért csak hosszú időközökben látogattam meg. Májusban elhivat-tak, mert a seb felületén vérzés állott be.

»Julius 30-án a zárda főnöknője a beteget hozzám hozta. Meglepett ragyogó arca és jó színe. Levetkőztettem és mellén a seb helyén egy szabályos 11 cm. hosszú és 6 cm. széles gyöngyként fénylő hegedést konstatáltam. Semmi daganat és keményedés nem volt

látható és a megkeményedett mirigynek sem a hónalj, sem a kulcs-csontok körül nyomára nem leltem. A gyógyulás tökéletes vala. Lucia 1873. jul. 21-én gyógyult meg hirtelen a barlangnál az által, hogy sebére egy üveg lourdesi vizet öntött.»

Sarret dr., miként említettem, a hitetlenek sorába tartozik. Tökéletes és gondosan kidolgozott bizonyítványának végén minden vélemény-nyilvánítástól tartózkodott. »Nem fejezhetem be — írja — e rendkívüli megfigyelést a nélkül, hogy hozzá ne tegyem, miszerint Lucia kisasszony őszintesége iránti minden tiszteletem dacára a csodákban való hitem gyengesége miatt is sajnálom, hogy az ő állapotát lourdesi utazása előtt meg nem vizsgálhattam.«

Ez üres mentegetődzéssel iparkodik magát a tények logikája alól kivonni. Egyébiránt az eset Sarret dr. lelkében mély és kiirthatlan benyomást hagyott hátra.

VI. FEJEZET.

1878—1882.

James Constantin dr. Lourdesban. — Mellrák (Martel dr.) — Izület-
lob (Cotin dr. Párisból és Froidbise dr.) — Aszkór (Lebon dr.) —
Elméletek és tények.

James Constantin dr. miután Franciaország és egész Európa legnevezetesebb fürdőit bejárta és tanulmányozta, Lourdesba is el akart menni, hogy e forrás hatásáról és a csodálatos gyógyulásokról, melyeknek hire hozzá is eljutott, magának véleményt alkothasson. Lourdesba érkezett, nem a katolikus hitével, hanem az orvos és tudós előítéleteivel.

Miután az új és váratlan látványosság bámulatát a legnagyobb mértékben felkeltette, nem tehette, hogy csodálkozásának tartózkodás nélkül kifejezést ne adjon. Mindjárt az első pillanatban látta, hogy itt ismeretlen téren mozog. A »Paris Journal« hasábjain igen érdekes tanulmányban fejti ki nyíltan és világosan erre vonatkozó rendithetlen meggyőződésének alapjait:

»Lourdes-ot ugyanoly kutatási vágygyal és tartózkodással kerestem fel, mint azon fürdőket, melyeket tanulmányutamban érintettem. Hogy csak azon tényekről szóljak, melyek személyesen — betegeimet értem — érdekelnek, nyíltan bevallom, hogy oly betegek felgyógyulását is láttam, a kikkel szemben kollégáim és én a természetet és tudományt tehetetlennek tartottuk.

»Elégséges különben egy pillantást vetnünk a gyógyulások között lisztájára, s belátjuk, hogy sok azok közül a csoda nevet megérdemli.

»Mondom: sok azok közül; mert mind meg nem érdemli. E dologban az emberek általában egyoldalú bírák, a mennyiben bennük a szükséges tudományos ítélőképesség hiányzik. Eltekintve bizonyos szemmel látható változásoktól, melyeket mindenki felismerhet, a csoda valósággal csak annyiban hiteles, a mennyi hitelt neki a tudomány kölcsönöz.

»Erről azonban e helyütt nincsen szó. Tényleg nem akarunk itt orvosi vagy kánoni alapelveket formálni; itt egyszerűen egyes személyek eseteiről van szó, melyek csak őket érintik s melyre csakis ők illetékesek. Itt áll pl. egy egyén, ki azelőtt szenvedett, s most már többé nem szenved, ki azelőtt nem hallott, most pedig hall, ki azelőtt nem látott, most pedig lát. Ez neki elég; nekünk azonban nem. De mi közünk hozzá? Ha ő gyógyulását csodának nevezi, mit árt az nekünk?

»De tovább megyek s azt mondom: hogyha a lourdesi forrás egyesegyedül a képzelőtehetségre működne — *a mit tagadásba veszek* — még az esetben is nagy szolgálatokat tesz. Még akkor is, ha elfogadjuk a képzelődő beteg és képzelődő gyógyultnak létét, — az utóbbi semmi fájdalmat nem érez, habár a fájdalom tényleg megvan.

»Mily feleletet adnak tehát? A legdurvább rágal-makkal felelnek. Materialistáink és istentagadóink szemében pl. minden zarándok klerikális, vagyis csaló s ámitó. Fájdalma tettetett, gyógyulása csalás. Lourdesban van egy Houdin Róberthez méltó varázsszalom,

s a környezet, melyben e csodás gyógyulások végbemennek, a régi csodaház paródiája.

»Mindeme rágalmak közül csak egy szóval foglalkozom, hogy t. i. a gyógyulás tettetés.

»Ugyan legyenek szivesek felvilágosítani az iránt, mikép lehet a mellrákot tettetni, mikép a nyelvdaganatot, csontszút, nekrozist, ízületlobot? És e betegségek a legújabb lajstrom szerint Lourdesban mégis meggyógyultak. Ha tehát a betegségeket nem szimulálták — a mint nem is szimulálhatták — akkor gyógyulásukat csodának kell tekintenünk, mert tapasztalás szerint ily bajok maguktól soha el nem mulnak.«

James Constantin dr. kérdi, mikép lehet a rákot, ízületlobot, vagy egy sebet szimulálni. Az valóban lehetetlen. A következő esetnél lehetetlen tévedésre vagy csalódásra gondolnunk.

Martel dr. béziersi orvos írja 1876. szeptember 10-én kelt bizonyítványában, hogy Moreau Mária apácát gyógykezelt, kinek jobb mellmirigyén púpszerű egyenetlen utóképződés származott, mely jobb karja felé villámszerűleg sugárzó fájdalmakat keltett. A daganat gyülni kezdett; a gennyedés jellege, a beteg senyvedő arcszine, valamint a többi jelenségekből mellrákra lehetett következtetni. Martel dr. operációt ajánlott, ettől azonban elállott, attól félve, hogy a beteg nagy gyöngesége miatt a műtétet ki nem bírja.

Ettől fogva az orvos, mivel a bajt gyógyíthatlannak és feltétlenül halálosnak tartá, csupán a seb dezinfekciójára szoritkozott. 1876. aug. 14-én a beteg tökéletesen felgyógyulva állott orvosa elé, s tényleg minden daganata, gennyedése, fájdalom megszűnt; csak kis vonalszerű hegedés látszott a seb helyén.

A beteg, ki még egy nappal előbb oldalára hajolva járt, most egyenes tartással birt. Valóban miként maga mondá, meggyógyult. Augusztus 3-án ugyanis az egész zárda a beteggel együtt a lourdesi Bold. Szűz tiszteletére kilenced ájtatosságot kezdett meg. Az utolsó éjjel a beteg testrésze lourdesi vizborogatást tettek. A nővér székében elaludt; két órával később felébredt, mellét kezeivel érinté s látta, hogy a daganat tökéletesen elmúlt.

»E gyógyulás gyorsasága — írja Martel dr. — elegendő bizonyítékul szolgál arra, hogy e tény a természet rendjét felülmulja. Anélkül, hogy tévedéstől tartani kellene, bátran lehet azon események közé sorolni, melyek minden tekintetben a természetfölöttiség világos jeleit viselik magukon.«

Azon gyógyulások nagy számából, melyek 1879-től 1882-ig történtek, a következőket emeljük ki, melyek az orvosok előtt különös érdekekkel birhatnak.

Dr. Cotin párisi orvos 1878. aug. 6-án kelt bizonyítványában konstatálja, hogy Duval asszonynak bal könyökcsontján tumor albusa van jelentékeny daganattal. Egy öt év előtti sérülésből származott és két éve már gennyedésbe ment át. A könyök belső részében diónagyságu seb volt található. Több orvos gyógykezeltte őt, de sikertelenül.

Másik bizonyítványában, 1878. szeptember 13-án, tehát egy hónappal később, ugyanaz orvos megállapítja, hogy Duval asszony tökéletesen egészséges. A seb egészen bezárult s helyén csak egy sima, vonalszerű hegedés látható; a gennyedésnek nyoma sem maradt.

Hozzáteszi:

»A betegség lefolyása távol attól, hogy gyó-

gyulásra hajlandóságot mutatott volna, inkább az amputációt követelte; nincs magyarázata a fájdalom gyors és tökéletes elmúlásának, mely az orvosi tudomány rendes szabályai szerint a gyógyulásra heteket és hónapokat igényelt volna, előrebocsátva, hogy a gyógyulás egyáltalán lehetséges.

Cotin dr.

rue de Grenelle 89.«

Froidbise dr. hasonló körülmények közt 1878. szept. 6-án kelt bizonyítványában állítja, hogy Gesvesben (Belgium) lakó, 29 éves Dehaut kisasszony következő bajban szenved:

1. jobboldali csípőizületficamodás;
2. véletlenül támadt dongaláb;
3. daganat, mely jobb lábának két harmad részére terjed.

Gesves, 1878. szeptember 6.

G. Froidbise dr.

Tizenhárom nappal később, szept. 19-én kiállított bizonyítványában ugyanazon orvos kijelenti, hogy Dehaut kisasszonyt, Lourdesből visszatérve, újból megvizsgálta s az első bizonyítványban említett sérülések egészen eltűntek. Az előbbi daganat helyét gyöngépirosság jelzi.

Gesves, 1878. szeptember 19.

G. Froidbise dr.

Nem adhatjuk vissza szó szerint e megfigyelést, csupán arra kell szoritkoznunk, hogy a lourdesi utról szóló jelentést és a medencében történt meggyógyulást közöljük.

»Dehaut kisasszony Namur-ban csatlakozott a zarándoklathoz szept. 10-én, kedden. A vasúthoz min-

den hozzátartozója kikísérte. Rendithetlen bizalmában a többiek is osztoztak és a vonat elindulásának pillanatában anyjának utolsó szavai valának: »Táviratozz, mihelyt meggyógyultál.«

»Az utazás Charleroi-ig szerencsésen sikerült. De miképen lehet egész Franciaországon keresztül-menni egy haldoklóval, akinek még hozzá olyan sebe van? A legerősebb illatszert sem volt képes a rossz szagot mérsékelni. A kísérő pap komolyan arra gondolt, hogy őt egy párisi kórházba viszi. Joachima azonban állhatatos maradt és végre is győzedelmeskedett. E szenvedő állapot egy teljes napon és a következő éjen át tartott.

»Paray-Le-Monialban, amint a kegyhely egyik papja meglátta, mily szánalmasan vánszorog, részvét fogta el és a legrövidebb uton Jézus sz. Szívének kápolnájába vitette. Paray-ban és Agenben a köteléket, melyre beteg lábának oly nagy szüksége volt, nyílt pályaudvaron nagy fájdalmak közt megújította s utazó társai ezt köszönettel is vették, mert különben alig tartottak volna ki mellette.

»Végre, csütörtök este Lourdesba értek. Meglátta a csodatevő képet, legforróbb epedésének tárgyát s a mennyek királynéját oly buzgó imával üdvözölte, amilyen egy szerencsétlennek szívéből s ajkairól fakadhat.

»Másnap reggel már négy órakor ott imádkozott a barlangnál, megfürdik a medencében először és elhagyva azt, csodálkozik a fölött, hogy egészen fel nem gyógyult. »Anyám is — mondá — olykor-olykor úgy tett, kétszer kellett ugyanazt kérnem. Még egyszer eljövök.« Visszajött és csakugyan a második fürdőnél, mialatt utitársnője a kötelékből, mely azelőtt

minden érintésre érzékeny sebéet fedte, a vizet kifacsarni akarta, így szóla hozzá: »Semmit sem érzek.« A felvigyázónő jobban szoritja, de ő semmi fájdalmat sem érzett. Erre levette a köteléket: s ime a seb tökéletesen behegedt és csak kis vörös folt jelezte helyét. Lelke mélyéből adott hálát a Bold. Szűznek s nyugodtan várta be művének befejezését.

»Szombat van, a Bold. Szűz napja, melyen meg kell gyógyulnia. Sok nehézség után végre oda bocsátják a medencéhez; kilencedszer fürdik meg benne buzgó ima közepette. Alighogy a vizet érinté, érzi, hogy gyomra, mint valami könyv, szétnyilik. Rettentetes krízis áll be: a nagy fájdalom tagolatlan felkiáltásban tör ki, csontjai minden oldalról ropognak. Úgy érzi magát, mintha lábát akarnák kiszakítani; egyúttal látja, mikép egyenesedik ki formátlan lába, miként a delejtű, melyet helyzetéből kiforgattak, ismét helyreáll. Az éktelen láb megnyulik, az izmok meghosszabbodnak, a térd eredeti helyére tér és rendes alakját visszanyeri. Ugyanegy időben a csipőizület kimondhatlan fájdalmak közt egyet rándul. Ez már sok volt. Eszméletlenül esett a vízbe és soká úgy maradt, annyira, hogy kísérője aggódni kezdett. Egyszerre felnyitja szemeit, gyorsan és egyenesen felkel; a Bold. Szűz munkája befejezést nyert; lépése egyforma és rendes. »Hála Máriának — felkiált — meggyógyultam, járhatok.« Kiterjeszté karjait, égre emelé tekintetét s ott látszott keresni mennyei jótevőjét, hogy neki hálát adjon.

»Körül fogják, megkezdik a Magnificat-ot és a zarándoklat papja kíséretében viszi mankóit diadallal a barlanghoz s a Bold. Szűz lábaihoz leteszi. Hála-

imába merülve időz soká az áldásos sziklánál. Körülötte tolonganak, mindenki látni akarja, ez azonban őt ájtatosságában nem zavarja. Szombaton, szeptember 14-én, esti 6 órakor történt ez. Egy órával később részt vesz a gyertyakörmenetben. A következő napokon az egész világ meg akar győződni róla, hogyan jár-kezel nehézség nélkül a barlang körül, a bazilikában, s végzi az ájtatosságokat. Belga honfitársai örömeiket és hálájukat fejezik ki a Bold. Szűznek, hogy méltóknak találta őket arra, hogy Dehaut kisasszony személyében irgalmas és jóságos tekintetét hazájukra vetette. «

Szeptember 19-én kijelenté Froidbise dr. (Oheyből), hogy Dehaut Joachimát megvizsgálta és konstataulta, hogy a szept. 6-iki bizonyítványban említett bajok tökéletesen eltűntek, s helyüket csak egy kis vörös folt jelzi. Joachima végre családja körébe, Wanfercée-ba tért vissza. Mindenki látni kívánta; a kocsinak, melyben ült, többször meg kellett állnia, mindenki meg akart róla győződni, vajjon bir-e csakugyan mankó nélkül járni. A hitetlenek voltak a legkiváncsiabb látogatók, de gyakran meg is indultak a törtéteken.

Igen, ez a leány, aki most a város utcáin vig léptekkel halad, ugyanaz, aki augusztusban mankón vánszorgott.

Lebon dr. (Besançon) jelenti, hogy Dordon Clémence kisasszonyt gyógykezelt; 1854. óta vérhánnyással és épp oly kínos mint makacs köhögéssel egybekötött tüdővést konstataált nála. Ő és kollégái csak arra gondoltak, hogy a beteg életét meghosszabbítsák, gyógyulásról nem is álmodtak. E leánynak, kit a baj halálra kimerített és minden segédeszköztől megfosz-

tott, többször kellett a Saint-Jacques kórházat felkeresnie. Ott ismételten gyógykezelés alá vették. Nagyfoku gyöngesége dacára a Franche-Comté lourdesi zarándoklatához csatlakozott. Augusztus 20-án odaérve, a medencében még az nap megfürdött s azalatt oly nagy könnyebbülést érzett, hogy a vizből kilépve kijelenté, hogy meggyógyult. Minden gyengesége elmult, és rendkívül jól érezte magát. Visszatértekor Lebon drt igen meglepte, mikor őt jó színben láthatta és tökéletes felgyógyulását konstatálhatta. Megfigyelését következő, igen jogosult megjegyzéssel zárja be:

»Minthogy ily természetü események az orvos jogkörébe nem tartoznak, e kérdés bővebb fejtegetésébe nem is bocsátkozom; csak azt a tényállást kell megállapítanom, hogy Dordon kisasszony gyógyíthatlannak látszó állapotban volt. Ezt tehetem mint orvos és pathologus; mert az orvos több mint 25 esztendő óta komoly javulásra nála nem is gondolhatott, és szeptember 8-án tökéletes egészségben találtam őt. Ez a tökéletes és ezenfelül rögtöni gyógyulásnak olyan esete, melyet az orvosi tudomány nézetem szerint megmagyarázni képtelen.«

Lebon dr. mint orvos beszél. Konstatálja, hogy e gyógyulást semmi módon meg nem fejtheti, s hogy az a természet erőit felülmulja, de a »csoda« szót ki nem ejti. Nem szóljuk meg érte, mert nem feladatunk, hogy a természetfölötti dolgokat magyarázzuk. Maradjunk meg szakkörünkben! A megfigyelés terén illetékességünk elismert és elvitázhatatlan.

A felhozott példáknál közömbös dolog, hogyan magyarázzuk azokat; a tények maguk beszélnek. Mielőtt általános megjegyzések és elméletekbe bocsátkozunk,

el kell őket fogadnunk kérlelhetlen logikájukkal együtt. Be kell ismernünk, hogy egy öt éve tartó sebekkel és fisztulákkal összekötött tumor albus a könyökcsonton néhány pillanat alatt begyógyult; éppúgy el kell fogadnunk, hogy a csipőizület-ficamodás egyetlen fürdés után helyreállott, a nagy lábseb behegedt, és a nagyfoku tüdővésztes beteg egészségét visszanyerte.

Ily esetek az emberi szellem látókörén kívül esnek és minden tudományos előrelátással homlok-egyenest ellenkeznek. Ilyen gyógyulások egyenesen a természet rendje ellen történnek. Egy orvos sem lehet ezek iránt közömbös, és tökéletesen értem, mikor Vergez dr., aki ilyen feltámadásoknak oly sokszor volt tanuja, azt mondja:

»Ha valaki lourdesi megfigyeléseim eredménye felől kérdez, azt válaszolhatom: A leghitelesebb tények vizsgálatánál, melyek a tudomány és művészet hatalmát felülmulják, Isten művét, a csodát érintetem.«

VII. FEJEZET.

PROTESTÁNS ORVOSOK KONSTATÁLJÁK A
LOURDESI GYÓGYULÁSOKAT.

Tüdővész (Regnault dr. Rennesből). — Szívbjaj és rák (Jouon dr. Nantesből).

Ném csupán katolikus orvosok, milyen Vergez dr., ismerik el e rendkívüli gyógyulásokban a természetfölötti hatalmat. A protestáns Vizerie dr., a 10. kürasszier ezred főtörzsorvosa (Niort-Garnison), pl. elbeszélte, hogy Essertau Karolint a kórházban megvizsgálta; krónikus hátgerincbajban szenvedett és mankók segélyével is csak alig tudott felegyenesedni. Most pedig látja, hogy tökéletesen egészséges, jár-ke; tagjai ismét rendes alakot öltöttek. »E ritka gyógyulás, úgy látom, azon hitnek műve, mely hegyeket áthelyez.«

Thorens dr., a jótékony egylet orvosa, és Mac Geven dr., mindakettő protestáns, bizonyítják James Tonbridge felgyógyulását.

Ez utóbbi Pott-betegségben szenvedett, tályogjai, nagy sebei valának, s ennek következtében tüdeje is meg volt támadva. Szakadatlan köhögés jelzé a szervezetbomlást és a halál közeledtét. Lourdesba érkezőkor, 1879. aug. 20-án, gyaloghintón vitték a barlanghoz és a medencéhez. Olyasmit érzett, mintha tűz járta volna át testét, szokatlan erő hatott reá; felkelt,

minden segítség nélkül felöltözködött és támasz nélkül járhatott.

Tonbridge, miután mozgásra teljesen képtelen volt, vasuti kocsiban fekvé érkezett meg, most pedig utitáskájával és takarójával kezében, biztos és határozott léptekkel tért vissza. Neje férje látásakor elájult; az emberek pedig, a kik haldokolva látták őt utrakelni, most pedig ép egészségesen látták viszont, az egész de la Reine-Hortense Avenue-n utána szaladtak, hogy meggyőződjenek róla, vajjon nem képzelődnek-e.

A zárandoklat egyik részvevője e meggyógyulásról következőket írja:

»Néhány hónappal vidékről való visszatértem után, H. asszonynyal Tonbridge barátunkat akartuk meglátogatni. Csak nejét találtuk honn gyermekeivel, kik tisztességesen öltözöttek s jó kedvvel ugrándoztak anyjuk körül. Az egész lakás jólétet és boldogságot tükrözött vissza. Tonbridge asszony megismerte H. asszonyt és felkiálta: »Ah asszonyom, tudja, hogy nem akartam őt elbocsátani. Ön oly jó volt, átengedte neki helyét a kocsiban.« »És Tonbridge?« kérdém, »hol van?« »Házmesteri állást kapott Avenue Friedland 36. alatt.«

»Felkerestük, esti 6 órakor zimankós hidegben. Tonbridge kapusöltözetében fedetlen fővel sietett elénk. »Felismeri őt?« kérdém H. asszonyt. »Hihetetlen,« válaszolá.

»Néhány nappal később kértem Tonbridget, beszélje el gyógyulását.

»Odaérkezésem napján — kezdé elbeszélését — a kórházban két szerzetes atya látogatott meg. A barlangnál sz. misét hallgattam és megáldoztam.

Erre a medencéhez vittek, s mint a gyermeket, karjaikon tartva, mártottak be háromszor. Kimondhatlan fájdalom és öröm érzete fogott el. Ugy érzém, hogy vagy meghalok, vagy meggyógyulok. Kinn hangosan imádkoztak. Szívem mélyéből kísértem őket, bár egyetlen hangot sem tudtam adni; mintha megbénultam volna. Egyszerre érzém, tűz fogja el bensőmet, valami rendkívüli erő hatott reám. Kibontakoztam kísérem karjai közül s negyedszer is bemártam magam a medencébe.

»Gyógyulva hagytam el. Egyenesen állhattam, segítség nélkül felöltözködhettem, támasz nélkül járhattam; a nagy megindulástól azonban szóhoz nem jutottam. Az atyák felüdtetésül és erősítésül bort ajánlottak, de visszautasítám. Ezután egészen egyedül és segítség nélkül mentem a barlanghoz.

»Ott sokáig imádkoztam; a Bold. Szűz szobra mintha rám mosolygott volna. Ugy tűnt fel előttem, mintha e világon kívül állanék, s még ma is álomnak látszik az egész; de tökéletesen meggyógyultam.

»Mikor Párisba visszaérkeztem, azok az emberek, a kik halálra vált betegen láttak elmenetelemlenkor, most pedig friss egészségben, egyedül járva kelve láttak viszont, az egész de la Reine-Hortense Avenue-n utánam szaladtak. Én sz. József kápolnájába mentem, hogy hálaadó imámat elvégezzem. A Bold. Szűz képe ott is mintha rám mosolygott volna.

»És az orvosok?» kérdém.

»Thorens dr., a jótékonyegylet egyik protestáns orvosa, ugyanaz, a ki bizonyítványt állított ki, azt mondta: »Ön meggyógyult; annál jobb öné nézve.« Kétségtelenül jó volt.

»A másik protestáns orvos, Mac Geven, hasonlóképp nagy örömet mutatott gyógyulásom felett.

»A harmadikat¹ felgyógyulásom nagyon meglepte és nyugtalanította. Azt kérde tőlem, mit csináltak velem; mikor azonban azt válaszolám: »a Bold. Szűz gyógyított meg«, felkiálta: »Az lehetetlen. Csodák nincsenek, az mind ostobaság. Vallja csak be, hogy valahol gyógykezelték.« »Hiszen tudja,« felelém, »hogy orvosságot többé nem használok. A Bold. Szűz egy pillanat alatt meggyógyított.« »Ön csaló, kiáltá, az teljes lehetetlenség. Távozzék a maga szűz Máriájával« és dühösen ajtót mutatott.

»Keserű könnyeket hullattam e bánásmód és szavak fölött. Többen voltak jelen, köztük egy protestáns lelkész. Ez hozzám közeledett, gondosan kikérdezett, végül így szólt: »Hited meggyógyított.«

A hitetlen, a természetfölötti és csodatagadó orvosok maguk kénytelenek Bernheim dr.-ral (Nancy) beismerni, hogy a lourdesi megfigyeléseket teljes igazságszeretettel gyűjtötték és tekintélyes férfiak ellenőrizték. A gyógyulások megtörténtét is elfogadják, csak vallási szuggesztióval akarják megmagyarázni; a példák felhozatalánál azonban gondosan mellőzik mindama gyógyulásokat, melyeknél szervezeti bajokról, fekélyekről és sebekről van szó. A Regnault dr., a rennesi egyetem tanára által tett következő megfigyelést pl. nem közlik:

»Coupel kisasszonyt gyógykezeltém — írja Regnault dr. — és mindkét tüdejének csucsán tuberkulózist konstatáltam. Coupel kisasszonyt Lourdesből való

¹ Nevét elhallgatjuk.

visszatérte után ismét láttam, s arcszine tökéletes egészségre mutatott. Két hónappal később még egyszer találkoztam vele; tiz fonttal sulyosabbá lett s a leggondosabb megfigyelés dacára sem találtam benne hörgést, még kevésbé bronchialis lélegzést. E leány állapota a lehető legegészségesebb.«

Aubry dr. Mohonból, Coupel kisasszony háziiorvosa, közli, hogy negyedfél évig az ágyat őrizte s a gyengeség és kimerülés legfelsőbb fokát elérte. Lourdesből való visszatérése utáni napon pedig gondos vizsgálat után meggyőződött arról, hogy e beteges állapot tökéletesen megszűnt.

Mlle Emilie le Meignan de la Verrie gyógyulása, melyet Jouon dr. a nantesi főiskola tanára konstatált, hasonlókép minden tudományos magyarázatnak ellenszegül.

Ez esetet munkánk első részében tárgyaltuk.

Jouon dr. továbbá konstatálta Fromond özvegnél az ajakrák gyógyulását. E rák műtét után ujból fellépett és Malherbe s Az drok minden gyógykísérletével dacolt. Néhány lourdesi vizes borogatás után a bajnak nyoma is megszűnt s az ajak azontul szabadon és akadálytalanul mozoghatott. Lourdesi útja előtt dr. O' Neill kijelenté, hogy a beteg alsó ajakrákban szenved és kórházba kell mennie. Visszatérte után dr. Jouon tudományosan konstatálta, hogy a ráknak nyoma sincs.

VIII. FEJEZET.

Tumor albus. — Ismét egy aszkóros (Lacroix dr. Béziers-ből). — Basedow-betegség.

Az 1882-ik évi nemzeti zarándoklat alkalmával a legnevezetesebb gyógyulások egyike kétségkívül M. René-é volt Billből.

Orvosa Leys dr. következőkép nyilatkozott róla:

»Kijelentem, hogy M. billi-i lakost baltérdén tumor albusban gyógykezelttem. A baj fisztulás fekélylyel és lábösszehuzódással volt összekötve. Öt esztendőn át minden gyógyításnak ellenszegült, sőt egészen gyógyithatatlannak látszott. F. évi aug. 13-án, két nappal lourdesi utja előtt, a beteget újból megvizsgáltam, s állapotát változatlannak találtam. Ma, szeptember 3-án konstatáltam, hogy a tumor albus, fekélyek és fisztulák eltűntek, a láb eredeti alakját visszanyerte s a fiatal ember mankó nélkül járhat. Elöttem, valamint minden elfogulatlan ember előtt világos, hogy ily nevezetes és rögtöni gyógyulás csakis csoda utján történhetik.«

Leys dr. adatai oly világosak, hogy minden kételyt eloszlatnak.

Látja a beteget rövid idővel lourdesi elutazása előtt, megvizsgálja visszatértekor s minden beállott változást leír. Ezenkívül a beteg öt éven át gyógy-

kezelése alatt állott; ismernie kellett ennél fogva a betegség minden részletét s azért ez ügyben épp úgy illetékes, mint hivatott bíró. Az ilyen pontos bizonyítvánnyal szemben minden ellenvetés hiábavaló. Különben is mit érnek theoretikus ellenvetések a napnál fényesebb tényekkel szemben?

Lacroix dr., a béziersi kórház főorvosa közli, hogy de Massia grófnőn a nagyfoku tüdősorvadás összes jelenségeit tapasztalta: közel két év óta teljesen szórtalan volt; hörgzőrej a baltüdő egész harmadán, lassu lélegzés, hányás, majdnem szakadatlan láz, hasmenés, jelentékeny lesoványodás mutatkozott rajta.

Minden kezelő orvosa ugyanazon diagnózist állapította meg. Puig dr. Perpignanból azt írta:

»Bizonyítom, hogy de Massia grófnőt tüdő- és gégefősorvadásban hosszabb ideig gyógykezelttem.«

Ily körülmények között de Massia grófnő Lourdesba ment s a barlangnál egészségét pillanat alatt visszanyerte oly annyira, hogy úgy látszott, mintha beteg sohasem lett volna. Hazatérte után dr. Puig konstataálta, hogy gondos vizsgálata dacára, a régi betegségnek nyomára sem talált.

Lacroix dr. következő bizonyítványt állított ki:

»Az igazságnak megfelelőleg ki kell jelentenem, hogy soha semmi jobban meg nem lepett, mint betegem meggyógyulása. Hangja tökéletesen tiszta és emésztési állapota kielégítő. A legpontosabb megfigyelés sem fedezheti fel a legkisebb, rendetlen hörgzőrejt sem.

»Ez a jelen állapota.

»Befejezem ama nyilatkozattal, hogy e gyógyu-

lásnak módja és körülményei, melyek közt végbe-
ment, minden erre vonatkozó elméletemet halomra
döntik.«

Lacroix,

a béziersi kórház főorvosa.«

Befejezésül felemlítjük Barret Mária felgyógyulá-
sát (Párisban, Rue de la Harpe 49. a. lakik), aki nyolc
év óta Basedow-féle betegségben, szívtágulás, balláb-
bénulás és vérérdaganatban szenvedett. Az »archives
d'ophtalmologie« 2 száma (1881. jan. és febr.) pon-
tosan leírja a betegséget, úgy a mint az 1880. június-
ban volt.

A Hôtel-Dieu jegyzőkönyvei is megemlékeznek
szomorú állapotáról. Nyolc év óta alig látott, senkit
sem ismerhetett fel és alig tudott az utcán egyedül
járni. Panas, Barrault, Péan és Folin drok gyógy-
kezelték egymásután sikertelenül. Ily állapotban 1881.
augusztus 17-én Lourdesba utazott. Utközben eledelt
nem vett magához; Poitiers-ban az utolsó kenettel kel-
lett őt ellátni. Aug. 20-án eszméletlenül és haldokolva
hozták a medencéhez. Ennek elhagyása után lassan
eszméletét visszanyerte; az élet testébe visszatér, s
világtalan szemei megnyilnak a világosságnak. A színe-
ket megkülönböztetni s olvasni képes. Erre gyorsan
felemelkedik és kijelenti, hogy meggyógyult. Odasiet
a barlanghoz, elmegy a missió-atyához, felmegy a lép-
csőkön a kolostorba és elbeszéli betegségét és gyógy-
ulását. Erre a Sept-Douleurs kórházba megy fűrgén és
sietve. Ott a még néhány pillanat előtt vak nő hosszú
levelet ír férjének.

»E gyógyulásnak — mondja Vergez dr. — ter-
mészetfölötti jellegét elvitatni nem lehet. A szervezeti

változások és a bajjelenségei a diagnózist illetőleg minden kételyt kizárnak. A legügyesebb orvosok fáradásainak nem sikerült a betegség előrehaladásának gátat vetni.

»Az élet gyökerében volt megtámadva. A mi különösen a Basedow-betegséget illeti, a szimptómák oly tökéletesek és világosak valának, hogy a párisi orvosi fakultás egyik kiváló tanára e betegség keletkezése és székhelyéről szóló magyarázatának támogatására éppen a mi esetünket hozta fel.«

Mindezen felsorolt megfigyeléseknél első sorban az anyagi elváltozásokra kellett figyelnünk. Akármilyen legyen is valakinek a természete, az ilyen szervezeti bajok gyógyulása mindig jelentékeny időt igényel. A sebek rögtöni behegedése, vagy még inkább a testet fedő bőrszövetek rögtöni ujjaképződése a természet erőit felülmulja.

Igy hoz minden esztendő újabb jelentéseket az áldásos barlangnál történt rendkívüli gyógyulásokról. Nem lehet-e mondani, hogy a Gondviselés által oly ritkán művelt csodák Lourdesban mindennaposak? A gyógyulások jegyzőkönyveiben a leghiresebb mesterek nevei olvashatók, s látjuk, hogy Franciaország és Belgium orvosi előkelőségei tartózkodás nélkül konstatálják elutazáskor a betegségeket, visszajövet pedig a gyógyulásokat. Dr. Van der Camen, a löweni egyetem laureátusa, dr. Regnault, rennesi tanár, dr. Fabre (Marseille-ből), dr. Jouon (Nantes-ből) és a többi hírneves orvosok e nagyszerű vizsgálatoknak tekintélyükkel és lángelméjükkel kiváló súlyt kölcsönöztek.

IX. FEJEZET.

1883—1885.

A lourdesi Bold. Szűz Belgiában és Konstantinápolyban. — A nevezetesebb gyógyulások. — Blondel A. kisasszony. — De Pontbriant kisasszony. — Lagasse dr. és Fauré Lucia. — Pourchet kisasszony, némaság. —

A belga zarándoklatnál 1883-ban mutatkoztak először és pedig kiváló fontosságú gyógyulások.

Dr. Schmitz antwerpeni orvos Buurmans abbé egészségi állapotát a legpontosabban megvizsgálta és konstatálta a nagy különbséget, mely az 1882. január 27-én, három nappal a lourdesi ut előtt megejtett, és az utolsó vizsgálat eredménye közt fenforgott.

Valóban, a rövid, tökéletlen és fárasztó lélegzés, a beszédnehézségek, folytonos köhögés, a gyakori, különösen reggeli hányás, a táplálkozási undor, a gyomor és bárzsing-görcsök, szivdobogás, lábdaganat, általános elerőtlenedés, a legnagyobb fokú lesóványodás, mindez eltűnt és rendes lélegzés, köhögés és hányás nélkül, nyílt és fátyolozatlan hang, jó étvágy, szabályos gyomorműködés, rendes emésztés, rendszeres szivműködés, általános jóérzés és megifjult erő lépett helyükbe. A lábdaganat elmúlt és helyét szemellátható testesedés foglalta el.

Szóval: a komoly és hosszas betegséget egészség váltotta fel.

E gyors és tökéletes felgyógyulást pedig orvos

közbejötté nélkül, a Bold. Szűz hatalmában való bizalom eredményezte oly módon, hogy a medencében háromszor megfürdött.

»A gyógyulás gyorsasága és tökéletessége, különösen pedig a hosszú, éveken át tartó lábdaganat és hányásnak határozott, közvetlen és tökéletes megszűnése, e gyógyulásnak eredeti szokatlan jelleget kölcsönöz, s kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy ha az állandó marad, felsőbb hatalomnak kell tulajdonítani.

Antwerpen, 1882. márcz. 19.

Dr. Schmitz.»

Buurmans abbé Lourdesba febr. 1-én halálra válva érkezett. Ágyba kellett feküdnie gyertyaszentelő Boldogasszony előestéjén. Következő napon a szerencsétlen beteg a bazilikába vonszolja magát; minden erejének megfeszítésével a barlanghoz megy, néhány percet imádsággal tölt el s azután a medencébe lép. Rendületlen bizalommal háromszor fürdik meg benne. A harmadik fürdőnél melle kitágul, könnyen lélegzik; minden fájdalma, daganata megszűnt, meggyógyult. Arckifejezése megváltozik, ereje rohamos gyorsasággal visszatér. E papnak visszatérése valószínű diadalmenet volt.

Párisban a Notre-Dame des Victories plebánosa e gyógyulás felől két ízben tüzetesen tudakozódik.

Belgiumban Tournai és Antwerpen megindító áhitattal fogadja. A mechlini bibornok Buurmans abbét fiaként fogadja és határtalan örömeinek adkifejezést a fölött, hogy e kegyelem egyházmegyéjének egyik papját érhette.

E gyógyulás mellett felemlíthetjük az éveken át béna Rebry József gyógyulását, a ki mankóit az oostackeri barlangnál hagyta; továbbá Dehaut Julia gyógyu-

lását, kinek jobb válla kificamodott és karja félig béna volt, s Lourdesban tagjainak mozgékonyosságát visszanyerte. Dr. Léon Marique selaine-i orvos írja, hogy az esetben habozás nélkül ismeri el a csodát, mely a lourdesi Bold. Szűz esedezésére keletkezett.

Dr. Van Dromes brüggei orvos 1882. okt. 16-án kelt bizonyítványában írja, hogy Viane József, 21 éves ifju, négy éve már medencecsontszuból eredő tályogban szenved és combja sebekkel van borítva. Lourdesba zarándokolván, a medencében megfürdik s a sebek 48 óra alatt behegednek.

Mint hogy a gyógyulás oly időközben történt, mely a természeti erők működésére elégtelen, azt hiszszük, hogy itt is a természetfölötti hatalom működött közre; mert a csontszuból eredt tályog oly hirtelen el nem tűnhetik.

A bizonyítvány a zarándoklat után négy hónappal kelt és a gyógyulás azóta tökéletes és állandó.

Az ilyen rövid idő alatt történő gyógyulások a természet erőt és az orvosi tudomány segédeszközeit valósággal felülmulják.

Belgiumnak a különös kedvezményekre, kegyelmekre bizonyára előjoga van. A lourdesi Bold. Szűz tisztelete egy országban sem oly népszerű, mint Belgiumban. A belga zarándoklatok mindenkifelett kitűnnek; évenként ezren és ezren zarándokolnak Belgiumból Lourdesba. Belgiumban a barlang Szüze mindenütt látható, a belgák ájtatossága őt magukévé tenni, mintegy meghonosítani iparkodik.

A külső tisztelet minden oldalról nyilvánul. Néha a papok, de legtöbbször a nép jár jó példával legelőül. 1870-ben Meurisse jézustársasági atya május hó

tartamára Lüttichben az első jelenés képét állítá ki köztiszteletre. E képet nemsokára festmény, azt szobor, végül e fölé a lourdesi barlang utánezata váltotta fel, mely a zarándoklás központjává lett.

Hasonló történik ezer más helyen. A szeplőtelen fogantatás képe a népbe mindenütt új reményt önt és buzgó imára ösztönzi; ily képek mindenütt köztisztelet tárgyát képezik.

A leglátogatottabb templom Oostacker városkái Gent mellett. Azelőtt nevét alig ismerték, most pedig már nagy hirre tett szert, csak »Lourdes« névvel illetik. A zarándokok oda szakadatlanul özönlének. »Forró imák szállnak az égbe, gyertyák égnek, csodákról beszélnek, titokzatos vonzóerő árad ki belőle.« A mint Lourdesba szerveztek zarándoklatokat, úgy Oostackerbe is Belgium minden tájáról rendeznek. 1879-ben 120, 1880-ban 146, 1881-ben 182 zarándoklat fordult meg ott 23000 személylyel. Bizonyos időben az oostackeri barlangnál 6—8000 zarándok látható naponkint, a gyertyamenetben már 500 ember is résztvett. E templomban számos bámulatot keltő gyógyulások történnek.

Ekként Belgium azon mozgalom élén áll, mely a lourdesi Bold. Szűz tiszteletét az egész világon hivatva van elterjeszteni. Belgium rokon nemzet; neki is, hozzánk hasonlólag, sikra kellett szállania a vallás-szabadságért és katolikusainak egyesített erejével visszatartotta kormányát a forradalom örvényétől, melyhez Európa összes kormányai közelednek.

Ha a lourdesi Bold. Szűz karjait ez országra kiterjeszti, bizonyára különös áldásokban is részesíti, melyeket részünkre visszatart, mivel eddig még eléggé meg nem érdemeltük.

A lourdesi Bold. Szűz tisztelete azonban nem csupán a katolikus országokra terjed; ha Itáliában, Spanyolországban, Ausztria-Magyarországban, Németországban a lourdesi Bold. Szűzzel találkozunk, ha neki mindenütt, családi tűzhelynél, kápolnáknban, templomokban, székesegyházakban, diszhelyet adnak; neki oltárokat és barlangokat felállítanak, ünnepeit és évfordulóit ünnepélyesen megtartják, — hitetlen népek sem maradnak hátra. A lourdesi Bold. Szűz követi hittérítőinket és tért foglal Indiában, Chinában, Amerikában, Ausztráliában, sőt közép Afrikában is.

Konstantinápolyban a lourdesi Bold. Szűz nyilvános tisztelete 1881-ben vette kezdetét. A sz. György-templomban történt gyakori, csodálatos gyógyulások számos zarándokot vonzanak oda.

A gyertyák százai égnek szakadatlanul a kápolna oltára előtt. Az atyák naponkint lourdesi vizet osztanak szét ingyen, a lourdesi Bold. Szűz tisztelete messze Konstantinápoly, sőt a török birodalom határain túl terjeszkedik. A medinai nagy moséban lourdesi vizet kérnek, hogy Mekkába küldhessék. Medina és Mekka a szeplőtelen fogantatás által megszentelt vizet és olajat kívánja. — Nagyon jellemző!

A Korán átka dacára, a Bold. Szűz szobra előtt minden, még előkelő rangú törökök is imádkoznak. Az imádkozók vegyesek, mint maga Konstantinápoly és Törökország népe. A francia nagykövet neje mellett térdel az egykori miniszter pasának özvegye, a nagyvezér nővére. Sizmatikust, zsidót, muzulmánt, és eretnek örményt lehet ott találni. Egy pasa, akit nagy hivatalra szemeltek ki, mielőtt állását elfoglalná, a lourdesi Bold. Szűzet keresi fel.

Egy muzulmán, az udvari szállító Mustapha, a Bold. Szűz különös kegyeinek örvend. Kilenc hónapi fáj-dalmak után jobb szeme világát egészen elvesztette. Tizennyolc nappal később álmában fehérbe öltözött nő jelenik meg előtte s így szól: »Én vagyok a Szűz, a kit a Szent György-templomban tisztelnek, s parancsolom, hogy ott rögtön imádkozzál és hálákat adj.« Felébredésekor Mustapha tökéletesen felgyógyult. A kápolnáról eddig még nem hallott; azonban habozás nélkül ott hagyta üzletét, a legközelebbi vonatra ült és Feri-Keui-ba érkezett, ott sz. misét hallgatott és csodálatos gyógyulását a missió főnökének elbeszélte.

Állításainak hitelt nem adtak, tanukat és bizonyítékokat kívántak. Néhány nappal később Mustapha több mozlím barátja kíséretében visszatért, s ezek betegségét, szeme elvesztését, valamint rögtöni gyógyulását is igazolták. Egy melkita ez adatokat jegyzőkönyvbe foglalta, melyet minden jelenlevő aláírt és pecsétjével ellátott. Természetesen nincs itt ismert orvosok bizonyítványaival, pontos diagnózissal, műkifejezésekkel, s a baj részletes történetével dolgunk; de nem szabad felednünk, hogy Törökországban vagyunk, s ez egy buzgó gazdag muzulmánal történik. Az ő és barátainak tanubizonyosága őszinte és igaz meggyőződésből ered.

Mgr. Vannutelli a csodás gyógyulásoknak folyton növekvő számára való tekintettel, egy bizottságot küldött ki, hogy a gyógyulásokat kikutassa s a tanukat kihallgassa. A jegyzőkönyveket Rómába küldik. A kápolna falai kegyeleti ajándékokkal telvék.

Hogy Isten e helyet kegyhelylyé választotta, az a figyelmesen gondolkozó ember szívet érintetlenül nem hagyhatja. A világ egyetlen részében sem szorul

a katolikus ügy hathatós védelemre, mint itt, a hol minden eretnokség képviselve van s az illető népeknek nem csupán vallási, de egyszersmind nemzetiségi ügyével szoros kapcsolatban áll.

Ugy látszik, a lourdesi Bold. Szűz a keletnek vallási megújulását vette kezébe. A törökök, a kik egyszer a természetfölötti hatalom kegyelmeinek tanuivá lettek, tisztelettel hajolnak meg és ismerik el a katolikus vallás felsőbbbbségét, hisz látják, hogy a Bold. Szűz csodákat mivel, a milyeneket ők Mohammed prófétájuktól még szent városaiban sem várhatnak.

Mialatt a lourdesi Bold. Szűz tisztelete az egész világon elterjed, a Gave partjain évről-évre szaporodnak a zarándoklatok, s a gyógyulások folyton számosabbak és feltünőbbekké lesznek.

Az 1884. évi nemzeti zarándoklat alkalmával három nap alatt 5 orvos felügyelete alatt 62 jegyzőkönyvet vettek fel. A visszatérés alatt új csodák történnek, a gyógyulások és jelentékenyebb javulások száma szembetűnően emelkedik.

Ugyanazon esztendőben vezette de Mun gróf a katolikus munkásegyletek 2500 tagját 169 zászlóval, a barlanghoz.

A zászlóvivők közt ismert nevekkél: Belleville, Saint-Antoine, Batignolles, találkoznak, kik különféle emlékeket és reményeket keltenek, melyek azonban még koraiak. E munkások a keresztény Franciaország valódi képviselői. Mindnyájan közösen áldoznak a barlangnál, hiszen azért jöttek, hogy a nagy család kenyérét, a barátság, erősség és remény kenyérét megtörjék.

1884. óta a gyógyulásokat, a mennyiben lehetséges, még nagyobb gonddal és oly pontossággal tanul-

mányozzák, mely minden kritikának helytáll. Külön arra rendelt orvos analizálja és ellenőrzi az előforduló eseteket; oly rendszeresen és lelkiismeretességgel végzi munkáját, hogy minden utódjának mintaképül szolgálhat. Sokszor nem könnyü dolog megvonni a határokat, hol az anyagi erő működése megszűnik és a természetfölötti erő kezdetét veszi. Az orvosok előtt ily kutatások rendszerint ismeretlenek s azért a zárandoklatok tartama alatt Lourdesban bizonyos előiskolázásban részesülnek, hogy lelkük e tanokat befogadhassa.

Az orvosok rendszerint kevésbé szigorúak, mint a hittudósok, s a természet törvényeinek megsértését gyakran könnyedén veszik.

A következő esetek elemzésénél alkalmunk lesz ez állításunkat beigazolni.

Blondel kisasszony betegségének történetét dr. Amalric, a párisi kórházak egykori beltagja írta le. Főbb vonásaiban adjuk az alábbiakban.

Blondel kisasszony 24 éves korában télen fájdalmas gége és légcsőgyuladást kapott, mely az Amélie, Cauterets és Mont-Dore fürdők használata dacára el nem mult. Tíz évvel később alsó végtagjainak rheumatikus bénulása is hozzájárult.

Hiába kíséreltek meg öt éven át mindennemű gyógyeszközt, villanyozást és egyéb gyógyszert. Blondel kisasszony kétszer volt Lamalou-ban, de sikertelenül. Raynaud Maurice dr. a Charité orvosa, az auteuili vizkúrára küldé. Később Charcot tanácsát kérte, Bourbonne-les-Bains-ba utazott és újabb vizkúrárt használt Schweizban, 1879-ben pedig Lamalou-ban.

Ugyanekkor tette meg első lourdesi zárandoklatát, kétszer megfürdött a medencében, de eredménytelenül.

Ez oly különböző, energikus és költséges gyógykezelés neki könnyebbülést nem szerzett, idegei elgyöngültek, bőre fakó és színtelenné vált, lábai egészen megbénultak.

A sikertelen kísérletek után Blondel kisasszony minden kúrával felhagyott és 1882. július 12-én, 6 év óta minden orvosi tudománnyal dacoló betegségével még egyszer Lourdesba ment. A medencében megfürdött és néhány pillanat alatt meggyógyult. A medencét azonnal elhagyhatta, egyenest állhatott, ülhetett, járhatott; ruganyossága visszatért.

»Azt hisszük, ugymond dr. Amalric, hogy Blondel kisasszony e tökéletes felgyógyulása, ki több mint hat év óta bènà vala és a megfelelő legenergikusabb gyógy mód dacára javulást nem érzett, ez oly könnyen és hirtelen, a barlang vizének egyszeri használata folytán elért gyógyulás valóságos csoda, az orvosi tudomány eszközeit minden tekintetben felülmulja és azért csakis természetfölötti módon magyarázható meg.«

Chamayou dr., toulousei orvos szintén bizonyítványt állított ki róla, majdnem azonos kifejezésekkel.

Guy dr. albi-i orvos Blondel kisasszonynak 1882. július 15-én következőket írja:

»Minél többet gondolkozom felette, annál jobban azon meggyőződésre jutok, hogy e lourdesi barlangnál történt rögtöni gyógyulás szelleme megfajthatlan talányként áll előttünk.«

Blondel kisasszony minden orvosa tartózkodás nélkül természetfölötti gyógyulást állapít meg.

A lourdesi orvos kevésbé kategorikus, tartózkodóbb. »Az egyház — ugymond — ily dolgokban sokszor nehézkesebb, mint az orvosok. Oly feltétlen

bizonyítékokat kíván, melyek minden józan kételyt kizárnak. A hirtelen meggyógyult személynek egészségét tökéletesen vissza kell nyernie. Blondel kisasszony azonban jul. 12-én Lourdesban kiállított nyilatkozatában azt állítja: *ettekintve az oly hosszú betegség után érthető gyengeségtől*, mondhatom, hogy előbbi egészségemet visszanyertem.«

»Itt van tehát a hézag, mely nem engedi, hogy ez esetben abszolút ítéletet mondhassunk«, fejezi be a barlang orvosa. Szigoru de bölcs ítélet, mely legjobban mutatja, mennyi garanciát kívánnak meg ahhoz, hogy a »csoda« szót kiejthessék.

Még névleg sem jelezhetjük mindazt a gyógyulást, mely e három év alatt nyilvánosságra jutott. A legfontosabbak közül Brin Lujza kisasszony gyógyulását emeljük ki. Damour dr. erről következőkép nyilatkozik: »a legnagyobb fokú aszkóriban szenvedett, két év óta ágyban feküdt s alig vett táplálékot magához. Mindkét tüdejének csucsá tuberkulotikus volt.« Ily állapotban kelt a lourdesi utra és 1882. aug. 30-án a medence elhagyása után hirtelen és tökéletesen felgyógyult. Az orvos a tüdőben semmit, a bronchitisnak nyomát sem találja, s a gyógyulást természetfölötti ténynek jelenti ki.

Barbé-Guillard dr. (Dinan) de Pontbriant kisasszonyt dr. Galézousky-hoz küldé s közlé vele, hogy a beteg balszemét elvesztette és hasonlóképpen beteg jobb szeme már nem képes a világosságot a sötétségtől megkülönböztetni. Delor és Bréhier drog a beteget szemtükkörrel vizsgálták meg és 1884. aug. 14-én egyértelműleg vakságot konstataáltak. Habár a baj gyógyíthatatlannak látszott, ugyanazon év szeptember 19-én

ugyanazon orvosok de Pontbriant kisasszony tökéletes gyógyulását konstatálták. 1882. aug. 30-án a medence elhagyásával mindkét szemének világát visszanyerte. »Szándékosan kell hitetlenkednie annak, írja dr. Vergez, aki e gyógyulás csodálatos jellegét elvitatni akarná és azt a természetfölötti tények közé sorolni vonakodnék.«

Lagasse dr. közli : Fauré Lucia kisasszony (28 éves) veleszületett kétoldalu csipőizület-ficamodásban szenvedett. Járása igen jellemző. Felső teste minden lépésnél egyik csipejéről a másikra esik. E bajt minden orvos gyógyithatlannak jelentette ki; mégis 1882. év augusztusban rövid fürdés után a lourdesi medencét gyógyulva és egészen megváltozva hagyta el. Most már egyenesen és fáradság nélkül jár-kei. Lagasse dr. jelentését a következő nyilatkozattal zárja be :

»Itt, Puylaurens-ban az esetet mindenki másképp fogja fel. Egyesek sehogysem akarnak Fauré Lucia kisasszony bajára visszaemlékezni, minden vizsgálatról s a mult állapotnak a jelenlegivel való összehasonlításáról lemondanak, tagadják a tényt és az érvekkel támogatott állításra azzal válaszolnak, hogy a hitet több-kevesebb szellemességgel gunyolják, csak azért, hogy a szemükben nevetséges vizsgálatot elkerüljék. Mások, és ezek vannak többségben, e nyilvános tényeket csodának tekintik. Az egyszerű, valamint az elfogulatlan művelt emberek pedig úgy vélekednek, hogy e rendkívüli esetet természetes módon megmagyarázni nem lehet s a titkos természetfölötti beavatkozást el kell fogadni.

»A gyógyulás állandó, miként erről naponkint mindenki meggyőződhetik. Magam részéről sem akarom annak nyilvánvalóságát tagadni; látok és hiszek.«

Lagasse dr. megjegyzései más esetekre is szólnak; mert a lourdesi gyógyulásokról a vélemények rendszerint ily módon ágaznak el.

Terrier dr. (Páris) jelenti, hogy szakácsnéjának öt év óta sérve van, melyet semmiféle kötővel fentartani nem lehet s mely őt hivatása teljesítésére képtelenné teszi. 1884. szeptember 8-án a lourdesi medencében tökéletesen meggyógyult s az orvos határozott bizonyítványban konstatálja a gyógyulás fázisait.

Eugénia testvér gyógyulása az 1883. év legkiválóbb gyógyulásai közé tartozik. A bajt igen gondosan tanulmányozták és irták le, vázlatban kellőképen visszaadnunk lehetetlen; érdemes azonban vele tudományos tanulmány formájában részletesen foglalkozni, mert a legérdekesebb megfigyelések egyike.

Az alábbi utolsó eset legjobban feltűnteti az ellentétet a lourdesi gyógyulások és mindennapi tapasztalásunk közt.

Pourchet kisasszony hetedik éve óta teljesen néma és féltestére béna. Bénultsága ugyan elmúlt, de a némaság megmaradt. Soha egy szót, sem »igen«-t, sem »nem«-et ki nem mondhatott. Jelenleg 52 éves, tehát a baj majdnem félszázad óta tart. Nem csupán a beszédnél közreműködő idegek gyökerei vannak megtámadva, hanem a tétlenség következtében atrophia és az idegszálak satnyulása is beállott, röviden akár elsődleges, akár másodlagos, annyi bizonyos, hogy szervezeti bajról van szó.

1883. szeptember 30-án a barlang előtt imádkozott, mikor egyszerre kiáltás tör ki melléből és ő bizonyos kimondhatlan megindulástól összerogy. Szomszédnöje kérdi: »Rosszul érzi magát?« »Nem« vala

a felelet, 45 esztendő óta az első szó ajkairól. Erre megszólalt: »Üdvözlégy Mária.« A hála és szeretet szavai valának ezek. Szeptember 30-án, mind jobban és jobban megoldódik nyelve, beszélő képességét, mely a gyermeknél oly lassan fejlődik, néhány hónap alatt tökéletesen visszanyeri, úgy hogy folyékonyan beszélhet. Itt tehát nincs rögtöni gyógyulásról szó, minthogy Pourchet kisasszony teljes beszélő képességét csak lassan nyerte vissza; itt a csoda nem is a módban, hanem a gyógyulás tényében nyilvánult.

X. FEJEZET.

LOURDES TÖRTÉNETE AZ ORVOSOK TOLLÁBÓL.

Elméletek és tények. — Háromszáz orvosi bizonyítvány a gyógyulásokról. — A hitetlenség és a hit indokai. — A Salpêtrière betegei. — Az ellenőrzés eszközei.

Az évkönyvek nyomán, melyek 1868-ig visszanyulnak, az imént a legnevezetesebb lourdesi gyógyulások jegyzőkönyveit futottuk át napról-napra. Mily hatalmas anyagot nyújt e közel 22 kötetre terjedő munka! 250 bizonyítványt vettünk elő belőlük, melyeket különböző orvosok állítottak ki, oly orvosok, kik egymástól függetlenül közlik a jelenségeket és megfigyeléseiket.

E bizonyítványokban a betegségek minden oldalról pontosan leírják. Gyakran a leghíresebb orvosokat konzultálták és a baj nemére, valamint gyógyíthatatlanságára nézve ők is nyilatkoztak.

Ebben azonban nem csupán 250 orvosnak volt része; Lourdesnak csodái mellett közvetve több mint 1000 orvos tanuskodott. Ezek közt vannak híres és tekintélyes állású tudósok, akiknek legnagyobb része a természetfölöttinek és csodának elvi ellensége.

Ily kedvező körülmények közt, azt hihetné valaki, a természetfölötti hatalom beavatkozásának bizonyítékait még a megtestesült szkeptikusnak is el kellene fogadnia.

De távol ettől, az orvosok e gyógyulásokról szóló jelentéseknél fejüket hitetlenkedő és kicsinylő mosollyal rázták s minden esetet, melyet ítéletük alá terjesztettek, vizsgálat nélkül egyszerűen elvetettek.

A hitetlenek előtt a csoda lehetetlenség és abszurdum volt is, marad is. A katolikus orvosok tekintélyes része előtt e kérdés orvosi szempontból csaknem megfejthetlen, vagy a csoda gyanánt felhozott esetek rendszeren legalább a kívánt garanciákat nélkülözik. Ha a kérdést így fogjuk fel, az elméletből természetesen soha ki nem lábolunk. Igen, az elméletet a tényektől sokszor tág ür választja el.

Lourdes eseményei olyanok, a milyenek. Semmiféle hatalom sem képes azokon változtatni. A tényeken erőszakot ejteni vakmerőség, s annyit jelentene, mint a dolgok természetén változtatni akarni. Az elmélet a szellem műve; a tudóst arra képesíti, hogy az összegyűjtött megfigyeléseket megmagyarázza, abból következtessen és szabályokat állítson fel.

Mikor Littré szobájában a természetfölöttit elvette, csak névleg volt orvos, mint bölcsész szólott. Be kell ismernünk, hogy sokszor közepes bölcsészek és rossz theologusok vagyunk; hol azonban a betegségek vizsgálatáról és tudományos megítéléséről van szó, ott illetékességünk kétségtelen.

Ily módon kollegáink felületes és sommás, minden kellő vizsgálat nélkül kiállított bizonyítványaikkal maguk az okai annak, hogy az ítéletök alá bocsátott eseteket sajnálatos módon félreismerik és félremagyarázzák.

Eljön a pillanat, mikor mindnyájan, legyen bár valaki materialista, pozitivistá, spiritualista stb. kénytelenek leszünk egy élesen körvonalazott területen belül

nyilatkozni. Akkor le kell majd az elméletek és tanok magas katedrójáról szállanunk és magunkat arra eltökélnünk, hogy minden egyes gyógyulást tanulmányozzunk és megvitassunk.

Hogyha egy hirtelen meggyógyult sebről, egyetlen fürdés következtében megszűnt organikus tályogról van szó, nem lehet működési zavarokkal és idegbántalmakkal válaszolnunk, melyeket bizonyos átmeneti izgatottság meggyógyíthat.

Ha tudós és lelkiismeretes orvosok, ha gyakorlott és tapasztalt férfiak azt állítják, hogy egy régi, sebekkel és fisztulákkal komplikált ízületlob néhány pillanat alatt begyógyult, hogy egy a megmerevedés állapotában levő ficamodás magától helyreállott, hogy egy halálra vált aszkóros átmenet nélkül tökéletesen begyógyult, akkor az illető eseteket először tanulmányozni és megbeszélni szükséges. Lehet ugyan azok tudományos megfejtését megkísérteni, de azokat kétségbe vonni vagy elfogultan visszautasítani nem szabad.

Kollegáink bizonyítványát oly kérdésekben, melyek szakkörükbe tartoznak, elvetni nem lehet. Ők fel vannak jogosítva arra, hogy e téren nyilatkozzanak.

Nem is kívánja tőlük senki, hogy e jelenségek alapját megfejtsék, vagy csodákról és természetfölötti beavatkozásról szóljanak. Tökéletesen elég, ha beismerik, hogy a pathologia törvényei megsértettek s e megfigyelések fiziologiai megmagyarázása elégtelen.

Ez ellentétet azon orvos közt, ki a tényeket elfogulatlan ítéli meg anélkül, hogy azok szemtanuja lett volna, s azon orvos közt, a ki betegével, megfigyeléseinek rendes tárgyával szemben hiába keresi az új, váratlan, a tudományos tapasztalatokkal homlokegye-

nest ellenkező jelenségek magyarázatát — ez ellentétet, mondom, eléggé még soha ki nem emelték. Minden az utóbbi javára szól. Ő csakugyan saját illetékes területén van, felfegyverezve minden oldalú információkkal és elfogulatlan, pártatlan szellemmel. Amaz ellenben, kellő információ nélkül, már előre oly megoldást keres, mely alapelveivel megegyez.

Ez ellentét sehol élesebben nem nyilvánult, mint a lourdesi gyógyulások tanulmányozásánál és megvitatásánál.

Mindamaz orvosok, a kik rendszerük és materialisztikus irányzatuknak megfelelőleg nyilatkoztak, ez eseteket vizsgálat nélkül elítélték.

Mindazok azonban, akik az eseményekkel, mint azoknak szemtanúi és jelentői behatóan foglalkoztak, az elméletek és tanok mellőzésével azokat hiven és lelkiismeretesen közölték.

Háromszáz orvos konstatálja a lourdesi gyógyulásokat.

A Lourdesban százak és ezrek által megfigyelt gyógyulások kétségkívül ellentétben állanak az orvosi tudomány összes törvényeivel. Az elmét valósággal kihívják, hirdetik a természeti erők teljes felforgatását, vagy legalább a fensőbb hatalom beavatkozását. Szabad-e azonban őket ezért minden kutatás, vizsgálat nélkül elvetnünk, a babona és tudatlanság frázisait hangoztatnunk, vagy legsujtóbb ítélet gyanánt őket a hipnotizmus és szuggesztió eredményei közé sorolnunk?

Mindazonáltal 30 évi időköz alatt, Vergeztől, a montpellier-i orvosi fakultás tanárától és barèges-i fürdőigazgatótól elkezdve, egészen Fabre-ig (Marseille), 250—300 tudós hirében álló kiváló orvosra találunk,

a kik a lourdesi eseményekért egyéniségük súlyával és tekintélyével szállnak sikra. Részletes bizonyítványaikban és szoros logikával vont következtetéseikben megállapítják a gyógyulások valódiságát és kijelentik, hogy észszerű, tudományos magyarázatra képtelenek.

A kérdés szemmel láthatólag terjeszkedik és előre nem sejtett mérveket ölt.

Miután Vergez az először konstatált lourdesi gyógyulásokról kijelentette, hogy az emberi elme azokat felfogni nem képes, szava elvitázhatlan tekintélylyel és tiszteletreméltósággal birt.

Egy egyetemi tanár, a baréges-i fürdőigazgató, ama férfiú, ki a kronikus betegség terén oly annyira jártas, kinek tudományát és jellemét az egész világ tiszteli, kijelenti, hogy e jelenségeket az emberi elme megfejtani képtelen. Szavainak mindazonáltal hitelt nem adnak. E helyett inkább azt hangoztatják, hogy sűrű fátyol ereszkedett szemekre és egyáltalán nem bír már jogosultsággal arra, hogy az ő szakmájába tartozó tényekről ítéljen.

Dr. Buchanan, a glasgowi egyetem tanára, Lourdes-ot meglátogatta és benyomásait a »The Lancet« orvosi folyóiratban közzétette.

Az ő nézete szerint sok gyógyulást a bizalomra kell visszavezetni, a mi egyes nem szervi betegségeknél a csodával határos eredményeket mutat fel. Ez a szuggesztió elmélete; annak hibás alkalmazásától azonban tartózkodik; nem mondja, hogy Lourdesnak öszszes gyógyulásai e kategóriába tartoznak, sőt ellenkezőleg kijelenti, hogy azon pillanattól kezdve, melyben azok közt szú, daganatok stb. szóval szervi bajok gyógyulásai is előfordulnak, magyarázatra képtelen.

Dr. Buchanan e megkülönböztetését minden komoly és pártatlan orvosnak el kell fogadnia.

Igaza van, hogy bizonyos idegbajok gyógyulásait csodáknak nem tekinti mindaddig, míg azokat természetes uton megfejtheti.

Mi is megengedjük, hogy a képzelődés bámulatos eredményeket hozhat létre; de ha csak a tudományos igazságosság és a józan emberi ész ellen véteni nem akarunk, óvakodnunk kell attól, nehogy annak oly gyógyító erőt tulajdonítsunk, mely kétségtelen szervi bajokat egy másodperc alatt eltüntet.

E tekintetben könnyü egyességre jutni. Dr. Buchanan pártatlan. Ha a lourdesi gyógyulások megfigyelését tovább folytatja, csakhamar alkalma nyílt volna arra, hogy következtetésének második részét is érvényesíthesse. Bizonyára nem akként nyilatkozott volna, mint dr. Scherer a tudomány és csodáról szóló cikkében tevő:

»Senkinek sem áll jogában, hogy hozzám egy megmagyarázhatlan gyógyulással jöjjön és engem dilemma elé állítson, hogy vagy a tanu őszinteségét vonjam kétségbe, vagy egy csodának adjam magyarázatát.« Különös okoskodás, több részrehajlást, mint logikát árul el.

Dr. Constantin James írja:

»Én Lourdes-ot ugyanoly kutató szellemmel és óvatossággal jártam be, mint mindazon fürdőhelyeket, melyek utamba estek. Hogy csak tényekről szóljak, melyek engem személyesen, vagyis betegemet érdeklik, nyíltan bevallom, hogy én itt gyógyulást láttam még oly betegségben is, melylyel szemben kollégáim és én a természetet és tudományt tehetetlennek tartottuk.«

Egyébként, ha alkalmunk van minden egyes esetnek részleteit tanulmányozni, be kell látnunk, hogy e gyógyulások már pusztán napról-napra növekvő számuknál fogva is valóságos csodát képeznek.

Honnan van az mégis, hogy mindennek dacára, e gyógyulások napjainkig oly erős és makacs ellenállásra találunk? Mikép lehetséges, hogy azokat minden garanciájuk és a 2—300 orvos tekintélye dacára, a tudományos világ oly csekély figyelemre és vizsgálódásra méltatja?

Az ember azt hiszi, a mit akar. A ki szellemét a tanítás elől makacsul elzárja, az hinni soha sem fog.

Soha sem akarták elhinni, hogy a lourdesi események akadémiáink és iskoláink megvitatására méltók. Igen, azt merem mondani, hogy Lourdes neve azok közé tartozik, melyek az embert bizonyos körökben kompromittálják, s melyeket az ember csak tartózkodással ejt ki. Pedig az orvosok más dolgok tanulmányozása és elemzésénél sokszor kevésbbé pontosak.

Nem azt akarjuk mondani, hogy a nagyszerű tények, melyek a barlangnál már 30 év óta szakadatlanul ismétlődnek, előttük ismeretlenek maradtak. Egy kérdés sem foglalkoztatta annyira a tudós világot, egy sem keltett oly feltűnést és kívánt több munkát, egy vizsgálatot sem vezettek pontosabban és szigorubban és egyik sem támaszkodhatik nagyobb mértékben a legnagyobb tekintélyek ellenőrzésére.

E lapokon ki akartuk mutatni, hol találhatóak a lourdesi dolgok ellenségei, hol barátai.

Az elsők, mint bölcsészek, az utóbbiak, mint szemtanúk ítélnék. Ezek előnyben vannak és illetékességük elvitázhatatlan. Látjuk azt is, hogy gyakran ugyanaz az

orvos, a ki kevéssel ezelőtt szkeptikus, hitetlen és gunyolódó volt, a tények evidenciája által legyőzve beismeri, hogy tudományának törvényei felforgatvák vagy megsértvék és az elme a konstatált eredményeket megmagyarázni képtelen.

A legnevezetesebb orvosok, kik a gyógyulások tanui valának.

Már az első gyógyulások az iskola ellenzésére találtak, egyuttal azonban támaszra leltek azon orvosok nyilatkozataiban, kik azoknak szemtanui valának. A harmadik jelenés óta Dozous dr. állandóan Bernadette körül tartózkodik. Hitetlen ugyan ő is, de pártatlan; meggyőződést akar szerezni a dolgokról; s az események, melyek közelében folytak le, minden kételyét eloszlatták.

Utána Vergez kezdi meg nagyszabásu vizsgálódásait. A gyógyulások száma napról-napra növekszik. Minden beteg hallani akarja orvosa véleményét az eredmény felől s ezzel gyakran alkalmat nyújt a betegség legbehatóbb történetének megfigyelésére.

Az információ és ellenőrzés ekként nagy terjedelmet ölt és egész Franciaországra kiterjeszkedik. Egyetemeink tanárai, nagyvárosaink orvosai többé-kevésbé résztvesznek benne, és sokszor akaratuk ellenére kénytelenek e kérdések tanulmányozásával foglalkozni.

1873-ban dr. Fabre, a marseillei egyetem tanára, egy súlyos esetnek, vitustáncnak gyógyulását konstatálja és dr. Duconte, a beteg háziórvosa hasonló bizonyítványt állít ki. 1886-ban Maurel dr. jelenti, hogy Marcellin Mária nagymérvű petefészek daganatból kigyó-

gyult és dr. Audibert, a marseillei klinika főorvosa, a ki Marcellinnek Lourdesba való érkezésénél jelen volt, pontosan leírta a daganat terjedelmét és székhelyét, s néhány pillanattal később a gyógyulás szeme előtt megy véghez.

A montpellier-i egyetem adá Vergezt és szolgáltatja Chrestien tanár, Caisso és Diffre drok bizonyítványait.

Dr. Régnaul-t, a rennesi egyetem tanárát több ízben felkeresték, hogy a lourdesi gyógyulásokat igazolja, s ő ezen kívánságnak tudós szakértelmével felelt meg.

Dr. Petit, ugyanazon egyetem tanára, 1883-ban fiát, a ki súlyos recehártyabajban szenved, s egy hírneves szemorvos gyógykezelése alatt állott sikertelenül, Lourdesba hozta. A gyermek több hónap óta majdnem tökéletesen elvesztett szemvilágát a barlangnál pillanat alatt visszanyerte. Mult esztendőben dr. Petit Delannoy gyógyulásának jelentése alkalmából igen érdekfeszítő tanulmányt tett közzé a gerincagy-sorvadásról.

A nantesi orvosok közül 1873-ban Thibault, Charruau, Mahol és Thoinnet drok bizonyítványaira találunk. 1882-ben dr. Jouon, egykori intézeti társam, most kiváló tudós egy ajakrák gyógyulását konstataálta, mely minden gyógyítási kísérlettel dacolt. 1886-ban továbbá dr. Lebrun a legfontosabb bizonyítványok egyikét állította ki.

Azon orvosok közül, kik az egyetemek tanári karán kívül állanak, a legkiválóbb férfiak vettek részt e nagyszerű vitában, és tekintélyük és nevük súlyát vetették a mérlegre.

A párisi nagyszámu bizonyítványok közül kiemelhetjük Bucquoy és Constantin James drok nyilatkozatait.

A provinciából: Dr. Payan (Aix), az orvosi akadémia tagja; dr. Puech (Nîmes); dr. Cochet (Avranches); dr. Mascarel (Châtellerault); dr. Bleyne (Limoges); dr. Grimaud (Barèges); dr. Martel (Béziers); dr. Chétail (St.-Étienne) és dr. Hellot (Rouen).

Olykor látjuk, hogy két-három orvos állit ki szakvéleményt egy esetről, hogy meggyőződésüknek nyomatékot adjanak, pl. Ségur, Rossignol és Bernet drok közösen állapítják meg egy lavauri asztalos gyógyulását; éppugy együttesen konstatálják Pomarel, Brun és Allégre drok de Lamberterie bárónőnek érthetetlen gyógyulását.

Nagyszámu külföldi, különösen belga orvosok a leghatározottabb hangon beismerik, hogy a lourdesi gyógyulásoknak tudományos magyarázata lehetetlenség.

Az évkönyvek minden lapján ott találjuk löweni, lüttichi, namuri és brüsseli kollégáink neveit.

Fakultásaink legjelesebb tanárai, a kik a csoda és természetfölötti dolgok rendszeres ellenségei, résztvesznek e nagy kutatásokban és e kérdésekben rendszeres bizonyítékokkal szolgálnak.

A lourdesi betegek a társadalom minden osztályához tartoznak. Charcot tanár állítása szerint a Salpêtrière évenként bizonyos számu gyógyithatlan betegét Lourdesba küldi. E betegeken sokszor váratlan jobbulás, olykor végleges gyógyulást észlelhetni, pedig e szerencsétlen nők nevezett kórházban rendesen sokoldalú és gondos kezelésben részesülnek, anélkül azonban, hogy állapotukban javulás állana be. Az idegbajok oly súlyosan nehezedenek rájuk, hogy minden működést megzavarnak, még értelmiségük is szenvedni miatta; alig marad meg emberi külsejük. Szenvedéseik, mint a

vér- és idegrendszer súlyos bántalmainak nyilvánulásai igen gyakran szervi bajokat vonnak maguk után, melyek az orvosi tudománnyal dacolnak.

Mult augusztusban érkezett Lourdesba Mériel Celesztin, a Salpêtrière benlakója, balfelére bénultan, ezenfelül siketnémán; üres, révedező tekintete tökéletesen kifejezéstelen vala. Három nappal később teljes egészségben hagyta el Lourdes-ot; egyenesen járt, kiejtése tiszta, szóval járása, beszéde és hallása egészen normális. A boru, kifejezéstelenség, mely előbb arcát jellemzé, eltűnt, s uj életerő sugárzott ki belőle. Két utána következő télen láttuk Mériel Celesztint viszont a Salpêtrière-ben. Gyógyulása állandó; szolgálatot keresett most ott, a hol öt évet a súlyos betegek osztályában töltött.

Ez eredmény még szembeötlőbb, ha oly társadalmi körü nővel történik, a ki a leghiresebb orvosok művészetéhez és tapasztalataihoz fordulhat, s a kinek kigyógyítására minden elképzelhető kísérletezést megtettek. Náluk a gyógyithatatlanságot pontosan konstatálják s a probléma megfejtésére az anyagot oly férfiak szolgáltatják, a kiknek tekintélye elvitázhatlan és tisztas jelleme érinthetlen.

E szempontból vettük fel az évkönyvek legutóbbi számaiból Blondel kisasszony esetét, a ki öt éven át hiába keresett gyógyulást először Toulouse-ban több orvosnál; ezután dr. Maurice Raynaud, a Charité orvosánál, végül Charcot tanárnál. Hiába látogatta egyik fürdőt a másik után, mig végre Lourdesba nem érkezett, a hol 1882. jul. 12-én hirtelen tökéletesen meggyógyult. »Annak a betegségnek gyógyulása, mely a legértelmesebb orvosok összes gyógyrendszerével és fáradozása-

saival dacolt, csodálatos dolog — írja Amalric dr. — és az orvosi tudomány határait felülmulja.«

Igy többé-kevésbé minden orvos, tekintet nélkül nézeteikre, résztvett e nagy eseményekben. A 2—300 névhez, melyeket e fontos bizonyítványokon olvastunk, hozzátehetnők még mindazon orvosok, tanárok és docensek neveit, akik ugyanezen betegek gyógykezelésével foglalkoztak és fáradozásaik sikertelenségéről meggyőződtek. Miként már említettük, több, mint ezer orvos volt tanuja és bírója a lourdesi csodáknak. Nincs tehát itt szó »puszta lelkesedésről ellenőrzés és kritika nélkül«, hanem éppen az ellenkezőről.

Ha az emberek tanúsága bizonyosságot szerez, ha az egész világtörténelem hasonló alapokon nyugszik, miért ne irhatnók meg ugyanazon alapon és eszközökkel oly események történetét, melyek napjainkban történtek?

Előttünk áll a tanuk száma és tekintélye, a kérdéses dolgok szemünk láttára történnek, ez események főszereplői nagyrészt ma is élnek, kikérdezhetjük, megvizsgálhatjuk őket. Milyen garanciát kívánjunk még?

Honnan van az, hogy a természetfölötti világ és a csodák ellenségei oly ritkán mennek Lourdesba? Honnan van az, hogy oly sok és kiváló kollégánk, nagyvárosaink tekintélyes orvosainak szava és biztositása nem képes az orvosokat összességükben, nem mondom meggyőzni, de többé-kevésbé kíváncsiakká tenni?

Erre már megfelelttem: az ember csak azt hiszi, amit akar. A lourdesi csodák ellenségei mindig azok közül valók, akik a legfényesebb bizonyítékok dacára hinni nem akarnak és vizsgálat, tanulmány nélkül elfo-

gultan ítélnék el oly dolgokat, melyeket nem is ismernek.

Azoknak, akik a gyógyultak és orvosaik tanu-bizonyságát, a szülők, barátok és minden szemtanu állításait elvetik, azt mondjuk: még van egy mód, melylyel e kérdés felől közvetlenül tájékozást nyerhettek s a mely elől ki nem térhettek. Ti más szavaiknak hitelt nem adtok, vajjon megvonjátok-e a hitelt saját magatoktól, szemeitek-, füleitek-, öt érzéktektől? Jöjjetek a nagy zarándoklatok tartama alatt Lourdesba, figyeljétek meg és tanulmányozzátok az eseményeket! Jöjjetek az orvosi konstatáló irodába, kérdezzétek ki a betegetek, álljatok elő kételyeitekkel! Ott fogtok kollégákra találni, a kik a legkinosabb pontossággal járnak el, és csak igen tartózkodva nyilatkoznak; kollégákat, a kik talán még kevésbé hajlandók, mint ti, elfogadni a természeti törvények megsértését vagy felforgatását.

Ha azután az irodát elhagyjátok, nem mondom, hogy meg lesztek győződve róla, hogy természetfölötti dolgokat láttatok és tapasztaltatok — a csodák nem minden bokorban teremnek, Isten nem akar hitünk érdemeitől megfosztani és azért ritkán fed fel minden fátyolt, — de meg lesztek győződve arról, hogy épp oly tisztas gondolkozásu és érinthetlen jellemü orvosokra találtatok, mint ti magatok, a kik tudományuk minden szabályait pontosan szem előtt tartják, orvosokra, a kiket más indok nem vezérel, mint hogy a tömeg rajongásával és az iskola elméletei és előitéleteivel szemben az igazságot védelmezzék.

NEGYESEDIK KÖNYV.

I. FEJEZET.

A LOURDESI KLINIKA.

Az orvosi hivatal. — Szervezete. — Dr. de Saint-Maclou. — A Bold, Szűz mennybemeneteléről nevezett atyák és a lourdesi misszionáriusok. — Az orvosok bemondása után irnak. — Rendkívüli óvatosság. — Kikerülhetlen hibákért nem felelősek. — A lourdesi gyógyulások programja nem emberi mű. — A gyógyulások száma és módja kiszámíthatlan.

Néhány év óta Lourdesban »orvosi konstatáló hivatal« áll fenn, mely a zarándoklatok tartama alatt reggeltől estig nyitva van.

Ott a betegeket, a kik magukon javulást vagy gyógyulást vesznek észre, dr. de Saint-Maclou vezetése alatt szigorú vizsgálatnak vetik alá. Klinika ez a szó szoros értelmében, még pedig rendkívül érdekes klinika.

Ott gyűlnek össze az orvosok nagy számban évről-évre a betegek tanulmányozására. Szolgálati szabályzat fölösleges, mert minden szabályszerűleg történik.

Az 1887-ik évi nemzeti zarándoklat alkalmával tizenkét orvos került ott össze, és három napig tanulmányozták a gyógyulásokat, melyeknek szemtanúi valának. Köztük voltak segédorvosok a párisi kórházakból, egyetemi tanárok és nagyvárosi orvosok.

1888-ban ugyanazon időben huszan valánk. Franciaország minden tartományából oly tudattal jövének össze, hogy ezt a mozgalmat, mely már harminc esztendő óta

az egész országot, sőt az egész világot magával ragadja, s melyet a vizsgálatot és megvitatást provokáló hiteles események csak megerősítenek, hogy ezt a mozgalmat fejcsóválással vagy egyszerű tagadással elintézni nem lehet.

Távol attól, hogy bármi előítélet befolyásolt, vagy jellemünk és meggyőződésünk függetlenségét áruba bocsátottuk volna, azért jöttünk Lourdesba, hogy minden egyes esettel tűzpróbát tegyünk.

E három nap alatt a legkülönbözőbb eseteket részletesen tanulmányozhattuk, egyiket a másik után megvitathattuk s azoknak természetes megfejtését megkísérelhettük. Pártatlanságunk dacára el nem fojthattunk bizonyos ösztönszerű, máskülönben jogosult bizalmatlanságot; a lehető teljes tárgyilagosságra törekedtünk.

1889-ben az orvosok száma 22-re, sőt 1890-ben 30-ra rugott. A boulognei kórház egykori orvosa, a nyolcvanéves dr. Gros, önkéntes betegápolónak állott be, s betegeinek kíséretében egész Franciaországot bejárta.

Sok kollégánk először jött Lourdesba, határozott vélemény nélkül ugyan, de oly szándékkal, hogy ítéletet formálnak maguknak. Egyesek rövid, de gondos feljegyzéseket tettek és így ők is hozzájárultak ahhoz, hogy kellő információkat nyujthattunk.

Mások személyesen óhajtották a vizsgálatot vezetni, s így mindenkinek módjában állott a kérdezést és kihallgatást tetszése szerint intézni és abból következtetéseket vonni. A klinika mindig nyitva áll mindenki előtt, és benne minden nézetnyilvánítás szabad. A megvitatást a legnagyobb tárgyilagossággal végzik s az ellenvetéseket a legpedánsabb udvariassággal ismerik be vagy megoldják.

Oly szerencsés helyzetben vagyunk, hogy kollégáink tanácsát mindig kikérhetjük, és az eszmecsere közepette gyakran a legnehezebb kérdéseket megoldjuk.

E klinika tagjainak száma és gyakran hirneve egész kis akadémiai jelleget kölcsönöz. Részreahlás, személyes érdek vagy az iskola előitélete kizárvák belőle. A szellem szabad, s egyedül az igazság utáni törekvés vezeti a napirendre kerülő esetek vizsgálatát és tanulmányozását. Ki hitte volna, hogy a szabadság, mely a tudós társaságainkhoz való belépést megnehezíti, Lourdesban találjon menedéket!

A hivatal feje dr. de Saint-Maclou, Lourdesnak egyik legkedveltebb és ismertebb alakja. Közepes termetű, 60 év körül, szabályos, megnyerő arcu s előkelő megjelenésű férfiú, minden vonása tudós és gentlemanra mutat.

A tudományos viták hevében, a különböző nézetek harcában sohasem téveszti el a helyes irányt, melyet szive és elméje sugall. Nyájas, előzékeny modora évről-évre több orvost vonz Lourdesba, s legyenek bár hívők vagy hitetlenek, be kell ismerniök, hogy dr. de Saint-Maclou e kérdések tárgyalását pártatlanul intézi.

Különböző betegekkel való naponkinti érintkezése, konzultációinak végtelen sora és a bizonyítványok, melyek mind kezein mennek keresztül: mindez orvosi megfigyelő képességét hatványozott mértékben megélesíti. Kiváltkép ritka ügyességgel tudja az ugynevezett idegbetegeket a többiek közül kitalálni. Rögtön észreveszi és irgalmatlanul kiselejtezi őket. A következő eset bizonyíthatja, mennyire óvatos e kérdésekben.

1887. aug. 21-én egy nő azzal állott elő, hogy baltestének hét év óta tartó bénultságából a medencében kigyógyult. A Charité-t néhány nappal előbb

hagyta el. Blachez dr. sajátkezüleg irt bizonyítványt adott át neki, hogy mint gyógyíthatlan beteg a Salpêtrière-be vétesse fel magát. E nő tehát hét év előtt szélütési roham következtében megbénult. Öt hónap múlva új roham érte. Az előbbi szimptomák érthetőbbek. A beteg földre rogy és 24 órán át elváltozott arccal, hebegő nyelvvel eszméletlenül fekszik. A régi rheumatismusból eredt endokarditis (belső szivlob) az agyvelő-bántalom okát eléggé megmagyarázza. Az eset klasszikus és látszólag világos. Dr. de Saint-Maclou mégis tovább kutatott a beteg előélete után s ama felfedezésre jutott, hogy hiszterikus rohamai és idegkriszisei vannak. Ennek folytán nagy óvatosságot látott szükségesnek, s a bénulás szervi alapja iránt is kétség támadt benne.

Erre élénk vita támadt a hivatalban egybegyült orvosok közt. Egy párisi asszisztens és dr. Duplan (Tarbes) a bénulás cerebraris természetével szóltak fel, mialatt dr. de Saint-Maclou az essentialis, vagyis működési s nem szervezeti bénulást tartja lehetségesnek. A kérdés érdekessé vált, de a szerepeket felcserélték. A lourdesi orvos bölcs tartózkodásában gondolni sem akar arra, hogy ez esetben természetfölötti gyógyulásról legyen szó. Kollegái pedig meggyőződésüknek megfelelőleg gyógyíthatlan betegségről tanuskodnak. Mi lesz az asszony sorsa? Hordágyon vitték bénán a medencéhez; gyógyultan tért vissza. A jövő fogja a többit megmutatni.

Egy napon egészen egyedül ültem az orvosi szobában, mikor egy nő leányával belépett. »Mont-Doreból jövünk« szóla. »Leányomnak tüdőbaja van, a mi nagy kiméletet kíván. Hidegtől és átnedvesedéstől kell

őt óvnunk, s ő mégis a medencében akar fürdeni. »Megengedi?« »Hogyha orvosi minőségben kérdez« felelém »ugy e sehogysem indokolt gyógyítási módot nem helyeselhetem. Ha azonban a leány a vízben mást lát, mint egyszerű gyógyeszközt, ha bizalma őt odavezérel, akkor semmit sem szólhatok; ítéljen Ön belátása szerint.« Az ifju leány a medencében kétszer megfürdött, s ha nem is gyógyult meg, Lourdes-ot mégis reménynyel és bizalommal telve hagyta el.

Dr. de Saint-Maclou e pontban kevésbbé engedékeny nálamnál. Ha az ő szokása szerint cselekszem, a leány buzgóságát valószínűleg visszatartom. »Mellbetegeknek csak kivételkép engedem meg a fürdést« szóla dr. de Saint-Maclou — »és pedig csakis akkor, ha láza nincs, vérzés nem fenyeget és a reakció előreláthatólag csekély. Sok oktalanság történik a medencénél, nemhogy ily vállalkozásnak még segítséget nyújtunk. Ha azután a betegek tilalmunkat megszegik, legalább felelősek nem vagyunk értük.«

A nagy nemzeti zarándoklat alatt az ezernél is több beteg vezetését, valamint bizonyítványaik rendben tartását a Mária mennybemeneteléről nevezett atyák végzik. Ez iratok tulságig pontosak és sokszor igen tanulságosak. Tartalmaznak ezek bizonyítványokat minden kezelő orvostól, olyanokat, melyeket röviddel az elutazás előtt állítottak ki, továbbá a beteg erkölcsi magaviseletére és előéletére vonatkozó megjegyzéseket, leveleket és ajánlatokat. Mindeme jegyzetek pontosan rendezvék, minden zarándok mellén számot hord, mely iratai számának megfelel. Végül külön titkár van az egésznek rendben tartásával és vezetésével megbizva. E szervezet folytán minden zavart és idővesztegetést

kikerülnek. Ennek hiánya csak a haszontalan vizsgálatot és munkát szaporítaná s a számtalan beteget, kik a hivatalban naponkint megjelennek, hiábavaló megfigyelésnek vetné alája. A nagy nemzeti zarándoklatok legkiválóbb eseményeinek megvitatásánál majd tüzetesebben fogunk ez eljárással foglalkozni, és látni fogjuk, hogy a vizsgálatokat oly óvatossággal vezetik, melyet a rendes orvosi gyakorlat tulságosnak tekintene.

A Mária mennybemeneteléről nevezett atyák és a lourdesi misszionáriusok egyike a gyógyulások megvizsgálásánál mindig jelen van s az orvosok utasításai szerint a megfigyelések minden legkisebb részletét papírra veti. Nemcsak a betegek szóvirágos, élénk, a kifejezhetlen izgatottság behatása alatt nyújtott jelentéseit hallják velünk együtt, mely telve van a mult szomorú emlékeivel és a jövő fényes reményeivel, hanem tanui egyszersmind a felhozott kételyeknek és ellenvetéseknek. Lapjaikban arra törekednek, hogy az eseményeknek, melyeknek szemtanui, lehetőleg hű képét adják, a tudományos szakkifejezéseket lehető pontos-sággal megőrzik és minden egyes esetet jelentőségének és fontosságának megfelelőleg tárgyalnak.

E sommás előadáson, elhamarkodott közléseken már sokszor fennakadtak. Rámutattak az előforduló hibákra és korai következtetésekre. A kritikának itt könnyü a helyzete; tökéletesen megfelelkezik arról, hogy a vizsgálatnál alkalmazott óvatosságnak és a csodálatos szervezetnek igazságot szolgáltatasson.

Az orvosnak természetesen máskép kell eljárnia. Be kell várnia az idő szentesítését; az ő feladata, az események minden részletét figyelemmel kísérni, kollégáival megbeszélni és oly szigorú pontossággal, mely

minden meglepetéssel szemben biztosítja, előadni. Az atya azonban közvetítő gyanánt szerepel az orvos, a tudomány embere és a rajongó tömeg közt, mely utóbbit minden, a medencénél előforduló gyógyítás elragad, azt saját módja szerint magyarázza, felékíti vagy kiforgatja, a csodásan meggyógyultat lépésről-lépésre követve. A betegség neve szájról-szájra jár. »Béna volt, most járhat; sebe volt, mely behegedt; vak volt s most lát« stb. Ez persze sommás eljárás, de többet nem kívánhatunk. Ahol a sziv telve van, ott a háladatosság korlátot nem ismer; a hol a tömeget nagy lelkesedés hevíti, ott megfontolásról szó nem lehet. Tanulmányozásnak s megvitatásnak itt helye nincs.

A szerzetes kénytelen néhány pillanat alatt rendezni az elszórt megjegyzéseket és gyakran kevésbbé tudományos kifejezéseit javítani. Ő azt minden rendelkezésre álló eszközzel teljesíti, tanácsért és utbaigazításért a 20—30 jelenlevő orvoshoz fordul s lehetőleg az ő véleményüket írja le.

Figyelembe veendő azonban, hogy a szerzetes oly munkát végez, mely egy ember erejét felülhaladja. A Franciaország minden tájáról 20—30 menetben érkező 1000—1500 beteget kell összetartania, a szó szoros értelmében vándorló kórházakat elhelyezni, rendben tartani, Lourdesban azután három napon át nemcsak testi szükségleteikről gondoskodni, hanem rájuk gondosan ügyelni, őket az oktalanság és túlbuzgóságtól visszatartani, végül minden baj és betegség nélkül övéikhez visszavezetni, nem bámulatos dolog-e ez?

Igy megy ez már 10—15 esztendő óta anélkül, hogy a nagy nemzeti zarándoklat tagjainak panaszra valaha okuk lett volna.

Könnyű az íróasztalnál a gyógyulásokról szóló jelentéseket előszedni s hiányaikat vagy a korai következtetéseket felfedezni. Meg kell azonban gondolnunk, hogy e szerzetesek, kik jelentéseiket éjjeleken át szerkesztik, a kiket a testi megerőltetés és roppant felelősség kétszeresen vesz igénybe, tökéletesen hibátlan tudományos munkát három nap alatt teljesíteni képtelenek, de erre igényt sem tartanak.

E jelentéseket az első benyomások futólagos, nagyjából odavetett vázlataiként kell tekintenünk, s nem szabad tőlük lehetetlenséget kívánnunk. A betegség tökéletes, kimerítő történetét nem adhatják, de nem is akarják.

Az orvosoktól már lelkiismeretes, kifogástalan munkát lehet és kell követelnünk. Van rá képességük s ezt tenniük szoros kötelességük; e célt azonban különböző módon érhetik el.

Mielőtt Julianna testvér (Brivesből) gyógyulását közzétettem volna, mindenekelőtt házi orvosát kerestem fel, a betegség összes jelenségeit vele közösen tárgyaltam, s a betegek naplója segítségével minden orvosi rendelést figyelemmel kísértem, hogy abból a betegség természetét és lefolyását megismerhessem, végül minden bizonyítványt egybevetettem és összehasonlítottam.

Hasonlókép jártam el gyógyulásának megállapításánál is és egyetlen fontosabb és jellemzőbb mozzanatot sem hagytam figyelem nélkül. Ekkor még egy esztendeig vártam, a testvért újból meglátogattam, az orvossal ismételten tanácskoztam, s csak most lépek fel vele a nyilvánosság előtt.

Egyik régi betegemnek, A. P. asszonynak, a kit a leghíresebb párisi orvosokkal együtt gyógykezelttem s a

ki Lourdesban rögtön meggyógyult, gyógyulásával 15 esztendeig vártam. Az esetet, mely ideg és szervi bántalmak különös vegyülete volt, kétséget kizárólag akartam megállapítani. E célból nemcsak az organikus változások megszűntére, de tökéletes és állandó lelki-változásra is kellett hivatkoynom.

Az én megfigyeléseimnek kimerítő garanciát csakis az idő nyújthatott.

Igy cselekszünk a hosszadalmas megfigyelések-nél, melyeken néhány órai vizsgálattal át nem eshetünk. Az illetékes férfiak által kiállított bizonyítványok mindig komoly és hosszadalmas tanulmányozás jellegét viselik magukon.

Lourdes története tehát teljesen tudományos alapokon nyugszik. Igen gyakran halljuk, hogy a gyógyulásokat illetéktelen férfiak magyarázzák és a bizonyítékul felhozott jegyzőkönyveket a zarándokok lelkesedésének befolyása alatt írják. Ez ellenvetés minden tekintetben hamis. Minden jegyzőkönyvet, melyet az évkönyvekben vagy a »Journal de Lourdes« lapban közölnek, orvosok készítenek; és az összes bizonyítványokat és egyéb iratokat hozzacsatolják.

A rövid jegyzetek csak az alap, melyen tovább kell építeni, de azért ezek sem értéktelenek. A betegséget pontosan meghatározzák és a gyógyulást illetékes oldalról megállapítják.

Az orvosi hivatalban igen sok kollégánk a legfontosabb munkaanyagra talált. Ott találkozott pl. dr. Petit az ataxiában szenvedő Delannoy Péterrel, a kinek csodás gyógyulása hálás anyagot szolgáltatott neki kiváló tanulmányának megírásához.

E jól vezetett vizsgálatok, a rend és rendszer,

melylyel az elnök az ügyeket intézi, a kollegák szakvéleményei, az ekként összpontosított erőik a véleménynyilvánítás szabadságára sem téveszték el hatásukat.

Csak néhány évvel ezelőtt egyetlen orvos sem ejthette ki Lourdes nevét a nélkül, hogy hitetlen és kicsinylő mosolylyal ne fogadták s rá megvetőleg ne tekintettek volna. Manapság már a lourdesi gyógyulások összes jelenségeit közlik, gyakran a leghiresebb orvosok aláírásával. Petit (Rennes) mellett csak Hellot-t (Rouen) említjük, hogy csak az újabb esetekről szólnunk. Négy év óta magam is e dolgokat tanulmányozom, és eddigelé sem ellenkezésre, sem támadásra nem találtam.

»Lourdesnak eseményei« — ugymond Bernheim, »most már a tudomány körébe tartoznak. A tudomány elfogadja, osztályozza és tanulmányozza őket; vita tárgyát csak magyarázatuk képezik . . .« Másutt: »Mindeme megfigyeléseket pártatlanul gyűjtötték össze és tiszteltreméltó férfiak ellenőrizték.« — Udvarias szavak, de éppen ezen udvariasság teszi őket veszedelmesekké, miként dr. de Saint-Maclou megjegyezte.

Nem kevésbbé igaz, hogy e hivatal létrehozatala pártatlan a zárandoklatok történetében. »Egyes jámbor lelkek fölösleges formalitásnak, sőt illetlenségnek tekintették. Mi köze is van a hideg észnek a forró imához?« *)

A legutóbbi zárandoklat alkalmával az egyik politikai ujság következőket jegyezte meg: »Ha Ön Lourdesnak gyógyulásai felől tájékozást akar szerezni, ne forduljon az orvosokhoz. Titokzatosságuk rettenetes, semmit sem akarnak felőle tudni. A tudomány ugyan

*) Lourdes devant la science. (R. P. Martin.)

műtökésével az emberi testnek minden rostját felkutatja és a legkisebb részecskéket is analizálja; ha azonban észlelete közben csodába ütközik, csak halvány fényt képes terjeszteni.

»Az emberi lélek a maga titokzatos mélységével, a mult vizsgálata és a gyógyulások története, mindez együttesen képezi amaz isteni költeményt, mely magában véve is csodával határos és könnyekre fakaszt.«

Igaz, hogy mi orvosok tartózkodásunk, kutatásaink, habozásunkkal és kételyeinkkel sokszor furcsa szerepet játszunk a lelkesült tömeggel szemben, mely mindig kérdésekkel ostromol. A lourdesi orvosok jelentése mindazonáltal sok előnnyel jár, a mennyiben a felmerülő félreértéseket nemcsak egyensúlyozza, hanem azokon győzedelmeskedik is. Az orvosi hivatal minden kívánalomnak megfelel.

XIII. Leo pápa az orvosok és szerzetesek tartózkodó és lelkiismeretes eljárásáról a vizsgálatok megajtásánál, nemkülönben azon törekvésükről, hogy minden bizonytalan és kétes dologtól óvakodnak, ismételtelen helyeslőleg nyilatkozott.

Mily fontos eredményeket rejt magában e hivatal! A nemzeti zarándoklat három napján 100—150 beteg áll elő, hogy gyógyulását megállapítsuk. E betegeknek végtelen sora a lourdesi klinikának különös, a maga nemében páratlan kifejezést kölcsönöz. A világ egyetlen egy kórházában sincs a társadalom annyi osztálya képviselve, mint itt, a hol a Salpêtriére betege a nagyvilági hölgynek ad helyet, s a hol a legkülönbözőbb betegségek élő képei vonulnak el rendetlenül és szabálytalanul előttünk.

A lourdesi klinika korántsem akar bizonyos újabb kezelési módszerrel a többivel versenyezni. Az ott konstatált gyógyulások tudományos szempontból megmagyarázhatatlanok; és sem a gyógyulást, sem a javulást előre tudni nem lehet.

Többet mondok: a gyógyulások programja nem emberi mű.

Ha ez eseteket mi választhatnók ki, akkor fekélyeket, sebeket, organikus szembeötlő betegségeket keresnénk elő; mindent a hatásra számítva rendeznénk, a meggyőződést kieroszakolnók s minden ellenvetésre válaszolnánk.

Azonfelül a gyógyulásokat tetszésünk szerinti órában rendeznők, a mikor a türelmetlen nép kívánja, az orvosok várják és a vizsgálatra minden készen áll.

Az 1890-ik évi zárandoklat első két napján egyetlen nevezetesebb gyógyulási esetet sem észleltünk. Pedig tizenketten voltunk, s az ezer betegben, a kik az ígéret földére zárandokoltak, a lelkesedés lángja és a hit, mely hegyeket áthelyez, bizonyára nem hiányzott.

Mi sebek és külső sérülések gyógyulásaira készültünk. De csakis tüdőbetegek voltak, oly szerencsétlenek, a kik orvosaik bizonyítványa szerint a tüdővész utolsó stádiumában voltak s a kiken javulást alig vetünk észre. Igen, a négy nap közül kettőn át egyetlen fontosabb gyógyulást sem láttunk, a következő napokon történeteket pedig épp oly kevésé tudhattuk előre.

Egyik kollégám azt kívánta, hogy valamely betegségnek gyógyulását láthassa. Azt felelém neki: »Ha rajtam állana, hogy a külső és belső betegségek egy szavamra meggyógyulhatnának, örömet rendelkezésére lennék. Nekem azonban épp oly kevés részem van

benne, mint önnek, én csak egyszerű tanu vagyok, semmi egyéb; önnek már az események elrendezésében is fel kell a fensőbb hatalmat ismernie.

Az 1888-iki nemzeti zarándoklat alatt hasonló tapasztalatot szereztem. Tizenöten gyűltünk össze aug. 21-én a teremben és figyeltünk az énekekre és imára, mely a völgyből hozzánk felhangzott, hallgattuk a kocsizörejt és a hordágyvivők lármáját, a nép lelkesedését, s mindnyájan egy gondolat hatása alatt lázas türelmetlenséggel vártuk a sok gyógyulást, miként az már az első napon rendesen történni szokott.

Várakozásunkban csalódtunk; egyetlen egy nő jelentkezett csupán, s ez is idegbajos volt.

E napon több esetünk nem is volt.

Ajánlom ez eredményt, vagyis inkább a csalódat azoknak figyelmébe, a kik a lelkesedés könnyű és kész játékával hozakodnak elő és a morális befolyás csalhatatlan hatásában hisznek.

Hipnotikus észleleteinknél a kórházakban az orvosi tudomány ennyire cserben sohasem hagy bennünket. Az eredmény mindig összhangzatban áll a programmal, míg Lourdesban a gyógyulások felett tetszés szerint rendelkezniünk lehetetlen. Nem tehetünk egyebet, mint a tények megállapítására szoritkozunk.

Miképen kell a csodát konstatálni, arról a következő fejezetben lesz szó.

II. FEJEZET.

MIKÉPÉN KONSTATÁLJÁK A CSODÁT?

Dubois Celesztin, idegen test. — A konzultált orvosok. — A troyesi püspök által kiküldött bizottság jelentése. — Orvosi viták. — Csodát látni nehéz. — Mikép vezetik a vizsgálatot.

Azt hinné az ember, hogy oly számos és rendszeres segédeszközök mellett könnyü a lourdesi gyógyulásokat megfejteti s a csodát megállapítani.

Azt kellene hinnünk, hogy a nagy zarándoklat végeztével, mikor a betegek a klinikát előzőnlík, a sok, rögtön keletkezett betegségváltozások közt legalább egy olyan esetre találunk, mely föltétlen biztos és ellenvetést nem tür. Ez azonban meg nem történik. A számos zarándok, a ki oly szándékkal jön Lourdesba, hogy csodát lászson, reményeiben gyakran csalódik. Az a színjáték, melyet a rajongó tömeg nyujt, magában véve egy hitetlen lelkében valóságos kéte-lyeket támaszthat. De mit mondok: hitetlen? én bizonyára nem voltam az néhány év előtt a nagy nemzeti zarándoklat alkalmával, még sem láttam csodát, hiába is kerestem.

Mibe kezdjek a számos rendetlen feljegyzéssel és kevés tudományra valló adatokkal? A beteget megérkezése előtt nem ismertem. Elbeszélése némi támpontokat nyujtott ugyan, de mily itéletet formáljak magamnak az ilyen hiányos információkból? Az orvosi

hivatalban napról-napra figyelemmel kell a betegek elbeszéléseit kísérnünk és a főbb mozzanatokat feljegyeznünk. A további vizsgálat feladata a betegség képét tökéletesíteni és abból az esetet érdemlegesen elbírálni.

1886. aug. 20-án láttam először természetfölötti, a tudomány szempontjából megfejthetlen gyógyulást; az eset nagyon egyszerű és könnyen megérthető.

Dubois Celesztin kisasszony hét év óta törött tüdarabot hordott tenyerében. Ennek következtében éjjel-nappal nagy fájdalmakat érzett; keze megdagadt, ujjai összehúzódtak és összegörbültek. Az idegen test eltávolítására mindent megkísérlettek. Két-három héten át felmetszették kezét, kitágították bőrét, de sikertelenül. Alighogy kezét a medencébe mártá, néhány perc múlva a tű körülbelül 8 cm-ternyi utat téve, nyilsebességgel felszínre került, s a hüvelykujj végén kijött. Az utat, melyet a tű befutott, vöröses vonal jelezte, mely mélyen a hüvelykhus belsejében keletkezett s lassan a felszínhez közeledvén, közvetlenül az epidermis alatt végződött. A kéziüveggel (loupe) való vizsgálat a kimenetel nyilását megmutatta, de a behatolást meg nem állapíthatá.

Mily erő tette lehetővé, hogy a tű, mely hét év óta a kéz rostos szövetébe nőtt, oly rögtön felszabadult s oly gyorsasággal, fennakadás nélkül, 8 cm-éter hosszú csatornát vágott magának?

E tökéletesen megmagyarázhatatlan tény reám megfoghatlan benyomást gyakorolt.

Néhány nappal később az esetet egyik kollegámnak elbeszéltem s tőle kértem felvilágosítást. Zavarba jött, hiába tündött felette, végre így szólt: »Hagyjuk

a dolgot! Minek beszéljünk itt természetfölötti beavatkozásról, csak nem fog az Ur Isten egy tüvel törödni?»

E fordulat elmés volt ugyan, de engem ki nem elégíthetett. — A gyógyulás nagy feltűnést okozott.

Mindenütt beszéltek arról a villáról, melyet dr. Labbé egyik betegének gyomrából eltávolított, s a »XIX. Siècle« e szellemdús megjegyzést tevő: »Villás embert már láttunk, most már tús asszonyunk is van.«

Ez volt mindaz, a mit problémám megfejtésére nyújtottak. A dolog beható vizsgálat tárgya lett. Az azzal megbízott orvosok rendkívül érdekes megfigyelésükről lelkiismeretes jelentést tettek, melyet a lourdesi évkönyvek közöltek. Az esetet, mely legjobban mutatja, mily lehetséges és lehetetlen hipotéziseket rántottak elő, — hogy minden csalás abszolút lehetetlenségét feltűntessük, kommentárostul együtt közöljük.

A bizottság a gyógyulás csodálatos jellege felől nem nyilatkozott ugyan, de ez a jelentésből világosan és kétségtelenül kitűnik. E benyomást fogja kelteni az elfogulatlan olvasóban is.

A troyes-i püspök ur által kirendelt vizsgáló bizottság jelentése Dubois kisasszonynak lourdesi gyógyulása felől.

I. Dubois Celesztin kisasszony, született Párisban 1850. július 20-án, 16 éves korában Troyes-ban M. Heriot, a Banque de France fiókjának pénztárnokánál, szolgálatba lépett, a hol mai napig, tehát 20 éven keresztül megmaradt. Ő Heriot asszonynak rokona. Az ur Troyes-ban, Rue Notre-Dame 74. a. lakik.

II. 1879. okt. 6-án Dubois Celesztin mosással foglalkozott. Ez alkalommal egy tű, mely valószínűleg a

mosásban levő ruhában maradt, bal kezébe a hüvelyk tövénél elülről hátra furódott. Heriot asszony éppen a konyhában tartózkodván, hallotta felkiáltását s azonnal odasietett, hogy a tűt eltávolítsa. Ez azonban függőlegesen furódott be s oly erősen tartotta magát, hogy csak a legnagyobb fáradsággal lehetett volna kihuzni. Heriot asszony megpróbálta az elég hosszan kiálló részénél fogva kihuzni, a tű azonban eltörött, s csakis felét lehetett eltávolítani, a másik fele Celesztin kezében maradt.

III. Dubois Celesztin még ugyanaz nap kétszer kereste fel dr. Viardint, de honn nem találta. Következő napon még egyszer felkeresé. Keze kissé megdagadt, a szurásnak azonban nyoma sem maradt, s így dr. Viardin a próbametszést feleslegesnek találta, mivel idegen testet nem érzett. Néhány nappal később s a következő években még néhányszor fordult Celesztin különböző orvosokhoz. Az idegen test jelenlétét mindnyájan konstatálták, de műtétet egyik sem ajánlott. Két évvel később Celesztin az irgalmas nővérek tanácsára dr. Hervey-hez fordult. Ez érzé ugyan a tűt, de a szerinte nehéz operációba belefogni nem akart; az ő sürgetéseire azonban az idegen test ismételt konstatálása után Hervey mégis bemetszést eszközölt, s miután a tűt előszörre ki nem vehette, a bemetszést gentiana segítségével nyitva tartotta és 5—6 héten át próbálta — sikertelenül — a tű kihuzását. A tű helyéről nem mozdult. Ez idő alatt többször érzé majd pincetával, majd ujjai alatt, s az idegen test fémjellegét megállapíthatta. A tű jelenléte előtte kétségtelen vala.

M. Hervey 1886. aug. 26-án Celesztinnek következő bizonyítványt állította ki:

»Dubois Celesztin kezelése alatt állott egy tű miatt, mely 7 év előtt hüvelykhusába furódott. Hoszszas keresés után a tűt éreztem, de el nem távolíthattam.

Troyes, 1886. aug. 26.

Hervey.»

A tű jelenlétét mások is ismételten konstatálták, így Emilia irgalmas nővér a troyes-i Szt. Etienne kórházból, továbbá Heriot ur és neje.

IV. E hét esztendő alatt Celesztin — bár némi megszakítással — sokat szenvedett. Ha kezét megszorították, hogy a tűt érezzék, Celesztin fájdalmában hangosan felsikoltott és kiméletért esedezett. Gyakran az öltözködés is nehezebbé esett és külön ruhát kelle készítenie, hogy megdagadt kezét a ruha ujjába kényelmesen tehesse. Munkáját csak nagy fáradsággal végezheté.

V. A hosszas szenvedés és az orvosi kísérletek eredménytelensége 1886-ban végre arra bírta Celesztint, hogy a lourdesi Bold. Szűznél keressen menedéket.

M. Heriot határozottan állítja, hogy 1886-ban egy-két nappal elutazása előtt, a tűt még régi helyén érezte. Celesztin állításával egybehangzólag Emilia nővér is erősíti, hogy az elutazás előtt 14 napon át a beteg kezét többször látta s a tűt érezte. Sőt két nappal az elutazás előtt, mint már előbb is tette, megpróbálta a tűt ollóval kihuzni.

VI. Troyes-ból kedden, 1886. augusztus 17-én utazott el. Az utazás alatt sokat szenvedett és beteg kezét csak nagy fáradsággal használhatta, a mit több utitársa és mások, kik őt Poitiers-ban látták, megerősítenek.

VII. A zarándoklat augusztus 20-án, pénteken

reggel ért Lourdesba, s Celesztin rögtön a barlanghoz ment.

A délutáni órákban Vivien-Bertrand, troyes-i nő tanácsára a medencéhez lépett és kezét egy Üdvözlégy Mária tartamára a vízbe mártá a nélkül, hogy fájdalma megszűnt volna. Kevéssel azután $4\frac{1}{4}$ órakor délután, Recoing troyes-i kisasszony találkozott Dubois Celesztinnel; a beteg kéz összehuzódott ujjait kinyújtani még mindig nem lehetett. Együtt mentek a medencéhez és Recoing kisasszony jelentése szerint egy világos kis fürdőszobába, az ugynevezett kis medencék egyikébe léptek, melyben csöbörre való jéghideg vizet találtak. Celesztin a vízbe mártá kezét, de ugyanazon pillanatban iszonyu felkiáltással húzá vissza. Recoing kisasszony kézcsuklójánál fogta meg, a kezét ismét vízbe mártotta s mintegy 2 percig erősen ott tartá. Celesztin szakadatlanul kiáltott, arca könnyekkel és izzadsággal telt meg. Recoing kisasszony erre Celesztin kezét kihuzta; az ujjak majdnem egészen kinyiltak, csak a hüvely maradt még kissé meggörbülve. Recoing kisasszony most a tűt kereste; de habár Celesztin kezét fényes nappal és figyelemmel nézte, rá nem találhatott.

Celestin kezét most másodszor is a vízbe mártotta s néhány percig ott tartá. Celesztin a fájdalomtól folyton kiáltozott; szemei könnyekkel teltek meg; érthető, hogy a tű vándorlása mily fájdalmat okozott. Egy perccel később Recoing kisasszony Celesztin kezét visszahuzta. Az ujak most már egészen kinyultak és a tű majdnem egész hosszúságában feltűnt a második hüvelykíz felbőre alatt. A tű hegye még nem jött ki és a bőr a tű tompa vége alatt vastagabb volt, mint

hegye fölött s azt a benyomást tette, mintha a tű a hus mélyéből jönne elő. E percben azonban még mindig messze állott azon időponttól, a mikor azután kijött.

Recoing kisasszony Celesztin kezét harmadszor is bemártotta s fél perc múlva kihuzta a vizből. A tű most a hüvelykujj legvégén volt látható, körülbelül 1 cméternyire állott ki s minden fáradság nélkül kihuzhatta. Az egész körülbelül 4 percnyi időtartam műve volt.

Recoing kisasszony állításai szerint egy nő, ki szintén a kabinba lépett, tanuja volt az egésznek s figyelemmel kísérte a tű megjelenését a bőr alatt, később pedig annak kijövetelét. E nő, kinek nevét Recoing kisasszony nem tudta, és sokáig nem is ismertük, Cornet Antoniette kisasszony, a Comité de Notre-Dame de Salut tagja, akkoriban a kisebb fürdőmedencék gondozónője volt, lakik Párisban, Rue de Cherche-Midi 22.

»Mihelyt Dubois kisasszony a vízbe lépett — írja Cornet kisasszony — 1887. május 20-án, a tű megváltoztatta helyét, s az első hüvelykízbe lépett. Ez esemény mindhármunkat nagyon meghatott. Imádkozni kezdtünk és én azt mondtam a leánynak, tegye ujját újból a vízbe. Erre a tű anélkül, hogy valaki érintette volna, láthatatlan hatalom által vontatva, tovább tört felfelé. Mikor azután majdnem egészen a hüvelykujjon kívül volt, Dubois kisasszony kísérlője kihuzta, hogy a földre ne essék.«

VIII. »A tű eltávolítása után — mondja Recoing kisasszony — rögtön kijelenté Celesztin, hogy fájdalmat nem érez, s ujjait legnagyobb könnyűséggel mozgatá. Megnyomtam a kezét, hogy lássam, nem folyik-e vér vagy más belőle. De semmi sem mutatkozott.«

A barlangnál és a bazilikában elvégzett ima után

a Mária mennybemeneteléről nevezett atyák, a zárándoklat vezetői, Dubois és Recoing kisasszonyokat az orvosi hivatalba vezették.

Az orvosok konstatálták egy vörös vonal jelenlétét a tű behatolása irányától egészen az első hüvelyk-ízig, továbbá a felbőr emelkedését körülbelül $2\frac{1}{2}$ cm. hosszúságban az első és második hüvelykíz egyesülése és az íz (pulpa) vége közt. Az ő megfigyelésük szerint a második hüvelykíz fekete barázdáját egy kis hidacska két részre osztá, mintha a tű, miután a bőrt az epidermis alatt átfurta, ismét visszahuzódott volna, hogy egy távolabbi ponton kerüljön felszínre.

Idezárom a bizottsághoz 1887. szeptember 7-én kelt jelentésemet:

»Négyen valánk a hivatalban, mikor Dubois kisasszony megjelent, hogy kezét megmutassa: dr. d'Hombre Milhaud-ból, a lillei szabad egyetem egyik tiszt. tanára, dr. de Saint-Maclou és én. Szabad szemmel, majd üveggel intézett részletes, hosszan tartó vizsgálatunk lehetővé tette, hogy a tű menetét pontosan követhessük. E körülbelül 6 cméterre terjedő s világosan látható menet két részből állott: 1. egy bőralatti vöröses fonálból, mely az első hüvelykíz kezdetétől annak fejéig terjedt; 2. az epidermis alatt elfutó vörös vonalból, mely a második hüvelykíz kétharmadát foglalta el. Az utóbbit egy ponton sértetlen hid szakítja meg; e hid a hüvelykíz hajlása által előidézett ráncnak köszöni létét. A tű a ránc hajlását nem követhette, s azért át kellett ugornia.«

Legnagyobb meglepetésére, ugymond Dubois kisasszony, az orvosok a hüvelyk legerősebb nyomása

dacára sem tudtak belőle vért kinyomni, s a szorítás Celesztinnek csepp fájdalmat sem okozott.

IX. Lourdesből való visszatérte óta Celesztinnek fájdalmai nincsenek és munkaközben egészen szabadon s akadálytalanul használhatja kezét.

X. Aug. 20-ika óta a tűnek nyoma, melyet a a lourdesi orvosok és Recoing kisasszony konstatáltak, még el nem tűnt egészen. Két részből áll: 1. a bőr alatt elfutó vöröses fonálból, az első hüvelykiz kezdetétől annak fejéig; és 2. az epidermis barnás emelkedéséből a második hüvelykizen.

Dr. Coqueret és dr. Hervey látták Celesztint rövid időre lourdesi útja után és hüvelykujjának szemlése mindkettejüket meglepte.

M. Coqueret azt állítja, hogy a tűk eltávolításukkor inkább a szurásnak, mint karcolásnak hagyják nyomait hátra, miként ez Celesztin kisasszonynyal történt, s hogy e nyom is a tű eltávolítása után csakhamar elenyészik. M. Hervey a maga részéről megfontolandónak találja, hogy az idegen test a kéz elhagyásakor sohasem ír le görbe vonalat; hozzáteszi, hogy akkor, midőn Celesztin kezét vizsgálta, a hegedés más-kép nézett ki, mint jelenleg. Az epidermis nem feszült ki annyira és nem lepné meg őt, ha Celesztin azt készakarva tenné; mert lehetetlennek látszott előtte, hogy a hegedés természetes uton oly soká tartson. »Az a körülmény — irám jelentésében — hogy a hegedés már egy év óta tart, rendes tapasztalatunkkal homlokegyenest ellenkezik. Ennek magyarázatát azonban nem kutatjuk. Fel lehet-e tennünk, hogy azt minden 3--4 napon megújítják? Erre gondolnunk sem lehet, hiszen a hegedés változnék és gyuladásba menne át.«

Viardin dr. tanácsára a bizottság elhatározta, hogy a sebet vagy hegedést néhány napra elzárja, hogy a levegő és minden külső befolyástól elvonja s így annak további fejlődésével tisztába jöhessen. Ennek folytán dr. Viardin 1886. dec. 20-án Nioré abbé jelenlétében a hegedésre egész terjedelmében zöld tafotát (protektív) alkalmazott, a fixatióra aranyfüst szolgált; erre jött a mackintosh, végül az egész megerősítésére gaze phéniquée s arra kollodium. A kötelékre 8 napon át maga Viardin dr. ügyelt, hogy érintetlen maradjon.

December 28-án, kedden, a bizottság Mgr. Robin házában összegyűlt és Viardin dr. felnyitá a köteléket. A kéz jelentékenyen megdagadt s a kötelék igen piszkos volt. Dubois kisasszony az erre vonatkozó kérdésre megjegyzé, hogy hüvelykujja talán meggyült, azt hitte ugyanis, hogy ujjá megdagadt. Mikor az aranyfüsthöz értek, azt egészen puhának találták. A hüvelykujj bőre egészen fehér, fonnyadt kinézéssel birt, mintha bizonyos ideig vízben tartották vagy izzadságban fürdött volna. A hegedés mélyebbnek látszott. A hüvelykujj megtisztítása után konstatálták, hogy a hegedés piros s az alsó részen a barnás nyom részben eltűnt. Azóta azonban teljesen ugyanaz maradt.

Szakvélemény:

Az 1887. jul. 29-én és október 31-én tartott ülésen az egyházi bizottság a fentjelzett tényeket újból megvizsgálta s tudomást szerzett:

1. Viardin és Forest drok¹ pontos jelentéséről, mely az itt tárgyalt orvosi és tudományos kérdéseket

---

¹ Dr. Viardin, sebész a Hôtel-Dieu-ben — Dr. Forest, orvos ugyanott.

tökéletes pártatlansággal és minden oldalról világításba helyezi.

2. A levelekről és orvosi feljegyzésekről, melyeket két lourdesi orvos nyújtott át.

A bizottság három kérdést állított fel s arra a következő indokolt választ adta:

Első kérdés: *Eléggé bebizonyítottak tekintendő-e az, hogy Dubois kisasszony kezében csakugyan tű volt.*

A bizottság e kérdésre egyhangulag igennel válaszol; dr. Hervey bizonyítványa, a ki 5—6 hét alatt Dubois Celesztin kisasszony balkezének hüvelyk-tövében úgy ujjaival, mint a pincettával fémtestet konstatált, kétséget nem szenved, annál kevésbbé, ha meggondoljuk, hogy ugyanazt erősíti: 1. Heriotné állítása, a ki a baleset után azonnal kísérletet tett, hogy a tűt kihuzzassa, mely azonban ujjai alatt eltört; 2. különböző személyek tanubizonyossága, a kik az idegen testnek jelenlétét Dubois kisasszony kezében konstatálták.

Második kérdés: *Lehet-e a tűnek a lourdesi medencében történt eltávolodását, mint azt Recoing és Cornet kisasszonyok állítják, eléggé bebizonyultnak tekinteni?*

Recoing és Cornet kisasszonyok megegyező adatai, a kik a tű eltávolodásának szemtanui valának, s azt rögtön kezükbe vették, azon emberek nagy száma, kik őt Lourdesban látták, a tű felmutatása a bizottság előtt, a bennléte által okozott jelenségek hirtelen eltűnte, mindez kétségtelenné teszi, hogy a tű a jelzett órában és helyen a kézről eltávolodott.

Felvetették a kérdést, vajjon tökéletesen ki

van-e zárva lehetősége annak, hogy esetleg Dubois kisasszony vagy más valaki csalási szándékból akár a medencebeli fürdés előtt, akár a medencében magában egy titokban hozott tűt a hüvelykujj hosszában becsusztatott.

Mindazonáltal egyik ellenvetés sem felel meg a kétségen felül álló tanuk által konstatált tényeknek; mert először is Recoing kisasszony a kéznek a medencébe történt előszöri bemártása után kereste a tűt; de habár fényes nappal és a legnagyobb figyelemmel nézett utána, meg nem találhatta. A mi a második ellenvetést illeti, lehetetlen, hogy Dubois kisasszony egyik kezével a vízben, a másikkal azonkívül a tűt tarthatta, a szükséges előkészületeket megtehetette s azután a tűt titkon és hirtelen az epidermis alá tolhatta volna, a mit csakis ugyanazon kezének mutató és három többi ujjja segítségével tehetett volna. A mi pedig egy harmadik személy közreműködését illeti, csakis Recoing kisasszony jöhetne szóba. Eltekintve attól, hogy a ki őt ismeri, ily csalás megkísérlésére is képtelennek tartja, ennek észrevétlen kivitele, feltéve, hogy Dubois kisasszony is közrejátszik, az adott körülmények közt Cornet kisasszony figyelmes felügyelete alatt tökéletes lehetlenség.

Még kevésbbé tehető fel sőt nevetséges a feltevés, hogy Cornet kisasszony is bűnrészes benne.

»A tű által vájt barázdának vizsgálata mutatja, hogy az zsákutcában végződik, vagyis bemeneti nyílással nem bír, úgy hogy az idegen testet kívülről be nem tolhatták, hogy végül lehetetlen, hogy két pártatlan tanu jelenlétében ily komplikált vállalatba

kezdjen s azt azon rövid idő alatt keresztülvigye, melyben a tű utját kifelé megtette. A négy orvos által rögtön a gyógyulás után a kézi üveggel meg-ejtett vizsgálat szerint a tű a mélyből jövet, a bőr alatt elfutó utat követett, mely bevezetőt nem, csak kivezető nyilást mutatott. A vöröses nyom az első hüvelykíz tövének mélyén fekszik és lassan közeledik az epidermis felé, melyet a második hüvelykíz alsó harmadán ér el. E helyen a kézi üveggel világosan fel lehet a kivezető nyilást ismerni. A másik végen ellenben e barázda elején, az első hüvelykíz tövén a bőr sértetlen. Bevezető nyilást nem látni és az ut kétséget kizárólag a mélyből tör elő. Ebből arra kell következtetni, hogy a tű, mely a hüvelyk-ujj hegyén ment ki, a belső részekből jött elő, s teljes lehetetlenség, hogy azt valaki szántsándékkal betolta és tova vezethette volna. Mikép lehetne e feltevést (hogy t. i. ügyes kéz a tűnek utat nyitott volna) a vezető nyilás hiányával, amiről a kézi-üveg tanuskodik, továbbá a hegedés irányával összeegyeztetni, mely eredetét szemmel láthatólag a hüvelyk mélyén bírta?

Kétségbeesésében azt is állithatná valaki, hogy Dubois kisasszony a tűt a hüvelykbe szurta s azután ugyanazon nyiláson át huzta ki a hüvelyk végén, a melyen bevezette.

Ez utolsó ellenvetés azonban tökéletesen ellenkezik a föltétlenül konstatált tényekkel. Ugyanis

1. A négy lourdesi orvos jelentése szerint a tű nyoma *6 cméternyi kiterjedésben*, tehát a tű hosszának kétszeresében látható, melynek fele különben Hériotné kezében maradt.

2. A tűt vastagabb végével kellett volna Dubois kisasszonynak erősen beletolnia, s hegyénél fogva tartania, anélkül, hogy önmagát megsebezze, s a nélkül, hogy Recoing és Cornet kisasszonyok a csalást észrevették volna és pedig akkép, hogy a tű a hüvelykhus mélyébe egyetlen csepp vérzés nélkül hatolt volna be.

3. Dubois kisasszony mindig csakis beteg kezét tartotta a vízben, jobbjá állandóan a vizen kívül maradt, s azon rövid idő alatt, mialatt a tű kijött, Recoing kisasszony a balkezet erősen tartotta.

4. Mikor Recoing kisasszony a kezét a vízből első ízben kihuzta, *a napvilágnál figyelmesen megnézte anélkül, hogy valamit észrevett volna.*

Másod ízben, egy perccel később, *a tűt majdnem teljes hosszágában látta az első hüvelykíz bőre alatt, s fél perccel utána, Dubois kisasszony kezének harmadszor való kihuzásánál látta, hogy a tű körülbelül 1 cméterrel tovább a hüvelykujj hegyén van, úgy hogy azt könnyen kihuzhatta.*

Helyesen cselekszünk tehát, ha de Saint-Maclou drral odanyilatkozunk, hogy Recoing és Cornet kisasszonyok nyomatékos tanubizonyosága a lehetőségét is kizárja annak, hogy Dubois kisasszony a medencében csalást követett volna el.

Hogy a ténynek, mely mindkét nő szemelátára ment végbe, valóságában kételkedhessünk, egy és ugyanazon hallucinációnak ugyanazon időben való fellépését kellene elfogadnunk; a mi lehetetlen.¹

Dr. Forest Cornet kisasszony levelének elolva-

¹ Dr. de Saint-Maclou levele 1. old.

sása és dr. Boissarie értesítése után nem habozott kijelenteni, hogy arra, miszerint Celesztin kisasszony a medencében csalást követett volna el, gondolni sem lehet.¹

Harmadik kérdés: Ha a tü a Recoing és Cornet kisasszonyok jelezte körülmények közt jött ki, lehet-e azt természetes uton megmagyarázni?

Az e kérdésre való felelet első sorban az orvosi tudományhoz tartozik. A bizottság ennél fogva szükségesnek látta, hogy ez ügyben Viardin és Forest drokhoz forduljon.

Mindkét orvos mindenekelőtt megjegyzi, hogy a beszurt tűnek kijövele nem rendkívüli. »A bőrbe szúrt tűnek kijövele, bármily mélyen legyen is, nemcsak természetes dolog, de a szabálynak is megfelel. S ha a kérdéses esetben valami szokatlan és bámulatot kelt, ugy az nem a tűnek kijövele, hanem az a szembetünő időtartam, mely annak behatolása és kijövele közt lefolyt.«²

Mikép szabadulhatott fel a tü, mely 7 éven át oly erősen tartotta magát, s mikép jöhetett ki a hüvelyk hegyén? Itt két ellentétes nézetre találtunk. Egyrészt dr. Viardin és Forest azt hiszik, hogy »a lourdesi út alatt a hevesebb rendkívüli kézmozdulatok következtében megmozdult és Lourdesban lassankint felszabadult azon helyről, hol oly soká lappangott. Akkor helyét változtatni kezdte, miként az rendszeren történik, ha az idegen testet semmi sem tartja vissza, s a hüvelyk hegyén éppen ama pilla-

¹ Dr. Viardin és Forest jelentésének függeléke 1887. okt. 9. aláírva: Forest.

² Dr. Viardin és Forest orvosi jelentése 6. l.

natban lépett ki, mikor Dubois kisasszony kezét a medencében tartá. Ez, ugymond a két orvos, egészen természetes és rendes dolog.«¹

Másrészt a négy orvos egyike, kik a gyógyulás után Dubois kisasszony kezét megvizsgálták, t. i. dr. de Saint-Maclou, a löweni kath. egyetem tanára, következőleg nyilatkozik: »Jelen esetben a tű csakis az izmok összehuzásának hatása alatt törhetett volna át a husszöveten akként, hogy azok előre tolták volna; már pedig a tűnek utja az epidermis alatt a hüvelyk azon részében, mely a második iznek felel meg, távol van minden izomtól, ugy hogy e hatás vagy mozgás teljesen ki van zárva. Itt tehát működést látunk fiziológiai ok nélkül. Következésképen oly jelenségről van szó, mely a természet körén kívül esik.«²

»Világos, — jegyzé meg ugyanazon orvos — hogy Dubois kisasszonynak a Troyes-től Lourdesig tartó utjában végzett mozdulatai új állapotot létre nem hozhattak. A beteg hét év alatt kétségkívül eleget mozgatta kezeit s a tű mégis erősen helyén maradt, s ime az idegen test éppen azon órában, melyben a Bold. Szűzet hívják segítségül, azon helyen, hol már ezren és ezren meggyógyultak, jön mozgásba és jelenik meg a felszínen. Nem olyan esetlegesség-e ez, melyet a theologia éppugy mint a józan ész csodálatosnak nevez?«³

A tények összetalálkozása valóban rendkívüli, de még inkább azon közvetlen körülmények, melyek a tű kijövetelét kísérték: »Van itt valami, mondják

¹ U. ott 7. és 8. l.

² Dr. de Saint-Maclou levele 1887. szept. 7., 1. és 2. l.

³ U. o. 2. l.

dr. Viardin és Forest, a mi zavarba hoz s a mit eléggé meg nem magyarázhatunk, t. i. az a nem természetes és végkép szokatlan gyorsaság, melylyel a tű a 8 cméternyi utat, a hüvelykpárna kiemelkedésétől a hüvelykkúpig, megtette.«¹

»Még van valami — teszük hozzá — a mit megmagyarázni nehéz, t. i. a tűnek az első íz egész hosszában teljesen az epidermis alatt való fekvése. Értendő, hogyha a tű az epidermis alatt az első és második íz hajlásának magasságában szabadult volna fel, így könnyen ki is huzhatták volna. A mit azonban nem értünk, az a körülmény, hogy a tű az egész utat az epidermis alatt tette meg, némi távolságra felszabadult s azután ismét visszahúzódott és csak körülbelül 1 cméternyi köz után jött ki végleg a hüvelyk hegyén . . . Ennek természetes magyarázatáról le kell mondanunk.«²

Az egyházi bizottság a fenti okmányok komoly mérlegelése után a kérdés csodálatos természetének fejtegetésétől eltekintve, azt hiszi, hogy az illetékes tekintély figyelmét fel kell hívni arra a rendkívüli gyorsaságra, melylyel a tű kijött, valamint az ut szokatlanságára; a két páratlan és dr. Viardin és Forest jelentésében részletezett körülményre;³ végül dr. de Saint-Maclou⁴ és Boissarie⁵ bölcs megjegyzéseire a

¹ Dr. Viardin és Forest orvosi jelentése 9. l.

² U. o. 9. és 10. l.

³ U. o.

⁴ L. az előbbi oldalt.

⁵ Nincs gyógyulás, mely idővel, gondozás és természet segítségével be nem állana; de az enélkül rögtön elért gyógyulásokat természetes uton meg nem magyarázhatjuk. (Dr. Boissarie orvosi jegyzetei 3. l.)

természetfölöttiséget illetőleg és hogy többet ne mondjunk, azon gondviselészerű összehalálkozásra a tü kijövele és ama pillanat között, melyben Dubois kisasszony kezét ima közben a lourdesi Bold. Szűz vízmedencéjébe mártá.

Troyes, 1887. jul. 29. és október 31-én.

Robin, ált. helynök.

Guéneret, a nagy papnevelő int. kormányzója.

Ch. Nioré, kanonok, püspöki titkár.

Röviden összefoglalva:

1886. aug. 20-án a tüdarab, mely 7 év óta a kéz rostos szálai közt volt, hirtelen felszabadult és néhány perc alatt világosan kivehető, 8 cm-éternyi utat tett meg.

Recoing és Cornet kisasszonyok szemtanui valának a tü kijövetelének és annak minden mozdulatát figyelemmel kísérik.

Kevéssel azután a Lourdesban jelen volt 4 orvos tanulmányozta a tü utjának anatómiai esélyeit, megvizsgálták az eltört tüdarabot, továbbá összegyűjték mindama bizonyítványokat és körülményeket, melyek az eset jellemzésére és pontos megfejtésére célszerűeknek mutatkoztak.

A troyesi kórház orvosai véleményadásra felszólíttatván, kijelenték, hogy a gyorsaságot, melylyel a tü nagy utját megtevé, hasonlólag az epidermis alatti utat és a hegedés fenmaradását megfejteni képtelenek.

Végül a gyógyulás jelentésének közzététele előtt még egyet akartam tudni; a négy évi időköz után nagy fontossággal bírt annak megállapítása:

1. vajjon azon erkölcsi garanciák, melyeket Dubois kisasszony nyújtott, kétségen felül állanak-e és hogy
2. megvan-e még a hegedés.

Néhány nap előtt a troyesi püspöki irodából következő levelet vettem:

»Dubois kisasszony igen jól érzi magát. Régi uraságának szolgálatában szakadatlanul, minden akadály és legkisebb fájdalom nélkül végzi munkáját. A nyom, melyet a tü kijövele pillanatában a kéz hüvelykujjában hátrahagyott, még mindig megvan. Saját szememmel láttam, épp oly határozott és mély, mint az első napon. Dubois kisasszony semmit sem tudott eljövetelemről, a hegedést tehát elő nem készíthette. Különben nem új; egy régi hegedés képét nyújtja még akkor is, ha Dubois kisasszony a mosásnál kezét hosszan a vízben tartja.

»Azt kérde tőlem, lehet-e itt hiszteriáról szó. A Dubois-eset megfigyelésére kiküldött püspöki bizottságnak, melynek magam is tagja valék, egyik orvosa ugyanez ellenvetéssel állott elő. Nézete támogatására sok esetet elbeszélt, melyek azonban — bevallom — engem meg nem győzhettek.

»Dubois kisasszony urasága, melynél már számos év ótaszolgáls annak teljes bizalmát bírja, e feltevések ellen határozottan tiltakozott. Különben is Dubois kisasszony minden kihallgatása alkalmával oly egyszerűen és természetesen viselkedett, a mint azt csak kívánni lehet.

»Egyébként a tü jelenlétét a lourdesi ut megkezdése előtt olyan orvos konstatálta, a ki csodákban nem hisz. A tü kijövetelét pedig, úgy a mint azt jeleztük, Recoing kisasszony, e feltétlen bizalomra méltó nő igazolta, a ki Dubois kisasszony kezét a gyógyulás alatt tartotta s a tü magát a hüvelykujj végéből kihuzta. Megfoghatatlan előttem, mi szerepe lehetne itt a hiszteriának.

»Soká vonakodtam attól, hogy ezt csodának elfogadjam, s a bizottságban azon voltunk, hogy a tanukat vagy Dubois kisasszonyt ellenmondásokba keverjük. De sikertelenül. A hüvelykhegedés rendkívülinek tünt fel előttünk s az egyik orvos (a ki éppen a hiszteriát felhozta) abban Dubois kisasszony csalását látta. Hogy erről feltétlen meggyőződést szerezhessen, az ujjat jelenlétemben bekötözte és pedig úgy, hogy teljesen lehetetlen volt azon valamit észrevétlenül tehetni. Az ujj oly erősen volt összekötözve, hogy Dubois kisasszonynak sokat kellett szenvednie, nyolc nappal később azonban a köteléknek ugyanazon orvos által történt eltávolítása után a hegedés ugyanolyan maradt, mint az első napon.

Fogadja stb.

Troyes, 1890. szeptember 23.

C. Noiré,
püspöki titkár.«

Tehát egy egyszerű esetnél, egy szembetűnő gyógyulásnál, melyet minden különös tanulmány és részletes ismeretek nélkül is meg lehet itélni, 6 orvos véleményét vették ki, négyet Lourdesből és kettőt a troyesi kórházból. Bizottság vitatta meg az összes bizonyítványokat, elemezte az előtte fekvő bizonyítékokat és egy évvel rá beható jelentést adott ki e gyógyulás módjáról és jellegéről.

A nélkül, hogy a kérdést, vajjon csodáról van-e szó, eldöntének, a bizottság beéri azzal, hogy a gyógyulásnak Viardin és Forest orvosok véleménye szerint rendkívüli és páratlan körülményeit egyszerűen konstatálja.

Magunk, mielőtt a fenti adatokat közzétennők, kérdést intéztünk a püspöki titkárhoz az iránt, vajjon

nem történt-e öt év óta olyasmi, a mi az előbbi eredményt megváltoztatná vagy felforgatná.

Lehet-e még a fentiek után állítani, hogy könnyű a természetfeletti jelenségek történetirójának és bírójának lenni? Bizonyára nem! A csodák magyarázata és megítélése nincs a tömegre bízva. Az orvosi hivatalban a »csoda« szót igen ritkán ejtik ki, beérik azzal, hogy a természeti erők határait körvonalazzák. A lourdesi rendkívüli gyógyulások tanulmányozásánál csak a használható okmányokat gyűjtik, a lelkiismeretes és igen érdekes vizsgálatokat ejtik meg. Oly történetet irnak meg, melynek a hitetlenek és tudatlanok legendáihoz semmi köze. Sehol sem járnak el okosabban és rendszeresebben, sehol sem kérik ki több orvos és tudós tanácsát, mint Lourdesban.

III. FEJEZET.

A TÜDŐVÉSZ LOURDESBAN.

Képzlet és csoda. — A szuggesztió határai. — A tüdővész az 1890. évi nemzeti zarándoklat alatt.

»Az emberi képzelet csodákat mivel, mondja Bernheim; a szuggesztió eszközli, és csakis tudatlanság tulajdonítja azokat a hitnek; Lourdes napi eseményeinek magyarázatát is egyesegyedül ebben kell keresnünk. Ne vegyék ezt tőlem rossz néven sem a hívők, sem a szabadgondolkozók, a kik úgy sem mondhatók mindig szabadgondolkozóknak.« (Bonjean Albert.)

Másrészt azonban ugyanazon Bernheim állítja, »hogy a szuggesztió csak működési zavarokat képes eltüntetni. Nem lehet vele pl. sérülést gyógyítani vagy beteg csontnak megszakadt működését helyreállítani, valamint nem áll hatalmában a szuggesztióknak ficamodást helyrehozni vagy lényegveszteséget pótolni.«

A szuggesztió sem a mikrobákat meg nem öli, sem a tuberkulózist meg nem szünteti.

A progresszív, kiterjedt természetű betegségek, pl. ficamodás, szklerózis, feltartóztathatlanok. Van bizonyos határpont, melyen túl a szuggesztió hatalma megszűnik. Meg kell tehát az anatómiai háttérrel bíró betegségeket a működési vagy idegzavaroktól különböztetni. Ez lesz feladata munkánk utolsó részének; először a daganatokat, sebeket s a Lourdesban meggyógyult

egyéb szervi bajokat akarjuk tanulmányozni; azután fogunk működési zavarokkal foglalkozni, melyekkel lépésről-lépésre találkozunk, s ezek a legérdekesebb tanulmányanyagot szolgáltatják.

Mult évi aug. 21—25-én a nagy nemzeti zárándoklat 1000—1500 betege közt a legfontosabb és legszámosabb gyógyulásokat a tüdővészeseknél konstatálták.

Napról-napra jelentkeztek betegek, a kik bizonyítványaik szerint nagyfoku tüdővészen szenvedtek, de a kiken a kongeszió legkisebb nyomaira is alig találtunk. Oly tüdőnél, melyet a tuberkulózis-bacillusok hónapok sőt évek óta emésztettek, találtunk ugyan itt-ott helyet, melyet a levegő át nem járhatott, és a mely néha hörgzőrejt is hallatott, de a baj látszólag elmúlt, s a betegek azt állították, hogy oly jól már rég nem érezték magukat.

Vajjon tartósak lesznek-e a gyógyulások? — Nem vagyunk jelenleg oly helyzetben, hogy ezt igazolhassuk. De éppen abban van jelentőségük, hogy egyáltalán megtörténtek.

Állítsatok talpra valamely kórházban 15—20 tüdővészeset, tüntessétek el a lázat, kiköpést, izzadságot, s a szerves feloszlás egyéb jelenségeit, többet mondok, töltsétek ki a mély ürt, melyet a tüdőre tett fületekkel konstatálhattok, pótoljátok a beteg, elváltozott szöveteket egészségesekkel, miként a sebet átültetéssel bezárjátok. Tegyétek meg mindezt egy másodperc alatt, s ha megtettétek, mondjátok meg, vajjon hiába-való, semmitéző munkát végeztetek-e, mely komoly férfiak megfigyelésére méltatlan!

Még tovább megyek:

E siker rendszerint tartós. Hogy ezt bebizonyít-

suk, visszatérünk a mult esztendők eseményeire s a barlang gyógyultjainak további sorsát is elmondjuk.

A tüdővéaszt felismerni könnyü. Előrehaladott állapotában hibás diagnózis valóságos művészet. Az auskultáció segélyével az orvosok a betegséget figyelemmel kísérhetik s annak kiterjedését pontosan megállapíthatják.

Mikroszkopikus vizsgálattal felfedezik a tüdővész csiráit s ezuttal a baj létezését anatómiai biztossággal állapítják meg.

Végül a baj természetét és stádiumát a betegnek arcáról a laikus is könnyen leolvashatja.

Az utolsó stádiumban levő tüdővézeseknek gyógyulásra már nincs reményük. Ha a tüdőszövetek összerombolvák és mély üregekkel telvék, ha az utolsó erő is elfogy és az ellenálló képesség megtört, ott sem a természet, sem a tudomány már nem segíthet. A beteg halála elkerülhetlen, sőt megközelíthetőleg annak ideje is megállapítható.

A tüdővézesek lourdesi gyógyulása kiváltkép rendkívüli esemény. Itt sem idegbefolyásról, sem diagnosztikus tévedésről szó nem lehet.

A szuggesztiónak be kell vonnia vitorlát, és a diagnózis kétséget nem tür.

Szemünkre vetették sokszor, hogy az általunk közölt esetek már igen régiek, a tanuk emlékezete elhomályosodott, az ellenvizsgálat megejtése nagy nehézségekbe ütközik, s hogy a csodák világában, a hová lelünk emelkedik vagy téved, támaszpontra nem találunk.

A katolikus orvosok bizonyítványait gyanusítani lehet, de a következő esetek minden kritikával szembeállanak. Olyan orvosok figyelték meg, a kik minden

előítélettől mentek, s néhány az esetek közül szemük látára történt. Julianna, brivesi Orsolyaszűz gyógyulása, mely Lourdesban 1889. szeptember 2-án ment végbe, érdekes és könnyen érthető például szolgálhat.

Hat orvos állapította meg a betegséget és gyógyíthatlannak találta és hét orvos konstatálta a gyógyulást, s e rögtöni megfejthetlen gyógyulás már több, mint egy év óta állandó.

Az idő szentesíté. A tény azonban elég új arra, hogy a főtanukat kikérdezhessük. Mi magának Juliánna testvérének szájából, orvosa jelenlétében, hallottuk annak részleteit.

Ez eset minden tekintetben természetfölötti jellegű. Tételünk mellett legjobban annak fejlődésének részleteivel együtt való közlése fog tanuskodni.

Természetesen egyetlen eset, bármennyire igazolva legyen is, magában véve nem birhat oly súlylyal, mint több együttvéve, s így jelentőségéből is veszít.

A lourdesi évkönyvek átlapozgatásánál azonban számtalan hasonló esetre bukkanunk.

Harminc tüdővész gyógyulásra találtunk hasonló körülmények közt: ugyanolyan súlyos mértékű megbetegedés, s éppen oly gyors és tökéletes gyógyulás. Azokat egyébként figyelembe nem vettük, melyeknél egy vagy több orvos tanubizonyosága hiányzik.

E harminc megfigyelés nevezetes klinikai munkanyagot tár elénk. Igazolják azt, hogy e gyógyulások már több mint harminc esztendő óta szakadatlanul és pedig mindig hasonló körülmények közt következnek be. Oly dolog ez, mely elől el nem zárkozhatunk; a feltétlen tények kérlelhetlen logikájával hatnak elménkre.

IV. FEJEZET.

JULIANNA, BRIVESI ORSOLYASZŰZ MEGGYO-
GYULÁSA 1889. SZEPTEMBER 2-ÁN.

Tüdővész utolsó stádiumában. — Haldokolva hozzák Lourdesba. — Rögtöni gyógyulása a medencében. — Hat orvos konstatálta a betegséget. — Hét orvos konstatálja a gyógyulást.

Julianna testvér 1864-ben La Roque-ban (Sarlat kanton), a Dordognetvölgy egyik legkiesebb vidékén született. Szűk helyre szorítva, a falu házai terraszszerűleg emelkednek egymás fölé a regényes szikla ótalma alatt, s a közeli folyó visszatükrözi képüket. Zord erkölcsű lakossága igen erős faji jelleggel bír. Egyik részük halászáttal foglalkozik, a többiek legnagyobbbrészt zsellérek, földmivelők.

Itt tölté Julianna testvér gyermekkorát 11. évéig, mint harmadszülött 9 élő gyermek között.

11 éves korában a sarlati hospice árvaházába került. Plebánosa Gonzot abbé, a d'auchi érsek nagybátyjának közbenjárására, a ki a család nyomasztó helyzetét látta, nyert helyet Julianna testvér az intézetben.

Gyakran nyílt alkalmam Juliannával az intézetben való tartózkodása alatt összejöhetni. Krónikus köthártya és szemhéjgyuladása volt — a mi a görvélyes állapotnak világos jele.

A nővérek állítása szerint a Bold. Szűz iránt

kiváló tisztelettel viseltetett, az olvasót és a szeplőtelen fogantatás officiumát, melyet könyv nélkül tudott, mindennap elvégezte. »Első áldozásom pillanatában — ugymond — érzém, hogy a zárdaéletre vagyok hivatta.« Kora ifjuságától fogva főkvánsága az volt, hogy magát Isten szolgálatának szentelhesse.

19 éves korában a szigorú szerzetesi élethez való különös hajlandóságánál fogva, az Orsolya-szüzek zárdájába lépett. Posztulátusának letelte után azonban a tullei püspök, a kolostor igazgatójának kívánságára a klauzúráról lemondott, mivel a kolostornak senkije sem volt, a ki a külső szolgálatot végezte volna. A kültestvér szerepét vette át s viszi mai napig.

Brives-ben igen jól ismerik, ő a hivatalos és állandó közvetítő a 68 zárdaszüz, e láthatatlan, rácsok mögötti világ és a növendékek szülei s a zárda kereskedői közt.

Brives utcáin, a hol naponkint látható, mindenki köszönti. Megállítják vagy átmenőleg néhány szót intéznek hozzá. Gyógyulása általános feltűnést keltett. Az egész lakosság feszült figyelemmel kísérte tüdőbajának lefolyását, lourdesi utazása előtt pedig különféleképp nyilatkoztak. Utolsó vigasztalásnak tekintették, melytől a beteget megfosztani nem akarják.

Julianna testvér három éve volt már a zárdában, mikor 1886. augusztusban bajának első jelei mutatkoztak. Kezdetben a bronchitis szimptomája és általános gyengeség mutatkozott rajta. Azt hitték, hogy e rosszullét hamar elmulik, de elhúzódott és komoly jelleget öltött magára. Augusztus, szeptemberben sőt még októberben is az ágyat kelle őriznie.

Két teljes hónapon át fekvőbeteg volt, összetett ólomtapaszszal kezdék gyógyítani, a baj azonban súlyo-

sabb természetű vala, az életet gyökerében támadta meg. Az aszkórnak összes jelenségei mutatkoztak, ugyanígy, hogy mikor a nővér december hóban ágyát elhagyta, az orvos azt ajánlá, menjen levegőváltásra hazájába.

Családja, hazája a sarlatti árvaház vala. Ott láttam őt elgyengülve, sápadtan, lefogyva, halálra váltan. Mégis magához tért; a nyugalom, légváltozás és az ifju kor kiragadta őt a halál karjaiból.

Januárban a kolostorba visszatér s rendes foglalkozását megkezdi. Habár erejében meggyengült, mégis 1887. októberig helyén maradt.

Akkor a baj újra és még hevesebben lépett föl. Erős vérhányásai támadtak, és dr. Pomarel, dr. Lagorce utódja, flanellbe burkolta és eaux bonnes-t itatott vele.

Julianna testvér novemberben ismét fellábadt s a makacs, száraz köhögéstől eltekintve, elég jól érzi magát 1888. májusig, a mikor újabb vérhányás, újabb roham következtében megint a betegszobába kerül.

Juliusban a fogadalmat leteszi. Az orvos, a ki Julianna jövőjével tisztában volt, ennek dacára, kedvező bizonyítványt állított ki részére, hogy a nehéz áldozattól megkímélje.

Vége 1889. januárban új visszaesés áll be, javulás nélkül. Julianna február végén ágyba feküdt, hogy többet fel ne keljen. Rekedtség, gyakori kínos fuldoklási roham, állandó magasfoku láz, vérhányás és egész tüdejében hörgőrej. Az orvos *tüdősorvadásról* beszél.

A láz ellen több napon át chinint használ, eredménytelenül. 10-szer használnak Pointes de fen-t és pedig 200-ig egyszerre, egymásután 15 összetett ólom-

tapaszt alkalmaztak, jódtinktúrát stb., a csukamájolajat be nem vehette, e helyett chlorált és ópiumot adnak neki.

Julius óta a hányás már nem véres, pusztán gennyes. »Tüdőmet már kiköhögtem« mondá a szerencsétlen nővér.

A baj a jobb tüdőcsúcsnál lokalizálódott. Ott dr. Pomarel fuladozást és jellemző hörgést észlelt.

A láz nem csökken, a betegség minden orvos-szer dacára rohamosan halad.

Oly betegségről van szó, mely 1886-ban az első, három hónapig tartó rosszulléttel, ugynevezett elhanyagolt catarrhussal veszi kezdetét, mely a kezdődő súlyos bajt elpalástolni nem képes. 1887. októberben visszaesés, a tüdővérzés kezdete, 1888. május és októberben harmadik és negyedik krízis. Végre 1889. januárban utolsó roham, melynek következtében a betegség rohamos lefolyást vesz és lokalizálódik a jobb tüdő csúcán, az egész szervezet felbomlását idézve elő. A három hónap alatt a heves láz a beteget minden erejétől megfosztotta, ehhez járult, hogy csak tejet és levest ehetett, végül az ágyban már mozdulni sem volt képes.

Nemsokára a kachexiának azon fokát elérte, mely a tüdősorvadás utolsó stádiumát jellemzi.

Anyja husvétra meglátogatta, s miután a klauzúrát át nem léphette, Julianna testvért hordszéken vitték a klauzúrán kívül eső szobába. Oly gyöngé volt azonban, hogy anyjával nem beszélhetett, az ágyba kellett őt visszavinni.

Ilyen jelenségek és lefolyás mellett a tüdőbajt a laikusnak is fel nem ismernie lehetetlen.

Juliana testvér tüdősorvadásban volt.

E diagnózist hat orvos tudományos formában állapította meg.

Mindenekelőtt dr. Lagorce, a kolostor házi-orvosa, a betegség első napjától kezdve abból titkot nem csinált. Utána láttam a testvért Sarlatban, a hová légváltozás végett hozták; minden a közelgő katasztrófára mutatott.

Dr. Pomarelnak, a ki a betegség lefolyását napról-napra figyelemmel kísérte, elég alkalmá nyílt arra, hogy a baj természetét és kiterjedését pontosan megállapíthassa. Szíves volt megengedni, hogy az 1889-ik évi betegnaplóba betekinthessek. Minden oldalon találkoztunk Julianna testvér nevével s a különböző megjegyzésekkel, melyek alapján a betegségnek egyes fázisait és lefolyását megállapíthattuk. Dr. Pomarel távollétében dr. Peyrat brivesi orvos két ólomtapaszt alkalmazott és miként dr. Pomarel, a baj természetét és halálos kimenetelét ő is felismeré.

Végül dr. Marfan (Castelnaudary) és egy bordeauxi orvos, a főnöknő nagybátyja, szintén oszták kollegáik megfigyeléseit és véleményét.

A diagnózis iránt tehát legkisebb kétely sem forgott fenn.

A hat orvos bizonyítványa s a fentemlített jelenségek világosan tanuskodnak arról, hogy *Julianna testvér tüdővészben volt* — a tuberkulózis, a tüdő szervezetének roncsoltsága következtében, mely hónapok óta tartott, s a magas és szakadatlan láz folytán a beteget a sir szélére hozta. Már csak hónapokról és napokról lehetett szó.

Volt-e kilátás Julianna testvér gyógyulására?
— Abszolút, matematikai lehetetlenségről ugyan nem

szólhatunk ; mert hiszen idővel, gondos ápolás mellett bizonyos javulás vagy részben gyógyulás is elképzelhető.

Mi azonban nem matematikusok, hanem orvosok vagyunk s ha mint a tapasztalat és gyakorlat emberei szólunk, be kell vallanunk, hogy gyógyulást reménylenünk nem lehetett. Ily hosszú tartamu tüdőbaj, mely rohamos, veszedelmes lefolyása alatt a beteg erejét és ellenállási képességét tökéletesen megtöri, felemészti, önmagától el nem mulik.

De egy lépéssel tovább megyünk :

Akár a matematikus, akár az orvos álláspontjára helyezkedünk, beszélhetünk relativ és abszolút lehetetlenségről, mindamellet oly hirtelen és tökéletes gyógyulás, mely az egész betegséget néhány másodperc alatt a szó szoros értelmében eltörli, teljesen lehetetlen.

Dr. Pomarel egyik látogatása alkalmával elbeszélte, hogy bizonyos saintesi betege, ki hónapok óta béna volt, Lourdesban hirtelen meggyógyult. Lourdes nevének felemlítése Juliannában azon meggyőződést kelté fel, hogy ott ő is felgyógyulna. De — csodálatos — éppen azért Lourdes utáni minden vágyát elfojtá. Társnője pedig, a ki szintén betegen feküdt, biztatta, hogy menjen Lourdesba.

Az orvos még néhányszor beszélt róla s a főnöknő maga is megkérdezé a beteget, nem volna-e kedve Lourdesba menni. A testvér azonban semmi érdeklődést sem mutatott s az ismételt sürgetésekkel szemben is közönyös maradt.

P. Duponchel, roueni jezsuita, a ki lelki gyakorlatok tartása végett jött a kolostorba és aug. 14-én Julianna testvért a betegszobában meggyóntatta, rá

akarta beszélni, hogy teljesítse a főnöknő kívánságát s menjen Lourdesba. »De — felelé — hiszen ha oda-megyek, meggyógyulok.« »Csak menjen oda« mondá az atya, és az utazást elhatározták.

Dr. Pomarel csak azért beszélt Lourdesról, hogy a beteget és környezetét szórakoztassa, esze ágában sem volt arra gondolni, hogy Julianna testvér ilyen utra vállalkozzék. Azért, mikor ez elhatározásáról első ízben értesült, azt hitte, hogy pusztán a betegnek szeszélyéről van szó. »Ha a zarándoklatra vállalkozni akar — jegyzé meg egy napon — menjen előbb a Brives város kapuin kívül levő saint-antoinei barlanghoz.« Megkísérlették és kocsin kivitték oda. Egészen kimerülve ért haza.

A zárdaszüzek ismételt kérelmére végre az orvos beleegyezett, oly kikötéssel azonban, hogy az utikészülődések az ő meghallgatásával történjenek. Első osztályu külön vasuti kocsit kíván, s ő maga akarja a beteget a vasutra kísérni. Julianna testvér szombaton, a Bold. Szűz napján, óhajt elutazni.

Megelőző este a brivesi nők Julianna testvért meglátogatták. Ez okból ugyanazon szobába vitték, a melyben annak idején husvétkor anyjával beszélt. De csakis néhány percig tarthatta ki, s ismét ágyába kellett őt visszavinni. Este jöttek a testvérek, hogy bucsut vegyenek tőle s neki Lourdesba különféle megbízást adjanak. Julianna testvér alig tudta őket meghallgatni, annál kevésbbé velük beszélni.

Szombaton, szeptember 1-én, a kápolnába vitték. 4 órakor reggel megáldozott, mindkét utitársnőjére, a második kültestvér és egy brivesi nőre támaszkodva, a ki önként ajánlkozott az utra.

A szent áldozás valósággal utolsó utavaló volt, hiszen emberileg véve a halálba ment.

Az állomásra érve, hogy az 5 órai vonattal elutazhassanak, a vasuti kocsiba vitték, a hol az ellenőr az ő láttára felkiáltott: »Bolond emberek, az ilyen vakmerőséget rendőrileg kellene letiltani. Bizonyos, hogy csak hulláját hozzák haza.«

Toulouse-ig egyetlen szót sem szól; félaléltan hozzák a váróterembe.

A marseillei zarándokcsapat éppen odaérkezett. Az alby-i érsek a beteg láttára megindulva adta rá áldását, s a zarándokok tisztelet- és részvétellel adtak neki helyet. Egy nő lourdesi vízzel nedvesíti ajkait, a mi látszólag életrekelti.

Az utazás Toulouse-tól Lourdesig kevesebb nehézséggel járt; mégis a karmelitakolostor kültestvére, a kit elébe küldtek, látásakor valósággal visszariadt: »ha sejtelmünk lett volna arról — ugymond, — hogy ily súlyos beteg, el nem fogadjuk.« S a karmelitakolostorba érve tudósították gyóntatóatyjukat, hogy egy beteget valószínűleg még az éjjel el kell látnia. Tényleg ez volt a legfájdalmasabb éjszaka, melyet átélt. Egyik köhögési roham a másikat váltotta fel.

Vasárnap, szeptember 2-án reggel Julianna testvér semmit sem vehetett be. Kevés levest adnak neki s a karmelitakolostor kültestvére karjaiban viszi a kocsiba.

»Bizonyára vissza nem tér többé«, mondá bucsuzásakor. Hárman kísérték ki a barlanghoz. Padra ültetik s minden oldalról megtámasztják, hogy el ne essék. Sem imádkozni, sem gondolkozni nem képes. A végét járja. Alig bírja tekintetét a Bold. Szűzhöz felemelni.

Néhány pillanattal később megjelenik a gyalog-

hintós, hogy kézikocsiján őt a medencéhez vigye. Itt új s utolsó akadályra bukkantak.

A brivesi orvos nem akarta, hogy utrakeljen, a kalauz, hogy kocsiba szálljon, a karmelitanők haboztak, vajjon befogadják-e, s a medenceőrző asszony megtagadta a fürdést. »Ti haldokló aszkórost hoztok ide, ilyeneket meg nem fürösztünk, csak meglocsolunk. Ehhez külön orvosi engedélyre van szükségünk.«

Elmondják neki, hogy a kolostor házi orvosa megadta az engedélyt és sürgetik a bebocsátást. »Ha azt kívánják — volt a nő felelete — akkor maradjanak itt és vállalják el a felelősséget.« Julianna testvért levetkőztetik. Mozdulatlan, szótlán, majdnem öntudatlan és veriték fedi testét.

Felemelik, hogy a medencében megfürösztthessék, s azon pillanatban, mikor a víz testét érinté, felnyílnak ajkai s nyitva maradnak, mintha utolsó lélegzetet venne, arcszine halotthalvány. Azt hívén, hogy meghalt, rögtön kihúzták a vízből. Baloldalát a víz még nem érinté. A medence lépcsőihez támasztják. Iszonyu aggodalom fogja el a körülállókat s izgatottan lesik, mikor ad életjelt magáról. Egyszerre arca kipirul, felnyitja szemeit s erős lélegzet száll fel melléből... Felegyenesedik és állva marad. »Jobban érzi magát?« kérdik. »Igen, jobban« felelé, s arca kiderült. Eddigi sötét, mozdulatlan és merev arcán új élet ömlik el. Julianna testvér leülni nem akart. Maga öltözködik fel s azután a barlanghoz akar minden segítség nélkül visszatérni.

»Érzem, — ugymond — hogy erőm van a járás-hoz, s még sem vagyok ura mozdulataimnak. Láttam, miként lépnek lábaim s csendesesen azt kérdém magamtól, enyémeke-e?«

»Én különben semmit sem tudtam abból, a mi körülöttem történt. A medence elhagyása után a tömeg körülvett és szorongatott annyira, hogy csak lassan haladhattam tovább. Mindamellett nyugodtan maradtam és a barlangig juthattam, a hol félórán át térdenállva imádkoztam.«

»Ott mutatott rám a szónok a szószekekről e szavakkal: Az imént beszéltem nektek a Bold. Szűz hatalmáról. Nézzétek őt, tekintete többet mond, mint összes szavaim.«

»A Magnificatot megkezdik és csakhamar kocsin visznek a karmelitakolostorba, hogy a zárandokok lelkesedése és kíváncsiságától megmentsenek. A legnagyobb könnyűséggel lépek ama kocsiba, melyben előbb halálraváltan ültem. A karmelitakolostorba érve, körülfogtak a kültestvérek, minden apáca a beszélőszobába jött, hogy engem láthasson s velem mehessen félórára a kápolnába. Délre járt az idő s én még semmit sem ettem. Asztalhoz ülök s egy év óta először veszek rendes ételt magamhoz. Január óta csak levessel és tejjel táplálkoztam.«

»Délután gyalog akartam a barlangot felkeresni, de ismét kocsiba kelle szállanom, hogy a tömegtől szabadulhassak, mely állandóan követett és áthatlan kört képezett körülöm. Másnap felkerestem dr. de Saint-Maclou-t, a ki hosszasan megfigyelt és megvizsgált. Nála volt egy béziersi orvos, s mindketten kijelentették, hogy a betegségnek nyomait sem találják. »Gyógyulásom pillanatában semmit sem éreztem. Azóta azonban mellemben egész nap heves, görcsszerű fájdalmat érzek. Lábam elszoktak a járástól, ennek következtében néhány napig dagadtak valának. Ez volt egyedüli és utolsó nyoma betegségemnek.«

mindez Lourdesban történt, azalatt a brivesi kolostor lakói éjjel-nappal térdenállva, kiterjesztett karokkal imádkozták az olvasót.

Vasárnap délben érkezik meg az első távirat, mely a gyógyulást sejteti s este hozza az orvos a másodikat, mely minden kétséget eloszlat. A lourdesi orvos azt táviratozza kollegájának: »Gyógyulás tökéletes, küldjön bizonyítványokat a betegről.« Pénteken dr. Pomarel a testvérnek a legközelebbi állomásig elébe ment; a megfoghatatlan és váratlan gyógyulást saját szemével akarta látni. A testvért megvizsgálja, érverését megfigyeli, néhány lépést tétet vele a coupéban . . . és a megdönthetlen tények láttára el nem fojthatta megindulását, könnyek lepték el szemeit.

Mi orvosok nem nézhetjük érzéstelenül, ha ily megindító és megrázó dráma hónapokon keresztül szemünk előtt játszódik le. Betegeink sorsa sokszor igen közelről érint bennünket, nekünk is érző szívünk van a szenvedő emberiség iránt.

Brives-be érkezvén, az orvos a kalauzt keresi, a ki a vonatot Toulouse-ig vezette. Ez megrettenve hátrált a testvér láttára, a ki teljesen felgyógyulva tért vissza.

Leirhatlan embertömeg várta a vasúthoz vezető uton, úgy hogy a testvér alighogy kiszállhatott; kocsiba szállt, hogy ismét a lelkesült tömeg ovációjától megmeneküljön.

A kolostorhoz érve látja, hogy az udvar és kápolna nagy néptömeggel van telve. Alig tud rajtuk keresztül törni. A kápolnába lép. A Magnificat és áldás tartama alatt ki kellett a klauzúra függönyeit nyitni, a mi csakis fogadalomtétel és beöltöztetés alkalmával történik; különben a tömeg szétszaggatta volna.

Julianna testvér a többi testvér előtt térdelt és a meghatottság könnyeit hullatá. Az isteni tisztelet végeztével a gyűlésterembe gyűlnek össze; a hol a felgyógyult testvér a többi testvérek, az orvos és a gyóntatóatyja előtt elmondá gyógyulásának történetét. Esti 9 óra volt már, mikor eszükbe jutott, hogy táplálékra és nyugalomra van szüksége. Mily óriási különbség az elutazás és visszatérés, szeptember elsejének csodás gyógyultja és az előző nap betege közt! Visszakell adnunk az elbeszélést főbb vonásaiban, hogy orvosi szempontból pontosan megállapíthassuk, miről van ez esetben szó s mily következtetéseket vonhatunk le belőle.

Egy 26 éves szerzetesnő áll előttünk, a kinek ifjúsága az öröklött görvélyesbetegség egész sorozatát, ophtalmiát és krónikus szemhéjgyuladást mutat fel. Anyjának ifjkorában csipőizületgyuladása volt, minek következtében egyik lába rövidebb maradt.

1886. augusztusban Julianna testvér a tulfeszített varrómunka következtében lappangó bronchitisba esett, mely hónapokon át elhúzódott. A légváltozás szülőföldjén, továbbá nyugalom és a különféle orvosszerek az első betegséget részben megszüntették. A táplálkozási és ellenállási képesség azonban alapjában meg volt támadva s teljesen többé vissza sem tért. A leány halvány, sovány és gyenge maradt. Tehát nem egy esetleges betegségről, hanem szervezeti bajról van szó. Az aszkór csirája a mellében volt. Ezzel már az első orvos, a ki őt gyógykezelte, tisztában volt s diagnózisát a többi öt orvos is a legpontosabban megállapította; az orvosok nyilatkozatai közt e prognózist illetőleg a legcsekélyebb nézeteltérés sem forog fenn.

A beteg lefolyása jellemző; a rohamok eleinte

őszszel, később tavasszal térnek vissza, az időközök egyre kisebbednek s a rohamok erősödnek.

A betegség rohamos tüdővészszé fejlődik, a jobb tüdőcsucsban való lokalizálással. Fuldoklás, köhögés, jellemző lélekzési zörej, állandó láz, kimerülés. A pathologiai drámának végefelé járunk. Napjai megszámlálvák.

És ekkor — egy perc, egy másodperc alatt minden elmulik. A kevéssel azelőtt még tuberkulózissal telt s egész terjedelmében kongeszcionált tüdő most ismét tökéletesen helyreállt. A betegségnek nyoma sincs többé! A kimerült, ellenállásra képtelen szervezet ismét rendes állapotba tér, szabadon és akadálytalanul működik. Átmenetről, lábadozásról szó sincs, látható átalakulás ez, sőt a szó legszorosb értelmében feltámadás.

Hat orvos konstátálta a betegséget, hét orvos konstátálta a gyógyulást. Mindenekelőtt dr. Pomarel, a ki a testvér elutazását ellenezte, mivel őt az ut nehézségeinek elviselésére képtelennek tartá; elébe utazik, hogy meggyőződhessek arról, vajjon nem üres szóbeszéd-e az egész. Dr. Pomarelnak lourdesi kollégáihoz irt levelében olvassuk: »Julianna testvér este a legnyugtalanítóbbnak és reménytelennek látszott. Ekkor a testvér amaz óhaját fejezé ki, hogy Lourdesba mehessen. Nem hittem, hogy szándéka komoly, azonfelül a terv kivitelét lehetetlenségnek tartottam. Az egészet a beteg képzelődésének tulajdonítám. Miután azonban e kívánságát folyton hangoztatta, végre beleegyeztem és kíséretére két értelmes és áldozatkész nőt kértem fel... Aug. 31-én keiték utra... A többit tudja.«

Dr. Pomarel meg nem elégedett azzal, hogy a betegnek bizonyítványt állított ki. Épp akkor súlyosan

beteg nővérét gyógykezelte: haladék nélkül Lourdesba utazott vele.

Ő e csodálatos, meglepő, elméjét felülhaladó gyógyulások titkába akart behatolni.

Tisztelt kollegáinknak nem adatott meg az a vigasz, hogy nővérét gyógyultan hozza vissza. A saját sugallatára tett utjával azonban bebizonyította, hogy nagy jellemek meggyőződésük szerint cselekszenek.

Dr. Peyrat a testvért meglátogatta, dr. de Saint-Maclou gondosan megvizsgálta, magam is több ízben láttam. A legkisebb kongesztiót sem voltak képesek a tüdőben konstatálni. A tüdők olyanok, mintha soha a betegségnak lehellete sem érintette volna.

Ha e megfigyelést a testvér adatai után írom le, magasabb jelentőséget nyer és Isten kezének közreműködését bebizonyíthatom.

Julianna testvér betegségét könnyű megérteni. Életét megirni még könnyebb; oly átlátszó, mint a kristály. Semmi különös és szembeötlő nincs benne. 11 éves korában került az árvaházba, melyben mint szerzetesnő ma is működik, a világ szelleme lelkét soha sem érintette.

Első gondolata, a mennyire visszaemlékszik, Istené vala. Már zsengekorában a zárdaélet után vágyódik, s első áldozásakor e vágya csak erősödött. A Bold. Szűz iránt különös tisztelettel viseltetett, s ha később szivevágya, hogy a klauzurába visszavonuljon, nem is teljesült s ő kötelességénél fogva kénytelen volt a világgal érintkezni, ez csak azért történt, mert arra volt hivatva, hogy nyíltan tanubizonytságot szolgáltatson azon rendkívüli kegyelemről, melynek a jövőben részesévé kellett lennie.

A szenvedés azon pillanatban látogatta meg, mikor életét a világ büneiért feláldozá. Ő ebben áldozatának tökéletesbülését, s Isten előtt kedves elhatározásának valósulását látta.

És mégis a három évi szakadatlan szenvedés alatt a betegség s a részleges javulás napjain olykor kételyek, s talán kedvetlenség is erőt vett rajta. Sokkal könnyebb a csatatéren meghalni, mint önmagát szabad akaratból áldozatul hozni s ifju korában látni, mikép roskad össze a test az öröklött betegség sulya alatt.

A lourdesi zarándoklatra vonatkozó gondolatait soká visszautasítja. Gyógyulásáért nem tud és nem akar könyörögni. Ha a célhoz közeledik, minek attól távozni, minek maradjon a földön, mikor a menny nyitva áll?

»Jobban szeretnék — mondá naiv modorával — a paradicsomban sétálni, mint Brives utcáin továbbra is futkosni.«

Csak a főnöknő szavára nyugodott bele. »Lourdesba megyek — ugymond — s ott meggyógyulok.« Ő e parancsban Istennek határozott akaratát látta.

Olyan egyszerű és egyenes természetü lelkeknél, melyek egész életükön át csak egy határozott célt követnek s akaratuk és egyéniségük feladásával ellenmondás nélkül csak a kijelölt uton szoktak haladni, nem találjuk azt a lelki egyensúlyzavart és ideges felindulásokat, melyeket a világ harcai, szenvedései és csalódásai szülnek.

Mikor én Julianna testvér gyógyulását az ő ajkairól hallottam, annak világos, egyszerű és találó előadása meglepett. »Ez elbeszélést — ugymond — már sokszor ismételttem. A gyógyulás napján négy órán keresz-

tül állva kellett a barlangnál a nantesi, niorti és toursi zárandokoknak elmondanom. Brives utcáin hónapokig nem mutatkozhattam anélkül, hogy meg ne szólítottak s ki ne kérdeztek volna. Naponkint megújuló vizsgálat volt ez reám nézve, s azoknak ismételésénél, miket már százszor elmondtam, s a tüzetes kérdésekre való feleletem közben még most is bizonyos zavarba jövök, ha magamról beszélnem és személyemet, élettörténetemet a nyilvánosságnak kell átadnom. Lelkem jobban, mint valaha, kívánczik az után, hogy e klauzúra rácsai mögé rejtőzhessen. «

»Kedves testvér, meg fogja a házi orvosnak, gyermekkori orvosának bocsátani, ha Önről tovább is beszélni fog, ha felveti azt a fátyolt, mely mögé Ön életét rejtteni akarja, ha történetírójává szegődik amaz isteni kegyadományoknak, melyekre oly nagy mértékben méltattatott; mi ketten oly művön, oly fenséges kérdés megoldásán munkálkodunk, mely mellett minden személyes érdeknek háttérbe kell szorulnia.

»Ön Lourdesba utazott és meggyógyult, hogy a szeplőtelen fogantatás hatalmáról és jóságáról bizonyosságot tehesen; én azonban a meggyőződést, mely lelkemet áthatja, a tudósokkal és világfiakkal, a tudatlanokkal és hitetlenekkel akarom közölni. Én is bizonyosságot teszek az igazságról az által, hogy tanulmányaimat a lourdesi barlangnál végbement számos gyógyulásnak szenteltem. «

A hol a vizsgálódásokat az összes részvevő orvosok segítségével végzik, a hol egy egész város látja, hogy a szerzetesnő három évi betegség után az ágyat elhagyja s minden lábadozás, lassu javulás nélkül foglalkozását és szolgálatát újból végzi: ott az elméleti

fontoskodások, a szuggesztió és ideges izgatottság vagy más magyarázatkísérletnek helye nincs: ott a magasabb hatalom megnyilatkozása előtt meg kell hajolnunk.

A mint különben már elején említettük, felvetett tételünket nem csupán Julianna testvér gyógyulása igazolja: a lourdesi évkönyvek átlapozgatása közben 30 hasonló, épp oly meglepő és rögtöni gyógyulásról szóló jelentést találunk, melyekért a leghitelesebb bizonyítványok s a legnagyobb orvosi tekintélyek szavaltolnak.

E harminc gyógyulás vázlatos ismertetése után látni fogjuk, mily következtetést vonhatunk a tények összességéből.

V. FEJEZET.

Egyik betegem felgyógyulása Lourdesban 1889, augusztusban. — Harminc tüdővésztes beteg meggyógyulásának megfigyelése. — E gyógyulások minden fiziológiai törvénnyel ellenkeznek. — Száz orvos volt e fontos jelenségek tanuja.

Magánjegyzeteimben egy esetre találtam, mely Julianna testvér betegsége és gyógyulása mellé állitható:

C. kisasszony, 21 éves. Bátyja tüdővészben hunyt el. 1888. év folyamán maga is vért hányt. A tüdővész összes jelenségei napról-napra világosabban mutatkoztak rajta. 1889. tél végén meglátogattam. Köhögés, lélegzetnehézség és láz bántotta; rosszul táplálkozott, a szünetek, melyek után a vérhányás visszatért, mindig kisebbedtek; elmúlt a nyár s nem volt eszköz, melylyel a tüdővész előrehaladását megakadályozhatuk volna.

Januárban cauterets-i kurára küldtem. A beteg augusztus 1-én utazott el; utja azonban rosszul végződött. C. kisasszonyt az ageni pályaudvaron heves tüdővérzés támadta meg.

Dr. Rozier cauterets-i orvos bizonyítványában szerint következőkép nyilatkozik:

»Jobb oldalon hátul, az egész tüdőszárny harmadának megfelelőleg, recsegés, intenzív bronchiállélegzés és bronchophonia; elül a kulcscsont alatt hasonlóképp bronchiállélegzés könnyebb recsegéssel.

»Baloldalon ugyanazon jelenségek, de megfordított sorrendben. A kulcsfont előtti és alatti tájon a hang legjobban hallható s a hörgzőrej kiterjedtebb és nedvesebb.«

Dr. Rozier ily körülmények közt fürdőket rendelni nem mer. A beteg lábfürdőt, néhány kanál Mauhourat-vizet használ s a hegyi levegőt szivja.

Cauterets-ből visszatérőben a leány anyjával együtt Lourdes-ot látogatja meg. Éppen a nemzeti zarándoklat tartama alatt történik; én Lourdesban vagyok s ott látom viszont betegemet. »Ha jobban érzem is magam«, mondá nekem, »az nem a cauteretsi források hatása. Nem használtam őket.« Dr. Rozier azt írta, hogy az eset súlyosságára való tekintettel minden behatóbb orvoslástól óvakodott s aggódva néz a beteg jövője elé.«

Az anya természetesen folyton reménykedett és a legnagyobb áldozatokra kész volt, hogy leányát esetleg a déli tájakon teletesse.

De hová menjenek és mibe kezdjenek? 15—20 orvos gyült össze a hivatalban; tanácsot kértem tőlük. A beteget megvizsgálták, és dr. de Saint-Maclou a tüzetes megfigyelés után megjegyzé, hogy a ftizis ilyen akut állapotában a déli és tengeri éghajlat gyakran ártalmas. Vonakodott tehát fürdőhelyet ajánlani. Ez volt az én nézetem is. Ennélfogva azt ajánlám C. kisaszonynak, várjon még egy-két hónapig.

A leány a barlanghoz megy, hogy ott imádkozzék, s az esti vonattal hazautazik.

Ez az első felvonás. — Előzetes öröklött baj, jól konstatált tüdőbetegség, mindkét oldalon előhaladott tüdőcsúcsbántalmak. A kezelőorvos, a cauteretsi orvo-

sok, a Lourdesban egybegyűlt orvosok a diagnózist azonnal és egyértelműleg állapították meg.

C. kisasszonyt októberben láttam viszont anélkül, hogy tüdőbajának nyomaira leltem volna. Bronchialis lélegzés, hörgőrej, fuldoklás, mindez eltűnt. A beteg általános állapota teljesen megváltozott, étvágya visszatért, 8—10 fonttal súlyosabb lett, arcszine, szóval minden tökéletes egészségre vallott. És e szerencsés változás nem muló, hanem végleges és állandó vala. Egy év óta egészségére sem az erős tél, sem az influenza hatással nem birt. Azóta sem nem köhögött, sem tüdőkatarrhusa nem volt. Egészségi állapota mi kívánni valót sem hagy hátra.

Mi történt? Hogyan magyarázhatjuk és érthetjük meg e gyógyulást?

Lourdesból való visszatérése óta a beteg jelentékeny javulást érzett, mely napról-napra növekedett. Nem volt ez rögtöni feltámadás, mint Julianna testvérnél, hanem lassan és szakadatlanul előrehaladó javulás.

Ezt sem a cauteretsi forrásoknak, melyeket nem használt, sem más orvosszernek tulajdonítani nem lehet, mert hiszen orvossággal nem élt.

Olyan tüdősorvadás, mely 18 hónap alatt alkalmas talajban oly erővel és intenzivitással fejlődik ki s kettős tüdőcsúcsbajban, általános gyengülésben és működési zavarban nyilatkozik meg — rendes körülmények közt meg nem állapodik; ha egyáltalán javulásról szó lehet, az sem nem tökéletes, sem nem állandó, a fennlévő betegségeváltozások továbbra is megmaradnak s nyomaira lelünk a további lefolyásnál épp úgy, mint az újabb rohamoknál.

C. kisasszony ez évben a nemzeti zarándoklattal

ismét Lourdesba jött s az orvosok elé állott, a kik előző évben őt megfigyelték és gyógyulását konstatálták; egyik kollegám, ki őt először látta, miután betegségének történetéről és annak fizikai jelenségeiről értesült, odanyilatkozott: »Sohsem fogom elhinni, hogy e személy, mely tökéletes, ép egészségben áll előttem, az a tüdővésztes beteg legyen, a kinek történetét velem az imént közölték.«

»Ha hatalmamban állana«, felelém, »hogy a betegséget Önnek szemei előtt újra feltámaszszam s tetszése szerint eltüntessem, ha ezt a csodát, mely egy év előtt végbement, itt egy pillanat alatt s jelenlétében megismételhetném, akkor megadnám a kellő bizonyítékot, mely állítása szerint Önt egyedül képes meggyőzni. De nem tehetem. Mi csak tanuk vagyunk és nem működő személyek. Konstatálja a jelen állapotot, a multat pedig ítélje meg azon szakvéleményekből és bizonyítványokból, melyeket felmutatok. Mi a tovasiető időt fenn nem tarthatjuk s egy történetnek minden részletét egyetlen pillanatban fel nem ölelhetjük, mi csak a fennlévő adatokat és bizonyítványokat vizsgálhatjuk; ezzel azonban — úgy látom — a legmesszebbmenő garanciákat nyújtottuk.«

C. kisasszony, miként említettük, 1889. aug. 25-én az orvosi hivatalból a barlanghoz ment, hogy ott imádkozzék. Ez az imádság volt egyetlen látható ténye lourdesi tartózkodása alatt. Nem fürdött a medencében, nem vett részt a zarándok-menetben, nem keveredett a tömeg közé, mely az eget szakadatlan imáival éjjel-nappal ostromolja, nem, ő a barlang előtt egyszerűen letérdelt, hogy felgyógyulásáért imádkozzék, s imádsága meghallgatást nyert.

A Bold. Szűz mennybemeneteléről nevezett congregatio egyik tagja, a ki C. kisasszony történetét meg-

hallgatta, négy szemközt akarta kikérdezni, hogy ellesse a titkot, mily uton nyerte el ez egyszerü és egyenes lélek a nagy kegyelmet.

Mindaz, a mit megtudott, a következökben foglalható össze: »Lourdesi utazásom és a barlangnál végzett imádságom óta állandó javulást éreztem. Egy hónap alatt felgyógyultam s már több, mint egy éve, hogy semmiféle tüdőbajt nem érzek.«

E változatosság a legjobb felelet a lourdesi gyógyulások ellen felhozott ellenvetésekre. Ha a tömeg zaja és lelkesedése közepette valaki talán szuggesztióról szól, mit hozna fel ez esetben? Mi összefüggésben áll az egyszerü imádság a gyógyulással, mely a súlyos tüdőbetegségnek utját szegte?

Ha a különböző okok által létrehozott gyógyulásokat egymással összehasonlítjuk, s azoknak egyes mozzanatait tanulmányozzuk, Lourdes történetének igazi képét fogjuk megőrizni.

Áttekintés a legnevezetesebb tüdővészgyógyulásokról, melyek Lourdesban történtek.

I.

Madeleine Latapie, 18 éves, a tüdővész második stádiumában van, melyek első jelenségei négy év előtt mutatkoztak. Augusztus 27-én délben a barlang vizéből két pohárral ivott és azonnal meggyógyult; gyógyulása tökéletes, s miként az idő mutatja, állandó. Az orvosnak, ki e baj minden fázisát jól ismerte, magyarázatát a következökben adom: »Alulirt ezennel kijelenti, hogy Madeleine Latapie, 18 éves, négy év óta nagyfoku vérszegénység-

Évkönyvek II. k. 66. l.

Dr. Larré, Adé, 1869. május 19.

A beteget dr. Dulac és más orvosok egy konzultáció alkalmával megvizsgálták, és

gyógyíthatlan- ben és a *tüdővész második stádiumában* szenvedett, nak, a halált ki- s oly gyenge volt, hogy a tudomány, miként több kerülhetnek orvos velem együtt kinyilvánította, vele szemben nyilvánították. tehetetlen vala.«

»Látom, hogy a beteg hirtelen felgyógyult anélkül, hogy ennek okát ismerném. Be kell vallanom, hogy ez engem éppugy, mint az egész községet, bámulatba ejt.«

Adé, 1869. május 19.

Dr. C. Larré.»

Dr. Larré orvosi körén belül marad. Ő magát a tényt állapítja meg függetlenül a nélkül, hogy annak magyarázatába bocsátkoznék.

Évkönyvek

II. k. 133. l.

Mme Clotilde de La Rivière; Dr. Regnault, rennesi egyet. tanár.

Clotilde de La Rivière, zárdanevén Mária sz.

páli testvér, évek óta tüdősorvadásban szenvedett. Haldoklása pillanatában rögtöni és váratlan gyógyulás. L. fentebb.

II.

III.

Évkönyvek

II. k. 187. l.

Sr. Jeanne de Jésus.

Az amiensi püspök 1870. febr. 15-én Lour-

desba küldött levelében jelenti, hogy Jeanne de Jésus testvér meggyógyult. E testvér már hónapok óta a tüdővész minden jelenségeit mutatta. A lourdesi Bold. Szűz tiszteletére végzett kilencedájtatosság alatt 1869. dec. 24-én hirtelen meggyógyult.

Évkönyvek

V. k. 77. lap.

Sr. Maria Regis. A zárdaorvos, nizzai orvos.

Mária Regis testvért hosszas gyógykezelés után

a zárda orvosa Nizzába küldé; azonban eredménytelenül, a miért orvos tanácsára Nizzából hazajött. Itt annyira rosszabbodott állapota, hogy a haláltól

IV.

tartottak s az utolsó szentségekkel ellátták. A kilencedájatosság utolsó napján új erőre ébred, felkel, felöltözködik és gyógyultan napi munkája után lát.

V.

Három éve tartó tüdőbaj, melylyel szemben minden eszköz hasztalan.

»Ki kell jelentenem, írja dr. Fabre, hogy Gibert kisasszonyon Lourdesből való visszatérése óta nyomait sem találok az általam előbb konstatált jelenségeknek, hogy tehát tökéletesen felgyógyultnak tekintendő.

Marseille, 1872. aug. 9.

Dr. Fabre.»

»Leányát — írja dr. Dugas Gibert urnak — kétszer meglátogattam és hosszasan időztem nála. Csontvázszerűen lesoványodva, s oly nagyfokú gyengeségben találtam őt, hogy alig volt képes egyenesen állni, undorodik az ételtől, kimerítő köhögés és láz gyötré, szóval akkori látogatásom eredménye minden, csak nem örvendetes.

»Azon értesítése után, hogy leánya Lourdesban rögtön és váratlanul néhány perc alatt meggyógyult, nem marad egyéb hátra, mint hogy Istennek szívem mélyéből hálákat adjak Önök iránti szeretetének e kiváló bizonyítékáért.

»Felhatalmazom, hogy leveletem tetszés szerint felhasználhassa. Csak a pusztá igazságot tartalmazza.

Dr. Dugas.»

VI.

Alexis Baptisztina, 33 éves.

Alulírt kórházi főorvos és a klinikai tudomány

Évkönyv. IV.
k. 271. l.

Alexis Bap- tanára ezennel bizonyitom, hogy bizonyos Alexis
tisztina 33 éves, Bap- tistina aug. végén és szeptember elején taná-
dr. Fabre 1873. csomat kérte. A beteg igen heves, krónikus bron-
okt. 22. chitisban, gyanus tüdőalteratióban szenvedett s alteste
meg volt dagadva. 1873. október 11-én Alexis Bap-
tistina súlyos tüdőbajának többé nyomát sem viselte.

Marseille, 1873. október 22.

Dr. Fabre.

Október 4-én a vízkór a lourdesi medence
elhagyása után néhány másodperc alatt megszűnt,
s vele együtt hosszas és súlyos betegségének összes
egyéb jelenségei.

VII.

Évkönyv. Ftizis a legnagyobb mértékben, két orvos kon-
VII. k. 49. l. statálta. Rögtöni gyógyulás a lourdesi forrásnál 1875.
Marie-Jean jul. 22-én.
kisasszony
1875. jul. 22.

Visszatértek az orvos a beteget tüzetesen
megvizsgálja s legnagyobb meglepetésére gyógyy-
lását konstatálja. A beteg azon kívánságára, hogy
ezt írásban jelentse ki, azt felelé :

»Bizonyítványt nem adok, nehogy a napilapok-
ban kikürtöljék. Elégedjék meg azzal, hogy adjon
hálát a Bold. Szűznek a nyert jótéteményért.»

VIII.

Évkönyv. Bon Celesztin Lacaune-ból (Tarn), 29 éves,
VII. k. 255. l. orvosa, dr. Roumegous (Béziers) állítása szerint két
Bon Celesz- év óta igen súlyos baltüdőszárnybántalmakban szen-
tin; 1873. aug. ved. Lesoványodva, folytonos vérhányás közt ér
17. Lourdesba. Két pohár lourdesi víz rögtön meggyó-
gyította. Castres-ba való visszatértek az orvos alig
hisz szemeinek s azután egyik kollegájával kon-

statálja, hogy valami rendkívüli dolognak kelle történnie. Hangja, melyet néhány hónap előtt elvesztett, most rendes csengésü.

IX.

Bourges Eulália, Mans-ból, 21 éves, anyja és nővére tüdővészben haltak el. 1871-ben életveszélyes mellhártyagyuladáson esett át s két évvel később tüdővész jelei mutatkoztak rajta. Mansból a zarándokokkal Lourdesba utazik, de siker nélkül. A ftizis rohamosan halad, minden oldalra kiterjeszkedik, végre életveszélyes agyburokgyuladásba megy át. Kilencedájtatosságba kezdenek és homlokát lourdesi vízzel borogatják. A beteg eleinte iszonyu kinokat érez, a mi azonban mihamar kimondhatlan jóérzésnek ad helyet. Gyógyultnak érzi magát, felkel és fogadja a kíváncsiak látogatásait.

Gyorsan előhívott orvosa az ő láttára meghökken és elsápad: »Azt hittem, hogy halva találom, arról azonban szó sincs. Legyünk óvatosak.« És az óvatos orvos megtagadta a bizonyítvány kiállítását, mely saját szavai szerint a vallásos ügynek hasznára lehetne.

Kollégája azonban tüzetes tanulmányozás után azt írja: »E gyógyulás kétségkívül csodálatos. Annál nevezetesebb, mert egy utolsó stádiumában lévő tüdővérszszel történik. A legmakacsabb szkeptikus is legyőzve kell hogy érezze magát, ha tekintetbe veszi a gyógyulás gyorsaságát, az agy- és tüdő-tuberkulózis eltűntét s a rendes lélegzés orvosilag megállapított visszatértét, s ha meggondolja, hogy az emésztés és a testi erő ismét rendes működésbe jöttek.«

X.

Évkönyv. Lásd fentebb.
 VII. k. 94. l.
 Jadot Julia;
 dr. Ollivier, a
 château porci-
 eni (Ardennes)
 kórház orvosa,
 1874. febr. 5.

XI.

Évkönyv. IX. »1875. júniusban — jelenti dr. Peeters —
 k. 209. l. Laurisson kisasszonyhoz hívtak, állítólagos nátha
 Constance miatt; ez azonban csakhamar gümőkóros tüdő-
 Laurisson katarrhussá lett. A leány anyja tüdővészben halt el.
 1876. ápril 6. »A tiz hónapon át tartó láz, köhögés, éjjeli
 Dr. Peeters le izzadás és hasmenés után egy pillanatig sem kétel-
 Lierre, Ant- kedtem a betegség mivoltában. A tuberkulózis
 werpen. romboló hatása alatt jellegzetes kiköpések, nagy-
 fokú, nedves hörgzőrej lépett fel s a beteg szemmel-
 láthatólag fonnyadt.

»Az orvosszereket már kimerítettem, s a közel halálra való tekintettel, hogy Constance-t némileg vigasztaljam, néhány csepp Tr. digitalist rendeltem.«

A baj ilyen konstatálása után dr. Peeters a gyógyulást következőleg írja le:

»Ápril 8-ának reggelén, mostoha anyja arról értesít, hogy Constance a lefolyt éjjel hirtelen meggyógyult. Éjfél körül a lourdesi bold. Szűz tiszteletére végzett kilencedájtatosság végén egyszerre szokatlan érzése támadt. Felkelt és lement a konyhába anélkül, hogy tüdőbajának legcsekélyebb nyomait is érezte volna. A délelőtt folyamán — ugymond dr. Peeters — felkerestem, a köhögés

elmult, ereje és étvágya visszatért s *hallgatódzásom dacára semmi hörögőrejt nem észleltem.* Constance olyan egészséges volt, mint betegsége előtt.»

Élénk érdeklődéssel kísértük ez elbeszélést minden részleteivel együtt. Kommentárra semmi szükség; az orvosi bizonyítvány föltétlenül hiteles és minden kétséget kizár.

XII.

»Alulirott bizonyítja, hogy Clémence Dordonkisasszony 1854. óta szakadatlanul kezelése alatt állott. Háromszor volt tüdőgyuladása, vérhányásban és éppen oly makacs, mint folytonos köhögésben szenvedett, ami gümőkóros betegségének következménye.

»Julius végén hashártyagyuladást kapott, mely rég aláásott egészségét teljesen tönkretette.

»Egyik kollégám, ki több ízben helyettesített, véleményemet osztotta. Elhalaszthatlan utazásomból hazatérve, szerfölött meglepett, mikor Clémence kisasszonyt teljes egészségben viszontláttam és tudakozódtam, kinek sikerült őt meggyógyítania. Válaszul nyerém, hogy Lourdesban járt és ép egészségben tért vissza.

»Ily dolgok megítélése orvoshoz nem tartozik; én csupán azt konstatalhatom, hogy Dordon kisasszonyt Julius végén elveszettnek tartám: hiszen 25 év óta valóságos pathologiai muzeum. Orvos ez esetben gyógyulásra komolyan nem gondolhatott.

»Szept. 8-án ép egészségben látom őt viszont. Oly tökéletes és rögtöni gyógyulás ez, hogy az orvosi tudomány nézetem szerint megfejteni képtelen.

Besançon, 1879. október 19.

Dr. Lebon.“

Évkönyv.

XIII. k. 44. l.

Clémence

Dordon kisasszony.

Dr. Lebon,

Besançon,

1879. okt. 19.

XIII.

Évkönyvek Dr. Régnault Coupel kisasszonynál a tüdő-
XIII. k. 254. l. csúcsok kettős gümőkóros megbetegedésének diag-
Coupel kis- nózisát állapítja meg. 1880. aug. 24-én vizontlátja.
asszony, 1880. 10 fonttal nehezebb lett, és sem sercegésnek, sem
május 12.; dr. Regnault (Ren-üregjelenségnek nyoma nem volt benne. A lélegzet-
nes), dr. Aubry zöreje hátul és fent a jobb oldalon kissé talán éle-
(Mohon). sebb, de ez az egész. A leányt teljesen egészséges-
nek találja.

Dr. Aubry, a beteg házi orvosa, dr. Régnault
véleményét megerősíti.

XIV.

Évkönyv. Dr. Lacroix, a béziersi kórház főorvosa közli
XIV. k. 265. l. velünk, hogy de Massia asszony a tüdővész máso-
De Massia dik fokán van.
grófnő, 1881.

Az összes orvosok ugyanazon diagnózist álla-
julius 15. piták meg. Dr. Puig (Perpignan) ezeket írja:

Dr. Puig. »Ezennel bizonyítom, hogy de Massia grófnőt

Dr. Cayla. »Ezennel bizonyítom, hogy de Massia grófnőt

Dr. Lacroix. gégecső- és tüdősorvadásban hosszú időn át gyógyy-

Dr. Vergés. kezeltem.« Dr. Cayla (Ginestas) ugyanazon diag-

nózist állapítja meg. 1880. nyarán a mont-dore-i
orvosok kijelentik, hogy a tüdővész második stádi-
umába lépett. Így jött 1881. júl. 10-én Lourdesba.
Négy nap eredménytelenül mulik el; közvetlenül
elutazása előtt a barlangnál végzett utolsó imája
alatt azonban iszonyu érzés támad benne. Azt hiszi,
hogy valami megpattant mellében, halálos félelembe
esik. Csakhamar azonban érzi, hogy az élet vissza-
tér s felkiált: »meggyógyultam,« amint hogy ugy
is volt. A négy orvos tökéletes és hirtelen gyógyy-
lást konstatált. Dr. Couroy, a Saint-Honoré orvosa,

dr. Puig (Perpignan), végül dr. Lacroix, ez utóbbi kijelenté, hogy a legszorgosabb auskultáció dacára sem vett észre a legcsekélyebb rendellenes lélegzési zörejt, s hogy e gyógyulás ő előtte teljesen ért-
hetetlen.

XV.

Dr. Schmitz részletes jelentésében írja, hogy az abbét 1882. január 27-én, három nappal lourdesi útja előtt megvizsgálta. Eredmény: rövid lélegzés, gyöngült hang, szakadatlan köhögés, bő kiköpések, lábdaganat, általános gyöngeség és rendkívüli lesó-
ványodás.

Évkönyv.
XV. k. 28. l.
Buurmans
abbé gyógyu-
lása 1882. febr.
2.; dr. Schmitz
(Antwerpen).

Lourdesből való visszatérése után mindeme jelenségek eltűntek s azok helyébe nyugodt lélegzés, nyílt és könnyű beszélő képesség lépett; a köhögésnek, kiköpésnek vége. A daganat hirtelen eltűnt s az előbbi testbőség visszatért.

Szóval a komoly betegség helyét hirtelen ép egészség foglalta el és pedig minden orvosszer nélkül, a hit cselekedete és a lourdesi medence háromszori használata következtében.

»A gyógyulás gyorsaságának és tökéletességének jellege, a hosszantartó zavarok, különösen a lélegzethiány és kiköpés végleges, közvetlen és teljes eltűnte, ez esetnek szokatlan jelentőséget nyujtanak és egy természetfölötti hatalom közbejöttének elfogadására vezetnek.«

Antwerpen, 1882. márc. 19.

Dr. Schmitz.»

XVI.

Dr. Pigeon rogonasi orvos Seisson Elizt már hat év óta gyógykezelté krónikus bronchitisben,

Évkönyv.
XV. k. 142. l.
Seisson Eliz

az aix-i egy-melyet gyógyíthatlannak tartott. Lourdesi zárán-házmegeből, doklata után a baj jelenségeinek nyomait nem leli. 1882. szept. Minden egyszerre eltűnt.
18 ; dr. Pigeon.

XVII.

Évkönyv. Dr. Damour jelenti, hogy e 21 éves leány XV. k. 259. l. 8 év óta nyálkagennyes, olykor véres kiköpésekkel Brin Lujza a egybekötött kronikus tüdőkatarrhusban szenvedett. luçoni egyház- 2 1/2 év óta az ágyat őrizé és csak kevés táplálékot megyéből vehete magához. Minden eszköz hasztalannak bizo- 1882. aug. 30. nyult s a gyöngeség napról-napra növekedett. Ily Dr. Damour. viszonyok között utazott Lourdesba. Aug. 30-án, a harmadik fürdő után, a medencét elhagyva, rögtön és teljesen meggyógyult.

Ma, október 14-én, tüdejének megvizsgálásakor a bajnak nyomára sem leltünk, azért — fejezi be dr. Damour — ezen esetet a természetfölötti gyógyulások közé sorolom.

XVIII.

Évkönyv. Tüdősorvadás 6 év óta. XVI. k. 199. l. A betegséget és gyógyulást a házi orvos kon- Péard Joze- statálta. A gyógyulást Lourdesban öt orvos erő- fin, 1884. aug. 21. sitette meg.

XIX.

Évkönyv. Itt maga a gyermek atyja, dr. Chavée szól, XIX. k. 70. l. aki gyermekének mindkét tüdőszárnyán kiterjedt Chavée Joze- tuberkulotikus átszűrődést talált. Tanácsot kért fin, 1886. ápril 25. orvostársaitól, akik mindnyájan azon nézetben valá- nak, hogy a halál küszöbön áll. A lourdesi bold. Szűz tiszteletére végzett kilencedájtatosság utolsó napján a leányka hirtelen és tökéletesen felgyógyult.

XX.

A legutóbbi nemzeti zarándoklat alatt alkalmunk nyílt egy beteget láthatni, akit orvosa következő bizonyítvánnyal látott el:

»Alulírott bizonyitom, hogy Grandon, 35 éves, két év óta harmadfoku tüdőtuberkulózisban és gégefizisben szenved.

Saint-Quentin, 1890. május 7.

Dr. Lecomte.»

E beteg aug. 21-én jő Lourdesba, s három nappal később az orvosi hivatalban egybegyült 15—20 orvos elé áll, hogy gyógyulását konstatálják.

Háziorvosát dr. Lecomte-t Saint-Quentinban újra felkeresi, s az aug. 27-én bizonyítványt állít ki arról:

1. hogy a hangtalanság megszűnt,
2. hogy a beteg 6 fonttal súlyosbodott,
3. hogy sem láz sem izzadás stb.
4. sem recsegés a tüdőcsúcsokon nem észlelhető.

XXI.

Dr. Levallant beauvais-i orvos 1890. aug. 2-án bizonyítja, hogy Jozefin testvér a saint-aubini Sacré-Coeur zárdából tüdőtuberkulózisban szenved, mely bal tüdejének csúcsán máris nagy rombolásokat vitt véghez.

Aug. 21-én Jozefin testvér a medencében hirtelen meggyógyult.

Aug. 28-án dr. Levallant kijelenti, hogy a tuberkulózisnak nyomait sem találja.

A lélegzési zöreje mindenütt normális, sehol recsegés vagy bronchiális lélegzés. A testvérnek álta-

Évkönyv.

1890. szeptember. 123. l.

Grandon Alfonz, dr. Lecomte Saint-Quentin-ból.

Évkönyvek
1890. szeptember. 125. l.

Jozefin testvér; dr. Levallant Beauvais-ból.

lános állapota pedig annyira javult, hogy a 18 hónap óta ágyhoz szegezett betegre ismerni nem lehetett.

XXII.

Journal de Dr. Coqueret, troyesi orvos Dominika test-
 Lourdes. 1890. vérről (Jó pásztorról nev. zárdából) 1890. július
 szeptember 7. 15-én kiadott bizonyítványában jelenti, hogy tuber-
 Sr. Dominika, 15-én kiadott bizonyítványában jelenti, hogy tuber-
 Dr. Coqueret, kulótikus eredetű tüdővérzésekben szenved, s álla-
 pota igen aggasztó. Dominika testvér aug. 21-én a
 lourdesi medencében meggyógyult.

XXIII.

Journal de Dr. Giraud Saint-Laurent-du-Cros-ból 1890.
 Lourdes. 1890. jul. 25-én kijelenti, hogy Guignes Mária Terézia
 aug. 3. három év óta előhaladott tüdősorvadás jelenségeit
 Guignes Mária Terézia, 19 mutatja. Lourdesből való visszatérte után mindeme-
 19 éves; dr. Gi-szimptóma eltűnt s a beteg kitűnő egészségnek
 raud a fakultás örvend.
 borostyánko-
 szorusa.

XXIV.

Journal Le Oppeneau asszony, miként orvosa írja, rész-
 Pélerin 1890. leges üszkösödéssel egybekapcsolt mellhártyagyü-
 570. l. ladásban szenvedett; a lourdesi medencében hir-
 Mme Oppeneau, Dr. Deletelen meggyógyult.
 nau. Dr. Deleten meggyógyult.
 taug Arcy-ból.

XXV.

Évkönyvek. Bourlier kisasszony dr. Nellen párisi orvos
 Aug., 90. l. bizonyítványával jött Lourdesba, mely szerint ő
 Bourlier kisgümőkóros bronchitisban szenved. Augusztus 23-án
 asszony, dr. a medencét elhagyva, az orvosi hivatalban jelent-
 Nellen, kezett. Egyikünk sem volt képes rajta a tüdőftizis
 egyetlen biztos nyomát felfedezni.

XXVI.

Dr. Bastard párisi orvos hasonló ítéletet mondott Pierre Rodier felett, ki az utolsó zarándoklat alkalmával meggyógyult. Journal Le Pélerin 1890. 510. l.

Az utolsó esetek sokkal újabbak, mintsem teljes garanciát nyújthatnának. Röviden feleltettük anélkül, hogy állandóságukról tanuskodhatnánk. Pierre Rodier, Dr. Bastard.

XXVII.

Az alábbiakban azonban oly esetről van szó, melyet a két kezelőorvos 28 hónapon át figyelemmel kísért. Évkönyvek XXII. k. 238. l. Catry Anna; dr. Lefebvre,

Dr. Dumont bizonyítja, hogy Catry Anna kisasszony (Bousbecque-ből, Nord) bal tüdőszárnyának csúcsán világosan kivehető, a szövetfeloszlásból eredő üreget hord. Dr. Lefebvre, löweni egyetemi tanár hasonlóképp nyilatkozott. dr. Dumont, 1887. szept. 14.

A beteg 1887. szeptember 11-én Lourdesba utazik. Négyszeri fürdés után hirtelen meggyógyul. Dr. Dumont második bizonyítványában, melyet a pontosság és kivitel mintájaként tekinthetünk, tartózkodás nélkül odanyilatkozik:

»Én Catry kisasszonyt 1886. novembertől 1887. szeptember 11-ig gyógykezelttem, egy év előtt keletkezett tüdősorvadásban. Föltétlen bizonyossággal konstatáltunk bal tüdejének csúcsán egy üreget; lélegzethiány, gennyes kiköпések, láz, izzadás s hangtalanság valának a szomorú kísérő szimp-tómák.

»Lourdesból való visszatérte óta mindeme jelenségek eltűntek. Catry kisasszony, aki azelőtt

alig birta ágyát elhagyni, most naponkint fáradság nélkül jár-ke-l s azóta teljes egészségnek örvend.«

»Vervicq, 1889. november 20.

Dr. Dumont.«

A mellbajok főbb eseteinek felsorolásánál már eleve mellőztük mindazokat, melyeket egy vagy több orvos bizonyítványa nem támogat. Máskülönbén még számos hasonló sőt néhány igen nevezetes gyógyulást hozhattunk volna fel. A zarándoklatok első éveiben s az évkönyvek első számaiban az orvosi vizsgálatra gyakran kevés tekintettel voltak, vagy legalább elmulasztották a különböző bizonyítványok feljegyzését, melyeket a beteg iratai közt találtak. Így pl. a kilencedik kötet 270. lapján olvassuk Arnal nevű párisi nő betegségének a legkisebb részletekig kidolgozott történetét; e nő a tüdőtuberkulózis harmadik stádiumában volt és hirtelen meggyógyult. Jelentik, hogy az orvos a mellbajt konstata-álta, azonban sem nevét, sem bizonyítványának tartalmát nem közlik. Ily példákat szántszándékkal mellőztünk, pedig a Lourdesi gyógyulások krónikájának minden lapján találkozunk velük.

A tuberkulózisnak továbbá nem összes válfajaival foglalkoztunk. Ha rendes székhelye a tüdőben van is, mindazonáltal fejét más szervekben és szövetekben is felüti: az agyban, csontban, ízületekben, mirigyekben, a bőrben. Hogy tökéletes képet nyujtsunk, fel kellett volna az agyburkolatot, csontszút, görvélyes ízületlobot, fekélyeket, sebeket és egyéb makacs bántalmakat említenünk, melyek Lourdesban önként eltűnnek s meggyógyulnak.

Szeptember 14-én dr. Prades, tarni orvos jelenté, hogy Séverac Lucia kisasszony görvélyes baltérdizület-

gyuladásban szenved s minden jel arra mutat, hogy a baj gyógyíthatlan.

Tizennégy nappal később, szept. 29. így nyilatkozik: »Séverac Luciát ma megvizsgáltuk s nem minden meglepetés nélkül konstatáltuk, hogy térdén a mult betegségnek nyoma sem látható, sem fájdalom, sem biccenés fenn nem forog, szóval, tökéletesen egészséges.«

Az ilyen esetek rendkívül érdekesek, s ha a gümőkóros betegségek összes válfajait felsorolni akarunk, melyek Lourdesban gyógyulásra letek, egy nagy klinikai munka anyagát nyernők. A sorvadás fellépésével sokszor a fizikai és pszichikai nyomoruság is tetőpontját éri. A kezünk ügyében levő anyag segítségével kimerítő, minden életkorra kiterjeszkedő orvosi munkát irhatnánk a tuberkulózisról.

Hogy azonban bizonyítékainkat világos és könnyen felfogható alakba öltöztethessük, vizsgálatunkban csak a tüdősorvadás terére szoritkozunk, és hogy eljárásunknak nagyobb nyomatékot kölcsönözzünk, készakarva csakis azon eseteket választottuk, melyek a kezelő orvosok határozott, kétséget kizáró bizonyítványaival vannak ellátva. Így is 30 esetet tudunk felsorolni. Az elsőnél, Julianna gyógyulásánál, miként már említettük, hat orvos állapította meg a betegséget, heten pedig a gyógyulást.

Vizsgálódásainkban határozott bizonyítványaikkal több mint száz orvos támogat.

Az újabb eseteknél, még olyanoknál is, melyek nagy feltűnést keltettek, a betegek hozzátartozói és barátai a bírák, közöttük gyakran olyanok, kik a csodának puszta gondolatától is irtóznak. Ez emberek

azonban tanui valának a tényeknek. Ha jelentésünkben egyetlen pont, egyetlen megjegyzés, vagy legkisebb mozzanat vitássá lenne, az esetet haladék nélkül kitörülnök. Az elbeszélést vagy magyarázatot illetőleg különböző nézetten lehetünk; de a tény beállta és lefolyására nézve egyet kell értenünk.

Azon történetnek, melyet az említett körülmények közt, a kortársak szemei előtt irnak meg, annak a történetnek, melyet minden tanunak, legyen az barát vagy ellenség, ítélete alá vetettek, korunk hű képét kell adnia és annak minden lapja szolgálatot tesz a jövőnek.

Szó van tehát 30 sulyos és pontosan konstatált tüdőbaj esetről s azok gyógyulásáról.

Ha valamelyik orvos fellépne azzal, hogy 30 beteget, kik a halál biztos martalékaival valának, meggyógyított, nem vonná-e magára kollégáinak csodálkozását és bámulatát? Hiszen manapság minden tudós keresi a panaceát a tüdővész ellen. Ha a sikerült beoltásoknál nem 30, de 10 vagy 20 esetben érték volna el biztos eredményt, azt hinnék, hogy a bölcsek követ felfedezték. Hallatlan sikereikkel a sajtó pártkülönbség nélkül telikürtölte volna a világot.

Ami az említett gyógyulásoknál csaknem csodálatosabb, mint maga a gyógyulás, az a gyorsaság, melylyel végbementek. Harminc halálra vált tüdőbeteg meggyógyítása a mi segédeszközeinkkel lehetetlenség. De egy pillanat alatt meggyógyítani, egy másodperc alatt, minden átmenet, lábadozás nélkül; látni a szerencsétlennek halálküzdelmét, halotthalványan, lélegzet, hang nélkül, öntudatlanul, s azután látni azt, mily villámgyorsasággal nyerik vissza életüket, ere-

jüket, egészségüket, mikép jutnak ismét testi és szellemi működésük birtokába, ezek oly dolgok, melyek nem csupán erőnket felülmulják, hanem a természet törvényeivel ellenkeznek s a tudományos tapasztalat minden szabályaiból gúnyt űznek.

Ha mi orvosok ez eseteket elolvassuk, bármily iskolához tartozunk és bármily tudományos elveket valljunk is, nem tehetünk egyebet, mint beismerjük, hogy e rögtöni gyógyulásoknál egy magasabb hatalom keze működik. Az orvosok rendelkezésére álló összes gyógyszerközök, a természet összes befolyása nem képes a súlyos, sokszor hónapok és évek óta huzódó betegségeket villámgyorsan eltüntetni. Ha az ujkor fölfedezései révén valaha odajutnánk, hogy a tüdővész ellenszerét vagy orvosságát feltalálnák, még ez orvosság sem lenne csalhatatlan, annál kevésbbé birna rögtöni gyógyerővel. Sohasem leszünk azon helyzetben, hogy egy halállal küzdő betegnek életét visszaadhassuk, és mindig a lassú és fokozatosan célhoz vezető eljárást kell követnünk.

Hajoljunk meg tehát e csodás tények sulya alatt! Az emberi tudománynak és elmének meg vannak a maga határai, s ily magas szárnyalásra képtelen; de a távolságot, mely a természetfölöttitől elválaszt, mérlegelheti. Garanciákat nyujthat a gyógyulások ténye és természetfölötti voltáért s ez az a határ, melyen belül megfigyeléseink és nyilatkozataink mozoghatnak.

VI. FEJEZET.

Delannoy Péter (dr. Petit.) — Harmadfokú ataxia. — A párisi kórházak tizenkét orvosa hat éven át eredménytelenül kezeli. — Rögttöni gyógyulás Lourdesban 1889. augusztusban. — Rák, daganatok, csonttörés, sebek és csontszú.

Az 1889. évi nemzeti zarándoklat alatt Delannoy Péter gyógyulása rendkívüli feltűnést okozott. Dr. Petit, a rennesi egyetem tanárának bizonyítványa ez esetet Lourdes összes gyógyulásainak egyik legkiválóbbikává tévé. Az évkönyvek 22. kötetében a maga egészében olvasható. A betegség és gyógyulása minden részletének leírása után dr. Petit az összes ellenvetésekkel foglalkozik, s azokat a legszigorubb kritikát kielégítő módon oldja meg.

Mindenekelőtt Delannoy személyazonosságát állapítja meg: »Éz az ember, a kit 1889. aug. 20—22-én Lourdesban láttunk, azonos-e azzal, a ki 1883-tól 1889-ig egymásután tizenhatszor volt különböző kórházakban gyógykezelés alatt? — Egy távirat szept. 1-én a Charitéből minden kételyt eloszlat: »Delannoy e héten négy-szer volt nálunk. Az orvosok fejüket vesztették; úgy jár-kei, mint valami levélhordó.«

A tizenhét párisi kórház-orvos különböző adatai, akiknek kezelése alatt a beteg hat éven át állott, az orvosi naplóban vannak megörökítve, s azon bizonyítványokban, melyeket az igazgatóság a betegeknek a

házból való távozásukkor kézbesít. E szabályszerűleg, a szükséges keltezés és az igazgatóság pecsétjével ellátott bizonyítványokat olvastuk, s azok alapján könnyű volt Delannoy betegségének történetét újból felvenni, s annak minden fázisát, időszakait s egymásutánját pontosan megállapítani.

A diagnózist illetőleg elég az alábbi táblázatra pillantást vetnünk :

Év	Kezelő orvos	Kórház	Betegség
1883	Pr. Charcot	Salpêtrière	Ataxia locomotrix
1884	Dr. Gallard	Hôtel-Dieu	« «
1885	Dr. Rigal	Necker	« «
1886	Dr. Ball	Laënnec	« «
1887	Dr. Rigal	Necker	« «
1887	Dr. Empis	Hôtel-Dieu	Ataxia
1887	Pr. Laboulbène	Charité	Ataxia locomotrix
1888	Dr. Rigal	Necker	« «
1888	Pr. Ball	Laënnec	Tabes ataxica
1888	Dr. X.	Beaujon	Tabes dorsalis
1888	Dr. Ferréol	Charité	Ataxia
1888	Dr. Gérin-Roze	Lariboisière	Ataxia locomotrix
1888	Dr. Bucquoy	Hôtel-Dieu	Ataxia
1889	Dr. Sée és Durand-Fardel	Hôtel-Dieu	Ataxia locomotrix
1889	Dr. Dujardin-Beaumetz	Cochin	Ataxia locomotrix
1889	Dr. Mesnet	Cochin	Sclérose des cordons postérieurs de la moelle

Ha ez egyértelműség dacára valakiben a diagnózis iránt még kételyek támadnának, a különböző orvosi intézkedések meg kell, hogy győzzenek bennünket. Delannoyt 50-szer függesztették fel, s még többször alkalmaztak rá izzó vasat és kutacsot. A diagnózis eltörülhetlenül van hátára írva.

A beteg már rég túl volt a hátgerincsorvadás

első és második fokán s baja már a harmadik stádiumba, Charcot osztályozása szerint a paralytikus korszakba lépett. Ily körülmények között gyógyulásról szó sem lehetett. Az idegrendszer a tökéletes elsatnyulás folytán feloszlásnak indult. A gyógyulás majdnem lehetetlenség s legfeljebb hónapok és évek alatt történhetett volna meg, akkor sem tökéletesen.

Mindennek dacára Delannoy 1889. augusztus 20-án hirtelen meggyógyult, még pedig nem a medencében, hanem a barlang kövein térdelve azon pillanatban, mikor a szentséget előtte elvitték.

Arcával a földre borult, áhitattal csókolá s a tömeg »Uram, gyógyíts meg minket!« könyörgései közben a beteg munkás is fenszóval imádkozék: »Lourdesi bold. Szűz! Gyógyíts meg, ha akarsz és javamra szolgál.«

Erre valami titkos hatalom készítette, hogy keljen fel és járjon. Megtevé, felemelkedék és minden támasz, fájdalom nélkül rendesen járt.

»Hol van az az elfogulatlan férfiú, — kérdi dr. Petit — az a pártatlan tudós, aki ilyen csodás esemény előtt fejet hajtani vonakodnék? Az ilyen gyógyulás, mint Delannoy Péteré, csakis a mindenható Isten közvetlen közreműködésének segítségével történhetik meg, akit valóságban a hívők tömegén át hordoztak s e jámbor, bűnbánó, Istenbe vetett bizalommal a barlang porában fekvő munkás szívéen is áthatolt.«

E jelentést a maga egészében kell olvasni. Nincs behatóbban és meggyőzőbben tanulmányozott eset. A legutóbbi augusztusban Delannoy a nemzeti zárandoklat alatt a betegeket hordozta a kórháztól a bar-

langig és gyorsasága s ügyessége által mindenkit felülmúlt.

Nem vagyunk képesek mindazon szervi változásokkal, sebekkel és daganatokkal tüzetesen foglalkozni, melyek gyógyulásukat Lourdesnak köszönik. A munka folyama alatt sokat közülök már felemlítettünk és a legfontosabb eseteket az alábbi általános áttekintésben sorolandjuk fel.

Áttekintés a rákbaj, daganat, csonttörés és sebekről, melyek Lourdesban meggyógyultak.

I.

Egy tizenhét év óta tartó rákosfekély gyógyulása.

Homlokancroid (Epithelioma).

L. fentebb.

Évkönyv.
V. k. 57. l.

Caral Raj-
mund, Dr. De-
lord. (Saint-
Girons). Dr.
Estrémé (Cas-
tillon).

II.

Emlőrák.

Az orvos az emlőmirigyek csonkítását ajánlja, ami ellen a beteg tiltakozik. A lourdesi vízborogatások újképződést hoznak létre s a hón-mirigydaganatokat megszüntetik.

Évkönyv.
V. k. 102. l.
Fauguet Má-
ria, Emlőrák.

III.

Csontszú és üszök a jobblábon.

A csontszövetnek néhány pillanat alatt törént meggyógyulása — ugymond dr. Moreau — oly dolog, amit a tudomány meg nem magyarázhat. Az öt év óta beteg izület gyógyulása pedig

Évkönyv.
V. k. 260. l.
Simonneau
Filomena.

Caries és ne-

krózis rögtöni merevedés vagy ankylosis nélkül oly eredmény, gyógyulása. mely a tudomány és természet határain kívül esik.
Dr. Moreau. Lásd fentebb.

IV.

Évkönyv. Mellmirigydaganat a rostos rák (Scirhus) összes jeleivel, írja dr. Ardouin.
IX. k. 38. l. Rákdaganat. A lourdesi viznek 2—3-szoros borogatása után a daganat hirtelen eltűnik.
Dr. Ardouin.

V.

Évkönyv. Alsólábszártörés rögtöni gyógyulása.
VIII. k. 197. l. Lásd fentebb.
Pierre de Rudder.

VI.

Évkönyv. Harminc év óta tartó bordaszű gyógyulása.
IX. k. 12. l. Lásd fentebb.
Guilmin abbé.

VII.

Évkönyv. A 61 éves beteg 19 év előtt gödörbe esett
IX. k. 98. l. és combját törte.
Madelaine Lába befelé fordult, lábszára 10 centiméterrel
Lancereaux, megrövidült s a nagy tompor helyén mélyedés
1876. jul. 4. volt látható. A beteg csak mankók segítségével
Dr. Morineau volt mozoghatott.
Bechillonból, Mindez a lourdesi medencében pillanat alatt
dr. Guillard eltűnt.
Poitiers-ból. Madeleine fáradtság, nehézség nélkül jár-
kel, úgy mint 20 évvel ezelőtt.

VIII.

Évkönyv. E testvér 2 év óta hónmirigydaganattal egybe-
IX. k. 251. l. kötött mellmirigyrákban szenvedett.

Négy orvos vizsgálta az ujképződést s a ki- Mária Bernar-
terjedt kinövések, valamint a betegnek nagyfokú dina testvér,
gyengeségére való tekintettel az operációt meg- mellmirigy-rák
engedhetlennek tarták. Egyszeri lourdesi vizboro- gyógyulása.
gatás mindent megszüntet. 1874. jul. 3.

IX.

Fekélyrák a jobb mellmirigyben.

Évkönyv.

Dr. Martel, ki ez ujképződést tüzetesen leirta, X. k. 14. l.
operációra gondolt, a cachexia előrehaladottsága Moreau Má-
miatt azonban ettől elállott. ria, mellmirigy-
rák.

A testvér kilencedájtatosságot kezd meg a Dr. Martel
lourdesi bold. Szűz tiszteletére, lourdesi vizboro- (Béziers).
gatást tesz testére, elalszik és 2 1/2 órával később
melléhez nyulva, a büzös seb helyén rendes, zárt
hegedést talál.

Dr. Martel bizonyítványát következő szavakkal
zárja be: »E tényt bátran azok közé lehet sorolni,
melyek nyilván természetfölötti jelleggel bírnak.«

X.

Könyökizületi szű 5 év óta, mély sebbel.

Évkönyv

Lourdesban egy pillanat alatt beheged.

XI. k. 151. l.

M. Duval,

Dr. Cotin konstatálja, hogy e baj, mely már- könyökizületi
már a kézcsontkítást tette szükségessé, tökéletesen szű.

és nyom nélkül eltűnt.

Dr. Cotin
(Páris).

XI.

Mély tályog, sipoly (fisztula) járás, számos Évkönyv.
mirigygyulladás, görvélyes hajlam. XI. k. 238. l.

Tökéletes gyógyulás néhány óra alatt. Ez Colette test-
eredmény természetfölötti, mondja Vergez. vér, dr. Vergez.

XII.

Évkönyv. Fekélyes mellmirigyrák, 5 év óta.
 XIII. k. 136. l. Az orvosok műtétet ajánlanak. Lourdesban az
 Mme Delmas, ujképződés és mirigydagánatot elenyészlik, s tökéletes
 mellmirigyrák, gyógyulás áll be.

XIII.

Évkönyv. E megfigyelésnél — ugymond dr. Vergez —
 XIII. k. 312. l. a betegség anyagi oldalára kell tekintenünk. Min-
 Du Menil denesetre szervezeti bajról van szó s az ilyen bán-
 kisasszony, da- talmak a javulásra időt igényelnek. Azonfelül a
 gánatot és seb- seb rögtöni behegedése a természeteti erőknön kívül
 gyógyulás. esik.

XIV.

Évkönyv. 1882. augusztus 13-án, két nappal az elutazás
 XIV. k. 150. l. előtt, az orvos konstatálta, hogy az öt év óta meg-
 René de Bill, levő izületi szű sebeivel együtt még mindig ugyan-
 izületi szű tá- azon állapotban van; szeptember 3-án, Lourdesból
 lyog és sipo- való visszatérte után konstatálja, hogy a dagánatot,
 lyokkal; dr. tályog és sebek eltűntek s a láb ismét egyenes.
 Leys. Az ifjú újból mankó nélkül járhat.

E csodálatos és rögtöni gyógyulást — jegyzi meg az orvos — csak csoda magyarázhatja meg.

XV.

Évkönyv. Fromond özvegy atyját, kinek ajakrákja volt,
 XIV. k. 183. l. Fromond özv. 39 éves korában vesztette el. Hasonló baja volt
 Dr. O'Neillnek és neki is. A baj az első műtét után megújult. Dr.
 Gouord (Nan- Malherbe és dr. Az, nantesi kórházi orvos az uj-
 tes); öröklött képződést kiirtani iparkodtak, azonban eredmény-
 rákbaj, ered- telenül. Második műtétet ajánlottak. A beteg Lourdesba
 ménytelen ope- utazik s ott a baj nyom nélkül eltűnik.
 ráció.

XVI.

Viane József négy év óta kiterjedt tályogban szenvedett, mely medenceszűnnek volt következménye.

Combjának felső részén sipolyok valának, melyek a csipőcsontszűből eredtek. Minekutána a medencében nagy fájdalmak közt megfürdött, sebei 48 óra alatt bezáródtak, bajának nyoma sem maradt.

Évkönyv.
XVI. k. 20. l.
Viane József,
Brügge, 1882.
jun. 7. Csipő-
csontszű és se-
bek 48 óra alatt
meggyógyul-
nak; Dr. Van
Droman, Ver-
gez.

XVII.

Drossin asszony 44 éves, 6 év óta hónmirigyei elfajulásával egybekötött mellmirigyrákban szenved.

A medence kétszeri használata után minden nyom nélkül eltűnik. »Ha egy láb szemeim előtt nőtt volna meg, nem lepett volna meg annyira«, mondá orvosa, dr. Teuwen.

Évkönyv.
XVIII. k. 31. l.
Mme Dros-
sin, Tongres.
Mammacarci-
nom, Dr. Teu-
wen.

XVIII.

Alt esti daganat a medencében eltűnik.
Lásd fentebb.

Évkönyv.
XVIII. k. 96. l.
Marcellin
Mária; dr. Au-
dibert.

XIX.

Dr. Bouisson (Montpellier), dr. Cassan (Narbonne) jobboldali alsó lábszár rákot konstataáltak és csonkítást ajánlottak.

A lourdesi víz használata tökéletes gyógyulásra vezetett.

Évkönyv.
XVIII. k. 158. l.
Mme Dautras,
Aude, lábbrák.

XX.

Alt esti rák több év óta, Lourdesban 1886. XIX. k. 142. l.

Évkönyv.

Goffette, Lüt- szept. 13-án konstatálják; másnap 14-én négy orvos
tich, rák. győződött meg róla, hogy nyoma sem maradt.

XXI.

Évkönyv. Pott-betegség hátgerincnyomással s az alsó
XIX. k. 265. l. végtagok bénulásával összekötve.
Mme Ricorne Mindezen jelenségek 1885. szeptember 29-én a
gyógyulása; lourdesi medencében hirtelen eltűntek.
Pott-betegség.

XXII.

Évkönyv. Dr. Bonhomme 1886. aug. 15-én Monsieur
XX. k. 21. l. kisasszonynál felsőlábszárcsontszűt és üszkösödést,
Monsieur kis- továbbá több, mint 40 elhaló csont kiválását kon-
asszony, szű és statálta.
üszkösödés a

Szeptember 12-én egészen pontosan megállá-
felsőlábszár csonton. Dr. pitották a sipolyjárást, mely az egyik beteg csontba
Duhamel, Bon- vezetett.
homme.

Szeptember 15-én a sipolynyílások a medence
elhagyása után behegedtek. Járása könnyüvé vált,
fájdalom és biccegés nélkül, lába egyik pontján
sem érzékeny.

XXIII.

Évkönyv. Dr. Bourrasseau, kezelőorvosa bizonyítványa
XXII. k. 144. l. szerint Charron-Gallott Berta kisasszony három év
Charron-Gal- óta hasüreg ujképződésben szenvedett, minek eltávolí-
lott kisasszony, tására mindent megkísérlettek, de eredménytelenül.
altesti daganat.

Dr. Bourras- 1889. aug. 22-én a daganat egyszeri medence-
seau. fürdő után nyomtalanul eltűnt, miként azt több orvos
megállapítá. Charron kisasszony a fürdés és daganat
eltűnése után súlyából 6 fontot veszített, pedig a daganat
kemény volt és kívülről nedveltávolodás nem történt.

VII. FEJEZET.

SZEMBETEGRSÉGEK.

Lasserre Henrik, idegreceb. — Kiterjedt szaruhártyalob. — Mindkét oldalu recehártyaelválás. — Vion-Dury.

A szervi betegségek közé kell sorolnunk a szem-bajokat, szélhüdeeket és gyomorhajokat is, kezdve az egyszerű daganattól a súlyos, makacs, életveszélyes emésztési zavarokig; idetartoznak továbbá a született siketnémáknak Lourdesban gyakori gyógyulásai.

A vakság és egyéb szemhajok gyógyulása Lourdes történetének egyik legérdekesebb részét képezi. E kóroktanilag és tünettanilag különböző hajok vázlatát adják az összes emberiség kórtanának.

Azt hitték, hogy a hiszterikus vakság. feltevése a talányt megoldja s e meglepő jelenségek magyarázatát nyújtja. E bizonyításmód azonban önönmagától megdől, anélkül, hogy megcáfolnunk kellene. Kétségkívül van ugynevezett ideges vakság. A hiszteriánál a látókör megszűkülhet s a szín iránti érzékenység gyöngülhet vagy el is tűnhetik. Itt azonban recehártyaelválásról, papillaatrophiaról, mélyreható szaruhártyagyuladásról van szó, melyre minden öröklött baj, mint syphilis, görvély a maga bélyegét nyomja.

Az emberi testnek egyik szervén sem lehet a bajt, akár természete, akár következményei után, oly pontosan felismerni, mint éppen a szemén.

A szem szervi betegségének hirtelen eltűnte oly jelenség, mely a természet erőit és a tudomány hatalmát egyaránt felülmulja.

M. Lasserre gyógyulásának köszönhetjük a »Notre-Dame de Lourdes« művet.

E »csodaszerű, megható stilusban megírt előadást« (Diday orvosi vizsgálata) itt — sajnos — egészen nem közölhetjük, csak a főadatokra szorítkozhatunk.

Lasserre Henrik hyperaemiában, vagyis szemideg-vérbőségben szenvedett. Két akkori leghíresebb szemorvos, dr. Demarres és Giraud-Teulon, miután recharthyabajt konstataáltak, a baj elmulasztására mindent elkövettek. Abszolút szemkimélést, vidéki levegőt, vizkúrát, tonikát kíséreltek meg, de eredmény nélkül. A látóképesség rohamosan gyengült s a szemek a szolgálatot csakhamar egészen felmondták. Ily szomorú állapotban telt el néhány hónap. Sötét sejtelmek bántották a beteget s környezete már minden reményről lemondott.

Lasserre egyik protestáns barátja tanácsára lourdesi vizet rendelt. Mindkét szemét és homlokát megnedvesíté vele; de alig hogy a csodálatos víz a beteg részeket érinté, egyszerre minden átmenet nélkül meggyógyula oly gyorsasággal, melyet ő — miként maga mondja — szegényes nyelvén csak a villámmal hasonlíthat össze. Gyógyulása óta most már 28—30 év telt el, s látóképessége még mindig normális. Szemeit sem a kimerítő és nehéz munka, sem a hosszú éjjelezés ki nem fárasztá.

Irtunk már Hermann atya gyógyulásáról, a ki kettős recharthyaleválásban szenvedett, mely a lourdesi

barlangban hirtelen meggyógyult. Szemtanui valánk azonban egy még meglepőbb, a laikusok által is könnyen megérthető gyógyulásnak.

Az 1887-iki nagy nemzeti zarándoklat alkalmával egy tizenegy esztendő, csaknem egészen vak gyermeket figyeltünk meg. Balszeme a fény iránt teljesen érzéketlen volt, s jobb szeme is csak nehezen tudta a világosságot a sötétségtől megkülönböztetni. Kézzel kellett vezetni és táplálni.

Ez állapot két éven át tartott. Anyja, ki a gyermeket hozzánk hozta, elbeszélé, hogy öt gyermekét vesztette el részben koraszülés következtében, részben zsengekorokban. Atyjuk örültek házába került. Egyetlen megmaradt gyermekük vak.

A szaruhártya mindkét oldalon átlátszatlan s azt a fátýolszerű, fénytelen tekintet nyújtotta, mely az interstitialis szaruhártyagyuladást jellemzi. A szem márványgolyóhoz hasonlított. Az előzményekből a baj természetét egész pontossággal meg lehetett állapítani.

A medence elhagyása után a beteg gyermek látása hirtelen visszatért. A körülállók e tényt megerősíték és megszámlálhatlan embertömeg kíséré a gyógyult gyermeket az orvosi hivatalba.

A gyermek nemcsak idegen segély nélkül járni, de a legcsekélyebb tárgyakat, pl. a másodpercmutató járását megkülönböztetni képes. A szemnek kézi nagyító üveggel való vizsgálata mutatja, hogy a szaruhártya előbbi fényét és átlátszóságát visszanyerte. Némely helyen még apró foltok és fellegecskék maradtak. A szaruhártya legnagyobb része azonban szabad. A fény a szem mélyébe hatolhat.

Ha a kiterjedt szaruhártyagyuladást lassú felzívás által hónapok vagy évek mulva képesek is vagyunk meggyógyítani, a rögtöni gyógyulás lehetetlen.

A gyermeket mult évben viszontláttuk, a Saint-Charles menedékházba (rue de Sévres) vették fel, ahol iskolába jár s minden nehézség nélkül ír és olvas. Látóereje egészen normális.

1890. augusztus 2-án Vion-Dury Ferenc mindkét oldalu szaruhártyaelválásából, mely hét évvel azelőtt tökéletesen vakká tette, meggyógyult.

Betegségének és gyógyulásának történetét a maga részleteivel oly pontosan és kimerítően beszélte el, akár egy orvos:

»1882. november hó közepén esti 6 órakor őrrátra küldtek ki a városba; csak úgy szakadt az eső, én és társaim bőrig áztunk. Éjfél felé a Hôtel de Ville kávéházban tűz ütött ki. Oltásra vezényeltek bennünket. A felső emelet négy lakóját kellett a tűzből kimenteni. Segítségükre siettünk s fáradságunknak sikerült őket megmenteni. Az egyik ajtó kinyitásánál hatalmas láng csapott felém; e perctől kezdve látásom annyira gyöngült, hogy negyedév alatt szemem világát elvesztém. A dijoni kórházban mindent megkísérlettek, de hasztalan. Mindkét szaruhártya leválását konstatálták s 1883. május 24-én 180 frank segítségével hazaküldtek.

»Sorsom felett mindenki sajnálkozott. Sokat kellett Bourgban és Belleyben utána járnom, míg végre elegendő nyugdíj helyett egyszerű kegydíjat kaptam.

»1884. július 11-én 600 franknyi nyugdíjat és végleges elbocsátást kaptam. Majd arra nógattak,

hogy tegyek lépéseket a nyugdíj felemelése iránt. E célból M. Dor szeptember 16-án orvosi bizonyítványt állított ki.¹

»Ugyanazon évi augusztusban dr. M. Dufourt, a híres lausannei szemorvost kerestem fel. Távollétében segédje M. Verret vizsgált meg és kijelenté, hogy bajomon segíteni nem lehet.

»A conforti (Bellegarde mellett, Ain) menedékházba szerettem volna bejutni, 1890. július 16-án tehát oda mentem.

»Belépésem után másod vagy harmadnapon Lujza testvér így szól: »Szegény ember, ön még nagyon fiatal (30 éves) arra, hogy tökéletesen vak maradjon. Ha a bold. Szűz iránt bizalommal és szeretettel viselkedik, az ő közbenjárására szemvilágát legalább annyira visszanyerhetné, hogy egyedül járhatson.«

»Ezt Lujza és különösen Márta testvér naponként ismétlé. Az utóbbi még hozzátevé: »Hallja, a gyermekekkel fogunk önért imádkoztatni, mert a gyermekek imája sokszor csodákat művel. *Lourdesi vizet* adok önnek. Mossa meg vele szeméit háromszor, s ha bizalommal van a bold. Szűz iránt, ő

¹ A bizonyítvány így szól: »Alulirott orvostudor, lyoni lakos (Quai de la Charité 2.) kijelentem, hogy Vion-Dury Ferenc, elbocsátott katona, Lalleysiat-ból (Nantua kanton, Ain) mindkét szemén szaruhártyaválásban szenved. Bár a bal szem szaruhártyája helyretért, mégsem képes a világosságot a sötétségtől megkülönböztetni. Vion-Dury jobb szemével 30 centiméter távolságról alig tudja az öt ujját megolvasni, ennek folytán minden munkára képtelen, teljesen vaknak és gyógyíthatatlannak tekintendő.

Lyon, 1884. szeptember 16.

Dr. Dor.«

meggyógyítja.« Feleletem mindig ugyanaz vala:
 „*Meg nem érdemlem!*“

»Mindazonáltal kilencedájtatosságba kezdtem, mely pénteken, aug. 1-én véget ért. E napon semmi javulást nem éreztem. Másnap a testvért ígéretére figyelmeztettem s lourdesi vizet kértem tőle. Néhány percre rá jött Márta testvér a kis üveg lourdesi vízzel. Az asztalra tette e szavakkal: »Ferenc, itt van az asztalon.« »De jó testvér, mit kell a lourdesi vízzel tennem? Borogatásra használjam-e?« »Nem, mártsa be ujját egyszerűen a vízbe, s nedvesítse meg vele szemeit.« »És mit imádkozzam mellette?« »Lourdesi bold. Szűz vagy szeplőtelenül fogantatott Szűz!« »De jó testvér, ha tudná, én nem vagyok arra méltó! . . . valami történik bennem . . . nem tudom, mi lehet . . . várjon, hagyjon békében!«

»Az ágyra vettem magamat, oly fáradt valék . . . kezembe vettem az üveget s ismét vissza akartam helyezni; kezem azonban görcsösen tartotta . . . haboztam . . . leirhatatlan küzdelem folyt bennem: lehetséges-e ez? . . . Gyáva vagy . . . Az ördög csak nem fog mindig győzedelmeskedni . . . Heves rántással a dugót eltörtem s a benmaradt részt csak nagy fáradsággal huzhattam ki. »Boldog Chanel, én méltatlan vagyok rá, esedezz te a bold. Szűznél, hogy szemem világát adja vissza.« Háromszor mártottam mutató-ujjamat a lourdesi vízbe és háromszor vontam végig szemeimen. Utolsósor heves fájdalomérzés fogott el, mintha késsel vágták volna át mindkét szememet . . . A testvér bizonyosan eltéveszté. Ammoniakot adott nekem. Hogy erről meggyőződjem, az üveget ajkaimhoz emelém, s alighogy

egy cseppet ittam, látásom azon pillanatban, *puskalövés gyorsaságával* visszatért. A függönyöket, ablakkeresztfát stb. megkülönböztethettem. »Simon, Simon, látok.« (Ágyszomszédomat hitták így.) »Keresse fel hamar a testvéreket.« A másik beteg, a ki még le nem feküdt, hozzám közeledék: »Ha valóban lát, ugymond, mondja meg, milyen ruha van rajtam.« »Tricot, gallér és kalap.« »Valóban lát!« Erre elrohan, hogy a testvéreket értesitse; ezek idesietnek.

»E közben felkeltem. A testvérek ágyamra támaszkodva találtak, a lourdesi viz-üvegecskével kezemben. Felkiálték:

»Lehetséges-e! Hihetek-e szemeimnek!... Óh Istenem! Istenem! végre... Óh szent Szűz, jó anyám, mily jó vagy hozzám!... Óh! szegény anyám, szivemre kötötted, hogy ezt megtegyem. Ha látnál, mily boldog lennél! Mily szerencse, hogy e házba jöttem!... Térdeimre estem és felkiálték: »Imádkozzatok, imádkozzatok, testvérek« és közösen egy imát mondtunk.

»A jelenvolt személyeket lassanként hangjukról ismertem fel. Gabriella testvérnek azt mondtam: »Óh, hogyan van öltözve! oly fehér fátyolt hord, mint a dijoni testvérek. — Ön tehát az, Márta testvér, járásáról ítélve, fiatalabbnak tartottam.« »Tegyétek félre a lámpát,« szól Lujza testvér, »a fény árthatna szemeinek!« — »Nem, nem, hagyják csak, nem árt.« — »Márta testvér, itt van szemüvegem,¹ nincsen már rá többé szükségem, vigye a kápolnába; gyerünk mi is oda, hogy hálákat adjunk Istennek!«

»Vasárnap reggel $\frac{1}{2}$ 6 órakor sz. misét hall-

¹ Szemüveget hordott, nem azért, hogy jobban lásson, hiszen teljesen vak volt, hanem hogy igen érzékeny szemeit védje.

gattam a kápolnában és megáldoztam. Könyvet kértem, hogy az előkészítő imát olvashassam. Majd felemelkedtem, hogy az Ur asztalához járuljak. A conforti keresztény iskolák igazgatója, a ki a csodáról még nem tudott, vezetni akart. Megértettem vele, hogy nincs rá szükségem. A hálaadás elvégeztével a plebános a Magnificat-ba kezdett.

»Ezóta oly jól látok, mint 20 évvel ezelőtt. Szombaton, augusztus 16-án a plebánost Bourgba kísértem. A châillon de michaille-i pályaháztól a a mentieres-i hegy keresztjét egészen jól láttam s a plebánost a conforti hegyeken kaszálókra figyelmeztettem; ez madártávlatban legalább 3—4 kméter.

»Az előttem fekvő jelentést az aláírt tanuk jelenlétében felolvastam és aláírtam.

Vion-Dury Ferenc.»

VIII. FEJEZET.

GYOMORBETEGSÉGEK, SZÉLHÜDÉSEK ÉS
SIKETNÉMASÁG.

Jarland Mária, gyomorfekély (dr. Nave és dr. Sarrazin.) — Fouré asszony, szélhűdés (dr. Helot Rouenből.) — Született siketnémaság.

Lourdesban agyomorbajok egész seregét megfigyel-
tük, kezdve az ideges emésztési zavartól a fekély és rák-
képződésig. A betegek sokszor egész nyomorékokká let-
tek, vándorló hullákhöz hasonlítottak. Hogy előbbi erejü-
ket visszanyerjék, nem elég az emésztési zavart megszünt-
etni, valóságos feltámadásnak kell bennük végbemennie.

Az alábbi eset mutatja, mily jelentőséggel bir-
nak a Lourdesban ilyen körülmények közt megfigyelt
gyógyulások.

«Jarland Mária 1873-ban 31 éves volt; erős falusi
asszony, a ki ifjukorában mezei munkákkal foglalkozott,
soha beteg nem volt és rendkívüli egészségnek örven-
dett. M. de Lavelle, sarlati törvényszéki elnöknél volt
17—18 éven át annak haláláig szolgálatban.

»1873. márciusban Jarland Mária levesét tévedés-
ből rezes vizet tartalmazó csészéből itta meg. A
gyomorban történt feloldás körülbelül 150 gr. acid.
sulf. dil.-nak felelt meg. Ugyanazon pillanatban keserü
ízt és égetést érzett gyomrában, hánynia azonban
nem kellett. Másnap általános fáradságérzet és össze-
húzó fájdalom lepte el tagjait. Négy héttel később

hányni kezdett, a mi a táplálék vétele után napjában 2–3-szor megtörtént. Minden jel arra mutatott, hogy a megsebzett részek táján mélyreható rombolási folyamat veszi kezdetét, mely a véredényekig terjedt, és nagy vérzéseket idézett elő.

»Az első három év alatt huszonkilencszer fekete, aludt vért hányt ki nagy mennyiségben. E három év leteltével a vérzések megszűnnek. Ugy látszik, hegedés áll be. A beteg egészségi állapota azonban sokkal gyengébb volt már, mintsem hogy a hegedéssel a teljes gyógyulás lépést haladhatott volna. A gyomor megzavart működését újból felvenni nem volt képes. Az emésztés nagyon megzavarodott, a hányás tovább tartott. A beteg csakis kevés tejjel táplálkozhatott.

»1887-ik évi lourdesi utjáig, vagyis 14 éven át, Jarland Mária állapota mindig egyformán szánalomra méltó vala. A gyomor innenső falán és hajlásánál érezhető, fájdalmas, az alatta levő véredények által felemelt daganatot lehetett észlelni. Ebből némely orvos tévedésből scirrhus vagy carcinomra következtetett. A megsebzett részek körül szemmel láthatólag gyuladt öv képződött, mely beszűrődésre és vastagodásra mutatott. A fájdalom e helyen oly heves volt, hogy a beteg testéhez álló ruhát nem hordhatott s minden érintés iszonyu fájdalmakat okozott.

»Három orvos gyógykezelt: dr. Nave, dr. Sarrazin és csekélységem. Magam figyelemmel kísértem sok éven át, mikor heves, csillapíthatlan vérzésekben szenvedett és egyszerü gyomordaganat diagnózisát állapítottam meg. Nem lévén támaszpontom a szervi betegség megállapítására, e sulyos baj kimenetelét elképzelni nem tudtam.

»Dr. Sarrazin, ki a beteget utoljára gyógykezelé, mikor a gyomor táján egy tekintélyes daganatot felfedezett, aggódni kezdett és szervi bajra gondolt.

»A lourdesi utját megelőző 4—5 hónap alatt betegünk állapota észrevehetőleg rosszabbodott. A daganat még észlelhetőbbé vált. Mária fél liter tejnél egyebet nem vett magához; elutazása napján még ezt sem teheté. Étlen tette meg az utat s azért gyöngeségében egyik ájulásból a másikba esett.

»Szeptember 26-án 7 órakor reggel Lourdesba érkezett. A szent mise hallgatása után a medencében megfürdött, de eredmény nélkül; este másodszor; 27-én reggel harmadszor is, sikertelenül. Esti öt órakor utoljára megfürdik; ezalatt gyomrában heves rázkódást érez s a medence elhagyásával a daganat is nyomtalanul eltűnt. Felöltözködik és ruháját minden nehézség és fájdalom nélkül összekapcsolhatja.

»Alig ért ugyanaz nap esti 8 órakor a vonatra, rettenetes éhség gyötri, melyet évek óta nem érzett. Megeszik egy csibecombot és éjjel egy liter tejet, reggel pedig öt órakor a bordeauxi állomáson egy csésze csokoládét iszik.

»A tizennégy év óta beteg gyomor, sebes nyákhártyájával, megvastagodott és gyuladt falával normális működését és rendes szövetképzését egyszerte visszanyeré.

»A szeptember 27-én esti öt órakor végzett medencei fürdő óta szervezetében legcsekélyebb zavar sem mutatkozik, s rögtöni gyógyulása teljes és visszaesés nélkül maradt.«

Sok ily beteget láthatni, akik végkép lesóványodva és kimerülve jönnek Lourdesba. Akik hónapok

sőt évek óta nem voltak képesek a legcsekélyebb táplálékot magukhoz venni, azok most a közös asztalhoz ülve, a legnehezebben emészthető ételeket könnyen elviselik. Szemünk láttára s legnagyobb meglepetésünkre régi erejüket minden lábadozás nélkül nyerik vissza. Dr. de Saint-Maclou folyton az edények csörrenésére és a nagyfokú vérszegénység jeleire ügyel, melyeket a hosszantartó rossz táplálkozás hoz létre. A medence elhagyásakor a gyógyulás pillanatában mindeme jelenségek megszűnnek. A lesóványodás helyébe, mely a szövetek rögtöni ujjaképződése nélkül, egy pillanat alatt el nem mulhatik, a kevéssel azelőtt még sötét, élettelen arcokon új élet árad szét.

Gyakran megesik, hogy a hiszteria a gyomordaganathoz hasonló makacs és sulyos jelenségeket mutat fel. Hogy Jarland Máriánál hasonló esetet feltételezhessünk, az első okot, a kénélegsavat kellene először eltávolítanunk. Gyomra mélyen meg volt sebezve, s a csonttörés, seb, égés stb. a hiszterikusoknál a regeneratio ugyanazon szövettani szabályainak van alávetve, mint másoknál. A traumatikus sérülések kétségkívül kiinduló pontul szolgálhatnak az idegrendszer megzavarására, melyet az közvetlenül érint. Ily esetekben a betegek vérmérsékletének kell irányadóul szolgálnia.

A mi esetünknel ez iránt kétség nem forog fenn. Erős parasztleányról van ugyanis szó, aki az idegbajt teljes életében nem ismerte s azt nem is örökölhette. Annak feltevéséhez, hogy a nála 14 év óta észlelt jelenségek a viscerális hiszteriához tartoznak, konstatálni kellene, hogy e hajlandóság addig benne észrevétlenül szunnyadott.

Jarland Mária oly okosan és rendesen élt, hogy a család hozzátartozójaként husz évet ugyanazon szolgálatban töltött el. Jelenleg nálam van szolgálatban, alkalmam van tehát öt naponkint tanulmányozni és megfigyelni. Az idegesség nyomát sem lelem benne. Fel kellene tennem, hogy a kénélegsav csupán a szikra szerepét játszotta, mely a lángot előidézte. Hiszteriát kellene felvennem minden jelenség, minden bizonyíték nélkül, pusztán az előítéletekre s a modern nézetekre való tekintetből. Ezt pedig komolyan nem tehetem.

Ha egy kórházi betegnek, vagy olyannak betegségtörténetét írjuk, kivel naponkint találkozunk, egész klinikai tanulmányt írhatunk meg, de mibe kezdünk egy ismeretlen beteggel? Előélete, jelleme, vérmérséklete, minden teljesen ismeretlen előttünk. Csakis általánosságban tartott adatok és támaszpontok alapján állíthatjuk elő a betegség és gyógyulás képét.

Jarland Mária esetének azonban minden részletét személyesen ismerjük. Esete élethű történet, oly fénykép, mely az eredetivel tökéletesen megegyez. Elemei is könnyen felfoghatók. Szellemi és erkölcsi tulajdonságai azon talajon, melynek a kézi munka éltető eleme, lassan és biztosan fejlődhetek. Idegrendszere mindazon izgalmaktól távol erősödött meg, melyeknek a szervezet a városokban ki van téve. Jarland Mária szívében a jámborság és a lourdesi bold. Szűz iránti határtalan tisztelet akadálytalanul fejlődhetett ki. A barlang valóságos meglátogatása előtt lélekben már sokszor ott volt s a szent olvasó temploma részére aláírásokat gyűjtött.

A lourdesi medencében négy fürdőt vett a

türelmetlenség és kedvetlenség legkisebb jele nélkül, s csak visszatérésekor lett bizonyossá gyógyulása felől.

Oly betegeknek, kiknek élete szemeink láttára folyik le, történetét megírni könnyü dolog. Beható tanulmányozás után ítélhetünk s magunkat minden meglepetésekkel szemben biztosíthatjuk.

Az évkönyvek számtalan ilyen, és még súlyosabb esetekre utalnak. Betegek, akiket eszméletlen állapotban hoztak oda, néhány másodperc alatt erejüket s egészségüket visszanyerték.

Dr. Helot roueni orvos az évkönyvek 1890-iki évfolyamának októberi, novemberi és decemberi részében figyelemreméltó tanulmányt közölt Fouré asszonynak 1888. szeptember 13-án bekövetkezett gyógyulásáról.

»Fouré asszonyt — írja Helot — 1886. május 16-án 55 éves korában szélütés érte. Az agyvérzés közönséges formájáról van szó, melylyel orvosa mindjárt kezdetben tisztában volt. Fellépése, a visszaesés, lefolyása, a jobbvégtagoknak és balarcnak bénulása, mely utóbbi előrehaladó javulás után a gyógyulásig állandóan és véglegesen megmaradt, a szabályszerű és határozott érzési zavarok a bénultsággal kapcsolatban megalkották a diagnózist.

»Egyetlen orvos sem lehetett volna komolyan más nézetben, diagnosztikus hibára senki nem gondolhatott volna, ha az 1888. szeptember 14-én a betegség rendes lefolyásával homlokegyenes ellentétben álló gyógyulás e gondolatot felszínre nem hozza.

»A szélütés gyógyulásánál valóságban a bénulás, különösen az alsó végtagoknál, lassan, fokozatosan, olykor meglehetősen gyorsasággal vonul vissza; a javulás azonban mindig csekélyebb mértékben

halad előre és a körülményekhez képest váltakozó időtartam, rendszeren több hónap kell hozzá, mire a betegség végkép elmúlik.

»A gyógyulás lehetősége mindazonáltal nincs teljesen kizárva. De minél nagyobb időköz választ el a katasztrófától, annál észrevétlenebb a javulás és kevesebb a remény a restitúcióra in integrum.

»Elv gyanánt tekintendő tehát, hogyha javulás egyáltalában lehetséges, csak lassu és fokozatosan haladó javulásról lehet szó. Ez az orvosok véleménye, és fiziologiai magyarázata is meg van ugyanarra, hogy ezen esetek lefolyását minden klinikai megfigyelés nélkül is a priori lehet jelezni.

»Valóban fiziologiai törvény, hogy az idegszövetek megszakitása szükségszerűleg maga után vonja a megfelelő szervek és tagok bénulási jelenségeit.«

Dr. Helot, miután a betegség természetét pontosan megállapította, kimutatja, hogy semmiféle orvosi kezelés sem lett volna képes rögtöni gyógyulást előidézni, s e szavakkal zárja jelentését:

»Ha az imént közölt megfigyelést pártatlanul és figyelemmel olvassuk, meggyőződünk róla, hogy a betegségnek okát másban, mint a felsoroltakban keresni teljesen lehetetlen, valamint lehetetlen e hirtelen gyógyulást természetes módon magyarázni.

»Mindezeknél fogva a nélkül, hogy komoly ellenvetéstől tartani kellene, határozottan állithatjuk:

»Hogy Fouré asszonyt súlyos agyvérzés érte, melyet a jobb kar állandó, csaknem tökéletes bénulása s bal arcának s lábának tökéletlen, de észrevehető bénulása jellemzett, s két évi szenvedés után

○ Lourdesből való visszatérése után *hirtelen és tökéletesen*, a tudomány szempontjából érthetetlen módon felgyógyult.

○ »Itt az orvosnak tennivalója nincsen. A hittudósok dolga meghatározni, vajjon a gyógyulás, *mely minden természeti törvénnyel ellenkezik*, bir-e a csodának egyéb megkívántató kellékeivel?

○ »Azt hiszszük, hogy más nézetet vallani nem lehet.«

Canteleu-les-Rouen, 1890. nov. 21.

Dr. Ch. Helot.«

Munkánk folyamán sok olyan esetről tettünk említést, hogy született siketnémák gyógyulást nyertek. E könnyen igazolható gyógyulások a tömeg bámulatát keltik fel s mintegy arra szánvák, hogy közvetlen és megdönthetetlen bizonyítékául szolgáljanak a természetfölötti hatalom beavatkozásának.

Valóban nem értem, mikép lehet egy születésétől fogva siketnéma felnőtt embernek gyógyulását megfejteni. Ha már fel nem tehetjük, hogy az illető szervek beteges elváltozása vagy rombolásával van dolgunk, annyi bizonyos, hogy a működési zavar oka atrophiaiban, a kifejlődés valamely akadályában keresendő, következésképp annak rögtöni gyógyulása teljes lehetetlenség. Lourdes évkönyvei több ily esetről szólnak. Kétségkívül egyike a legérdekesebbeknek Bruneau Aurélia esete, melyet dr. de Lamardelle tett közzé s fentebb mi is említettünk.

○ 1888. május első napjaiban a belga zarándoklattal három született siketnéma érkezett Lourdesba: Mélain Dezső és Klementin (testvérek) és Demol Jozefin.

○ Két orvos, dr. Troussel és dr. Vanpée bizonyíták

a tényállást, hogy e három személy születésétől fogva gyógyíthatlan siketnéma, s gyógyulásuk eddigelé sikertelen maradt. Belgiumba mindhárman gyógyultan tértek vissza. Az orvosok, kik a betegséget konstatálták, nyolc nappal később összejöttek, hogy a gyógyulást megállapítsák. Archambeaud kollegájukat is elhívták, hogy a három beteg jelen állapotát megvizsgálják. A lehető legrészletesebb vizsgálat megejtése után mind a három orvos konstatálja, hogy e három beteg hallása visszatért. A szavakat, melyekre már megtanították, kiejtik és a kérdésekre, melyeket megértenek, nyíltan válaszolnak.

A kísérletek, a bizonyítvány tanúsága szerint akként történtek, hogy a betegek sem a kérdező személyeket nem láthatták, sem ajkaik mozgását nem kísérhették. A három orvos bizonyítványa e tényt kétségbevonhatatlanul igazolja, habár azt a tudomány szempontjából megfejtünk nem lehet.

E három eset elegendő a Lourdesban megfigyelt gyógyulások természetének jellemzésére. Idegbajos jelenségekről itt szó nem lehet, ezek mély sérülések, s a betegségek azon csoportjához tartoznak, melyeknek hirtelen gyógyulása tudományos szempontból teljesen érthetetlen.

IX. FEJEZET.

A HISZTERIA LOURDESBAN.

A kórházak hiszterikusai, művészi típus. — A szervi bajokkal komplikált idegbetegségek. — P. és Tanneur asszonyok (dr. Hergott és dr. Rémy Nancy-ból). — A hiszterikusok lehetnek tüdőbetegek, sebek és daganatok borithatják őket.

Lourdes tág teret nyit az idegbajok tanulmányozására.

Nem a kórházi hiszteria művészi és tulhajtott típusát szoktuk megfigyelni, melyet a jövő anthropologusai egyéb hasonkeletkezésű típusok mellé állithatnának. Kétségtől a hiszteria minden formájával találkozunk, de főképp a nő az, a ki kötelességének igája és szenvedésének sulya alatt nyögve, vigasztalást és támaszt egyedül a vallásban keres és talál s azért gyakran a legszonyubb gyötrelmek közepette ritka hősiességet fejt ki.

A hiszteria könnyű, jelentéktelen alakjai mellett ott találjuk a legsúlyosabb és legjellemzőbb eseteket. A mi a számot és változásokat illeti, páratlan egy klinika ez. Sokszor sikerül egyszerűbb eseteket elemeznünk s a betegség kiinduló pontját és okait megállapítanunk.

Értem, hogy Charcot ur betegeivel másképp áll a dolog. A többi világ és a mi látkörünk betegei azonban, úgy a mint velük napról-napra találkozunk, a

közönséges emberektől csak jelentéktelen átmenet és nuance-okban különböznek.

Az ő bajuk, hogy a régi, de Saint-Maclou által előszeretettel használt szóval éljek, »szétszedhető.«

Minden egyes szimptomát külön elemezhetünk, s a többitől elkülönítve tanulmányozhatunk. Az akarat és értelem rendes pályafutását végzi, dacára annak, hogy a legkiterjedtebb hűdésekkel állunk szemközt. Egyes esetekben csakis az érzést és mozgást támadják meg. A gyomor és egyéb belső részek azonban gyakoribb székhelyei a működési zavaroknak.

Az általános érzet nem ritkán, csak felületesen szenved; e rohamok többé-kevésbé nagy szünetekkel lépnek fel s tanulmányozás és vizsgálat közben nagy pontosságra van szükség, ha mindezen jelenségeket megmagyarázni s okaikra visszavezetni akarjuk.

Mi Lourdesban az idegállapot megszüntét épp úgy figyelemmel kísérjük, mint a Salpêtriére-ben és a kórházakban; de igen óvatosaknak kell lennünk s a természetfölötti közreműködés bizonyítására fel nem hozhatjuk.

Hiszterikus nőknél szervi változásokra is találunk. A hiszterikus nő is lábát törheti, tüdővészbe eshetik. A tuberkulózis, csonttörés és sebek náluk ugyanazon szövettani szabályoknak vannak alávetve, mint a nem hiszterikusoknál. Ha a lábtörés hirtelen meggyógyul, e tény, még ha hiszterikussal történik is, bizonyára figyelmet érdemel.

Az alábbi megfigyelés minden bizonyításnál értékesebben mutatja, mily jelentőséggel bír Lourdesban vagy Lourdes morális légkörében a szervi bántalmakkal komplikált ideges állapot gyógyulása:

A. P. asszony már régóta igen érzékeny volt s az idegességnek érthető jeleit már korán mutatá. Anyját 16 éves korában veszté el. Ez első gyász, mely e korban rendszerint csak muló benyomást gyakorol, nála hallucinációkat és kataléptikus jelenségeket hozott létre. 18 éves korában férjhez ment, és két évvel később valami kellemetlenség következeképp a hiszterikus jelenségek teljes erejükkel léptek fel. A hallucinációk ismét megjelennek, a lethargikus és kataléptikus rohamok egymást követik. A beteg a külvilágtól minden ok nélkül visszavonul és órákat tölt teljes anaeszesiában. Karja és feje megmerevedve maradnak ugyanegy helyzetben.

A gyomorhaj, napjában 20—30-szor hányás, mély emésztési zavarokra mutat. A család, melyet az anyának betegsége természetesen nyugtalanít, minden lehető megtesz és a legtekintélyesebb orvosokhoz fordul. 1858-ban a beteget Velpeau-hoz hozzák, aki azt hiszi, hogy helyi kezeléssel az egész bajt megszünteti. Megfigyeli a beteget Párisban és kauterizációt próbál. Ezzel azonban a rohamok csak súlyosbodtak. A beteg javulás nélkül tér haza, kis ideig azonban nyugalmat érez. Azt hitte volna az ember, hogy az idegbaj ereje megtört, s átmeneti reakció mutatkozik. A nyugalom sem tart soká s a rohamok újból visszatérnek.

A beteg Párisba tér vissza s ez alkalommal dr. Jobert de Lamballe-hoz fordul; ez izzóvassal kezeli s mély égési sebeket ejt rajta, hogy a beteg szöveteket megsemmisítse. E kezelés azonban éppen olyan eredménytelen maradt, mint az előbbi. Néhány év múlva ismét Párisba ment és Nélatont kereste fel. Félre-

vezetve azon remény által, melyet a Sims-rendszerhez fűztünk, A. P. asszonynak azt tanácsoltam, forduljon az amerikai sebészhez s az új operációt kísérelje meg. Nélaton bölcs tartózkodással óvta a családot oly kezeléstől, mely veszélyessé válhatik a nélkül, hogy a siker iránt kezességet vállalhatna. A beteg Párisból harmadszor is gyógyulatlanul, javulás nélkül, kedvetlenül és csalódva tért vissza.

A család vigasztalhatlanságában még egy utolsó kísérlethez folyamodott.

Courty-nak hire hozzánk is elhatott; a betegek Franciaország minden tájáról özönlöttek Montpellier-ba. A. P. asszony, akinél — melleleg mondvá — további zavarok léptek fel, szintén odautazott.

A bő s állandó gennyedés már huzamosb idő óta mutatta, hogy a kezdettől fogva konstatált méhgyulladás tovább fejlődik és komoly jelleget ölt. A beteg már 15 éve, hogy orvosi kezelés alatt állott. 1873. novemberben Montpellier-ba érkezik s egy kórházban öt hónapot tölt. Courty mindent megkísérel: szivacsos való tágitást, kauterizációt, tisztítást. Semmi sem használ; a baj súlyosbodik. Courty végre csüggedten bevallja, hogy a betegség erejét felülmulja s bocsánatot kér a fölösleges kínzásokért, melyeket a betegnek okozott. Szavai elárulták gondolatát s a beteg asszony sejtette, hogy végkép gyógyithatlan.

A. P. asszony 1874. márciusban hazatért. Sok esztendő mult el a betegség kezdete óta. Minden nevezetes orvost megkérdeztek, minden lehető gyógymódot alkalmaztak, mindazonáltal a baj napról-napra növekedett. A beteg már egyenesen járni nem tud, mindkét oldalán megtámasztva és egészen összeroskadva jár,

szakadatlanul iszonyu fájdalmak által gyötörtetve. A zöldséges gennyedés mindig nagyobb és nagyobb mértékű folyása bőrét, minden gondozás és elővigyázat dacára, fölette.

Montpellier-i tartózkodása alatt az egyik beteg, ki szintén Courty gyógykezelése alatt állott, felszólítja A. asszonyt, hogy a jezsuiták kápolnájába jöjjön, melyben a lourdesi Bold. Szűz szobra állott. A távolság nagy volt ugyan, de gyöngesége dacára, nagy hittel és bizalommal vállalkozott az utra. A benyomás, melyet a Bold. Szűz szobra reá gyakorolt, élénk emlékezetében maradt és még ma sem tud róla megindulás nélkül szólani. Mielőtt Montpelliert elhagyná, kilencedájtatóságot akart e kápolnában kezdeni s önmagát a lourdesi Bold. Szűznek oltalmába ajánlani.

Rövid időre rá egyik unokahugát, a ki születésétől fogva néma volt s a kit gyöngéden szeretett, arra kérte, kísérje el Lourdesba, de férje, kinek ezt felmenté, ellene volt. »Örülség lenne«, volt felelete, »józan észszel beláthatod, hogy szándékom kivihetetlen.« Végre mégis beleegyezett. Elutazott és 1874. aug. 22-én ért Lourdesba; tudja, hogy gyógyíthatlan, azért gyógyulásért nem is esedez. Erőt és készséget kér fájdalmai elviselésére, s unokahugának gyógyulásáért, övéinek megtéréseért esedez.

Oly kevésbé hisz gyógyulásában, hogy három-napi lourdesi tartózkodása alatt egyszer sem fürdik meg. Az utolsó napon mégis barátnői ösztönzésére egy pohár lourdesi vizet megiszik, de állapota nem változik. Lourdesból elutazik és agyonfáradva tér haza. Férje kíváncsi lévén az ut eredményére, eléje megy. Felvilágosítást kér, de neje csak fejét csóválja: »Min-

den a régi.« »Ha a Bold. Szűz meggyógyított volna« szóla M. A. »egész életemben hálás lennék iránta.« Neje azonban e gondolattal tért nyugalomra: *az én bajom teljesen gyógyíthatlan.*

Következő napon felkel, fáradság, támasz és segítség nélkül jár-kei, határozott és biztos lépésekkel néz munkásai után. Ezek, rég szokva lévén ahhoz, hogy P. asszonyt arcán a szenvedés és betegség kifejezésével, összetörve, inkább hordozva, mint támaszkodva, vánszorogva lássák, a legnagyobb meglepetéssel tekintenek reá. A családtagok félelem és remény között ingadoznak, nem merik magukat az örömnél átengedni, melyet e váratlan fordulat láttára éreznek. A mi magát a beteget illeti, semmit sem tud azon változásról, melyet az egész világ észrevesz. Azt már csak el kell hinnünk, a mit saját szemünkkel látunk. Nemcsak működése lett egy pillanat alatt normálissá, hanem a gennyedés is, mely hónapok és évek óta a mély seb szimpptomáit alkotta, estétől reggelig elmúlt és a seb, mely oly nagy mértékű váladékot idézett elő, hogy három-négy zsebkendő nem volt képes felszívni, mely minden gyógykezeléssel dacolt, sőt az orvosi eszközök folytán csak súlyosbodott, e seb egyszerre behegedt.

A beteg este végleg kimerülve tért nyugalomra s másnap reggel felébredvén, megváltozva, átalakulva, új életre kelve érzi magát. A 16—18 év óta szemmel látható és érezhető elváltozásokkal egybekötött betegség tehát egy pillanat alatt megszűnt, az a betegség, mely lassan az egész szervezetet felemészté; a beteg egy pillanat alatt mindazt visszanyerte, a mit mindenkorra elveszettnek tartott.

Azóta 14 év telt el visszaesés nélkül, — föltét-

len bizonyíték ez is, — és A. asszony többé sem kezelésre, sem kimélésre nem szorult. Ujra a társadalmi életbe lépett és szenvedéseinek csak emléke maradt meg. Ha orvos nem lennék, meg nem állhatnám, hogy mindazt ki ne emeljem, mily nemeslelkűség és nagyság uralkodott e szenvedések által agyongyötört lélekben, mely magasztos nemesszívűségében önmagáról megfeledkezve, önmaga részére fájdalmiban csak türelem és erőért, övéinek azonban gyógyulásaért és megtéréseért esdeklett. Ha csakis orvosok számára irnék, egész sereg technikai részletet és pontos jelenségeket sorolhatnék fel, melyek az említett szervi elváltozásokat eléggé jellemeznék. Csak arra utalok, hogy Velpeau, az általános kimerülés és az idegzavarok magyarázatát már 1858-ban szervi bajnak tulajdonítá. Velpeau után dr. Jopert, Nélaton és Courty, az akkori idő legnevezetesebb orvosai a méhgyulladás kifejlődését, mely később az egész szervezetet betegsévé változtatta és nyákhártyabajt, sebeket és fekélyesedést stb. hozott létre, lépésről-lépésre követték.

Az e tekintélyek által felállított diagnózist kétségbe vonni nem lehet. Nem az én feladatom, hogy azt bebizonyítsam, s e sérülések természetével sem kell tovább foglalkoznom.

A. P. asszony egy képviselőnek a leánya, s a szenátus egyik tagjának nővére. A felsőbb körökben, melyek minden újdonság után érdeklődnek, hosszú betegségének minden részletét figyelemmel kísérték és megbeszélték. A fent közöltekben egyes mellékes mozzanatokat talán kihagyhattam, de a megfigyelés összjellegén nem változtathattam, mert az reám kiírthatlan benyomást gyakorolt.

Különben A. asszony családjában és környezetében a gyógyulás tudata oly erős gyökeret vert, hogy senki abban egy pillanatra sem kételkedett. Ha saját szemeinkkel látjuk, hogy a szenvedések sulya alatt görnyedő kedvelt személy erejét, egészségét, s ifjuságát hirtelen teljes mértékben visszanyeri s egészen megváltozva áll előttünk, a tények hatalma előtt meg kell hajolnunk.

Ez eset a legfontosabbak egyike, mert mutatja, mily különböző alakban lép fel az idegbetegség. A világhölgyet nem lehet a Salpêtrière lakója mellé állítani és a lourdesi betegek, kik a legkülönbözőbb állapotban és viszonyok közt élnek, a betegségek végtelen változatosságát tárják fel ugyan, de nincsenek a pszichikai romlásnak alávetve, melylyel a kórházakban találkozunk. Náluk az idegbajok gyakran anyagi elváltozásokkal párosulnak, akár okok, akár következmények gyanánt tekintsük is azokat, s ez utóbbiak (atrophia, daganat, sebek stb.) egy pillanat alatt sem el nem tűnhetnek, sem be nem hegedhetnek.

Betegeinkkel gyakran oly szép és ritka szivbeli és lelki tulajdonságokkal találkozunk, melyek az idegrohamok hullámaiban hajótörést nem szenvedhettek. Majdnem azt hihetnők, hogy e küzdelmek az erkölcsi tulajdonságokra tisztítólag hatnak s azokat rendkívüli mértékben fejlesztik.

Szóval mindezen idegzavarokkal vizsgálat nélkül végezni s azokat a tudományos vizsgálatra alkalmatlannak nyilvánítani, szerintem tudományos tévedés. Már maga az egyéni jelleg, mely minden egyes esetben mutatkozik és különböző tapasztalatokra s következtetésekre nyit tért, megérdemli, hogy minden egyes esettel külön foglalkozzunk.

Azon orvosok, kiknek nézete szerint a lourdesi gyógyulások csak az ugynevezett idegbajokra terjednek ki, nyilvános, bármikor beigazolható tévedésbe esnek, amennyiben csupán azon betegségeket veszik szemügyre, melyeknél az ideges elem többé-kevésbbé szerepet játszik, és gyakran igen fontos eseteket mellőznek, melyek pedig megérdemlik, hogy évkönyveinkben feljegyezzük.

Az éppen felhozott eset, tekintettel a körülményekre, melyek közt a gyógyulás történt, igen érdekes. A lourdesi gyógyulások titkát a forrás vizében, a medence hatásában, a szuggesztió hatalmas befolyása és működésében, a betegek gyermeki bizalmában, a hitben, mely őket felemeli s éltet, a zarándokok elragadó lelkesedésében keresték — s ime egy beteg meggyógyul anélkül, hogy fürdőt vett volna, anélkül, hogy az utolsó napig egyetlen csepp vizet megivott volna, egy beteg, a ki nem önmagáért, hanem rokona kísérőjeként jött Lourdesba, egy oly beteg, a ki gyógyulást nem vár s nem is kér. Mindazonáltal hazatérte napján meggyógyul. Nem is tud róla, hozzátartozói az elsők, kik a váratlan gyógyulást észreveszik.

Ismételjük: e tényt tekintve, mindama magyarázatkísérletnek, melyet a lourdesi gyógyulások megfigyelésére művészileg felállítottak, meg kell dőlnie.

Tisztára felesleges itt hipnotizmus és szuggesztió, morális behatás és fizikai feltételek után kutatni, bármilyenek legyenek is azok; a beteg akaratának, gondolatmenetének, reményeinek és kívánságainak felgyógyulásában semmi részük sincs.

A fent közölt eset oly betegről szól, a kit én évek során át megfigyeltem, s a szemeim előtt fejlődő beteg-

ség részleteit pontosan tanulmányoztam. Emlékezetembe véődött kitörülhetlenül s kiváló gondoskodásom tárgyát képezte, ezenfelül hosszú története a legkiválóbb orvosokat foglalkoztatá.

A gyógykezelés megkezdésekor a baj végét előrelátnom nem lehetett, hiszen minden orvosi rendszer hajótörést szenvedett rajta; az azonban soha eszembe sem jutott volna, hogy egy oly mélyen meggyökerezett súlyos betegség hirtelen meggyógyuljon, s a szenvedéshez szokott szervezet erejét és egyensúlyát átmenet nélkül visszanyerje. Én akkor orvosi pályám kezdetén állottam s feltétlenül bízam a tudomány mindenhatóságában, anélkül mégis, hogy az akadályokat, melyek a gyógyulás elé oly gyakran felmerülnek, kicsinyeltem volna, s ha nekem Lourdesről és gyógyulásairól szólnak, sohasem tudtam volna felfogni, hogyan képes az egyszerű eszköz oly súlyos bajt meggyógyítani.

A. P. asszony gyógyulása reám nem azt a benyomást tette, a mit tennie kellett volna. Az eredményt konstatáltam s a jótétéményt hallgatagon fogadtam, belőle következtetéseket vonni nem akartam s iparkodtam távol maradni azon tértől, mely előttem ismeretlen és idegen vala. Egyik szellemdus kollégám e szavakkal figyelmeztetett rá: »óvakodjék tőle, hogy e területet átlépje! Ha csak kezét nyújtja is utána, csakhamar egészen átkerül.« És én kezemet ki nem nyújtottam. Hány orvos cselekszik így! A közvetlen és kétségbevonhatlan tényeket elismerik, de az okoknak kutatását kerülik; mert miként én tevém, félnek a következményektől.

Néhány évvel az 1874-iki esemény után, a nemzeti zarándoklat alatt magam is Lourdesban voltam,

mialatt egy a medencében meggyógyult nő az orvos-terembe lépett. Gyógyulásának minden részletét egyszerűen és világosan beszélte el. Az eset világos, kézzelfogható vala. Akkor kezdte világosság derengeni agyamban, és Saulból Pállá lettem. Egyetlen csoda magában véve még nem elég mindig arra, hogy lelki szemeinkről a fátyolt levonja s bennünket meggyőzzön. A hit az égnek ajándéka, de oly ajándék, melyet az akaratnak el kell fogadnia.

Tanneur asszony gyógyulása az 1889-iki nemzeti zárandoklat alatt, megérdemli, hogy a fentemlített esettel kapcsolatban vele is foglalkozzunk.

Mme Tanneur, Nancyból, tüdővész és idegbajos, Lourdesban 1889. augusztus 22-én meggyógyul.

Én e nőt jó hosszú ideig kikérdeztem anélkül, hogy a jelenségekből, melyeket felmutatott, vagy előéletéből és szervezetéből végleges diagnózist alkothattam és bajának magyarázatát leltem volna.

A kezelőorvosok véleménye különben egybehangzó volt. Dr. Hergott (Nancy) kijelenté, hogy a beteg tüdő s méhbajban szenved. Dr. Remy részletesebb jelentése odanyilatkozik, hogy tüdővész és méhvérzésben szenved. A beteg arca tényleg sok szenvedést árult el. Beesett szemei, eltorzult vonásai, nagyfokú soványsága, vontatott beszéde, mindez mélyreható szervi betegségre mutatott. Ha a kórelőzményeket nem ismerjük, azt hittük volna, hogy ftizises szülöktől származik.

Nagyszámu családhoz tartozott; a tizennégy gyermek közül, kiknek anyjuk életet adott, kilenc él és legjobb egészségnek örvend. Atyja 89 éves. Gyer-

mek s ifju korában komoly beteg nem volt. 19 éves korában lépett házasságra, melyből négy gyermek származott. Nyolc esztendő múlva férje 2—3 évi szenvedés után meghalt. Szegény sorsra jutott, önmagának kellett az egész családot fentartania, de sem bí sem a gondok nem voltak képesek az asszony erős egészségét megtörni.

Öt évi özvegysege után férjhez ment másodszor s itt veszi kezdetét a titokzatos dráma, mely az asszony egészségét két-három hónap alatt aláásta.

Második férje valóságos szörnyeteg volt. A menyegző utáni nyolcadik napon a kórházban látjuk a nőt, hová férjének rossz bánásmódja és kegyetlensége kergeté, melyeket toll le nem írhat. A kórházat elhagyja, hogy a házi tüzhelyhez visszatérjen; de hat héttel később a szomszédoknak kelle közbelépniök, hogy az asszonyt hajmeresztő helyzetéből kimentsék. A rendörség az ügyet kezébe veszi, s férjét öt esztendei fogságra itélik.

Nem lehet leirnünk, mily megaláztatások vártak rá a bírósági tárgyalások alatt, a legtitkosabb helyeken levő sebeit is fel kellett mutatnia. Ettől kezdve egészsége folyton hanyatlott s a betegséghez még nyomoruság is járult. Mi a nagy betegségek okát rendszerint a testben keressük, pedig az erkölcsi csapások sokkal rombolóbb munkát végeznek. Tanneur asszony ágyba feküdt, hogy többet fel se keljen. Minden működése megakadt, napról-napra vérzések és hányások bántották, gyomra ételt be nem fogadott.

E helyzetében sokszor öngyilkossági gondolatokkal is foglalkozott s a szent Vince-egylet egyik tagjának segítsége és vigasztalásai, továbbá a Charité hölgyei

nélkül, kik őt hetenkint egyszer-kétszer meglátogatták, most már életben sem lenne. Mgr. Turinaz, nancy-i püspök saját szemével szeret mindenről meggyőződni, hogy a beteget vigasztalhassa. Meglátogatta őt, bátorítá és áldásában részesíté. E látogatás igen nagy jótétemény volt a beteg rombolt kedélyére. Ettől kezdve az emberek, kik a szegényektől visszahuzódtak, a nagy példa által ösztönözve, betegágyát újból felkeresék.

Őt év óta a beteg idegbajban is szenvedett, gyakori ájulás lepte meg s alsó végtagjain oly gyöngegség vett erőt, hogy felegyenesedni nem birt. A szakadatlan, véres kiköpésekkel kísért köhögés pedig arra mutatott, hogy a beteg nyomorúságának a tüdővész mihamar véget vet. Dr. Hergott a lourdesi utazással járó felelősséget magára vállalni nem akarta. Minthogy ő maga a legcsekélyebb kiadások fedezésére is képtelen volt, egy nancy-i személy adta a zárándoklathoz szükséges pénzt. Lourdesba érkeztekor még mankók segélyével sem tudott felemelkedni. Hordágyon kellett őt vinni; de a legcsekélyebb rázkódásnál elájult. A barlang és medence első látogatásánál nem hallott, látott és érzett semmit, s a fürdő elhagyása után mégis felemelkedhetett és járhatott. A barlanghoz megy imádkozni, gyalog tér vissza a kórházba, hogy a közös asztalhoz üljön. Ez a szó legszorosabb értelmében feltámadás. A tüdők megfigyelésénél semmi gyanus jel sem vehető észre. Igen sovány, de teljesen egészséges. Tagjai, szervei ismét normálisak, működése szabályos.

A diagnózis ez esetben különösen komplikált és soká kellett a betegség összes jelenségei közti össze-

függést keresnem. Zavarom a cagliari-i érseknek, ki a vizsgálatnál jelen volt, figyelmét el nem kerülte. Mikor azonban az Ariadne fonalat megelémem, mely e tömkelegesen szerencsésen átvezetett, hozzám hasonlóan ő is érdeklődéssel kísérte e dráma egyes jeleneteit. Sokszor kell a fizikai tekintetek fölé emelkednünk, melyek szellemünk szárnyalását lekötik. Csak így vagyunk képesek a betegségek erkölcsi okait felfedezni s a talányszerű jelenségeket megfejtetni. Mindenestre különös idegbetegség lenne az, mely tudóvszre s halálra vezet, s a legsúlyosabb diathesis alakjában folyik le.

Ami a Tanneur-esetet különösen érdekessé teszi, az az erkölcsi momentum; minthogy bonctanilag semmi zavart bizonyítani, semmi szervi sérülést megállapítani nem lehetett, nem maradt egyéb hátra, mint hogy az erkölcsi okokat kutassuk; ez irányban kellett vizsgálódásunkat eszközölnünk. Mgr. Turinaz, nancy-i püspök késznek nyilatkozott erre s nagy gonddal végzé; az eredmény azonban ellenmondásokra vezetett.

Az orvosok mind ugyanazon véleményben valának. Hergott tanár távollétében dr. Remy Tanneur asszonyt gondosan megvizsgálta s kijelenté, hogy a belső baj (tüdőbetegség) többé már be nem igazolható, éppúgy a nagyfoku gyengeség és a teljes felbomlás, melyet a lourdesi út előtt konstatált.

Tanneur asszony szomszédai (a szegény emberek társnőjüknek túlszigorú s éppen azért rosszakaró birái) azt mondták, hogy szegénységét és betegségét túlozta, sokszor halálos betegként viselkedett, pedig másnap felkelt és fenmaradhatott. »Röviden — így szól Mgr.

Turinaz — azt hiszem, hogy Tanneur asszony sokat beszél és nem szeretik őt; hogy továbbá állapotát, akár a szegénységet, akár a betegséget olykor túlozta. Másrészt azonban bizonyos, hogy igen rendesen él és két gyermekét, akik nagyon tisztelik, gondosan és áldozatkészséggel nevelte fel.«

Ez adatok nézetünk szerint semmi befolyással sem birnak azon érdeklődésre, melyet e gyógyulás keltett. A hosszú betegség természete hozza magával, hogy súlyos napok könnyebbekkel váltakoznak. Tanneur asszonynak gyenge lelkülete a baj jelenségeinek komolyságát és horderejét olykor túlbecsülte; lehet, azt hitte magáról, hogy haldoklik. Szomszédai, akik szokásait ismerték, nem osztották aggodalmait és csodálkoznak azon érdeklődés felett, melyet a magasabb körök és a jótékony-egyletek irányában tanusítottak. Ezért irigykedtek rája, nem szerették s bizalmatlanok voltak iránta.

Ez azonban meg nem cáfolja azt, hogy öt éven át nyomoruságban élt, hogy nála a tüdővész jelei mutatkoztak s oly kimerülés, mely életét veszélyezteté. E gyógyulás mindig elég fontos arra, hogy az Évkönyvekben a szervi elváltozásokkal komplikált idegbajok közt helyet foglaljon.

X. FEJEZET.

A HISZTERIA LOURDESBAN.

(Folytatás.)

A kísérleti csodák és a lourdesi gyógyulások. — Mériel Celesztin, 7 év óta a Salpêtriére-ben; a medencében meggyógyul. — A hiszteria és csoda modern elmélete. — Két esztendőn át eredménytelenül gyógykezelt morfinomaniás nő gyógyulása Lourdesban.

A súlyos bajok mellett, melyeknél a rombolás minden eleme egyesül, találkozunk pusztán ideges bántalmakkal is. Ez utóbbiak adják a fegyvert elleneink kezébe. A barlangnál csak hiszteriát és idegbajokat akartak látni.

Csodákat miveltek a kórházakban is. A Salpêtrière híres benlakójának, Etcheverry-nek pl., a ki hiszterikus hűdésben szenvedett, azt szuggerálták, hogy a májusi ájtatosság alatt gyógyuljon meg. A paralizis csakugyan a meghatározott időben eltűnt.

Igen, csodákat miveltek! Ha Lourdesnek csak ilyen csodái lennének, tollat nem ragadtam volna.

A hipnotizmus és szuggesztió által elért ilyenmű hiszterikus gyógyulások csak a természet és tudomány határait jelölik. Mi is megfigyeljük őket; a mi szemünk előtt gyógyulnak meg; de azon túl figyelemre sem méltatjuk.

Ott, a hol az emberi tevékenység megszűnik, kezdődik a természetfölötti világ. A kórházakban a fizikai erőik határaig eljutunk; azon túl nem.

Mériel Celesztin gyógyulása nevezetesebb, mint Etcheverry-é. A kísérleti csoda csak gyermekjáték ehhez képest és ennek dacára csak mellesleg említjük. Mert állításunkat eléggé nem igazolja.

Mériel Celesztin, 34 éves, a Salpêtrière-ből dr. Falret 1888. jun. 18-án k. bizonyítványával jő, »hogy ez irat átadója siketnéma s állapota az utazásban nem gátolja.« A maga nemében páratlan bizonyítvány; az orvosi titokzatosság netovábbja. Ahhoz valóban sem orvos, sem egyetemi tanár nem szükséges, hogy konstatáljuk, hogy valaki siketnéma, s azért életveszély nélkül kelhet utra.

A lourdesi gyógyulások oly ijedtséget okoznak, hogy pusztá nevére a legbátrabb emberek tolla a kézben s gondolataik agyukban reszketnek. De mi volt Mériel Celesztinnel? Törbe akartak-e ejteni, vagy már előre kibuvót kerestek a gyógyulás esetére? Nem a mi dolgunk, szellőztetni e fátyolt, mely kollegáink gondolatait fedi. E nő nyolc év óta áll orvosi kezelés alatt, e hosszú időn át a végleges diagnózist meg kellett állapítaniok.

Mériel Celesztin saját állításai szerint 1878-ban ment férjhez; két évvel később egy reggel eszméletlenül találták ágyában félrehuzott szájjal, testének bal oldalára bénultan. A hiszteriának semmi jelét sem lehetett nála felfedezni, de élettörténete azonos a sok párisi exisztenciáéval. Alighogy férjhez megy, a megpróbáltatások és szükség kopogtatnak nála; férje elhagyja, egészsége megrendül, s az első rohamnál gyógyíthatatlannak látszó bénulás lép fel.

A kórházba kellett őt vinni. A Necker-kórházban dr. Rigal vezetése alatt két éven át eredmény-

telenül gyógykezelték; akkor 1882. októberben, mint gyógyíthatlan, a Salpêtrière-be, Charcot tanárhoz került.

Ujabb, két év múlva jelentkező roham őt a beszélő képességtől fosztja meg. Általános állapota ez ismételt csapások következtében, napról-napra rosszabbodik. A mindkét oldalán erős gennyfolyással egybekötött fülgyulladás szervi bajra enged következtetni. A dobhártyák átfurására kerül a sor és teljesen siketté válik. Ily állapotban megy a beteg Lourdesba: baloldalára bénultan és siketnémán. A kórházban, a hol felvették, idiótának tartják. Tényleg mit sem tud mindabból, a mi körülötte történik, mozdulni képtelen; tekintete élet- és kifejezéstelenül meredez. A barlang medencéjéhez viszik.

Az első fürdés után felemelkedik, mankóit eldobja és szabadon tér a betegszobába vissza, a gyógyulás feletti örömének azonban csak jelekkel képes kifejezést adni.

E gyógyulás mindazonáltal környezetében semmi lelkesedést sem keltett, oly idegen volt ő környezete, szenvedő embertársai előtt.

Másodszor vezetik a medencébe, s beszélő képességét visszanyeri. Ő maga jó az orvosi hivatalba, hogy szerencsés gyógyulását bejelentse.

Betegségét folyékonyan kezdi elbeszélni. Tökéletes siketségénél fogva azonban lehetetlen őt kikérdezni, s az irással való közlekedésre vagyunk utalva. Ily körülmények közt lehetetlen állításait ellenőrizni, főkép miután a két sorból álló bizonyítvány hasznavehetetlen.

E végből a lehetetlen vizsgálatot tovább folytatni nem akarjuk s a következő napra rendeljük, lemondva

a reményről, hogy végérvényes ítéletet alkothassunk. A kívánt időre megjelenik könnyű léptekkel, tökéletesen normális beszéddel és hallással. Keddtől csütörtökig valóságos feltámadás ment rajta végbe; az utoljára megszűnt baj természetének és okának elvitázhatlan bizonyítékait és kiirthatlan nyomait hagyta hátra.

Mondhatjuk ugyan a bénulásról, hogy működési természetü és szervi háttérrel nem bír, a némaságról, hogy hiszterikus talajon eredt. Ha azonban egy mélyreható, ismételt és hosszantartó gennyedésről van szó, mely romboló hatását a gyöngéd hallószervekre gyakorolja, oly gennyedésről, mely mindkét dobhártyát áttöri és siketséget idéz elő; akkor az »idegbaj« szót nem használhatjuk; a betegség természete nyilvánvaló és a sérülés kézzelfogható.

Mikor Mériel Celesztin szerdán teljesen siket állapotában jelentkezett, dr. Martin Henrik (Orleans), a párisi siketnéma klinika egykori igazgatója, a ki a fülbetegségek terén igen jártas, szintén köztünk volt. Hosszasan vizsgálá a nő mindkét fülét és konstataálta, hogy mindkét dobhártya át van furva s környezete is megtámadva. Mériel Celesztin, a ki a különféle orvosi vizsgálathoz már szokva volt, önként becsukta száját s orrát s nagyot lélegzett, mialatt a levegő fülén keresztül észrevehető zajjal távozott.

Egy nappal később az óra ketyegését 30 cméter távolságból a klinika zajában érthetőleg hallotta. A környezetnek össze-vissza tett kérdéseire megerőltetés, nehézség nélkül válaszolt. A hallószervek anatómiai vizsgálata ugyanazon eredményre vezetett, mint az előző napon: a dobhártya mindkét oldala át van furva, de azért rendesen működik. Előbb még sötét és fáradt

arcán új élet ömlött el. Minden kérdésre oly élénken és találóan, oly tiszta kifejezéssel és gondolatmenettel felelt, hogy mindnyájunkat meglepett. És a nyolc év alatt mi mindent kellett átélnie! Közvetlen a menyegző után férje hűtlenül elhagyta, gyermekeitől elválasztották, a kórházba vitték s még 30 éves sem volt, a Salpêtrière kapui záródtak be mögötte.

A hat év alatt, melyeket itt töltött, mindennemű orvosi kísérletnek vetették alája, még a hipnotizmussal is próbát tettek, hasztalan; a külvilággal szemben teljesen érzéketlen volt. Mozdulni nem tudott, siket és néma volt. Egyedül lelke maradt érintetlen, ez azonban csak arra szolgált, hogy nyomoruságának nagyságát érezze.

E szerencsétlen asszony, minden emberi reményből teljesen kivetkőzött szívével, Lourdesba jött egyetlen barátnő, biztató szó nélkül, ágyra fektetve, mint valami tehetetlen ember, hogy egészségét, erejét, ifjuságát és életörömét visszanyerje s életének megszakadt fonálát helyreállítsa. Története kiválóan érdekes nemcsak az orvosra, hanem mindazokra, kik az anyagi világon felülemelkedve, a szív mélyén keresik a kegyelmek titkát, melyekben az egyesek részesülnek.

Látjuk, mily óriási a különbség Mériel Celesztinnek és kórházainknak gyógyulásai közt. Az eredmény sokkal feltünőbb, megragadóbb. Ha a betegen azalatt, míg a Salpêtrière-ben tartózkodék, történt volna e mélyreható, feltámadáshoz hasonló változás, minden lapban és orvosi folyóiratban elterjesztették volna.

A lourdesi orvosok azonban az idegbetegségek csoportjában hagyják; mert a fensőbb hatalom közbejöttének beigazolására elégségesnek nem találják.

A hiszterikusok nagy seregében egy fiatal leány is jelentkezett az idegbaj jeleivel. Soká kerestük az általa jelzett jelenségek természetét. E leány kihallgatásánál akaratlanul is arra a közmondásra gondoltunk: »Ha nő beszél veled, jól vigyázz arra, amit mond, de még jobban arra, amit elhallgat.« És ezt nem lehet mindig eltalálni. Az ifju leány azonban maga jött segítségünkre.

2 év vagy még hosszabb idő óta nagy adagokban (50—60 centigramm is) morfium-fecskendezést használ. E halálhozó szenvedélyről leszoktatni sehogysen lehetett. Csak Lourdesban jutott annyi akarat-erőhöz, hogy a fecskendőt eldobta és 2—3 napon át morfium nélkül volt. Elhatározása megingathatlannak látszott. A jövő fogja megmutatni, kigyógyult-e mániájából. E zsarnoki szokás fölötti győzelem megérdemelné, hogy megörökíttessék.

A hipnotizmus hívei azt állítják, hogy a morfinisták felett uralkodni nem bírnak. Dr. Luys szerint náluk az idegrendszerre való befolyás megbizhatatlan s a szuggesztió nem tart soká. A hipnotizált addig, míg a kórház falai közt van, engedelmeskedik, mihelyt azonban annak hátat fordít, régi szokásához visszatér. Még a kórházban is nagy felügyeletre van szükség, hogy azt ki ne játszassa.

A mi morfiumbetegünk elhatározása rendithetlenné látszott. Szavainak azonban nagy hitelt nem adtunk. Oly zsarnoki szokás fölött egy pillanat alatt győzedelmeskedni nem lehet.

Félévvel később, 1890. március 16-án, az ifju leány következőket írta:

»A morfiumbeteg, kit Ön mult évi augusztus

22-én Lourdesban látott, szerencsésnek érzi magát, hogy teljes gyógyulását jelenthesse s Önnek kijelenthesse, hogy a lourdesi bold. Szűz őt rettenetes szenvedélyének rabságából megszabadulásra méltatá. A fecskendezés, melyet Bordeaux-ból augusztus 19-én történt elutazásom előtt tettem, volt az utolsó. Ha azóta rá gondolok, csak azért teszem, hogy Istennek hálákat adjak, aki irgalmasságában ez örvényből kiragadott.

»Itt küldöm Önnek, uram, a corpus delictit, a Pravaz-fecskendőt, melyet hálám jeléül a barlangnál letenni sziveskedjék. A lourdesi bold. Szűz igen súlyos bajból gyógyított ki, többi szenvedésemtől azonban, különösen belső, napról-napra rosszabbodó bajomtól, mely miatt magam a legveszélyesebb operációra elhatároztam, meg nem mentett.«

Valóban elviselhetlenek voltak a fájdalmak, melyeket a morfiumfecskendezések kezén okoztak. És jelen esetben az a különös, hogy a beteg akkor hagyott fel a morfiummal, mikor fájdalmai napról-napra kinzóbbakká és állandóakká váltak.

X. kisasszony szives volt velem hosszú és érdekes szenvedésének minden részletét közölni.

1885-ben iszonyu fájdalmakat okozó neuralgiája (idegzsába) enyhítésére orvosa morfiumfecskendezéseket rendelt. A következő évben a beteg vidéken tartózkodott s orvosa mindennap meg nem látogathatta, heves fájdalmak jelentkezésénél tehát ő reá bízta a fecskendezést.

»Arra emlékszem, ugymond, hogy a naponkint többszöri befecskendezést 1887. februárban kezdtem meg. Jól tudtam, hogy több adagot veszek, mint kel-

lene, s kísérletet tevék kisebb adagokkal, de akkor már lábaimon nem állhattam.

»1888. május utolsó napjaiban Gabriella nővérem nagyon szívemre kötötte, hogy a mérég használatával hagyjak fel. Beláttam, és a morfiumot, receptet és fecskendőt át is adtam neki.

»Reggel a miséről visszatérve, vettem magamhoz az első 18 centigrammnyi adagot; de délfelé nagyon rosszul lettem. Ágyba kellett feküdnöm, lábaim megtagadták a szolgálatot. A következő éj irtóztató volt. Sohasem fogom elfelejteni, mit álltam ki ezen és a következő napon, Isten ótalmazzon mindenkit attól.

»Mikor a harmadik nap reggelén is a morfiumot hiábakértem, módot találtam arra, hogy nővéremet rászédjem. Arra kértem — maig is restellem, — hogy magam lourdesi vízzel befecskendezhessem. A morfiumot, melyet fiókomban őriztem, elővettem s több befecskendezést eszközöltem, a mi pillanatra megnyugtatót.

»Később mindig találtam módot arra, hogy fecskendőt és morfiumot szerezhsek s lopva fecskendezéseket eszközöljek. Egész környezetem aggódott állapotom felett, szellemem egészen eltompult, s minden iránt közönyössé lettem.

»1889. ápril 24-én idősb nővérem Bruges-ba (Bouscat mellett) kísért, hogy dr. R. gyógykezelésére bizzon. Ez az injekciók rögtöni beszüntetését kivihetetlennek találta. Néhány hónapon át felügyelete alatt maradtam, de sem aludnom, sem ennem nem lehetett; napról-napra fáradtabbá lettem, s egész testemen fájdalmas sebeket kaptam.

»Augusztusban Lourdesba akartam menni. Az orvos oly megjegyzéssel bocsátott el, hogy örültnek

tartanák, ha a jelen viszonyok közt olyasmire csak gondolna is. Később mégis, látva vigasztalhatatlanságomat, melyet vonakodása okozott, az utazásba beleegyezett, úgy azonban, hogy morfiumot is vigyek magammal, mert annak hirtelen felhagyása a legrosszabb következményekkel járhat.

»Abba is beleegyezett, hogy közvetlenül elutazásom előtt 3 centigrammnyi befecskendezést tegyek, hogy az utazást könnyebben elviselhessem. De mit mondjak utamról! Többet halva, mint élve érkeztem meg. Két órahosszat pihentem az ágyon, azután a barlanghoz mentem. Egyszer megfürödhettem; de javulást nem éreztem; vigasztalhatatlan valék. Éjjelem rettenetes volt! Másnap oda kellett magamat vitetnem, mert kocsit nem kaphattam.

»Ott megáldoztam, a mi némi erőhöz juttatott, s a medencébe mentem. Megfürödtem s utána oly jól érzém magam, hogy bot nélkül járhattam. Több, mint két órahosszat segitettem a betegek levetkőztetésénél, fürdésénél és hordozásánál. Örömem határtalan volt. A jó étvágygyal elköltött ebéd után ismét a medencéhez tértem vissza, a hol esti 9 óráig igen fárasztó szolgálatokat végeztem. 22-én, lourdesi tartózkodásunk utolsó napján a medencénél még nyolc órán át segédkeztem. Egészen jól érzém magamat, s miként akkor Ön is láthatta, testi és lelki erőim teljes birtokában valék.

»Brügge-be visszatértem. Az orvos eleinte aggódo tekintetet vetett rám; mihelyt azonban jó arcszinemet látta, meglepetve szólt: »Valóban, a mennynek orvossága hathatósabb a földinél.« Azon kérdésemre, vajjon képes volt-e az akarat egyedül e változást létrehozni,

válaszolá: »Pusztán az akarat nem; — ezt egyébként önmagán tapasztalhatta s a rohamok, melyeken átesett, bizonyítják, — hanem az akarat az imával együtt.«

»Rövid időre azután azt írta az orvos: »Sajnálom, hogy kegyedért minden akaratom és tehetségem dacára többet nem tehettem. Az orvosok orvosa a kellő időben lépett közbe, hogy a zavarból kimentsen. A méreg okozta szomorú állapot láttára tanács nélkül állottam.«

»Ez órától kezdve a morfiumhoz nem nyultam és egészségi állapotom határozottan javult. Jellemem megváltozott, vidám, kedélyes, tevékeny és munkaszerető vagyok.«

A mi szemeinkben, miként dr. Saint-Maclou megjegyzi, e morfinista nő gyógyulása nem csoda, hanem Istennek különös kegyelme, mely magában véve természetes eszközökben nyilvánul; ha e gyógyulás valamely kórházban történik, a legfeltünőbb esetek közé számítanak. Tényleg ez ifjú nő képes volt zsarnok szenvédélyétől pillanat alatt megszabadulni, s ezenfelül a rögtöni tartózkodást, mely máskülönben a legborzasztóbb, orvosokra is félelmes következményekkel szokott járni, valóságos feltámadás kísérte.

Habár egy év óta renyhe, tunya élethez szokott, s egyenesen állani alig birt, egyszerre oly állapotba jutott, hogy a betegeket emelhetette, fűroszthette, szóval a medencénél egész napon át a legfárasztóbb szolgálatokat végezhetette.

E két példa eléggé mutatja, hogy az idegbajok lourdesi gyógyulásai a kórházakban észlelt gyógyulások körén kívül esnek.

A csoda modern felfogása szerint az egész világ nem egyéb, mint a hiszteria játéklabdája; nyilvánu-

lásának határtalan sokoldalúsága és formái a legjár-
tasabb orvosi szemet s a legtudósabb szakférfiút is
tévútra vezetik. A szuggesztió minden és semmi;
létrehozhatja az alig észrevehető befolyásolás éppúgy,
mint a hatalmas kedélyrázkódás, önmagától jő létre
vagy művészileg idézik elő s pillanat alatt megszün-
teti a legsúlyosabb idegbántalmakat.

A hiszteria azonban sem tifuszos lázat elő nem
idézhethet, sem rákdaganatot nem növeszthet, sem mély
sebet nem teremthet. Nála legfeljebb bizonytalan
hőemelés, látszólagos daganat, vörös fonál vagy mini-
mális hólyagképzésről lehet szó, ami csak halvány
képe a valóságnak. Nem tagadják-e meg ez egyetlen
szóval egyéniségünket, szabad akaratunkat, ha azt
állítják, hogy műveltség, ítélet, minden erkölcsi tulaj-
donság és törekvés a szuggesztió behatása alatt áll,
s nem annyit jelent-e ez, mint a lélektan legmagasz-
tosabb kérdéseit egy üres frázissal megoldani akarni?

Az orvos, aki a hiszterikusok közt tölti el nap-
jait s akinek lelkébe a neurózis karakterisztikus képei
bevésődnek, utoljára minden szubjektív benyomást
tény gyanánt fogad.

Dr. Tony Durand tovább megy s azt mondja,
hogy az a tudós, aki e térre téved, ha e baklövések
magyarázatát kérnék tőle, a hiszteriáért bizonyára
spiritisztáinkat okolná.

E kizáró s hosszas tanulmányok kétségkívül
veszedelemmel járnak, oly veszedelemmel, mely annál
nagyobb, minél iskolázottabb és előkészített egyéni-
ségeken történnek a kísérletek, ami azok megítélését
is megnehezíti.

Egy 2—3 millió lakossal bíró városban van elég

anyag arra, hogy a kórházak a hiszterikusoknak sokszor csodálatos példányaival megteljenek. Azonfelül az intenzív művelés, a ragadós példa és a hosszú kórházi tartózkodás mindama hajlamokat felszínre hozza, sőt virágzásra juttatja; oly típusokra találunk, melyek a mindennapi mértéket messze felülmulják.

Tovább megyünk. A hiszterikusok menedékházaiban, ahová őket kiválasztják, egy-két fenomenális típus mindig található. Oly alvajárók, mint Eliz, Wittemann és Eszter, az anyagi világból a csodák országába vezetnek bennünket.

»Nincs az a színész, — ugymond Delboeuf — vagy festőművész, legyen bár Ráchel vagy Sara Bernhardt, Rubens vagy Rafael, aki oly kifejezést tudna teremteni. Egy ifju leányt láttam a Salpêtrièrèben, aki oly arckifejezéseket váltott, melyek élethűségükkel a legnagyobb művészetet háttérbe szorították; meglepőbb tanulmányfőt képzelni sem lehet. Sohasem állott — folytatja Delboeuf — kísérleteimnél használhatóbb tárgy rendelkezésemre, mint ez a valószínű ember praeparatum.

»Az ülés végeztével hazamentem, de fejem telve volt alvajárókkal s lelkem egész nap és éjjel minduntalan az átéltek emlékével foglalkozott.«

Az ilyen egyének cselekedetei a mindennapi jelenségek mértékét felülmulják, semmihez sem hasonlíthatjuk, de nem is mondhatunk végleges ítéletet fölöttük. Vajjon ha átlagos cselekvőképességünk s ellenálló erőnk mértékét akarjuk megállapítani, a cirkusba megyünk-e, hogy ott a gyermekkorától fogva arra képzett s mindenféle testi gyakorlatokhoz szokott kaucsukembert tanulmányozzuk? A mi tapasztalatunk

és a kórházak hiszteriája közt azonban a nevelés és környezet tátongó ürt létesített; számtani példáról van itt szó sok ismeretlennel és egy ismerttel, egyenlőtlen mennyiségekről, melyeket összeadni nem lehet.

Lehet-e ettől eltekintve azt mondani, hogy az összes idegbántalmak egy szóra, egy intésre megszüntethetők? Nem tudjuk-e, hogy e gyógyulások éppen az ellentétes szabály alól képeznek ritka kivételt? Ha a jelenségek változnak is, a betegség lényege változatlan marad. Minek töltenék máskülönben a hiszterikusok egész életüket a kórházakban? Csak nem kíváncsiságból vagy a tudomány kedvéért?

A hisztéria körül egész legenda képződött s a monda a szuggesztió által művelt csodákat kiszínezte. Hol van az az idegorvos, aki sebész kollégájához így szólana: »Ezentul nem ti sebészek fogjátok a csipő-izületgyuladásokat gyógykezeleni, nem ti fogjátok az ujképződéseket és a rákot eltávolítani, nem ti fogjátok a vakokat és süketeket operálni. Mindeme bajok illuziön alapulnak. Egyetlen szavam elegendő arra, hogy mindazt megszüntessem. Késeitekre és műszereitekre nincs szükségem s minden hiábavaló készüléket félredobok. Röviden, szuggesztió, transzpozició és a delej a mai kor orvosszerei.«

Hogyan fogadnák ezt? Kétségkívül harsogó nevetéssel. A modern tudomány a hipnotizmus terén rendkívüli jelenségeket hozott ugyan létre, összes nézeteink és ismereteinkből azonban tabula rasa-t még sem csinálhatott. A betegségek elbírálásánál nem szabad figyelmen kívül hagynunk a vérmérsékletet, a beteg általános hajlamait, jellemét, egyéniségét, s mielőtt mindezt

egy rovat alá vonnók, eddigi hagyományainkat és törvényeinket sutba dobhatjuk.

Akármily tág is legyen a hisztéria tere, kell, hogy határa legyen, s e határ az orvos előtt ismeretlen nem lehet.

Bármily csalóka legyen is jelenségeiben, a tudomány tapasztalt férfja felismeri mivoltát.

Mit fognak utódaink az orvosságok távolba való működéséről, a transláció jelenségeiről, a delejesség erejéről gondolni? Naponkint látjuk a Charité-ben, hogy két vagy három csodálatosan kiművelt médium számos betegnek baját magára veszi, a ki attól szabadulni óhajt. A beteg a médiummal szemben, kezét annak kezében tartva, ül; delejes áramot vezetnek az előbbiből az utóbbiba, s a személy azon pillanatban egyéniséget cserél. Férfivá lesz, ha a beteg férfi baját megkapja, oldalára megbénul, epileptikussá, vagy choreatikussá válik, szóval a beteg arckifejezésének és bajának a legkisebb részletekig hű képét nyújtja. S mialatt az, afölötti örömeben, hogy ily részvevő emberre talált, kijelenti, hogy könnyebbülést érez, a hiszterikust a szemre való rálehelés által felébresztik s e módon a kölcsönvett betegségtől felszabadítják.

A középkorban sem tették különben s a Charité csodái a sz. Medárd temető gyógyulásaira emlékeztetnek.

Azáltal, hogy a hisztéria területét annak tényleges határain túl kiterjesztik s a szuggesztiónak csodae-erőt tulajdonítanak, mindezen kellemetlen tényeket a *petitio principii* útján akarják megfejtetni s ezzel a természetfölötti hatalom feltevésének útját vágni. Ez az eljárás veszedelmes.

Ha oly biztosak benne, hogy törvényeik át nem hághatók s meg nem sérthetők, ha a csoda lehetőség, minek fordulnak el és zárják el füleiket a külvilágtól? Miért vonakodnak attól, hogy a mi szempon-tunkból elvitázhatlan igazságot próbára tegyék?

Mialatt akadémiáink és egyetemeink a rendszeres tagadás sáncai mögé rejtőzködnek, addig a napról-napra érdekesebb tények a tarthatlan elméleteken újabb és újabb réseket ütnek. Igen sok orvos otthagyja a tagadás táborát és hozzánk pártol át. Talán meggyőződésből, közömbösségből vagy kíváncsiságból teszik; annyi bizonyos, hogy nem akarják többé mestereiket vakon követni, hanem személyesen akarják a gyógyulásokat ellenőrizni, melyek tapasztalatukkal ellentétben történnek.

HIPNOTIZMUS, SZUGGESZTIÓ ÉS CSODÁK.

A lelkesedés és izgatottság hatása a lourdesi gyógyulásokra. — A hipnotizmus alvás. — Lourdesban senkit sem altatnak el. — Lourdesnak hasonmása.

Részletesen beigazoltuk, hogy a szuggesztió elmélete a lourdesi gyógyulásokat megfejteni nem képes, s azért erre vissza sem térünk többé. Csak azt akarjuk e helyütt beigazolni, hogy a legnagyobb lelkesedés és a legszilárdabb bizalom sem képes e megfoghatlan gyógyulásokat megmagyarázni.

Mult évben a nemzeti zarándoklat vezetői az elutazás előtti napon bejárták a kórház betegszobáit s a betegeket az utolsó imára lelkesíték:

»Ideözönlöttetek Franciaország minden tájairól; sem az út fáradalmi, sem a nagy távolság vissza nem riasztott; négy nap óta könyörögtök Istenhez s holnapra van az elutazás kitűzve, de ez ideig még senki sem gyógyult meg közületek. Már csak rövid az időtök arra, hogy az eget imáitokkal ostromoljátok; jöjjetek a barlanghoz mindnyájan; ha majd ott a szentséges áldást veszitek, felemelkedtek és Istenetek előtt fogtok járni; az Ő mindenható keze fog benneteket vezérelni s erőteteket és egészségteket visszaadja.«

E buzdítás a szerencsétleneket felvillanyozza.

A barlanghoz mennek vagy vitetik magukat. A körmenet 4 óra tájban megindul. Az égő gyertyákat vivő zarándokok kettős sorfala közt látjuk az 5—600 beteget, egymásután a legnagyobb csendben haladni, anélkül, hogy panaszzóra nyilnék ajkuk. Itt bénákat, amott tüdővészesekeket látunk az utolsó lehellettel ajkukon. Itt egy nő viszi karján gyermekét, ott az agg atya, beteg anya gyermekeire támaszkodva. Az egyik beteg összeroskad, felemelik és hordágyra teszik. Legnagyobb része mégis emberfölötti megerőltetéssel eléri a Szent Olvasó templomát s belép a bazilika szentelt falai közé.

Egy katonatiszt, ki mellettem állott, fülembé sugta: »Igy léptek el előttem az utolsó háborúban véres csata után a sebesült testvérek a katonaság kettős sorfala közt. Az akkorihoz hasonló megindulás fogja el szívemet.«

Mindeme betegek szorongnak a bazilikában a szentség körül, arcvonásaikon túlvilági remény sugárzik, tekintetük Istenre van szegezve; lelkierejük teljes megfeszítésével emelik utolsó forró imájukat az égbe. A ki ezt látja, könnyekre kell fakadnia. Ez nem a körmenetek imája s kiáltása az isteni könyörületért, ez a legbelsőbb gondolatok és érzelmek néma kicserélése Istennel, kinek szeretete oly nagy mint hatalma, Istennel, ki sorsukat intézi, s szenvedéseiket és nyomoruságukat egy intéssel megszüntetheti. Ki tudná megmondani, mily buzgó imákkal telvék ájtatos szíveik? Ki tudná e szótalán párbeszédet visszaadni, melylyel ez alázatos és súlyosan megpróbált zarándokok utolsó reményüket kifejezésre juttatják?

Lelkem mélyéig megindulva hagytam el ez ünneplés és magasztos jelenet színhelyét. Pillanatig sem

kételkedtem abban, hogy számos beteg emberfölötti akarata, és bizalomteljes, forró imájával, melynek mélységét csakis Isten ítélheti meg, gyógyulást fog nyerni.

A zarándoklat vezetője, R. P. Picard úgy vélekedék: »Holnap sok gyógyulást fogunk látni.«

»Osztozom véleményében — felelém — holnap minden bizonynyal sok gyógyult beteg fog jelentkezni; mindama betegségek, melyekre az akaratnak, bizalomnak és szuggesztiónak hatása van, meg fognak szünni.«

Következő napon már 7 órakor reggel összegyűltünk a teremben, hogy bevárjuk, mily eredményt fognak a megelőző esti nagyszerű jelenségek felmutatni. A zarándokok elutazásának ideje közeledett; a pillanat döntő vala.

Hiába vártunk; — *egyetlen egy beteg sem jelentkezett.* Egyes, már ismert gyógyulásokat, részben javult, részben teljesen megszűnt szervi betegségeket feljegyeztünk ugyan, de egyetlen egy működési vagy idegzavarban szenvedő beteg sem nyert gyógyulást.

Pusztá szó-e tehát a szuggesztió vagy pedig betegeink nem fogékonyak többé a mélyreható izgatottság behatása iránt? A folyton növekvő s évek óta tartó lelkesedés vesztett-e hatásából és reakció-képességéből? Ez a tapasztalattal ellenkeznék; mert hiszen a betegeket a kórházakban a kiművelés a legnagyobb foku hajlékonyság vak eszközévé alakítja.

Egyébként mi közünk a magyarázatokhoz? A tények elegendők. Ezek igazolják, hogy a lelkesedés és bizalom legnagyobb izgatásai s a tömeg magával ragadó példája nem elegendő e rögtöni, számos és megfoghatlan, 30 év óta észlelt lourdesi gyógyulások megfejtésére.

A nemzeti zarándoklat oldotta meg e laikusoknak könnyen érthető s a tudósnak figyelmét felkeltő feladatot; mert nem volt eset, melyben a szuggesztiót nagyobb mértékben alkalmazták, s az oly eredménytelenül végződött volna, mint itt.

A lourdesi események, mondják, e pillanattól kezdve a tudomány körébe tartoznak. A tudomány összegyűjti, osztályozza s tanulmányozza őket, csak jelentőségük marad vitás. Ha a dolgot ekkép fogják fel, ezzel a kérdést is jobban körvonalozzák és megvitatását egyszerűsítik.

A hipnózis álom, s e művészi álom alatt a szuggesztió segítségével tényleg tökéletes és bámulatos eredményeket érnek el.

»Éber állapotban — ugymond Bernheim — a képzelő-tehetség a morális felizgatásnak többnyire ellenáll.«

A hipnotizmus a természetes álomhoz hasonlóan, az agyat a szuggesztióra fogékonyabbá teszi.

Lourdesban azonban senki sem alszik; éber állapotban fürdenek a medencében vagy iszszák a barlang vizét. Éppen azért az agy képességeinek teljes birtokában lévén, a külvilág befolyásának ellenállhat s minden behatástól megszabadulhat.

Azonfelül a lourdesi betegeket el nem különítik, nem helyezik félhomályba, csendbe, sem a parancsszó vagy tekintet behatása alá, hanem fényes nappal, a nagy zaj közepette vannak, ami a figyelmet leköti s az elmét szórakoztatja; ily környezetben érzéki elalvásról szó nem lehet. Csak erős narcoticum lenne arra képes. Teljes lehetetlenség, hogy a jéghideg fürdő, melyet sokszor a legsúlyosabb viszonyok közt vesz-

nek, s melynél egyik beteg a másikra vár, ily eredményeket tudjon felmutatni.

Egyébként Lourdesban nem oly válogatott anyaggal van dolgunk, mint a Salpêtriére-ben, ahol rendszeres eljárást folytathatnak s a kísérletezést és üléseket bármikor ismételhetik.

Vannak itt betegek a világ minden tájáról, különböző koraik és hivatásuk, férfiak, nők vegyest.

Hogyan lehetne e betegeket, akik először és csak néhány órára jönnek Lourdesba, progresszív és tervszerű befolyásolás alá venni? Lourdesban senki sem ismeri őket. Rokonaik és barátaik kísérik őket s így az idegen befolyásnak kitéve nincsenek.

Hogyan lehetne a szuggesztiót egy alig három éves gyermeknél érvényesíteni, melynek a fürdőben való kiáltozásai és vergődései közepette sejtelve sincs a kívánt behatásról?

Mikép lehet továbbá a szuggesztió működését oly személyeknél megmagyarázni, a kik csak hazatérük után, mikor már minden reménnyel felhagytak s felgyógyulásukban maguk sem bíztak, leltek gyógyulásra?

Míg a hipnotizmusnál ismételt ülésekkel mindenkinél célt lehet érni, addig Lourdesban a siker korántsem a hosszú, vagy ismételt fürdésektől függ. A barlang vize nem orvosság, melyet adagokra osztani s az eredményhez képest meghatározni lehetne. Előre sem javulást, sem gyógyulást megmondani nem lehet. Minden eset egymástól független, független a kezelése, független a prognózisa.

Hogy a lourdesi gyógyulásokért, melyek a hatalmas néptömeg közepette s oly különböző anyagon

történnek, a szuggesztiót okolhassuk, egy szuggesztióragályt kellene teremtenünk s azt rövid néhány perc vagy óra alatt beoltanunk; a levegőben, melyet belélegzünk, a földben és vízben kellene a delejes erőnek lennie. Akkor oly tömeges üléseket lehetne látnunk, mint azt Bernheim teszi, mikor egy egész szoba tüdővészes, lábadozó és rheumatikus beteget tetszés szerint elaltat. Lourdesban egész csoportokkal lehetne kísérletezni s a bénultak s egyéb betegeknek egy szóval, intéssel jelezni: keljete fel és járjatok.

Lourdesban egészen másról van szó. A gyógyulások aránylag ritkák, s minden esetben az ember hatalmi körén felül állanak.

Ha a szuggesztió által olykor szerencsés változást hozunk is létre, az csak a baj jelenségeire, melyek a szervi sérüléssel többé-kevésbé közvetlen összefüggésben állanak, s a távoli működési zavarokra irányul.

Ismeretes dolog, hogy a sorvadásos betegek fájdalmait pillanatokra meg lehet szüntetni. Vannak hátgerincgyuladások, melyekhez a mű- és természetes gyógyulás hozzáférhet. Továbbá minden egyes betegség lefolyásánál sokszor hosszú szünetekre akadunk; ez azonban fel nem jogosít arra, hogy e kedvező változásokat, melyek a szervezet természetes erejének kifolyásai, mind a hipnotizmusnak tulajdonítsuk.

Lourdesban szemtanui vagyunk a született vakok, siketek és némák gyógyulásainak anélkül, hogy a legcsekélyebb szuggeralás történék. Sebek néhány pillanat alatt behegednek. Veszedelmes daganatok s mindenféle szervi bajok a medencében eltűnnek és meggyógyulnak.

Végül még egy nevezetes különbséget találok a

lourdesi események és a hipnotizmus sikerei között. A hipnotizmus új találmány s már is mindenütt a legbámulatosabb kísérletezést eszközlik vele, nemcsak Páris és Nancy-ban, hanem minden főiskolánkon és klinikánkon, a koncerttermekben és egyéb nyilvános helyeken.

Charcot tudománya azonban csak annyira képes, mint Donato hangja. E kísérleteket bárki eszközölheti: tetszés szerint elaltathat, parancsolhat, engedelmességre kényszeríthet és mindenre kész rabszolgára találhat, a ki más, mint a hipnotizáló akaratát, nem ismer.

Harminc éve annak, hogy Lourdesről beszélnek, azóta ezeken és ezeken fordulnak meg ott és szaka-datlan csodák és gyógyulások történnek. *Ennek pár-ját még sehol sem láttuk.* Kegyhely van elég, élő hitre találunk másutt is, épp úgy vallásos lelkesedésre, de vajjon miért özönlenek úgy Lourdesba a zarándokok s miért történik oly sok gyógyulás éppen Lourdesban?

Ha, miként dr. Diday könyve elején Lourdes csodáiról írja, mindez csak pénzért történnék, kétség-kivül utánozták volna mások, mert ily jó üzletnek mindig akadnak emberei.

Azt kell-e feltennünk, hogy a barlang sziklája valami különös erővel bír, ennél fogva elemeznünk a hegykőzetet, a levegőt, melyet szivunk, miként 30 év előtt a forrás vizével megtették, hogy a benne rejlő erőt felfedezzék?

Nem; a tudomány bármennyit kutasson is tovább, bármennyire tökéletesítse elemezési módszerét, a titkot meg nem fejtheti. E barlangot isteni lehelet fuvalata érinté. A hang, mely 30 évvel ezelőtt Bernadette-hez szólott, el nem némult, folyton magához hívja a

tömeget s e tömeget hiteért gyógyulásokkal és csodákkal jutalmazza. Természetfölötti dolgok előtt állunk; elméletek és modern elnevezések a dolgok lényegén nem változtatnak.

A szabad kutatás korszakában, napjainkban tanulmányozás nélkül kérdést megoldani nem lehet. Ha az orvosok azt hiszik, hogy a lourdesi eseményeket rosszul magyarázzák, leplezzék le az alaptalan illuziókat, a munka megérdemlené a fáradságot. Azonban egyszerű vállvonogatással vagy könnyedén odavetett, megvető célzásokkal e kérdésekre válaszolni névetséges.

Egyik leghíresebb tudósunk néhány év előtt éppen a nemzeti zarándoklat idején jött Lourdesba. A barlangot sötét éjjel, titokban látogatta meg és az imádkozó tömeg megható jelenségét kétségkívül megcsodálta. Az orvosi terembe azonban hiába vártuk. Pedig akkor egymásután 12 orvos volt ott, hogy 45 betegen, kik a medencét javulva vagy gyógyulva hagyták el, megfigyeléseket eszközöljenek s azokat megmagyarázzák.

E látványnak a tudósban nagy érdeket kellene keltenie. Akár tévedés, akár valóság, mindenesetre fel kellene a fátyolt lebbenteni s a titokzatos homályt megvilágítani. Avagy nem arra a gondolatra kell-e jönnünk, hogy Lourdes neve maga is bizonyos kellemtelen szuggesztiót rejt magában, emberi félelem és előítéllettel vegyest, mely számos tudós orvost még mai napig is vaksággal vert meg?

XII. FEJEZET.

ÁTNÉZET ÉS ZÁRSZÓ.

Bernadette és küldetése. — Gyöngé eszköz, nagyszerű eredmény. — A lourdesi orvosok. — A legfőbb ellenvetések. — A klinika a zárándoklatok tartama alatt. — Lourdesnak levéltára s hivatalos jelentései. — A természetfölöttiség századunkban.

Jelen könyv első részében kimutattuk, hogy Bernadette látomásai nem érzéki zavar szüleményei, még kevésbé származnak lelki betegségből.

A tudatlan, 14 éves pásztorleányka előkészület, oktatás nélkül nem lett volna képes a világ elé oly magasztos és nagyjelentőségű tanokkal lépni, a szep-lőtelen fogantatás alig ismert dogmáját hirdetni s a Bold. Szűznek oly képét hagyni hátra, mely eddig a legnagyobb művészek lángelméje előtt rejtve volt.

Ily szerepnek eljátszásához valóban több kellett volna, mint a Soubirous molnárleánynak korlátolt szeleme. Hogy 20 éven át annyi ellenmondással sikra szállhasson, ahhoz csüggedetlen akaratra és céltudatos eljárásra volt szüksége. Mikép hangoztathatta volna a világ ezerszeresen az ő nevét, ha e gyöngé gyermek lelkét a természetfölötti világosság be nem sugározza.

Képes lett volna-e a hallucináció és elmezavar arra, hogy a Bold. Szűz képét mintegy álomban szeméi elé állítsa s az alig értett titokzatos értelmű beszédet fülébe sugja?

A hallucináció és elmezavar lángelmét nem teremt. Az ő lelke, feltéve a zavart, csak gyermeki jelenségeket, gyermeki gondolatokat hozhatott volna létre. Az elmebeteg sohasem reprodukálhatja Rafaelt, akit nem látott s nem szavalhatja Tassot, ha előbb könyv nélkül nem tudta. Bernadette szelleme képtelen volt saját erejéből oly isteni magasságba emelkedni, a világnak bűnbánatot hirdetni s a Boldogs. Szűznek képét oly tervszerűleg, oly biztosan leírni, amihez modellje nem volt.

Az ok és eredmény, az eszköz és mű közt oly nagy az aránytalanság, hogy azt semmiféle elmélet meg nem szüntetheti.

A negyedik látomástól kezdve állandóan orvos van Bernadette mellett; lépésről-lépésre követi és szemel elől nem téveszti. Hitetlen ugyan, de a gyermek tisztességét és őszinteségét elismeri. Minden felhozott ellenvetést megvizsgál és megcáfol. E pillanattól kezdve Bernadette-nek alig volt órája, melyben a kritika és vizsgálat elől menekülhetett volna. Gyermek lelkét úgy még sohasem kutatták és elemezték, mint az övét. Diday és Voisin hallucinálnak tartják anélkül, hogy ismernék, sőt valaha látták volna, dr. Robert azonban, aki naponkint látta, kijelenti, hogy egyszerű, szerény, de ritka praktikus eszű leányka.

A barlang első gyógyulásai fényes tanubizonyítást szolgáltatnak Bernadette állításainak valóságáról s azoknak sulyt kölcsönöznek.

Nemcsak Dozous, hanem Vergez és minden kezelőorvos tanuja és bírójává lett a gyógyulásoknak. Így kezdődött a nagy vizsgálódás, mely mai napig is tart.

A betegek, az orvosok nevét ismerjük és 30 év

óta egyetlen komoly tiltakozás nem történt, legalább semmiféle ellenvizsgálatot nem indítottak. Az események, melyeket az idő szentesített, a gyógyulások, melyeknek okmányai megvannak, megdönthetlenné maradtak.

Lehet-e még mondani, hogy e dolog pusztá rajongás, ellenőrzés, megvitatás nélkül?

Lourdesnak történetét kezdettől végig orvosok írták. E bizonyítékokkal szemben, melyek egyike a másikat építi, pusztá tagadás nem használ.

A dolgot eleinte kicsinylő mosolylyal fogadták. Mese az egész — mondák, — otromba szuggesztíó és semmi egyéb. Gyermekes, betegek és proletárok, kiket vakhitük félrevezetett s a szuggesztíó áldozataivá tett. — De ime komoly férfiak, tudósok és orvosok vannak köztük. Elmezavar-epidemiával van-e dolgunk? Nem, mindenki téved. Van valami igazság ez ismétlődő állításokban; a tisztességet elvitatni nem lehet, itt csak a tiszteletreméltó és tudós személyek álláspontjáról van szó.

A hipnotizmus és szuggesztíó azon látszólagos helyzetbe hoznak bennünket, hogy a különböző nézettekkel kibékülünk s nekik elégtételt szolgáltatunk. Az ügy barátai s ellenségei egymásnak kezét nyújtanak. A nancy-i iskola nézete szerint mindeme gyógyulásoknál rosszul értelmezett ideges jelenségekről van szó. S együttvéve mind nagy szuggesztíó eredményei, de e szuggesztíó, mely mindnyájunkat az álmok országába vitt s a végtelenséget előttünk felnyitni látszott, lassan maga is határok közé szorul és állandó törvényeknek engedelmeskedik. Jól tudjuk, hogy az idegzavarokat megszünteti, de azt is tudjuk, hogy a mély

sebet egy pillanat alatt be nem hegeszti, a szétroncsolt szöveteket meg nem ujitja s a tuberkulózis bacilluskat ki nem irthatja. Lourdesban pedig sebek és dagاناتok megszűnnek, tüdővészesek feltámadnak, rájukképződések s mindennemű szervi betegségek futóbajként eltűnnek.

Az idegbajokat alig vesszük figyelembe, melyeknek pedig nagy szerepet kellene játszaniok.

A nagy emberáradat közepette a hallatlan erejű szuggesztió eredménytelenül működik. Sem a fürdőisméltés, sem a legnagyobb akaratmegfeszítések nem képesek gyógyulást létrehozni. A gyógyulások minden szabály nélkül történnek, egyszer a megérkezéskor, másszor az elutazáskor, itt egy csecsemőn, ott olyan betegen, a ki azt nem várja s remélni nem meri, szóval *a gyógyulások programja nem emberi mű.*

Tényleg azok voltak a legmakacsabb és legkevéssé meggyőzhető ellenségek, akik mindent tagadtak. A szuggesztió hívei ugyanis azon nézetben, hogy ellenvetéseiket formulázhatják, oly fegyvert adnak kezünkbe, mely ellenük fordul. Ha a gyógyulások egyedüli oka a szuggesztió, akkor csak annyit érhetünk el vele, a mennyit Charcot a Salpêtriére-ben és Bernheim Nancyban. Itt azonban azon titkos hatalom, mely Lourdesban napról-napra nyilvános, még az olyan betegségeket is, melyek a legnagyobb mesterek tudományával dacoltak, valósággal elfujja.

Itt van 30 tüdővészes, kik Koch statisztikájában bátran helyet foglalhatnak, ott szegény betegek, kik 8—10 év óta kórházakban fekszenek: felkelnek és meggyógyulnak. Valljátok be: ily eredményeket létrehozhatok. Kollégáim, bármily iskolához tartozzatok is,

ismerjétek be, hogy mindezen dolgok egy ismeretlen, utánozhatlan hatalom nyilvánulásai, melyeket megmagyarázni képesek nem vagyunk.

Mondjuk Bernheimmel: »A tények maguk elvitatlanok és minden esetet tiszteletreméltó férfiak maguk gyűjtöttek össze a valóságnak megfelelőleg.« Ha magyarázatokat kívánunk, nem szabad a gyógyulásokat távolról, a nézetünknek kedvező esetek felhasználásával s a kedvezőtlenek mellőzésével oly módon tanulmányoznunk, mint azt kollégáink tették. Miként ők, talán mi is találunk a betegek közt olyanokra, a kiknek gyógyulását tapasztalatainkból kifolyólag a tudományal összeegyeztetni nem tudjuk; s a nagy számban közzétett esetek közt anyagot a komoly kutatásra könnyen találunk. Az orvosi világ sokkal inkább érdekelve van, mintsem hogy a megoldást egyszerűen megtagadhatná. Nemcsak gyermekek, asszonyok, tudatlanok és csalódottak azok, a kikkel dolgozunk van, hanem barátaink, kollégáink, lángelméjü és tapasztalt férfiak, kiknek jelleme érinthetlen.

Miként említettük, Lourdesban orvosi hivatal van, a szó szoros értelmében klinika, mely a zarándoklatok tartama alatt nyitva áll. Sőt Lourdesnak levéltára is van. A misszionáriusok be nem érik azzal, hogy a csodálatos események történetét köbe s márványba vésik s a keresztény művészet legszebb hagyományát, a főséges bazilikát felépítették. A 30 év óta történt eseményeket egy havi s egy heti folyóiratban örökítik meg.

Az évkönyvek nyomán Lourdesnak egész története összeállítható. Nemcsak a gyógyulások átnézetét és az orvosok bizonyítványait foglalják magukban,

hanem korunk e hallatlan mozgalma kifejlődésének történetét is, mely a barlang 1858. évi eseményeivel kezdődik s rövid idő alatt az egész föld kerekiségére kiterjedt.

Ha az ember egy isteni munka magyarázatába fog, a nyelv hézagainak és tökéletlenségének tudatára ébred. Nem a mi tetszésünktől függ, hogy minden fátyolt fellebbentsünk. Csak türelemmel és kitartással s az idő nyújtotta bizonyítékok segítségével érhetjük el célunkat.

Ha Lourdesnak történetét megérteni akarjuk, minden csodálatos eseményeket összességükben kell tekintenünk, mert egymást támogatják s oly rendületlen sziklát képeznek, melyen minden hiú ellenvetés és felületes kritika megtörik. Kétségkívül lehet egy-egy esetre találni, annak gyöngé oldalát felfedni s a hiányos eredményt föltüntetni. A zarándoklatok alatt elhamarkodott állításokra és teljesületlen reményekre is akadunk. Ezek azonban oly ellenvetések, melyek a mű összességét nem érintik. Itt nem a szám megállapításáról, hanem elvekről van szó; akármily hibákat vessenek is szemünkre, mi a csalhatatlanságra igényt nem tartunk; nekünk elég kimutatnunk, hogy a gyógyulások bizonyos százaléka tudományos uton meg nem magyarázható. Ezt jelen munkánkban is szüntelen hangsúlyoztattuk.

Az én bizonyítási módszerem talán tulságosan orvosi formákban mozgott s gondolatmenetem, legjobb szándékom dacára, a didaktikus fontoskodások és klinikai tanok befolyása alatt nyilvánult. A lourdesi gyógyulások és rendes gyógyulásaink közti hasonlatot föltüntetni igen nehéz. A lourdesi klinika egészen más,

mint a mi klinikáink s ott a mi irányadó elveink jelentőségüket egészen vagy legalább részben elvesztették. S ha itt orvosi működésünknek tere alig van, mindazonáltal elég anyagot találunk a komoly gondolkozásra s oly nagy leckére, mely a bölcsészre, keresztényre, tudósra s az orvosra egyaránt tanulságos. Behuny szemekkel elmenni mellette nem lehet. Az eseményeket egész sereg különböző rangu és hivatásu férfiú saját szemeivel látta. Egyes eseteknél történhettek hibák, de oly hiba, mely a tények és személyek összességét érintené, nem képzelhető, mert ily módon az emberi meggyőződés legnagyobb szabályai halomra dőlnek.

A jelenések óta 32 esztendő folyt le. Az a szó, mely 1858. február 11-én a Pyrenaeek alján elhangzott, visszhangra lelt az egész világban s a legismeretlenebb zugba is elhatott. — Nincs nép a föld kerekéségén, mely a Bold. Szűznek Bernadette által hátrahagyott elragadó képét nem ismerné, tisztelné és segítségül hívná.

Ha e gyors és nagy elterjedés titkos alapját keressük, különböző gondolatok merülnek fel lelkünkben.

Kétségtelen, hogy korunk közlekedési viszonyai a népekben az összetartozás ismeretlen érzését kelték fel.

A gondolat villámgyorsasággal halad egyik sarktól a másikig, a nép vasutakon közlekedik. A nagy zarándoklatok korszaka, mely a középkori keresztes hadjáratokkal bezárult, könnyebben feljúlhat mint valaha. A szociális mozgalmak küszöbén állunk, melyek de Maistre József szerint először összezúznak, hogy azután összekeverjenek s egybeolvaszszanak bennünket. Többé már nem egymástól elválva s ismeretlenül

élünk. Minden nagy eszme s nagy mozgalom az egész művelt világ tulajdonává válik. Az emberiségnek egy a teste és egy az élete, s a népek, miként az organizmus különböző szervei, minden mozgalmat megéreznek, mely a levegőben keletkezik.

Tulajdonítsuk bár e nagy mozgalmakat anyagi okoknak, Isten keze közrejátszik bennök. Istennél kell a csodák és nagy eredmények okát keresnünk, melyek néhány év alatt végbementek.

Istennek lourdesi műve 30 év előtt szerényen kezdődött s a sok akadályon és nehézségen csak lassan tört át. A föld hatalmasai esküdtek össze ellene s mennyei visszhang gyanánt egy gyermek kiáltása válszola nekik.

Mi minden nem történt azóta! A csoda évről-évre növekszik és terjed; a csodálatos jelenések számtalan bizonyítékot nyertek. Volt-e valaha természetfölötti jelenés, mely ünnepélyesebben beigazoltatott volna? Az azelőtt megvetett, most elismert csatasíkon az ész leteszi fegyverét a hit előtt, s a tudomány beismeri tehetetlenségét és hiábavalóságát. Az ellenséges orvosok, szkeptikusok és gyalázók, a tények hatalma által legyőzve, elméletről és tanokról megfeledkeznek, és az igazság előtt fejet hajtani nem restellenek. A száz bizonyítvány és orvosi vélemény, melyet az évkönyvek a feledékenység homályából kiragadtak, a lourdesi Bold. Szűz tiszteletére nagyszerű és örök emléket emelt.

Istennek művei bizonyára utánozhatlanok és magasztosak s hasonló jelenéseket a multban hiába keresünk.

Egy sugárzó Szűz jelenik meg Lourdesban s

osztogatja telt kézzel a mennyei kegyelmeket; felosztatja fejünk felett az éj homályát, hogy velünk a Magasságbelinek parancsait közölje s legkiválóbb ékességeinek titkát ránk bizza. Jótéteményeiért még nagyobb hálára vagyunk iránta kötelezve, mint szavaiért, mert több mint 30 év óta gyógyít bennünket testi szenvedéseinkben, hogy szívünkhez annál biztosabban juthasson és lelkünket felébreszthesse.

Anyai szeretetének ez ismétlődő nyilvánulásai, e mennyei intés felrázza népünket alélságából s a sötétség közepette természetfölötti s legyőzhetlen remény zálogát képezik.

TARTALOM-JEGYZÉK.

<i>Előszó</i>	Lap. VII—XIV
-------------------------	-----------------

Első könyv.

I. FEJEZET. Történet és legenda.

Lourdes történetirői. — Hitetlenek és hívők. — A betegségek és gyógyulások. — Kegyelmelek és csodák. — A szervi és idegbetegségek. — Lourdes történetét mindenki saját íze szerint írja le	1—10
--	------

II. FEJEZET. Az orvosi bizonyítványok.

Az orvosok vonakodnak a gyógyulások megállapításától, vonakodnak a betegségek konstatálásától, — Lourdes nevének kiejtésétől. — A kedvező bizonyítványok. — Mikép keletkeznek és mikép kerülhetők el a tévedések. — Lourdes története nem legenda	11—22
---	-------

III. FEJEZET. A lourdesi csodák első tanúi.

Az orvosok mint a lourdesi jelenségeknek első tanúi. — Lourdes története tudományos alapon nyugszik. — Bernadette. — Az orvosok megfigyelik lélekállapotát. — Ellenmondó ítéletek. — Van még csoda korunkban. — Feladatunk felosztása	23—28
---	-------

IV. FEJEZET. Bernadette és a jelenések.

A jelenések elbeszélése. — Bernadette előlete, jelleme, lelki állapota. — Általános figyelem tárgya. — Állításait ezer és ezer tanu előtt ismétli.	29—35
--	-------

V. FEJEZET. Bernadette az orvosok előtt.

A lourdesi orvosok. — Dozous elvállik társaitól. — A gyertyacsoda. — Az eksztázis. — A hiszterikus eksztázis. — Az experimentál eksztázis. — Bernadette egész életében csak 18 napig volt eksztázisban és hiszteriában. — Bernadettet elmebeteg gyanánt kezelik. — Nem merik őt az őrültekek házába vitetni. — Ilyen véleményt még a legellenségesebb orvosok is vonakodnak kiállítani . . . . .

36—49

VI. FEJEZET. Bernadette az orvosok előtt.

(Folytatás.)

A hallucináció és Diday dr. — Fantasztikus föltevések és egybevetések. — A tudományos hallucináció. — Annak megjelenése és mívolta. — Történetirók és képfaragók. — A szent Szűz, szavai és parancsai. — Gyöngye eszköz, nagy eredmény . . . . .

50—61

VII. FEJEZET. Bernadette az orvosok előtt.

(Folytatás.)

A hallucináció hirneves személyeknél. — Hit és tudomány. — Hallucináció és értelem (Diday). — Hallucináció és elmezavar (Voisin) . . . . .

62—65

VIII. FEJEZET. Bernadette az orvosok előtt.

(Folytatás.)

Dr. Voisin elmondja, hogy Bernadette az őrültekek házában van elhelyezve. — Tévedéséről felvilágosítják. — Annak visszavonását megtagadja. — Saint-Cyr Róbert dr. Bernadette lelki állapotát egészen rendesnek találja. — Voisin Bernadettet sohasem látta. — Saint-Cyr Róbert Bernadettet életének utolsó tiz éve alatt mindennap látja. — Bernadette és az orleansi Szűz. — Mindkettőnek gondviselésszerű hivatása . . . . .

66—78

Második könyv.

I. FEJEZET. Az első gyógyulások.

A csodás gyógyulások megerősítik a jelenések valóságát. — Bourriette Lajos és Dozous dr. — A vizsgálóbizottság és dr. Vergez. — Blaisette Soupenne, szemhéjgyulladás. — Bouhohorts, Athrepsia. — Henry Busquet, nyirktyalog. — A testszövet elmélete. — Diday természetes magyarázatot keres. — Zavara. — Finom megkülönböztetései. — Szervi és idegbajok. — Diday a gyógyulások természetfölötti jellegét beismeri. .

79—93

II. FEJEZET. Az első gyógyulások.

Rizan özvegy 25 év óta bénult. — Benső bajok. — A hiszterikusok gyógyulásai. — Vergez észleleteit összeírja . . . . .

94—104

III. FEJEZET. Általános áttekintés a lourdesi gyógyulások felett.

Három nagy felosztás: 1. Daganatok és sebek. — Montagnon kisasszony, vízkór (dr. Chetail). — Pierre de Rudder, lábszártörés 8 évi tartama után rögtön meggyógyul. — Marcellin Mária, óriási daganat (dr. Audibert). — 2. Szervi betegségek. — Coupel kisasszony aszkór (dr. Regnault, rennesi tanár). — Lavérrie kisasszony (dr. Jouon Nantesből). — 3. Működési zavarok és idegbántalmak. — Chouat, szélhűdés. — Moreau kisasszony, fekete hályog (dr. Petit). — James Tonbridge, Pott-féle betegség. — Souchet Mária, gyomorfekély . . . . .

105—117

Harmadik könyv.

I. FEJEZET. Az évkönyvek. — Kiváló gyógyulások 1868—71.

P. Hermann, szürke hályog. — Clotilde de la Rivière asszony, tüdősorvadás. — Macary Ferenc, vérérdaganat. — Hanquet Lüttichből,

hátgerincbaj. — Bérard dr. — Lourdes a háboru
tartama alatt . . . . . 118—132

II. FEJEZET. 1872. — A nagy zarándoklatok
és számtalan gyógyulások esztendeje.

Léonie Chartron, Pott-betegség: Gagniard dr.
— Caral, rák: dr. Estrémé, (Castillon). — Aurélie
Bruneau, siketnéma: dr. de Lamardette, (Poitiers).
— Mademoiselle Gilbert: dr. Fabre, (Marseille).
— Louise Delpon, szélhűdés: dr. Chrestian. —
Angol betegség: dr. Masurel. — Izületlob: dr.
Moreau. — Maurice Lagorce . . . . . 133—145

III. FEJEZET. 1872—73—74.

Ancelin asszony és Thibault dr. (Nantes.) —
De Lamberterie asszony. — A Corrèze és Lot
megyék orvosai. — Csipőzsába. (Gallisson dr.)
— A millai három orvos . . . . . 146—153

IV. FEJEZET. 1875—1876.

Két tüdővész gyógyulása. — 8 év óta össze-
forratlan lábszártörés . . . . . 154—161

V. FEJEZET. 1876.

Csontszú (Cochet dr. Avranches-ból). —
Vachier kisasszony, mindkét lábára béna (Dr.
Payan Aixből, az orvosi akadémia tagja). —
Fraiture Lucia, nyirk-sebek. — Sarret dr. . . . 162—166

VI. FEJEZET. 1878—1882.

James Constantin dr. Lourdesban. — Mellrák
(Martel dr.) — Izületlob (Cotin dr. Párisból és
Froidbise dr.) — Aszkór (Lebon dr.) — Elmé-
letek és tények . . . . . 167—176

VII. FEJEZET. Protestáns orvosok konstatálják
a lourdesi gyógyulásokat.

Tüdővész (Regnault dr. Rennesből). — Szív-
baj és rák (Jouon dr. Nantesből) . . . . . 177—181

VIII. FEJEZET.

Tumor albus. — Ismét egy aszkóros (Lacroix dr. Béziers-ből). — Basedow-betegség . . . 182—185

IX. FEJEZET. 1883—1885.

A lourdesi Bold. Szűz Belgiumban és Konstantinápolyban. — A nevezetesebb gyógyulások. — Blondel A. kisasszony. — De Pontbriant kisasszony. — Lagasse dr. és Fauré Lucia. — Pourchet kisasszony, némaság . . . . . 186—198

X. FEJEZET. Lourdes története az orvosok tollából.

Elméletek és tények. — Háromszáz orvosi bizonyítvány a gyógyulásokról. — A hitelenség és a hit indokai. — A Salpêtriére betegei. — Az ellenőrzés eszközei . . . . . 199—211

Negyedik könyv.

I. FEJEZET. A lourdesi klinika.

Az orvosi hivatal. — Szervezete. — Dr. de Saint-Maclou. — A Bold. Szűz mennybemeneteléről nevezett atyák és a lourdesi misszionáriusok. — Az orvosok bemondása után irnak. — Rendkívüli óvatosság — Kikerülhetlen hibákért nem felelősek. — A lourdesi gyógyulások programja nem emberi mű. — A gyógyulások száma és módja kiszámíthatlan . . . . . 212—224

II. FEJEZET. Miképen konstatálják a csodát?

Dubois Celesztin, idegen test. — A konzultált orvosok. — A troyesi püspök által kiküldött bizottság jelentése. — Orvosi viták. — Csodát látni nehéz. — Miképen vezetik a vizsgálatot . . . 225—245

III. FEJEZET. A tüdővész Lourdesban.

Képzlet és csoda. — A szuggesztió határai. — A tüdővész az 1890. évi nemzeti zárandoklat alatt . . . . . 246—249

IV. FEJEZET. **Julianna, brivesi Orsolyaszűz
meggyógyulása 1889. szeptember 2-án.**

Tüdővész utolsó stádiumában. — Haldokolva
hozzák Lourdesba. — Rögtöni gyógyulása a
medencében. — Hat orvos konstatálta a beteg-
séget. — Hét orvos konstatálja a gyógyulást . . . 250—266

V. FEJEZET.

Egyik betegem felgyógyulása Lourdesban 1889.
augusztusban. — Harminc tüdővész beteg meg-
gyógyulásának megfigyelése. — E gyógyulások
minden fiziológiai törvénnyel ellenkeznek. —
Száz orvos volt e fontos jelenségek tanuja . . . 267—287

VI. FEJEZET.

Delannoy Péter (dr. Petit.) — Harmadfokú
ataxia. — A párisi kórházak tizenkét orvosa hat
éven át eredménytelenül kezeli. — Rögtöni gyó-
gyulás Lourdesban 1889. augusztusban. — Rák,
daganatok, csonttörés, sebek és csontszű . . . 288—296

VII. FEJEZET. **Szembetegségek.**

Lasserre Henrik, idegreceleb. — Kiterjedt
szaruhártyalob. — Mindkét oldalu recehártyaelváltás. — Vion-Dury . . . . . 297—304

VIII. FEJEZET. **Gyomorbetegségek, szélhűdés-
sek és siketnémaság.**

Jarland Mária, gyomorfekély (dr. Nave és dr.
Sarrazin). — Fouré asszony, szélhűdés (dr. Helot
Rouen-ből). — Született siketnémaság . . . 305—313

IX. FEJEZET. **A hiszteria Lourdesban.**

A kórházak hiszterikusai, művészi típus. —
A szervi bajokkal komplikált idegbetegségek. —
P. és Tanneur asszonyok (dr. Hergott és dr.
Rémy Nancy-ből). — A hiszterikusok lehetnek
tüdőbetegek, sebek és daganatok boríthatják
őket . . . . . 314—328

X. FEJEZET. **A hiszteria Lourdesban.** (Folytatás.)

A kísérleti csodák és a lourdesi gyógyulások.
 — Mériel Celesztin, 7 év óta a Salpêtrière-ben;
 a medencében meggyógyul. — A hiszteria és
 csoda modern elmélete. — Két esztendőn át
 eredménytelenül gyógykezelt morfinomaniás nő
 gyógyulása Lourdesban . . . . . 329—343

XI. FEJEZET. **Hipnotizmus, szuggesztió és csodák.**

A lelkesedés és izgatottság hatása a lourdesi
 gyógyulásokra. — A hipnotizmus alvás. — Lourdes-
 ban senkit sem altatnak el. — Lourdesnak
 hasonmása . . . . . 344—351

XII. FEJEZET. **Átnézet és zárszó.**

Bernadette és küldetése. — Gyöngé eszköz,
 nagyszerű eredmény. — A lourdesi orvosok. —
 A legfőbb ellenvetések. — A klinika a zárán-
 doklatok tartama alatt. — Lourdesnak levéltára
 s hivatalos jelentései. — A természetfölöttiség
 száradunkban . . . . . 352—360

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

A

- A. P. asszony 219, 316,
317—321.
Abadie dr. 121.
Affenaer dr. 156, 157, 160.
Ágoston neverszi püspök
66. 67.
Agyburokgyulladás 144.
Agyrázkódás 81.
Agyvérzés 310.
Ajakrák 207.
Alexis Baptisztina 273.
Allégre dr. 208.
Amalric dr. 194, 210.
Anaesthesia l. érzéketlen-
ség.
Ancelin asszony 147.
Angol betegség 133, 140,
141.
Antwerpen 187.
Archambeaud dr. 311.
Arcrák 138.
Ardouin dr. 292.
Arenal 284.
Artus 67, 68, 69, 93.
Aszkór l. tüdővész.
Ataxia locomotrix 289,
290, 291.

- Athrepsia 79.
Atrophia 197, stb.
Áttekintés a rákbaj, daga-
nat, csonttörés és sebek-
ről 291—296.
Áttekintés a legnevezete-
sebb tüdővészgyógyu-
lásokról, melyek Lour-
desban történtek 271,
272—284.
Aubry dr. Blois 153.
Aubry dr. Mqhon 181, 278.
Audibert dr. 106, 207,
295.
Az dr. 181, 294.

B

- Baco 89.
Barbé-Guillard dr. 195.
Barrault dr. 184.
Barret Mária 184.
Basedow-betegség 184, 185.
Bastard dr. 283.
Batignolles 192.
Belgium 186—189.
Belleville 192.
Bénulások 94, 114, 128,
140, 141, 152, 164, 193,
197, 209, 215, 331.

- Béraud dr. 129.
 Bermont dr. 111, 112.
 Bernadette 1, 2, 23—49,
 66, stb.
 Bernárda Mária testvér 67.
 Bernet dr. 124, 126, 127,
 208.
 Bernheim dr. 37, 94, 111,
 180, 221, 246, 347, 349,
 355, 356.
 Berthamon 131.
 Bill René 182, 294.
 Blachez dr. 215.
 Blondel kisasszony 193,
 194, 195, 209.
 Boissarie dr. 239, 241.
 Bon Celesztin 274.
 Bonhomme dr. 296.
 Bonjean Albert 246.
 Bonneviale dr. 152.
 Bonriot 27.
 Bouisson dr. 295.
 Bourges Eulália 275.
 Bourlier kisasszony 282.
 Bourrasseau József dr. 296.
 Bourriette Lajos 80, 81,
 82, 91.
 Bouvier dr. 134, 135.
 Bréhier dr. 195.
 Brierre de Boismont dr.
 52, 53, 54.
 Brin Lujza 195, 280.
 Broca 73.
 Brun dr. 148, 149, 208.
 Bruneau Aurélia 139.
 Buchanan dr. 203—204.
 Bucquoy dr. 207.
 Busquet Henrik 90.
- Buurmans abbé 186, 187,
 279.
- C
- Cecilia testvér 13.
 Caisso dr. 207.
 Canquoinpaszta 138.
 Caral Rajmund 138, 291.
 Caries (csontszú) 141, 162,
 163, 164, 188, 291, 292,
 293, 294, 295, 296.
 Cassan dr. 295.
 Castelar 74.
 Catry Anna 283.
 Causticum sulfo-carboni-
 cum 138.
 Cayla dr. 278.
 Cazeaux 90.
 Chamayon dr. 194.
 Charcot dr. 15, 42, 94,
 193, 209, 331, 350, 355.
 Charuau dr. 152, 207.
 Charron-Gallot Berta 296.
 Chartron Leonie 134—138.
 Chavée dr. 280.
 Chavée Jozefin 280.
 Chétail dr. 106, 208.
 Chouat Katalin 111, 112.
 Chrestien dr. 140, 207.
 Christian dr. 55, 62.
 Cochet dr. 162, 163, 208.
 Cohen Lajos 120.
 Colette testvér 293.
 Coqueret dr. 233, 282.
 Cornet kisasszony 231,
 232—242.
 Cotin dr. 170, 171, 293.
 Coupel kisasszony 109,
 180, 181, 278.

- Couroy dr. 278.
 Courty dr. 317.
 Csipőizületficamodás 171,
 172—174, 196.
 Csipőizületgyuladás 149,
 150, 151.
 Csontszú l. caries.
- D
- Daganatok 105, 124, 171,
 292, 294, 296.
 Damoiseau dr. 70.
 Damour dr. 195, 280.
 Dautras kisasszony 295.
 Daveaux dr. 128, 129.
 Dehaut Joachima 171—174.
 Dehaut Julia 187.
 Delannoy Péter 288—291.
 Delboeuf 340.
 Delejesség 342.
 Deletang dr. 282.
 Delmas asszony 294.
 Delord dr. 138, 159, 291.
 Delot dr. 139.
 Delpon Mária Lujza 140.
 Demol Jozefin 310—311.
 Demarres dr. 298.
 Diday dr. 3, 24, 35, 51,
 52, 53, 54, 63, 89, 90,
 91, 101, 127, 132, 350,
 353.
 Diffre dr. 207.
 Dobhártya átfuratása 14,
 331, 332.
 Dominika testvér 282.
 Donato 350.
 Dongaláb 171.
 Dor dr. 301.
 Dordon Clemence 174, 277.
- Dozous dr. 24, 27, 35, 38,
 39, 40, 41, 46, 47, 71,
 81, 82, 83, 206, 353.
 Drossin asszony 295.
 Drumont 1.
 Dubois Celesztin 226—245.
 Duconte dr. 206.
 Ducouts asszony 86.
 Dufour dr. 301.
 Dugas dr. 273.
 Duhamel dr. 296.
 Dujardin-Beaumetz dr. 289.
 Dulac dr. 271.
 Dumas 153.
 Dumont 283.
 Duplan dr. 215.
 Duplay dr. 144.
 Duponchel atya 255.
 Durand-Fardel dr. 289.
 Durand-Tony dr. 339.
 Duval asszony 170, 293.
- E
- Eksztazis 40, 41, 42, 43,
 44, 45, 53.
 Elmebaj 35, 46, 47, 352, 353.
 Embertan 73.
 Emésztési zavarok 95, 97,
 148.
 Emilia testvér 229.
 Epilepsia 3, 342.
 Érzéketlenség 40, 53.
 Essertau Karolin 146, 177.
 Estrémé dr. 138, 291.
 Etcheverry 329, 330.
 Eugénia testvér 197.
 Évkönyvek, lourdesi 1, 20,
 27, 30, 34, 118, stb.
 271 stb.

F

- Fabisch 56, 57.
 Fabre dr. 140, 152, 185,
 206, 273, 274.
 Falret dr. 330.
 Fauguet Mária 291.
 Fauré Lucia 196.
 Fekélyek 124.
 Ficamodás 86, 87, 111, stb.
 176, 188, 196.
 Filhol vegyész 72.
 Fleury dr. 163, 164.
 Folin dr. 184.
 Forest dr. 234, 238 stb.
 Fouré asszony 310—312.
 Fraiture Lucia 165.
 Franco 27.
 Froidbise dr. 171, 174.
 Fromond özvegy 181, 294.
 Ftizis l. tüdővész.
 Fülfolyás 14, 143.
 Fülgyulladás 331.

G

- Gagniard dr. 134, 135, 137,
 138.
 Gaillard dr. 292.
 Galézovszky dr. 195.
 Galisson dr. 149, 150, 152.
 Gégecsőgyulladás 193.
 Gégefősrivadás 183, 278.
 Géhier Margit 150—152.
 Gerincagylágyulás 128, 207.
 Gerincoszlop bajok 114.
 Gibert kisasszony 140, 273.
 Giraud dr. 282.
 Giraud-Teulon dr. 112, 113,
 298.

- Glaucoma l. hályog.
 Goffette 296.
 Görvély 150.
 Gouord dr. 292, 294.
 Gräfe dr. 120.
 Grandon Alfonz 281.
 Gros dr. 213.
 Gueneret 242.
 Guepin dr. 120.
 Guignes Mária Terézia 282.
 Guilmin abbé 162—164,
 292.
 Guy d'Alby dr. 194.
 Gyertyacsoda 39.
 Gyomor bajok 11, 115, 305,
 306—309.

H

- Hallucináció 25, 35, 42,
 46, 47, stb. 62, 63, 75,
 79, 352, 353.
 Hályog fekete 81, 111.
 Hályog szürke 121.
 Hanquet 128.
 Hasis 42.
 Hátgerincbajok 134, 349.
 Helot dr. 208, 310—311.
 Hergott dr. 324, 326.
 Hériot 227—229.
 Hermann atya 119—122,
 298—299.
 Hervey dr. 228, 229, 233,
 234.
 Himlő, fekete 122.
 Hipnotizmus 27, 42, 43, 98,
 322, 329, 333, 334, 341,
 347, 348, 350.
 Hiszteria 6, 43, 44, 46, 98,
 314—343.

Hoffmann 53.
d'Hombre dr. 232.

I J

Jacques dr. 156, 157.
Jadot Julia 157—155, 276.
James Constantin dr. 15,
27, 167, 169, 204, 207.
Jarland Mária 305—309.
Jean Mária 155—156, 274.
Jeanne de J esus testv er
272.
Idegbajok 5, 89, 90, 110,
314, 321, 324, 326, 329,
332.
Jobert de Lamballe dr. 316,
320.
J decsetel s 135.
J dk li 150.
Jouon dr. 109, 181, 185,
207.
Journal Lancet 203.
» le Pélerin 282 stb.
» de Lourdes 220,
282 stb.
Journal Paris 167.
» Siècle 68, 227,
» Union médicale 66.
» Univers 66, 68.
Jozefin testv er 281.
Julianna testv er 219, 249,
250—266.
Izületlob 133, 141, 142,
167 stb. 293.

K

Kanyar  154.
Klinika, lourdesi 314, 358.
Koch dr. 355.

Kolera 95, 97.
Konstantinápoly 190—192.
K rh zak :

Beaujon 289.
Charité 43, 289, 342.
Château-Porcien 276.
Cochin 289.
Confort (Bellegarde) 301.
Grave 138.
Hôtel-Dieu 5, 184, 289.
Laennec 289.
Lariboissiere 289.
Necker 289, 330.
Salp tri re 5, 14, 15, 66,
70, 96, 215, 315, 321,
331, 333, 340, 348.
Sept-Douleurs 184.
K th rtyalob 85.
K rasszier 130.
Kutacs 289.

L

L bt r s 106, 156—161.
Labbé dr. 227.
Laboulb ne dr. 289.
Lacroix dr. 183, 278.
Lagasse dr. 196, 197.
Lagorce dr. 252, 254.
Lagorce Mária 143.
Lalleyrat 301.
Lamberterie de, b r n 
148.
Lancereaux Magdolna 292.
Larré dr. 271, 272.
La Salette 68.
Las gue dr. 50.
Lasserre 1, 52, 54 stb.
83, 107, 297—298.
Latapie Katalin 86.

Latapie Magdolna 271.
 Látidegbaj 112.
 Látókörszükülés 120.
 Látomások 46.
 Laurence tarbesi püspök
 53, 54, 84, 102.
 Laurisson Konstancia 276.
 Laverrie kisasszony 109.
 Lebon dr. 174, 277.
 Lebrun dr. 207.
 Lecharad dr. 275.
 Lecomte dr. 281.
 Lefevbre dr. 283.
 Legenda 1, 4, 8, 22.
 Lelki betegség 5.
 Leo, XIII. 116, 222.
 Lethargia 316.
 Levailant dr. 281.
 Leys dr. 182, 294.
 Littré 73, 198.
 Loupenne asszony 90.
 Lubac dr. 152.
 Lujza testvér 301.
 Luys dr. 43, 334.
 Lyon 301.

M

Macary Ferenc 124, 125.
 Mac-Greven dr. 114, 177,
 180.
 Mahol dr. 207.
 Májdaganat 448.
 Májtágulás 148.
 Malherbe dr. 181, 294.
 Marcellin Mária 107, 206,
 295.
 Mardelle, de la dr. 139,
 stb. 312.
 Marfan dr. 254.

Mária Bernardina testvér
 293.
 Mária Regis testvér 267,
 272, 273.
 Mária testvér 122, 271, 274.
 Marique Leo dr. 188.
 Márta testvér 301—304.
 Martel dr. 169, 170, 208,
 293.
 Martin dr. 332.
 Massia de, grófnő 183, 278.
 Masurel dr. 141, 206, 208.
 Mechlini bib. érsek 187.
 Méhbajok 107, 324.
 Meignan de la Verrie 181.
 Mélain Dezső és Klemen-
 tin 312—313.
 Melánia 68.
 Mellbajok 165—166, 169,
 267—287.
 Mellhártyagyuladás 109.
 Menil kisasszony 294.
 Mennybemenetelről nev.
 atyák 216, 217.
 Méric dr. 27.
 Mériel Celesztin 14, 209,
 330.
 Mesnet dr. 289.
 Meurisse atya 189.
 Michelet 76.
 Misszionáriusok Lourdes-
 ban 217, 356.
 Monde 68.
 Monsieur kisasszony 296.
 Montagnon kisasszony 106.
 Moreau dr. 141, 142, 292.
 Moreau kisasszony 111,
 169, 293.

Morfinista nő 329, 334,
335—338.
Morillon dr. 147.
Morineau dr. 292.
Mortillet 73.
Mun de, gróf 192.
Mustapha 191.
Musy abbé 153.

N

Nave dr. 306.
Nekrózis 291.
Nélaton dr. 134, 135, 316,
317.
Nellen dr. 282.
Némaság 197.
Nemzeti zárandoklat 9, stb.
Neuralgia 335.
Nioré abbé 234, 242, 244.
Nyelvdaganat 169.
Nyirktályog 79.

O

Olivier dr. 154, 155, 276.
O'Neill dr. 181, 294.
Oostacker 156—161, 189.
Opium 42, 150.
Oppeneau asszony 282.
Organikus I. szervi beteg-
ségek.
Orleansi szüz 62, 75, 76, 77.
Orvosi konstatáló hivatal
212.

P

Panas dr. 184.
Paray-le-Monial 172.
Paré Ambroise 137.
Parise dr. 141.
Pasteur dr. 26.

Payan dr. 114, 164, 165,
208.

Péan dr. 184.

Peeters dr. 276.

Perard Jozefin 280.

Petit dr. 112, 207, 288.

Peyramale plebános 77,
101.

Peyrat dr. 254, 263.

Picard atya 346.

Pie püspök 146.

Pigeon dr. 279.

Piorry dr. 134, 135.

Pomarel dr. 149, 208, 252,
253—255.

Pontbriant kisasszony 195.

Pott-féle betegség 177, 296.

Pourchet kisasszony 197,
198.

Prades dr. 284.

Prevat dr. 164.

Protestáns orvosok 165,
177 stb.

Protestánsok 298.

Puech 153, 208.

Puig dr. 183, 278.

Purpura haemorrhagica 16,
18.

R

Rák 138, 181, 291, 292,
293, 294, 295, 296.

Raynaud dr. 193, 209.

Rebry József 187.

Recehártwabaj 207, 297,
298—304.

Recoing kisasszony 230,
231—243.

Régnauld dr. 109, 122, 123,

180, 185, 207, 272,
278.
Rémy dr. 207, stb. 314,
324, 327.
Resseguet dr. 138.
Ricorne dr. 296.
Rigal dr. 289, 330.
Rivière de la, testvér 122,
272.
Rizan özvegy 94, 95, 96,
107.
Robert dr. 353.
Robin ált. helynök 242.
Rodier Péter 283.
Rossignol dr. 124, 208.
Roumégous dr. 274.
Rousselot-por 138.
Rozier dr. 267, 268.
Rudder de, Pierre 106,
156—161, 292.
Rufin dr. 152.

S

Saint-Antoine 192.
» Charles menedékház
300.
Saint-Cyr dr. 70, 72.
» Maclou dr. 7, 27, 28,
117, 212, 214—216, 221,
232, 238, stb, 259, 263,
268, 308, 338.
Salpêtrière I. kórház.
Sarrazin dr. 306.
Sarret dr. 165, 166.
Scherer dr. 204.
Schmitz dr. 186, 187, 279.
Sebek 105, stb.
Sée dr. 289.
Ségur dr. 124, 208.

Seisson Eliz 279.
Séméac dr. 138.
Sérv 197.
Séverac Lucia 284, 285.
Siketnémák 139, 209, 330,
331.
Siketség 144, 331.
Simonneau Filoména 141,
142, 291.
Sims rendszer 317.
Sonis de, tábornok 131.
Soubirous 37, 38, 352.
Souchet Mária 115.
Soupenne, Blaisette 85.
Sous dr. 120.
Spencer 73.
Spiritiszták 339.
Subervielle dr. 95, 97.
Syphilis 207.
Szembajok 297—304.
Szervi bajok 108, 220, 324,
346, 347.

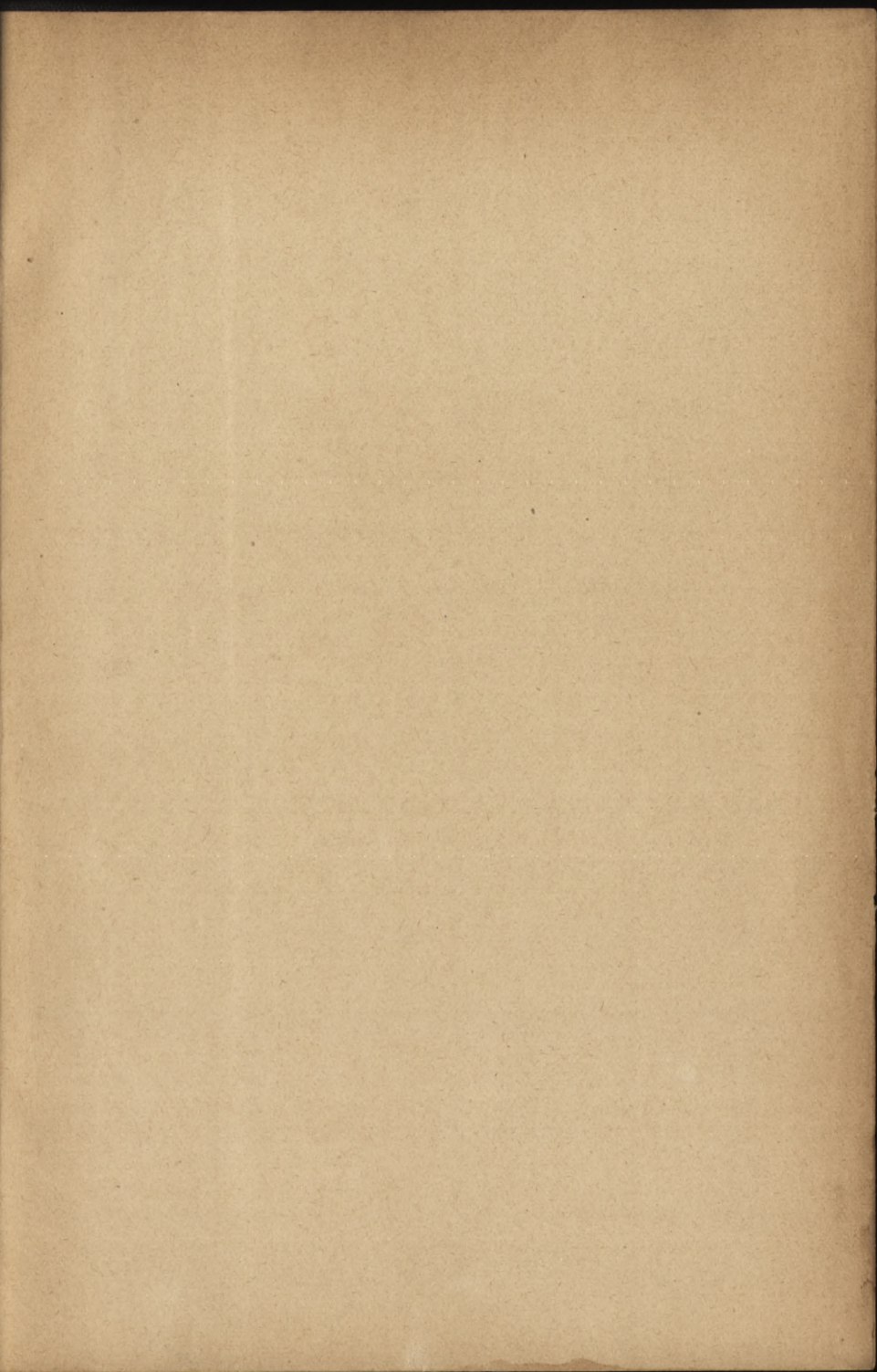
Szívujjak 147, 184, 215.
Szklerózis 246.
Szövetképződés 88, 89, 90.
Szuggesztívó 2, 16, 101, stb.
246—249, 322, 329, 334,
339, 342, 344, 346, 348,
349, 354, 355.

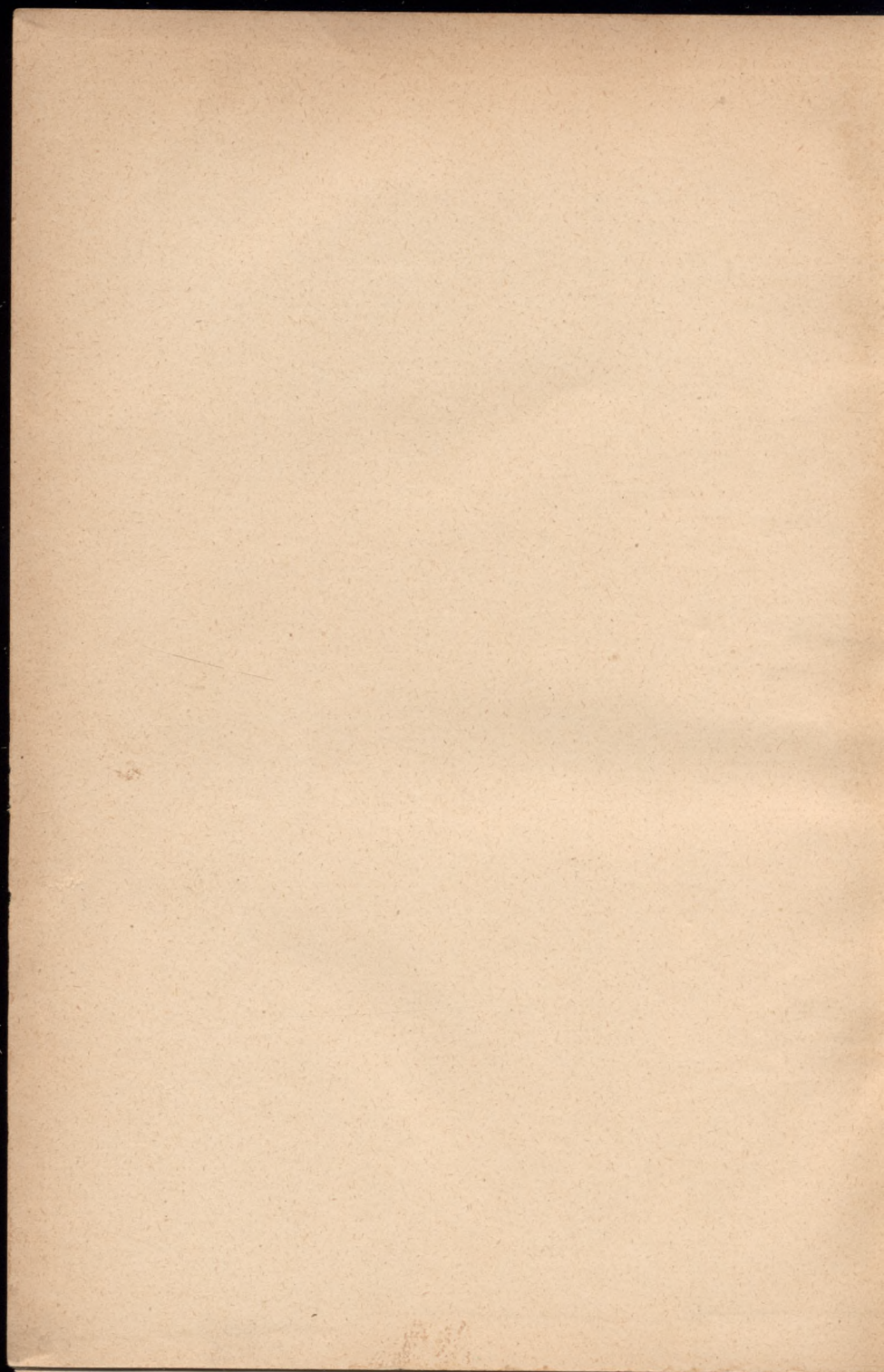
T

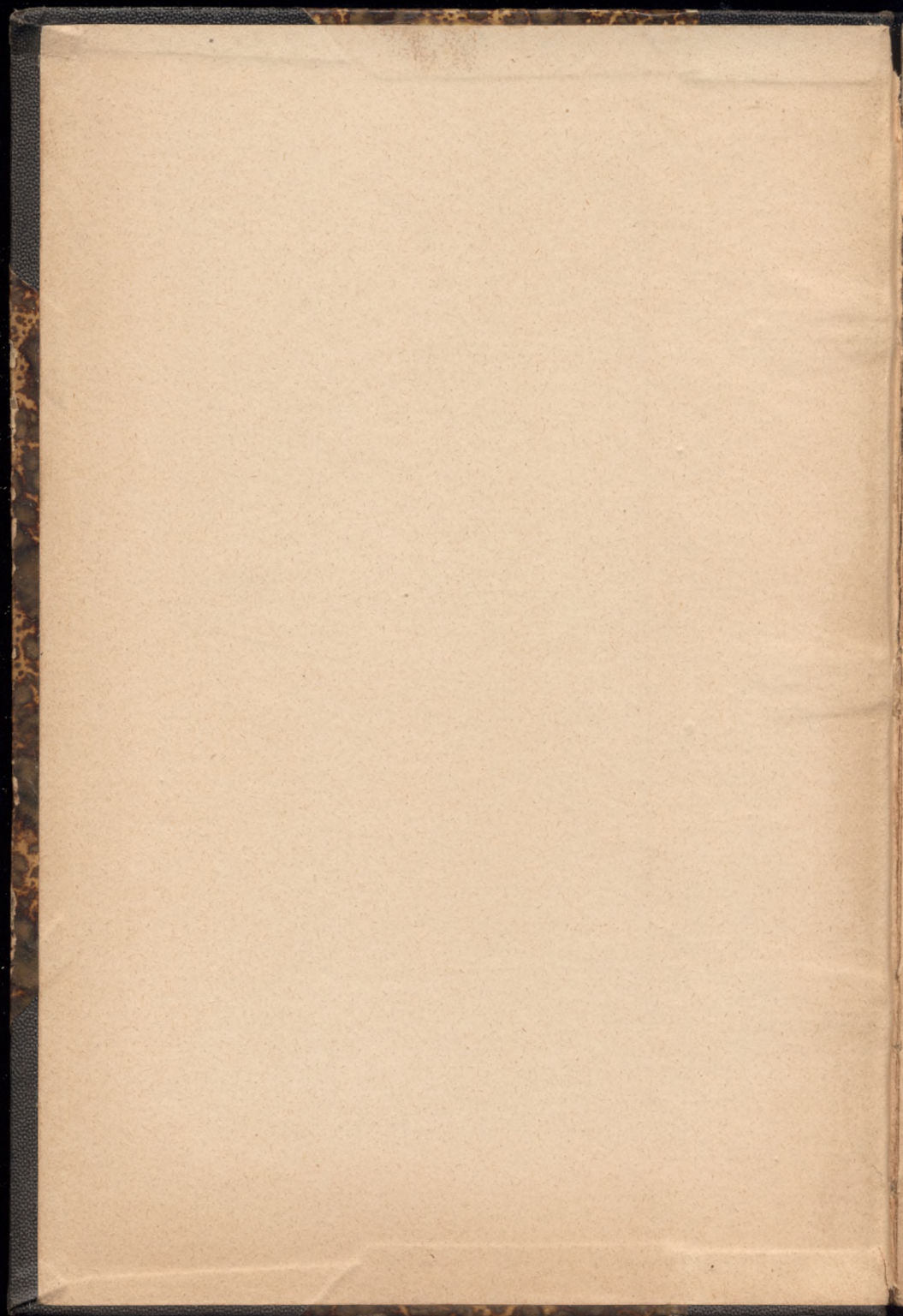
Tabes 289.
Talamon dr. 107, 108.
Tályog 79, 87, 177, 293.
Tanneur asszony 324, 325,
326—328.
Termonia dr. 128, 129.
Terrier dr. 197.
Teuwen dr. 295.

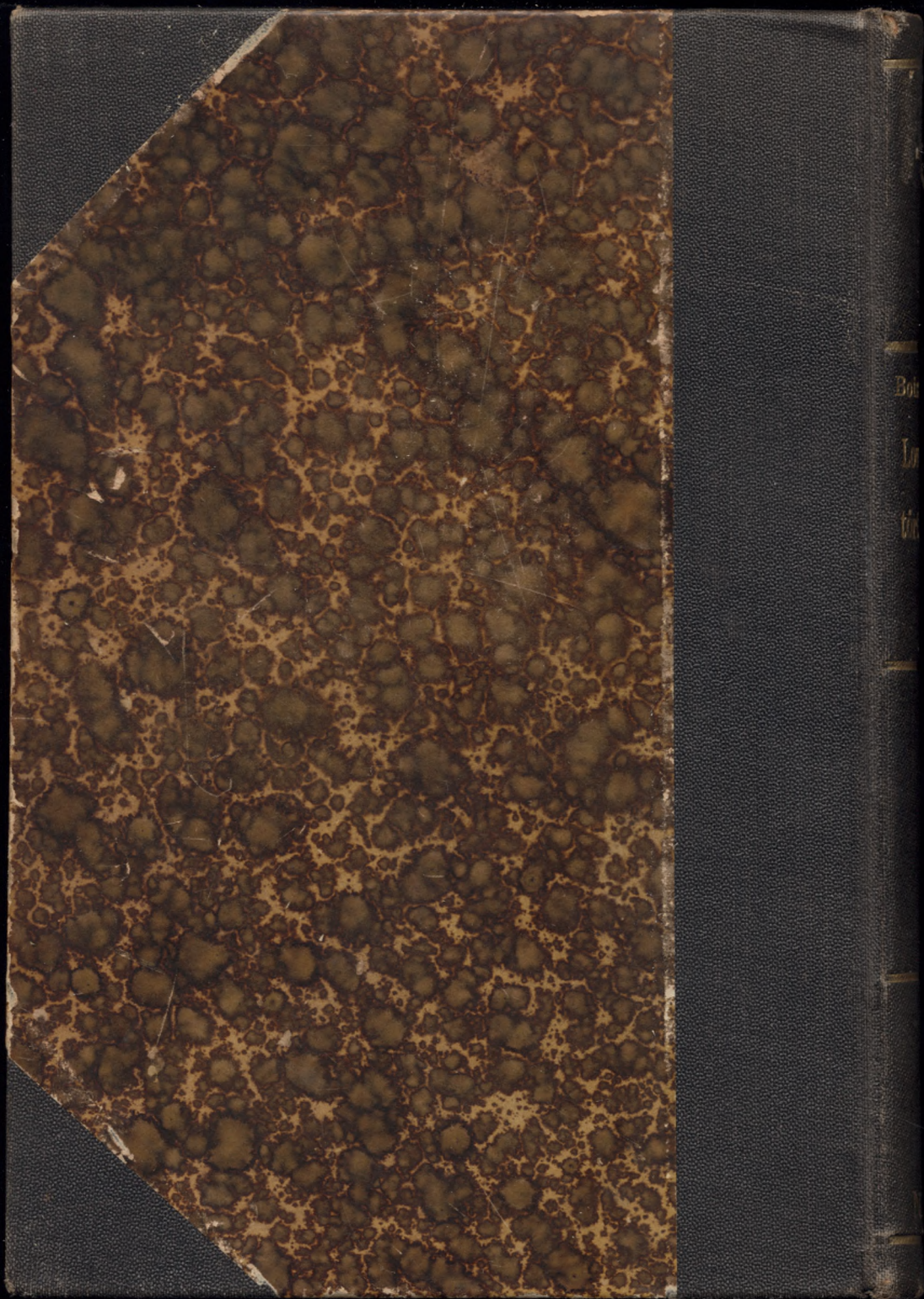
- Thibault dr. 147, 207.
 Thoïnnct 207.
 Thorens dr. 114, 177, 179.
 Tifusz 164.
 Tinctura digitalis 276.
 Tonbridge 114, 177—180,
 Tournai 187.
 Transzláció 342.
 Troussct dr. 312.
 Troyesi vizsgáló bizottság
 227—242.
 Tuberkulózis l. tüdővész.
 Tüdővész 108, 109, 154,
 155, 174—176, 180, 183,
 195, 215, 223, 247—249,
 250—266, 267—287, 324
 —328, 355.
 Tumor albus 182.
 Turinaz püspök 76, 326,
 327.
 Turkostiszt 130.
- V
- Vachier kisasszony 114,
 164.
 Vakság 195, 297—304.
 Van der Camen dr. 185.
 Van Dromas 188, 295.
 Vannutelli 191.
 Vanpée dr. 310.
 Velpeau 316, 320.
- Vena saphena 124, 125,
 127.
 Vérelömlés 122.
 Vérérdaganat 124, 126,
 127, 184.
 Vergès dr. 278.
 Vergez dr. 26, 84, 94, 102,
 103, 104, 105, 116, 176,
 184, 196, 202—203, 206,
 293, 295, 353.
 Vérhányás 95, 122, 129,
 174.
 Verret 301.
 Verriert dr. 156, 157.
 Vesicator 150.
 Veillot Lajos 145.
 Vérzések 16.
 Viane József 188, 295.
 Viardin dr. 228, 234, 239
 stb.
 Vion-Dury 300—304.
 Vízércsomó 124, 125.
 Vízérlob 128.
 Vivien Bertrand 230.
 Vizerie dr. 177.
 Vizekór 106, 147, 274.
 Vizsgáló bizottság 227—
 242.
 Voght 73.
 Voisin dr. 24, 64, 66, 69,
 71, 353.

Boissarie.

Lourdes

története

N. M.